

T.C.
ORDU ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI

BEKİR SITKI ERDOĞAN VE HALİL GÖKKAYA'DA ŞİİR
İLİŞKİSİ

HAZIRLAYAN
AHMET DURAN

DANIŞMAN
DOÇ. DR. MESUT TEKŞAN

İKİNCİ DANIŞMAN
DR. ÖĞR. ÜYESİ M. AKİF KORKMAZ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ORDU 2019

BEYAN METNİ

Yüksek Lisans tezi olarak savunduğum “Bekir Sıtkı Erdoğan ve Halil Gökkaya’da Şiir İlişkisi” adlı çalışmamın, tarafımdan bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmadan yazdığımı ve yararlandığım kaynakların “Kaynakça” bölümünde gösterilenlerden farklı olmadığını, belirtilen kaynaklara atıf yapılarak yararlandığımı belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

02/08/2019

Ahmet DURAN

12530100015

JÜRİ ÜYELERİ ONAY SAYFASI

Ordu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı Yüksek Lisans öğrencisi Ahmet DURAN'ın hazırladığı "Bekir Sıtkı Erdoğan ve Halil Gökkaya'da Şiir İlişkisi" başlıklı tez 02 /08 / 2019 tarihinde aşağıda imzaları olan jüri tarafından Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

	Adı-Soyadı	Üniversite	İmza
Başkan :	Doç. Dr. Mesut TEKŞAN	Ordu Üniversitesi	
Jüri Üyeleri :	Prof. Dr. Salim KÜÇÜK	Ordu Üniversitesi	
Üye :	Doç. Dr. Hakan ÖZDEMİR	Giresun Üniversitesi	

ONAY

04 / 09 / 2019

Dr. Öğr. Üyesi Seçkin EVCİM
Enstitü Müdür V.

ÖN SÖZ

Milletimizin yaşantısından doğan dilimiz, sanatımız ve kültürümüz yüzyıllar boyunca zenginleşerek varlığını devam ettirmiştir. Bu zenginliklerden biri de şiir sanatıdır. Şiir sanatı, kendinden önce gelenlerden edindiği bilgileri kendisinden sonraki nesillere aktaran şairler vasıtasıyla zenginleşmiş ve geleceğe taşınmıştır. Cumhuriyet Dönemi'nin önemli şairlerinden Bekir Sıtkı Erdoğan ve günümüz şairlerinden Halil Gökçaya arasında yaşananlar, şiir sanatındaki bilgi ve tecrübenin aktarımına önemli bir örnektir.

Bekir Sıtkı Erdoğan, İmparatorluktan Cumhuriyete geçişin ilk yıllarında doğmuştur. Türk toplumunun yaşadığı bu köklü kırılma kültürün ve sanatın her koluna farklı zamanlarda ve biçimlerde yansımıştır. Bu kültürel değişim süreci içerisinde ürün veren çağdaş şair ve yazarlar sanatlarında; kendinden önceki üretilen verimleri değerlendirerek geleneği modernize etme yoluna gitmişlerdir. Çağdaş şiirimizin ilk kırılma noktası olarak kabul edilen Garip hareketi Orhan Veli Kanık ve arkadaşları Melih Cevdet Anday, Oktay Rıfat Horozcu ile birlikte başlamış ve şiirde şairaneliği, mecazlı söyleyişi ve söz sanatlarını kabul etmemiştir. Bu akımın şairleri şiirde ölçü, kafiye ve dörtlüğe karşı çıkmışlardır. Bütün bunlara rağmen o yıllarda Erdoğan, mili vezin olan hece veznine bağlı kalmıştır. Hece vezni, aruz vezni, bazen de aruz ve hece veznini birlikte kullanan Erdoğan, asıl ününü hece vezni ile yazmış olduğu “Kışlada Bahar” ve “Hancı” adlı şiirleri ile yakalamıştır.

Zaman zaman adı Hisarcılar ile anılan Erdoğan aslında şiirde ve sanatta hiçbir gruba dahil olmamıştır. Gruplaşmaya ve edebiyatta bölünmeye karşı olan Erdoğan, şiirde ve sanatta güzel olanın peşine düşmüştür. Uzun yıllar boyunca var olan klasik şiirin ve halk şiirinin zenginliklerinin farkına varmış ve günümüz Türkçesi ile klasik şiir ve halk şiirini örnekleyen eserler ortaya koymuştur.

Erdoğan'ın sanatının zirvesinde olduğu ve ustalaştığı yıllarda, şiire meraklı olan ve yirmi yaşında olan Gökçaya'nın yolu Erdoğan ile kesişmiştir. Bir tarafta öğretme meraklısı usta bir şair, diğer tarafta ise öğrenme meraklısı genç bir şair vardır.

Gökçaya, sanatının zirvesinde olan ve yaşı olgunluk seviyesine ulaşmış bulunan Erdoğan ile 1989 yılından 2014 yılına kadar uzanan 25 yıllık süreç

dahilinde sosyal ortamlarda ve ağırlıklı olarak da sanat ortamlarında bulunmuştur. Gökkaya o yıllarda şiire ilgi duyan ve öğrenmeye istekli bir gençtir. Her şey şiir ilişkisinin başlaması için müsaittir. O tarihten itibaren Gökkaya, çeşitli zamanlarda ve mekânlarda sık sık Erdoğan'ın yanında bulunmuş, Erdoğan'ın şiir konusundaki bilgilerinden ve tecrübelerinden yararlanmıştı. Eğitimci ve asker yönü de bulunan Erdoğan, şiirde ve sanatta belli bir aşama kaydetmiş bulunan Gökkaya'ya sanatın ve şiirin incelikleri kavrama noktasında birtakım katkılarda bulunmuştur. İki şair arasında oluşan bu yaşam ve şiir birlikteliği, Bekir Sıtkı Erdoğan'ın vefat tarihi olan 24 Ağustos 2014'e kadar sürmüştür.

Çalışma süresince değerli zamanlarını bana ayıran danışman hocalarım Sayın Doç. Dr. Mesut TEKŞAN'a, Sayın Dr. Öğr. Üyesi Mehmet Akif KORKMAZ'a, çalışmamızın konu öznesini oluşturan merhum şair Bekir Sıtkı ERDOĞAN'a ve şair Halil GÖKKAYA'ya teşekkürü bir borç bilirim.

Ahmet DURAN

Ordu, 2019

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ	i
İÇİNDEKİLER	iii
ÖZET	vi
ABSTRACT	vii
KISALTMALAR DİZİNİ	viii
TABLolar DİZİNİ	ix
GİRİŞ	1
1. BEKİR SITKI ERDOĞAN	4
1.1. BEKİR SITKI ERDOĞAN'IN DOĞUMU, AİLESİ VE ÇOCUKLUK YILLARI	4
1.2. BEKİR SITKI ERDOĞAN'IN SANATI	12
1.2.1. Bekir Sıtkı Erdoğan'a Göre Şiirin Tanımı ve İlham	13
1.2.2. Erdoğan'ın Şiir Yazma Ortamı	15
1.2.3. Bekir Sıtkı Erdoğan'da Dil ve Üslup	16
1.2.4. Bekir Sıtkı Erdoğan'ın Etkilendiği Şairler	17
1.2.5. Bekir Sıtkı Erdoğan'ın Sanat Anlayışı	18
1.3. BEKİR SITKI ERDOĞAN'IN ŞİİR DIŞINDAKİ UĞRAŞLARI	24
1.4. ESERLERİ	24
1.4.1. Basılmış Kitapları	24
1.4.1.1. Bir Yağmur Başladı	24
1.4.1.2. Dostlar Başına	25
1.4.1.3. Eserlerinden Seçilmiş Şiirler ve Almanca Çevirileri ile	25
1.4.2. Basılmamış Dosyaları	25
1.4.2.1. Elif Divanı	25
1.4.2.2. Sabır Sarmaşıkları	25
1.4.2.3. Gönüller Kavşağı	25
2. HALİL GÖKKAYA	26
2.1. HALİL GÖKKAYA'NIN HAYATI	26
2.2. HALİL GÖKKAYA'NIN SANATI	33
2.2.1. Halil Gökkaya'ya Göre Şiirin Tanımı ve İlham	33

2.2.2. Gökkaya'nın Şiir Yazma Ortamı	35
2.2.3. Halil Gökkaya'nın Dili ve Üslubu	37
2.2.4. Halil Gökkaya'nın Şiir ve Sanat Anlayışı.....	38
2.2.5. Şairin Mahlası	39
2.2.6. Halil Gökkaya'nın Etkilendiği Şairler	39
2.3. ESERLERİ	40
2.3.1. Gün Doğarken.....	40
2.3.2. Gün Ortası.....	40
2.3.3. Benim Değil.....	41
2.3.4. Yüzakı Şiirleri.....	42
3. BEŞERİ İLİŞKİ VE SANAT İLİŞKİSİ BAĞLAMINDA BEKİR SITKI ERDOĞAN VE HALİL GÖKKAYA ŞİİRİ.....	43
3.1. BEKİR SITKI ERDOĞAN VE HALİL GÖKKAYA ARASINDAKİ BEŞERİ İLİŞKİLER	45
3.1.1. Tanışmaları	45
3.1.2. Birlikte Geçirilen Zamanlar ve Birlikte Bulunulan Ortamlar	48
3.1.2.1. Disiplin Abidesi Alman Lisesi	49
3.1.2.2. Şiirin Kalbi Heybeliada.....	50
3.1.2.3. Şiirin İkinci Mekânı Erenköy.....	50
3.1.2.4. Türk Edebiyat Vakfı.....	51
3.1.2.5. Diğer Ortamlar	51
3.1.2.6. Birlikte Yapılan Yolculuklar.....	51
3.2. BEKİR SITKI ERDOĞAN VE HALİL GÖKKAYA ARASINDA ŞİİR SANATI İLİŞKİSİ	51
3.2.1. Biçim Benzerlikleri.....	56
3.2.1.1. Hece ve Aruz Ölçüsü Ortaklığı	56
3.2.1.2. Halk Şiiri ve Klasik Şiir Türlerinde Şiirler Yazma.....	61
3.2.1.3. Şiirde İkişemelerin Sık Kullanımı	63
3.2.1.4. Şiirde Kapalı ve Açık Hece Kullanımı.....	69
3.2.1.5. Şiirde İmale, Zihaf ve Tamlamalar	70
3.2.1.6. Nazire (Tanzir)	71
3.2.1.7. Mahlas Kullanma	74
3.2.2. İçerik Benzerlikleri	75
3.2.2.1. Hikâyeye Dayanan Şiirler	75

3.2.2.2. Şiirde Tekâmül	78
3.2.2.3. Bekir Sıtkı Erdoğan ve Halil Gökkaya'da Tema Ortaklığı	81
3.2.2.3.1. Şair, Şiir ve İlham	81
3.2.2.3.3. Din ve Tasavvuf	89
3.2.2.3.4. Aşk	91
3.2.2.3.5. Özlem	93
3.2.2.3.6. Yiğitlik	95
3.2.2.3.7. Tarih	97
3.2.2.3.8. Ölüm	99
3.2.2.3.9. Tabiat	102
3.2.2.3.10. Toplum ve Sosyal Hayat	104
3.2.2.3.12. Vatan ve Millet Sevgisi	110
3.2.2.3.13. Bayram	111
3.2.2.3.14. Zamandan Şikâyet	112
3.2.2.3.15. Talihten Şikâyet	113
GENEL DEĞERLENDİRME VE SONUÇ	125
KAYNAKÇA	128
EKLER	131
EK-1. TARAFIMIZDAN HALİL GÖKKAYA İLE YAPILAN RÖPORTAJ	131
EK-2. GÖKKAYA'NIN ERDOĞAN KONULU ŞİİRLERİ	163
EK-3. FOTOĞRAFLAR	165
ÖZ GEÇMİŞ	171

ÖZET

BEKİR SITKI ERDOĞAN VE HALİL GÖKKAYA'DA ŞİİR İLİŞKİSİ

Bu çalışma, Türk şiirinin son yüzyıldaki temsilcilerinden biri olan Bekir Sıtkı Erdoğan ile Halil Gökkiye hakkındadır. Çağdaş Türk şiirinin temsilcilerinden biri olarak kabul edilen Bekir Sıtkı Erdoğan Fuzuli, Nedim, Baki gibi klasik şiirin; Yunus Emre, Karacaoğlan, Emrah gibi halk şiirinin temsilcilerini incelemiş, onların sanatlarında ortaya koyduğu şiir bilgisini fark etmiştir. Kendi kuşağına yakın dönemde ise çağdaş Türk şiirinin kurucu iki şairinden biri olarak kabul edilen Yahya Kemal Beyatlı ve hecenin beş şairinden biri olan Faruk Nafiz Çamlıbel'in şiir anlayışlarını kendi şiir anlayışıyla sentezleyip bu birikimi, günümüz Türkçesini kullanarak hece vezni ve aruz vezni ile yazdığı şiirlerinde ortaya koymuştur.

Yirmili yaşlarda ortaya koyduğu şiirlerle sanat camiasının dikkatini üzerine çeken Halil Gökkiye ise ustası olarak kabul ettiği Bekir Sıtkı Erdoğan'dan şiir sanatının inceliklerini öğrenmiştir. Ortak noktaları şiir olan iki şairin tanışmalarının ardından gelişen dostluk ilişkileri zamanla daha da ileriye giderek öğretmen-öğrenci, usta-çırak, baba-oğul ilişkileri gibi farklı boyutlara taşınmıştır. Erdoğan ve Gökkiye'nin yirmi beş yıl süren sanat ve yaşam birlikteliği iki şairin şiirlerinde konu, tema, duygu, fikir, hayal, imaj, sembol, imge, biçim gibi farklı konularda birtakım ortaklıklar meydana getirmiştir.

Bu birlikteliğin ele alındığı tezin birinci bölümünde; şair Bekir Sıtkı Erdoğan'ın; ikinci bölümde ise çeyrek asır Erdoğan'ın yanında bulunan şair Halil Gökkiye'nin hayatına ve sanatına yer verilmiştir. Üçüncü bölümde Erdoğan ve Gökkiye arasındaki beşeri ilişki ve şiir ilişkisi, ele alınıp incelenmiştir. Değerlendirme ve sonuç bölümünde ise yapılan araştırma ve incelemeler neticesinde elde edilen bulgular yorumlanmıştır. Son olarak; Halil Gökkiye ile yapılan röportaja ve iki şairin kişisel arşivinden derlenen bazı fotoğraf ve belgelere yer verilmiş ayrıca çalışma boyunca yararlanılan kaynaklar gösterilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Bekir Sıtkı Erdoğan, Halil Gökkiye, şiir sanatı, sanat ilişkisi, Türk dili.

ABSTRACT

THE RELATIONSHIP BETWEEN POETRY IN BEKİR SITKI ERDOĞAN AND HALİL GÖKKAYA

This study is about Bekir Sıtkı Erdoğan and Halil Gökçaya one of the representatives of Turkish poetry in the last century. Bekir Sıtkı Erdoğan is considered as one of the representatives of contemporary Turkish poetry. Yunus Emre, Karacaoğlan, Emrah examines the representatives of folk poetry, such as their knowledge of the poetry he has revealed. Yahya Kemal Beyatlı, one of the founding poets of contemporary Turkish poetry and Faruk Nafiz Çamlıbel, one of the five poets of syllable, synthesized his understanding of poetry with his own poetic understanding in his poems which he wrote with syllabic meter and aruz meter. It has set.

Halil Gökçaya, who attracted the attention of the art community with his poems in his twenties, learned the subtleties of poetry from Bekir Sıtkı Erdoğan, whom he considered as a master. After the meeting of two poets whose common points were poems, the relations of friendship developed gradually and went to different dimensions such as teacher-student, master-apprentice, father-son relations. Erdoğan and Gökçaya's art and life partnership, which lasted for twenty-five years, has created a number of partnerships in the two poets' poems on different subjects such as theme, theme, emotion, idea, imagination, image, symbol, image and form.

In the first part of this thesis, which deals with this association; poet Bekir Sıtkı Erdoğan; In the second part, the life and art of the poet Halil Gökçaya, who was with Erdoğan for a quarter century, is given. In the third chapter, the relationship between human and poetry between Erdoğan and Gökçaya is discussed and examined. In the evaluation and conclusion section, the findings obtained as a result of the researches and examinations are interpreted. Finally; The interview with Halil Gökçaya and some photographs and documents compiled from the personal archives of the two poets were included and the sources used throughout the study were shown.

Key Words: Bekir Sıtkı Erdoğan, Halil Gökçaya, poetry art, art relationship, Turkish language.

KISALTMALAR DİZİNİ

bkz.	: Bakınız
BSE	: Bekir Sıtkı Erdoğan
HG	: Halil Gökkaya
NFK	: Necip Fazıl Kısakürek
s.	: Sayfa
TDK	: Türk Dil Kurumu
vb.	: ve benzeri
YE	: Yunus Emre

TABLolar DİZİNİ

Tablo 1. Bekir Sıtkı Erdoğan'ın Bir Yağmur Başladı Kitabındaki Şiirlerde Şekil ve Tema Bilgileri	115
Tablo 2. Bekir Sıtkı Erdoğan'ın Dostlar Başına Kitabındaki Şiirlerde Şekil ve Tema Bilgileri	116
Tablo 3. Halil Gökkyaya'nın Gün Doğarken Kitabındaki Şiirlerde Şekil ve Tema Bilgileri	118
Tablo 4. Halil Gökkyaya'nın Gün Ortası Kitabındaki Şiirlerde Şekil ve Tema Bilgileri	120
Tablo 5. Halil Gökkyaya'nın Benim Değil Kitabındaki Şiirlerde Şekil ve Tema Bilgileri	122

GİRİŞ

İnsanların maddeye dayanan gereksinimlerini karşılamak için yapılan, öğrenimle birlikte deneyim, beceri ve ustalık gerektiren zanaat faaliyetleri söz konusu olduğunda; Türk kültür ve yaşantısında önemli ve tarihi gerçeklerle karşı karşıya geliriz. Bu gerçekler içerisinde Türk şiir sanatı, ayrı bir değer taşır. Türkçenin ilk yazılı kaynağı olarak kabul edilen Göktürk Kitabeleri'nden bugüne şairler, yazarlar ve sanatçılar tarafından işlenen Türk dili, Türk kültürünün de temel taşıyıcısı olmuştur.

Türk şiiri, Türkçe şiir, zenginlik ve yaygınlık bakımından, o dili kullananlar arasında gördüğü ilgi bakımından, hem nicelik hem nitelik olarak dünyanın başka milletleriyle boy ölçüşecek seviyenin üzerindedir. Edebiyatta romanımız, hikâyemiz, tiyatromuz, özellikle tenkidimiz, teorimiz pek o kadar zengin değildir ama padişahından kapıcısına, köydeki çobanından ilim adamına kadar şiir yazmış, şiir okumuş, şiire ilgi duymuş oluşumuz boşuna söylenmiş değildir. Bu sebeple şiirimizin tarihi aynı zamanda dilimizin tarihi, ırkımızın tarihidir, dersek yanlış söylememiş oluruz (Okay, 2011, s. 37).

Türkçe, çeşitli dönmelede Türkçenin zenginliğini ve inceliğini ortaya koyan Karacaoğlan, Pir Sultan Abdal, Yunus Emre, Emrah, Yahya Kemal, Faruk Nafiz Çamlıbel gibi şairler çıkarmıştır. Bu şairlerden birisi de Bekir Sıtkı Erdoğan'dır. Edindiği bilgi ve tecrübeleri şair ve yazarlar birileri ile paylaşacak, onların yaşantısına ve sanatına katkıda bulunacaktır. Usta şair Erdoğan da şiir sanatına kazandırdığı zengin bir birikimle birlikte şair Halil Gökçaya'yı da Türk şiirine kazandırmıştır.

Sanatçı, doğuştan bir yeteneğe sahip olmakla birlikte sanatının inceliklerine hâkim olmak ve sanatında başarı elde etmek için belli bir eğitime ihtiyaç duyar. Geçmiş toplumların kültür aktarma süreci değerlendirildiğinde; eğitim bilimi açısından bireylere ilgi, yetenek ve becerilerini geliştirecek formel eğitimin dışında, geleneksel bir yöntem olan model alarak öğrenme yöntemi de kullanılmıştır. Özellikle zanaat ve sanat dalları düşünüldüğünde, geçmişten günümüze yaşayan ve yaşatılan birçok mesleğin bu yolla nesilden nesile aktarıldığı görülür.

Tasavvuf geleneğinde de yeri olan sanat eğitiminde beşeri ilişki ve öğrenim sürecini, Yunus Emre dizelerinde şöyle ifade eder:

Dirildik pınar olduk irkildik ırmak olduk
Aktık denize dolduk taşık elhamdülillah
Taptuk'un tapusuna kul olduk kapısına
Yunus miskin çiğ idik piştik elhamdülillah (YE)

Yunus Emre'nin Türk edebiyatında ve şiirindeki yeri göz önünde bulundurulduğunda; tasavvuf şiirinin gelişmesinde şairin ustası Taptuk'un, aynı zamanda Yunus Emre'nin eğitiminde ve sanatında ne denli önem arz ettiği anlaşılır. Bu da sanattaki ilişkinin basit bir öğrenme ve bilgi aktarma süreci olmadığını önemli bir kanıtıdır.

Bu çalışmayla; Bekir Sıtkı Erdoğan ve Halil Gökkiye arasında yaşanan şiir ve sanat ilişkisi tartışılmaya, açıklanmaya çalışılmıştır. 8 Aralık 1926 tarihinde doğan ve 24 Ağustos 2014 'te vefat eden Bekir Sıtkı Erdoğan, halk şiiri ve klasik şiir tarzında eserler veren usta bir şairidir. Halil Gökkiye da onun tecrübelerinden yararlanma fırsatı bulmuştur. Gökkiye, Erdoğan'ın hayatının son yirmi beş yılında kendisine ustalık yaparak sanatta ve sosyal hayatta yol gösterdiğini belirtmektedir.

Günümüzde bilim ve teknoloji alanında yaşanan hızlı değişim süreciyle beraber, geleneksel sanatların ve zanaatların da öğrenme ve öğretilme biçimleri zorunlu olarak değişiklik göstermiştir. Teknolojinin bireysel ve toplumsal yaşamda meydana getirdiği köklü değişimler, şiir sanatına da yansımıştır. Bu nedenle şiir sanatının sürdürülebilmesi için zaruri görünen sanat ilişkisi de günümüzde eskiye nazaran birtakım değişimler yaşamıştır. Buna göre tezin problem durumu aşağıdaki sorular olarak belirlenebilir:

- Günümüzde sosyal ve kültürel alanda yaşanan değişimler sanat ve şiir ilişkisini nasıl etkilemiştir?
- Erdoğan ve Gökkiye arasında yaşanan şiir ilişkisinde, Erdoğan'ın Gökkiye'ya öğrettikleri belirlenebilir mi?
- Geçmişteki şiir ve sanat ilişkisiyle günümüzdeki şiir ve sanat ilişkisi arasında kıyaslama yapılırsa günümüzün sanat ve şiir ilişkisi ile benzerlik ve farklılıklar tespit edilebilir mi?

Çalışmanın amacı, hece ve aruz vezni ile şiirler yazan Bekir Sıtkı Erdoğan ve Halil Gökkyaya özelinde, şiir ilişkisini tespit etmek ve iki şair arasında gelişen sanat ilişkisini somut bir şekilde ortaya koymaktır.

Şiir sanatı ve buna bağlı olarak da şairler arasında yaşanan sanat ilişkisinin seyri, elektronik ortamın başlangıcından günümüze kadarki süreçte etkisini yitirme yönlü olmuştur. Şiir sanatı ve dolayısıyla şairler arasında yaşanan sanat ilişkisi bu mevcut durumda iken bu çalışmaya konu edilen iki şairin şiir ilişkisine örnek olması önemlidir. Bu çalışmada, iki şairin hayatları ve incelenip benzerlik ve farklılıkların ortaya konması hedeflenmektedir. Bunun yanında çalışmada, Erdoğan ve Gökkyaya'nın eserlerinin şekil ve içerik yönüyle incelenmesi ve Gökkyaya'nın etkilenme noktalarının ortaya çıkarılması önem arz etmektedir.

Bekir Sıtkı Erdoğan'ın kendisinin yirmi beş yıllık ustası olduğunu söyleyen Halil Gökkyaya'nın bu süreç içerisinde nasıl bir eğitim yaşadığı, dikkate değer bir durumdur. Bu çalışmada Halil Gökkyaya'nın hem Erdoğan ile ilişkisi hem de verdiği eserler incelenecek, Erdoğan ile arasındaki benzerlik ve farklılıklar ortaya konmaya çalışılacaktır.

Çalışma, şairi Bekir Sıtkı Erdoğan ve Halil Gökkyaya'nın yayınlanmış, yayına hazırlanan şiir kitapları ve kendileriyle yapılan görüşmelerle sınırlandırılmıştır. Çalışmada yöntem, öncelikle şairlerin hayatları ve sanatları ortaya konulmaya çalışılmıştır. Ardından Bekir Sıtkı Erdoğan ve Halil Gökkyaya'nın basılı olan ve olmayan eserlerine ulaşılmıştır. Bu kapsamda tez, kitap, gazete ve dergilerde yer alan çalışmalar tespit edilmiştir. Ayrıca her iki şairle görüşmeler yapılmış, tezde yeri geldikçe bu mülakatlara yer verilmiştir. Çalışmada; şairlerin eserlerinden ve kendileriyle yapılan mülakatlardan yola çıkılarak şiir anlayışları ortaya konmuş, buradan hareketle Erdoğan'ın Gökkyaya'ya olan etkileri belirlenmiştir.

1. BEKİR SITKI ERDOĞAN

1.1. BEKİR SITKI ERDOĞAN'IN DOĞUMU, AİLESİ VE ÇOCUKLUK YILLARI

Ne bahtım yeşerir, ne yağmur diner
Yola düştüm gezer gezer ağlarım.
Ömrüm dolaşık bir çileymiş meğer
Düğüm düğüm çözer çözer ağlarım... (BSE)

Ömrünü dolaşık bir çileye benzeten Bekir Sıkı Erdoğan, 8 Aralık 1926'da o zaman Konya'ya bağlı bir ilçe olan Karaman'da dünyaya gelmiştir.

Bekir baba, daha önce bahsettiğim gibi Köhne Bedesten (yeni adı, Mansur Dede) Mahallesi'nde doğmuş, çocukluğu bu civarda geçmiştir. Daha önce Konya'ya bağlı olan Karaman sonradan il olmuştur. Baba, ilk ve ortaokulunu Karaman'da tamamlamıştır. İkinci dünya savaşı arifesinde Konya'ya gelen Kuleli Askeri Lisesi ve Kara Harp Okulunu bitirmiştir.(1948) (Gökkaya, 2019, s. 62)

Babası Hafız Yahya Efendi bir camide görevli din adamıdır. Yahya Efendi, o zamanlar din görevlilerinin maaşları pek yeterli olmadığı için yemenicilik işiyle de uğraşır. Annesi Rabia Hanım'dır. Erdoğan, dört kardeşin en büyüğüdür.

Bekir Sıtkı'nın baba tarafından sülalesi, Karamanoğulları diye bilinen Türkmen Yörüklerine dayanır. Aile olarak onlara "Hacı Yahyalar" denmektedir. Babasının adı "Yahya" olan Bekir Sıtkı Erdoğan, oğluna da Yahya adını koymuştur.

Anne tarafından dedesi, İbreatalı bir kadıdır. Osmanlılar zamanında, Rumeli'de kadılık yapmıştır. Bekir Sıtkı'nın annesi Rabia Hanım, Arnavutluk'ta dünyaya gelmiştir. Dedesi, Cumhuriyet Dönemi'nde Anadolu'ya geçmiş, orada avukatlık yapmıştır. İlk hanımı Adıyaman Kâhta'da vefat edince, Karaman'a gelmiş; oradan ikinci hanımını almış, dolayısıyla o da "hanım köylü", yani Karamanlı olmuş; kızını da şairin babası Yahya Efendi'ye verince Karamanlılık iyice pekişmiştir (Çoban, 1991, s. 3).

Erdoğan, 2002 yılında Ozan Ağacı dergisine vermiş olduğu röportajda hayatıyla ilgili şu bilgilere yer vermiştir:

Karaman'da 8 Aralık 1926'da doğdum. Karaman Gazi İlkokulu ve Ortaokulundan sonra II. Dünya savaşı nedeniyle Konya'da bulunan Kuleli Askeri Lisesini bitirdim. Ankara'ya gelerek 1946'da Harp Okuluna girdim. 1950 yılında Çankırı Piyade Sınıf Okulunu tamamladım. Aynı yıl kura ile Erzurum'da göreve başladım. Türk ordusunda uzun yıllar hizmet verdim. 1953-1957 yılları arasında Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünden mezun oldum. Edebiyat öğretmeni olarak ilk tayin yerim; İstanbul

Beylerbeyi'ndeki Deniz Astsubay Okulu oldu. 1963'te Heybeliada Deniz Harp Okulu edebiyat öğretmenliğine tayin oldum. Kıdemli Albay iken 1974'te kendi isteğimle emekli oldum. Ayrıca gerek görevli olduğum yıllarda gerekse emeklilik dönemimde; İstanbul Atatürk Kız Lisesi, Site Koleji, Marmara Koleji, Moran Lisesi ve 12 yıl İstanbul Alman Lisesi'nde edebiyat öğretmenliği yaptım. Eşim Zeliha Hanım'la 1949'da evlendim, Yahya Gündüz ve Sahil isimli iki çocuğum ile Ebru, Tuğba, Alper isimli üç torunum var (Ağırhan, 2002, s. 1).

Bekir Sıtkı Erdoğan, eğitim-öğretim hayatına 1934 yılında Gazi Mustafa Kemal İlkokulunda başlamıştır. Erdoğan'ın ilkokul yıllarında yaşadığı bazı anılar onun gelecekte başarılı bir şair olacağını habercisidir.

1935-1936 öğretim yılının 12-19 Aralık tarihleri arasında “Yerli Malı Haftası”nın ikincisi, bütün devlet kurumlarında gösterişli şekilde kutlanır. Bekir Sıtkı, ikinci sınıftadır. Öğretmeni Rüveydâ Hanım, “Yerli Malı” konusunda birer yazı yazmalarını ister. Erdoğan, akşam hem radyo dinlemek hem de ödev yapmak için arkadaşlarından birinin evine gider. İki arkadaş ödevlerini yapmaya başlarlar. Bekir Sıtkı, cümlelerin birbirine uygun düştüğünü görünce heyecanlanır; yazmaya şevkle devam eder:

“Hiç durmadan tütüyor
Fabrika bacaları
Çıkartıyor en güzel
En sağlam yerli malı”

Uzunca bir şiir ortaya çıkar. Bekir Sıtkı, ertesi gün ilk şiirle beraber, ilk takdir ve ilk tekdiri de birlikte tadar. Rüveydâ Hanım, ödevini yapmadın diye Erdoğan'ın kulağını çeker ve Erdoğan'ı epeyce ağlatır.

Erdoğan'ın öğretmeni Latif Bey şiirden, edebiyattan, sanattan anlayan ve okulda bu konularda konuşmaları yapan bir öğretmendir. Lâtif Bey, şiiri çok beğenir ve beşinci sınıfa okutur. Bekir Sıtkı'nın bundan sonra derslere ilgisi artar; okul gazetesine manzumeler, yazılar yazar; evde ve okulda sevilen bir öğrenci olur (Çoban, 1991, s. 6).

Çocukluğunun ilk yıllarında, Erdoğan ve ailesi çok mutlu bir hayat sürerler. Erdoğan kışları Karaman'da, yazları Niğde'de çok sevdiği akrabalarının yanında geçirir. Yaz mevsiminde Karaman'dan Niğde'ye yaptığı yolculuklar, dayısının ve teyzelerinin Karaman'a ziyarete gelmeleri, Erdoğan'ın çocukluğundaki en güzel günlerdir. Erdoğan bir taraftan babasından eski yazı öğrenirken, diğer taraftan da dayısının okuduğu şiirleri dinler ve kendisinden etkilenir (Dereli, 2002, s. 1).

Güzel günler yaşayan, geleceğe dair hayalleri ve okuma isteği olan Erdoğan, babasının vefat etmesi ile birlikte zorluklarla, çaresizliklerle de karşılaşmıştır. Babasının vefat etmesi Erdoğan ve ailesinin hayatında birçok şeyi değiştirmiştir.

Erdoğan henüz üçüncü sınıftayken -1936 yılında- babası vefat etmiştir. Babasının erken yaşta vefat etmesine Erdoğan çok üzülür. Kendisi, ailenin en büyük çocuğu olduğu için bütün yük ve aile sorumluluğu küçücük omuzlarına kalmıştır. Herkes ona sen abisin, yarın bunlara sen bakacaksın, bunları sen büyüteceksin, der. Ailenin büyüğü olarak başka da kimse yoktur.

Akrabaları, Erdoğan'a bir an önce iş sahibi olup ailesine yardım edebilmesi için bir yerlerde çıraklık yapıp bir iş öğrenmesini söylerler. Çünkü aile için çıkar yol, bir an önce ailenin en büyük erkeği olan Erdoğan'ın eve ekmek getirmesidir. Akrabaları Erdoğan'a, "Sen ortaokul için çırpınıp duruyorsun fakat meslek elden gidiyor, ağaç yaşken eğilir, ortaokulu okuyayım diye mesleğin vaktini geçiriyorsun, okusan ne olacak, burada ondan sonra lise olsa bir şey demeyeceğiz, lise yok ne yapacaksın, paran yok, ailen belli." derler.

Sülalede aile büyüğü olarak sadece babasının amcasının oğlu Mehmet Doğan vardır. Onun yardımları ile ilkokulu bitirir ve ortaokula gitmek ister. Ancak akrabaları onu bir yere çırak olarak vermek ister. Çünkü ortaokula giderse ilerisini okuyamayacağını ve çıraklık çağının da geçeceğini düşünürler. Erdoğan ise okumayı çok istemektedir. Bu arzusundan hiçbir zaman vazgeçmez. Karaman'da yeni açılan ortaokula kayıt yaptırır. Bir yandan da bir terzinin yanında çalışır. Ortaokulu Karaman'da bitirir.

Lise dönemi gelir fakat Karaman'da lise yoktur. Bir desteği olmayan Erdoğan, ancak yatılı bir şekilde liseyi okuyabileceğini düşünür. Adana'da yatılı bir öğretmen okulu olduğunu, imtihanlarının her yerde yapıldığını duyar ve oraya gitmek ister. Tam o sırada sıtma hastalığına yakalanır ateşler içinde çok uzun süre yatar. Erdoğan, biraz kendisine geldiğinde imtihan gününün geçmiş olduğunu anlar.

Bir akrabası ona, "Sana bir şey söyleyeceğim ama doğruluğundan tam emin değilim" der. "II. Dünya Savaşı nedeniyle bahriyenin okulları Mersin'e, Kuleli Askeri Lisesi ise Konya'ya taşınıyormuş. Bu okulların imtihanlarına da az kalmış. Arkadaşlarına da söyle, bir gidin, deneyin" der.

Bekir Sıtkı Erdoğan, sevincinden uyuyamaz. Sabah saat yedi buçukta şubenin kapısının önüne dikilir. Komutan geldiğinde ona durumu anlatır. Komutan Erdoğan'a müracaat kâğıdı ve uzatır askeri bir ifade ile doldurmasını söyler. Kuleli Askeri Lisesi gerçekten de Konya'ya taşınmıştır. Komutan, müracaat için yarın son

gün olduğunu, çabuk gitmesinin gerektiğini söyler. Sınava altı arkadaş girerler, beşi sınavı kazanır.

Erdoğan, lise yıllarında şiir her şeyimi alıp götürmesin, diğer çalışmalarımı engellemesin diye bilinçli olarak şiirden uzak durmaya çalışmıştır.

Kuleli Askeri Lisesi'nde son sınıfta edebiyat sevgim iyice arttı. Özellikle Divan Edebiyatının ince sesleri bende vazgeçilmez tutkular başlattı. Okuduğumuz kitaptaki şiirlerin kalıplarıyla mısralar söylemeye başladım. Mesela Nef'i'nin 'Esti nesim-i nevbahâr, açıldı güller subh-dem / Açsın bizim de gönlümüz, saki medet! sun câm-ı Cem' beytini gelinciklere, lalelere okuyordum (Karabay, 2002, s. 23,24).

Edebiyatın ve şiirin bu denli etkisinde kalan Erdoğan, o günlerde hastalanır ve hastaneye yatmak zorunda kalır. Doktorlar istirahat edip dinlenebilmesi için yanına kalın kitap almasına da müsaade etmezler.

"Her şeyimi topladım. Çalışmak üzere bazı derslerimi yanıma aldım. Fakat edebiyat kitabım kalındı. Hastaneye girerken de çantanız biraz doluydu kontrol ediyorlar, içlerinde bulunan kitapları aşağıda bıraktırıyorlardı. Çocuk yatsın, istirahat etsin diye. Ben de derslerimden geri kalmamak için ince olan; fizik, fen, geometri kitaplarımı falan aldım. Edebiyat dersinde de Nihat Sami Banarlı'nın kitabını okuyoruz ve sıra Servet-i Fünun şairlerinden Cenap Şahabettin'e geldi. Konuları derste işlemeden önce hazırlardım. Cenap Şahabettin'e de bir göz attım. Orada 'Senin İçin' adlı şiir vardı. Okudum, doyamadım. Ama viziteye çıkmam lazım. Onu öylece bıraktım yarım yamalak. Doktor yatmam gerektiğini söyledi. Kitap kalın olduğu için yanımda götüremeyeceğimden şiirin bulunduğu sayfayı yırtıp cebime koydum. Onu hiç unutmam.

Ben yedi, sekiz gün kadar orada kaldım ama her gün o şiiri okuyordum. Bak şimdi bile ezbere okuyabiliyorum:

SENİN İÇİN

Sesin işler gibi bir şuh kanat gamlarına
Seni dinlerken olur kalbim uçan kuşlara eş;
Gün batarken sanırım gölgeni başka bir güneş
Sarışınlık getirir gözlerin akşamlarıma (Karabay, 2002, s. 24).

Erdoğan'ın şiire ve aruza merakı öyle çoktur ki farkında olmadan, kulak dolgunluğu ile aruzlu şiir yazabilecek kadar aşinalık kazanmıştır. Aruz vezninin çok iyi işlendiği "Senin İçin" şiirini çok okumuş olmanın etkisiyle de farkında olmadan aruzlu bir şiir yazacak kadar kendini geliştirmiştir. Şair, bunu şöyle açıklıyor:

Sekizinci gün müydü neydi, pekiyi hatırlayamıyorum. Doktor aşağıya bahçeye inmeme müsaade verdi. O kim bilir Kuleli'nin hangi yıllarından kalmış da Konya'ya gelmiş robdöşamları var hastanenin. Yakası nefsi, geri tarafları gri. Ama eski püskü şeyler tabii. Onlardan birer tane verdiler. Giydik üstümüze. Ben de şöyle bir süzölmüşüm. Merdiven başındaki endam aynası da senelerin yağmurlarından, yaşlarından o da bir hâl olmuş. Orada, aynanın içerisinde kendi cemalimi görünce, ahiretten birisi bakıyor gibi geldi. Şöyle eğri büğrü, incecik bir adam... Solgun, bitkin bir adam... Bahçeye indim. Hemen kaleme sarılmışım. Farkında değilim. Bir şeyler döktürmüşüm.

Seneler saçlarımın üstüne tozlar ekıyor.

Feri yok gözlerimin gönlüme bir gam çöküyor.

Orda besbelli hazan var, çamı yaprak döküyor.

Ebediyet denilen yolda yuvarlanmadayım (Karabay, 2002, s. 24, 25).

Erdoğan, aruzla ilk şiirini yazmıştır ve şiire kendisini kaptırıp defalarca okumuştur. Bu şiirden niçin bu kadar etkilendiğini düşünür. Düşünürken Cenap Şehabettin'in "Senin İçin" şiirini hatırlar. Ancak baktığında iki şiir arasında hiçbir benzerlik göremez. Konu benzerliği olmadığını da fark eder. Cenap Şahabettin aşkı anlatır, kendisi ise çökmüş bir adamı anlatır. Düşünüp dururken benzeyen tarafın ses ve ritim benzerliği olduğunu anlar. Farkında olmadan şiiri "feilâtün" kalıbıyla yazmıştır. Cenap Şahabettin'in şiiri de o kalıpla yazılmıştır. Erdoğan kulağını, o şiire ayarlamıştır. Açık, kapalı, imale, zihafa dikkat etmemiştir ama şiir nihayetinde aruz vezni ile yazılmıştır. Erdoğan, şiiri tekrar tekrar okumuş ve kalıbın aynı olduğunu fark etmiştir ve bu ona büyük mutluluk vermiştir.

Erdoğan, şiirin aruz vezni ile yazıldığını fark etmiştir ama bunu birisine doğrulatma ihtiyacı hisseder. Arkadaşlarına sorsa, onlar bu noktada kendisinden ileride değildirlere. Edebiyat öğretmenleri Ali Rıza Bey de sert mizaçlı bir adamdır. Şiirin aruz vezni olduğunu gördüğü anda öfkelenebileceğini, şiir senin değil diyerek kızabileceğini düşünür. O sıralarda Kuleli Askeri Lisesine, Abdi adında genç bir edebiyat hocası gelmiştir. Abdi Bey, öğrencilerine arkadaş gibi davranmaktadır. O hocanın çok iyi olduğuna, çok güzel okuduğuna, çok güzel anlattığına dair övgüler duymuştur. Abdi hoca Erdoğan'ın dersine girmemektedir, binalar da farklıdır. Oraya gidip gelmek de meseledir. Erdoğan, gülünç duruma düşeceğini düşünerek komutanlarından izin istemeyi de pek uygun bulmaz. Şair o günü şöyle anlatıyor:

İlk defa bir şey yaparak duvardan kaçma operasyonumu gerçekleştirdim. Birçok kişi çeşitli sebeplerle yapar bunu. Bense bunu ömrümde ilk defa ve şiirin hatırı için yaptım. Üzerimde resmi elbise olduğu için kapıdan rahatlıkla girdim. Girişte tehlike yoktu, çünkü sizin izinden

döndüğünüzü düşünürlerdi. Fakat çıkış, giriş kadar kolay olmayacaktı. Oranın kaçacak yerini bilmiyordum. O beni biraz düşündürdü. Fakat hüviyetimi göstererek diğer sınıftan gelmiş olduğumu söyleyebileceğimi düşündüm. Orada buldum hocayı. Son dersten çıkmalarını bekledim. Kameriyenin altında oturup çay içtiler. Dağılacakları vakit hocanın yanına gidip; “Efendim, size bir şey göstermek istiyorum.” dedim. Şiirimi verdim. Okudu ve çok beğendi. Kimin yazdığını sordu. Benim olduğunu söyleyince, işaret parmağıyla, hayır manasında bir işaret yaptı ve “Bu şiirin üstünde senin olmadığına dair belge var.” dedi. Tekrar “Ben yazdım efendim.” deyince; “Sakın bir daha tekrar etme. Yalan çok günah ve ayıp. Çünkü bu şiir aruz oğlum!” dedi. “Hocam çok teşekkür ederim, zaten ben de bunu duymak için gelmiştim. Ben bu sınıfta değilim. Son sınıftayım. Oradan firar edip kaçtım da geldim hocam!” dedim. “Ben kendi hocama söylesem, tokat yerim, ben sizin methinizi duydum ve size göstermeye geldim.” Tebessüm etti, hoşuna gitti. “Ciddi mi söylüyorsun?” diyerek bir daha okudu. Birkaç imale olduğunu söyledi. Ben onlara razı olduğumu belirttim. Ona şiirin ortaya çıkış hikâyesini anlattım (Karabay, 2002, s. 26, 27).

Erdoğan, Konya’da Kara Harp Okulundan 1946 yılında mezun olur. Ankara’ya gider ve Kara Harp Okuluna girer. O yıllarda hedeflerinin birazına ulaşmış olan Erdoğan, şiirle arasında olan mesafeyi yavaş yavaş kaldırmaya başlar. Ankara’da çeşitli şairlerle de tanışır.

O zamanlar Ankara sanat yönü ile hareketlidir. Şiir günleri yapılmakta, şiirle ilgilenenler bu günlere oldukça ilgi gösterip katılmaktadır. O dönemlerde Behçet Kemal Çağlar da Ankara’dadır ve şiirle ilgilenen genç şairlere kapısını açmış, onların şiir ve sanat yolunda ilerlemesine yardımcı olmaktadır. Çağlar’ın evi adeta bir kültür ve sanat merkezi olmuştur. Birçok genç şair oraya gelip gitmekte, toplantılara katılmaktadır. Bunlardan biri de Bekir Sıtkı Erdoğan’dır. Halk tarafından “Hancı” adıyla bilinen “Bin bir Gece” adlı meşhur şiir de o yıllarda yazılmıştır. Erdoğan, bu şiiri Behçet Kemal Çağlar’ın evindeki toplantılardan birinde okumuştur ve şiir çok sevilmiştir. Behçet Kemal Çağlar, “Şadırvan” adı ile çıkardığı derginin birinci sayısında şiiri yayınlamıştır.

Erdoğan, o dönemlerde arzulamış olduğu sanat ve edebiyat ortamını Ankara’da yakalamış ve birçok şairle görüşme fırsatı da bulmuştur. Görüştüğü şairlerden birisi de Yahya Kemal’dir.

Bir arkadaşla beraber gittik. Yahya Kemal’in Ankara’da olduğunu öğrendik. Hep eski meclisin karşısında Ankara Palasta kalırmış. Evi gibi bir şey. Gittik. Ben asker elbiseliydim. Daha subay da çıkmadım. O zaman kapalı yaka. Bir hamayül var boynumuzda. İçinde kaybolup gitmişim. Saçı da bıraktırmazlardı o zaman. Üç numara kırpık saç. O elbisenin içinde kaybolmuş biçimdeyim.

Siz gidin söyleyin. İki genç gelmiş, biri Harbiyeli deyin, dedim. Bir daha gelirim gelemem, üstadın olduğunu yakalayamam. Lütfen söyleyin. Bunda bir şey yok, dedim. Bizi kabul etmezlerse biz ne güceniriz ne küseriz. Normal tabii ki randevumuz yok. Ama ola ki belki vakti var, kabul eder. Söyleyince peki, demiş. Kalkmış arkadaşlarıyla beraber. Bizi çağırılmadı oraya, kendi kalktı geldi. Öyle, tonton tonton geldi. Yüzlerimizi okşadı şöyle. Ondan sonra ilk işi şu oldu: “ Hadi birer şiirinizi okuyun bana.” Tecrübeli adam. Ben de şimdi öyle yapıyorum. Beni arayan gençlerin çoğunun şiirleri var. Beni arıyorsa “Hadi bir şiirinizi okuyun.” Ben de aynı şeyi söylüyorum. Tabii ben o, şiiri okuyun deyince Yahya Kemal’in şiirlerinden feyz aldım. Aruzu kullanım tarzım da çok başarılı ve istiyorum ki, aruzumu bir dinletelim falan. Hemen aruz şiirimden bir tanesini, tabii ezberimde şiirlerim, okudum. Bazılarına derim ki şiirlerini okur musunuz? Vallahi benim şiirlerimi, ben ezberimde tutamam, diyor. Sen kafanda tutamıyorsan başkası nasıl tutsun şiiri? Niye tutamıyor? Konservasyondan geçirmemiş. Yani milli zevkimiz konservasyondan geçmemiş. Geçse akılda kalacak. İnsan koşmayı düşünür. Koşmanın ayaklarının şöyle olması lazım, der ve hemen yakalar. Yakalamaya imkân yok. Mısraların hepsi kendi havasında. Neyse okudum.

Cevabı aldım mı? dedi. Yanında bir arkadaşı var. Bana geldiğinde onun da adı Kemal Bey’miş. Yahya Kemal’in arkadaşıymış. Mühendismiş o. Yahya Kemal’in devamlı arkadaşı o. Çok ayrılmayan, çok sevdiği bir arkadaşı. Aldınız mı cevabı? dedi. Ha! Dedi. Aldım üstadım, aldım. Yalnız dedi, bizim burada alıp veremediğimizi dedi, bu gençler bilmezler. İzin verirseniz, dedi ben anlatayım ne demek istediğinizi. Dedi ki bak kardeşim, dedi. Biraz önce dedi, siz gelmeden önce üstat bir şiirini okudu bize. Her şiiri gibi o da beni kendimden geçirdi. Sonra da dayanamadım sordum. Bizler biraz faniyiz, gelip geçiciyiz. Bu kadar inceliği, bu kadar sanatseverliği birisine el verebildiniz mi? Öğrettiniz mi? Bunu devam ettirecek biri var mı? Dediğimde hiç ağzını açmadı. Öyle kaldı benim sualım, havada kaldı. Ama dedi, siz çabuk yetiştiniz. Bak, biraz sonra buraya geldik ve işte siz bu şiiri okudunuz, dedi. İşte sorununun cevabı, diyor. Sizi kutlarım, dedi. Benim için de çok destek oldu. Çok gençler çok destek oldu. O zamanlar aile dergisi çıkardı. Üç dört ay sonra, aile dergisinde, Yahya Kemal’in bir rubaisi çıktı. Bu rubai, bizim o günkü olaydan sonra yazıldı demiyorum; ama ben uyduruyorum bunu, oraya uygun düşürüyorum. Bilemem çünkü neyin üzerine yazdığımı. Çok uyuyor oraya çünkü. Diyor ki:

Eslaf kapıldıkça güzelden güzele

Fer vermiş o neşeyle gazelden gazele

Sönmezse hecr-i haşra kadar şi’r-i kadim

Bir meş’aledir devredilir elden ele (Dereli, 2002, s. XX, XXI, XXII).

Bekir Sıtkı Erdoğan; Karacaoğlan, Yunus Emre, Emrah, Fuzuli, Faruk Nafiz Çamlıbel, Yahya Kemal Bayatlı gibi şairlerimizin şiirlerindeki incelikleri meşk etmiş, fark etmiş ve şiir meşalesini başarılı bir şekilde tutabilen şairlerimizden birisi olmuştur.

Kara Harp Okulunun eğitim süresi önceden iki yılken Bekir Sıtkı'nın döneminde üç yıla çıkar. Erdoğan, iki yılı öğrenci son bir yılı da subay olarak geçirir. Bu üç yıllık süreyi bir yandan da sanat ve edebiyatla geçiren Erdoğan, 1949 yılında Kara Harp Okulundan mezun olur.

Erdoğan, kendi hayatını birinci kitabı olan ve 1996 yılında üçüncü baskısı yapılan “Bir Yağmur Başladı” adlı kitabında anlatmıştır. Erdoğan’la ilgili çeşitli yazılarda, özellikle tarihlerle ilgili çelişkili bilgiler vardır. Bu çelişkili bilgilere engel olabilmek adına Erdoğan’ın Biyografik Çizgiler” başlığıyla kaleme aldığı yazıyı burada paylaşmak yerinde olacaktır:

Karamanlıyım. Doğum tarihim 8 Aralık 1926. Karaman Gazi İlkokulu ve Ortaokulundan sonra İkinci Dünya Savaşı nedeniyle Konya’da bulunan Kuleli Askeri Lisesini bitirdim. 1946’da Ankara’ya gelerek Kara Harp Okuluna katıldım. 1948’de mezun olup 1949’da da teğmen olarak, önce Harp Okulu üçüncü sınıfı, sonra da 1950 yılında, o zamanlar Çankırı’da bulunan Piyade Sınıf Okulunu tamamladım. Aynı yıl, çekilen kura ile şark hizmeti yapmak üzere, 29. Tümen 202. Piyade Alayına katılmak için Erzurum’a gittim. 1952’de üst teğmenliğe terfi ettim. 1953’te de üç yılımı tamamladığım için, Ankara Askeri Ekmek Fabrikası İnzibat ve Muhafız Takım Komutanlığı’na atandım. 1953-57 yılları arasında bu hizmeti yürütürken, Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesinin Türk Dili ve Edebiyatı Bölümüne devam ederek mezun oldum. 1958’de yüzbaşılığa yükselerek Yedek Subay Okulu Bağlı Birlikler, Ağır Silah Bölük Komutanlığına tayin oldum. Bu hizmeti yürütürken piyade sınıftan öğretmen sınıfına ve kadro icabı Kara Kuvvetlerinden, Deniz Kuvvetlerine transfer edildim. Öğretmen olarak ilk tayin yerim İstanbul Beylerbeyi’ndeki Deniz Astsubay Hazırlama Okulu oldu. Üç yıl sonra, 1963’te binbaşılığa yükselerek, o zaman Heybeliada’da bulunan Deniz Harp Okulu ve Lisesine edebiyat öğretmeni olarak tayin oldum. Bu görevi kıdemli albaylığa kadar sürdürerek 1974’te kendi isteğimle emekli oldum.

Gerek görev yıllarımda gerekse emekli olduktan sonra, çeşitli sivil okullarda da öğretmenliklerim oldu. İstanbul Atatürk Kız Lisesi, Site Koleji, Marmara Koleji, Moran Lisesi bunlar arasındadır. Özellikle emekli olduktan sonra yasal yaş sınırına kadar, on iki yıl İstanbul Alman Lisesinde öğretmenliğim devam etti.

Bu kitabı ilk yayınladığım 1949 yılında Zeliha Hanımla evlendim. 1950 doğumlu, deniz binbaşılığında emekli Yahya Gündüz isimli bir oğlum ve 1955 doğumlu, resim ve sanat tarihi öğretmeni Sahil isminde bir kızım var. Onlar da evliler. Biri manevi olmak üzere; Ebru, Tuğba ve Alper isimlerinde üç torunum var (Erdoğan, 1996, s. 61).

Türk ordusunda, Türk milletine gerek asker olarak gerekse öğretmen olarak uzun yıllar hizmet etmiş olan Bekir Sıtkı Erdoğan, bu şerefli görevleri ile birlikte

şiiirimize, sanatımıza, edebiyatımıza titiz çalışmalarıyla çok değerli eserler kazandırmıştır.

Şair, 24 Ağustos 2014 tarihinde İstanbul'da, GATA Haydarpaşa Eğitim Hastanesinde hayata gözlerini yummuştur.

Bir yol bilirim; Âdem'e Havva'ya gider,
Bir yol bilirim; aşka ve sevdaya gider...
Bir yol ki ömür bahçelerinden geçerek,
Yaşlarla, figanlarla musallaya gider!.. (Erdoğan, 1965, s. 132)

Erdoğan'ın naaşı, 25 Ağustos 2014'te ikinci namazının ardından Üsküdar Büyük Selimiye Camisi'nde kılınan cenaze namazı sonrası memleketi Karaman'a götürülmüştür. 26 Ağustos 2014'te Karman Aktekte kent meydanında öğle namazı sonrası kılınan cenaze namazının ardından hecenin ve aruzun önemli temsilcisi Erdoğan'ın Kır Mahalle'de bulunan şehir mezarlığında toprağa verilmiştir.

...
Kırmâli yolların sonu,
Şamkapı'ya bakar yönü
Kırmâli'den öte yanı
Kazıla kazıla bitmez... (Erdoğan, 1996, s. 50)

1.2. BEKİR SITKI ERDOĞAN'IN SANATI

Erdoğan'ın sanatında sabır ve samimiyet ön plandadır. Sanatın sabırla ve geçmişten gelen incelikleri öğrenerek gelişebileceğine inanan Erdoğan, çok genç yaşta şiirde başarıyı yakalamış ve şiirleri çeşitli dergilerde yayımlanmıştır.

Bekir Sıtkı Erdoğan'ın ilk şiiri 1944'te İstanbul dergisinde yayımlandı. Daha sonra şiirlerini Çınaraltı, Yedigün, Şadırvan, İstanbul, Türk Yurdu, Kubbealtı Akademi Mecmuası, Hisar, Çağrı, Milli Kültür, Türk Edebiyatı gibi dergilerde neşretti. Şiirlerini yaşayan Türkçe ile verdi. Yeni ve farklı bir dil arayışına girmedi. Bir süre Hisar çevresinde bulundu (Kolcu, 2017, s. 297) .

Uzun yıllar boyunca Türk şiirine ve sanatına hizmet eden Erdoğan'ın şiir yazmakla birlikte, şiirde ortaya koyduğu yenilikler, düşünceler ve uygulamalar kendisinden sonra gelecek nesillere yol gösterecek niteliktedir.

1.2.1. Bekir Sıtkı Erdoğan'a Göre Şiirin Tanımı ve İlham

Şairliğin Allah tarafından kendisine bir yetenek olarak verildiğine inanan Erdoğan, bir insan olarak kendisinin de bu yeteneği geliştirip bir şeyler yapması gerektiğine inanır. Ve nihayetinde verilen bu yeteneği kullanarak halkın beğenisini kazanmış şiiirler meydana getirmiştir. Kendini kâtip olarak kabul eden şair, bunu şu dizelerle dile getirmiştir:

Nazmımda ol şâh oldu ilhâma perî
Mısra kalemin sadece kulluk hüneri
Kâtipliktir benim bütün marifetim
Yazdıklarımın hepsi o şâhın eseri (BSE-Gönüller Kavşağı)

“Allah adının ve İslami Türk yazısının ilk harfi elif, Türkiye’de bir sevgi çizgisi olarak levhalara, camilere işlenmiş; bir taraftan tasavvufta hakikatin sembolü bilinmiş; bir taraftan da narin endamı ve mevzun çizilişiiyle öylesine güzel Türk kızlarının ismi olmuştur.” (Banarlı, 2011: 93) Erdoğan ise kalemini güzeli, doğruyu anlatmada bir vasita olarak görmüş ve ona “Elif” adını vermiştir. “Elif”, titiz çalışmaları sırasında daima Erdoğan’ın yanında bulunmuş, şairin duygularını, düşüncelerini ortaya koymada hem gerçek anlamda hem de simgesel anlamda bir araç olmuştur.

Aşkım dır Elif; gönlümün işkencesidir.
Bin bir elemin, bin bir ümidin sesidir...
Mısra mısra ömrümü benden damıtan,
Huysuz ve titiz bir kalemin simgesidir (BSE-Gönüller Kavşağı).

Bir röportajda Erdoğan’a ‘Şiir nedir?’ sorusu yöneltilmiştir ve o da bu soruya şu şekilde cevap vermiştir:

Şiir, aslında bir potansiyel enerjidir. Yani baldır. Nazım petektir. Ama bal peteğe yakışır. Onun için petek yani nazım şiiiri gelecek nesillere taşıma güzelliği verir. Bal yapma işii bütün böcekler içinde yalnız arıya verilmiştir. Şair de birikimi ile şiiiri üretendir. Yani diğer insanlardan farklıdır. Tekrar ediyorum. Şiir baldır. Şiir vardır. Onu nesire çevirsen de şiiir değişmez her zaman için vardır. Şiir sanatçının duygusuyla oluşur, yorumcunun ifadesi ile dinleyiciye ulaşır. Şairlerin şiiir anlayışları farklı da olsa, önemli olan ortak nokta hissî mesajdır (Ağrgan, 2002, s. 1).

Erdoğan; şiiir konusundaki düşüncelerini dizelerinin arasına da yerleştirmeyi unutmamıştır. Şiiirin; duygulardan oluşan sihirli bir iş olduğunu ifade eden şair, şiiiri

tarif etmenin pek de mümkün olmadığına da değinmiştir. Erdoğan'ın şiirin tanımı ile ilgileri düşünceleri Aksan ile aynı doğrultudadır.

Çağlar boyunca her ülkede edebiyat tarihçileri, yazı ustaları, şairler ve düşünürler şiirin ne olduğunu, içeriğini ve ses yapısını açıklamaya, onu tanımlamaya çalışmışlardır. Eğer yalnızca bu konuda söylenip yazılanlar bir araya getirilirse, bunlar koca koca kitaplar oluşturabilir. Şiirin çeşitli nitelikleriyle ilgili olarak kitabımızda ele alacağımız inceleme ve görüşleri bir yana bırakarak yalnızca 'şiirin tanımı' konusuna bir göz atacak olursak dil bilginlerinin, düşünürlerin, sanatçıların şiirin değişik yönlerine dayanarak ortaya koydukları yüzlerce tanımla karşılaşırız (Aksan, 2013, s. 13-14)

Yüz yıllar boyunca şiirler yazılmış, şiirle uğraşılmış ancak şiirin ne olduğuna dair herkes tarafından kabul gören bir tanım oluşturulmamıştır. Bu durumu Erdoğan dizelerinde şiirin tılsımlı bir uğraş olmasına bağlamıştır:

Şiir tarife gelmez pek; o bir tılsımlı uğraştır

Sezilmez sırrı dıştan çünkü iç gözden sızan yaştır...(BSE)

Tılsım dediğim şey ilham. Çünkü o ilham gelmeden şiir yazılmaz. O duygu yakalandı mı hemen insan kaleme sarılıyor. Not alıyor. Bir günde olmaz şiir. Yavaş yavaş, yavaş yavaş... İlham, insanı söyletiyor. İlhamı olan, şiir yazabilir. Yoksa aruzu öğrenmiş, bilmem ne yapmış eğer şair değilse, o bilgidir. Ancak şiir yazmak için şair olmak lazım. Nasıl olacak o şair? Allah ilham verecek. Vazifeli o. O hemen ilhamı alır almaz oturur, düşünür, her şeyi mahvolur.

Bir tarif de ben yapayım dedim ve asıl tarife de ulaşmaya çalıştım. Şiir tarife gelmez pek; herkes ayrı bir tarif yapmış. Eğer olsaydı bu güne kadar başka şeylerin tarifi var. Araba nasıl yapılır tarifi kitap halinde yazılı. Teknik var ona göre gideceksin. İlaçlar var, ilaçlar nasıl yapılır tarifi var. İlaçtan kıymetli ne olur? Onun bile tarifi var. Ama şiirin tarifi yok! Neden? Olmaz tabii sen bunlara şiir dersin. Tarifi olur mu? Olmaz! Onun için ben de aldım şiir tarife gelmez pek o bir tılsımlı uğraştır. Haaa tılsımı var onun. Herkeste böyle bir sihir, büyü olmaz. Bazı kimselerde olur. O da nedir ilhamdır cenabı Allah'ın verdiği. Ben onları kapalı yazdım.

Şiire iç gözle bakıyorsan, onun asıl değerini anlarsın. Binlerce yıldan beri meydana gelmiş edebiyatı, fırlatıp bir kenara at... Bu şuna benzer ya bu uçak maderin değil artık! Neden? Kaç seneden beri kullanıyoruz. Bu artık çağ dışı. Hadi sen koy bakalım yenisini! Kaldık mı ortada? Bunu söylemesi kolay. Bütün teknik, ilim böyledir. Bir şeyin modernini ancak üzerine bir şeyler ilave ederek yapılabilir. Her şeyde böyle bu.

İç gözden sızdığı için, kalbi, hissi. İç gözden sızdırabiliyorsan, kalben ortaya koyabiliyorsan, ilhamla ortaya koyabiliyorsan o zaman olur (Bekir Sıtkı Erdoğan, kişisel görüşme, 15 Şubat 2014).

Erdoğan'a göre; şiirin kendine ait bir dünyası vardır. Şiiri anlayabilmek için o dünyaya girmek gerekir. Yani şiirin gizemleri, anlattıkları belli bir duygu yoğunluğu yakalanmadan anlaşılmaz.

Bekir Sıtkı'ya göre şiirin üç boyutu vardır: "1-Derinlik boyutu; yani Allah vergisi olan yetenek, lirizm, duygu 2-Genişlik boyutu, yani çevre 3-Uzunluk boyutu, yani kültür" Şaire göre, gerçek şiirde bunların üçünün de bulunması gerekir; çünkü biri eksik olursa şiir yüzeysel kalır. Meselâ halk şairlerinin çoğu çevreyi köy odalarında bulmuşlar, yetenekleri de vardır; ama cahil kalmış, okuyamamışlardır. O yüzden bazı halk âşıkları tekrar eder dururlar kendilerini; yani şiirlerinde uzunluk, soluk yoktur, aynı soluğu alıp veriyor gibidirler (Bozkurt, 2002, s. 10)

Uzun yıllar boyunca şiir ve sanatla uğraşan Erdoğan'ın şiir ve sanat konusunda önemli görüşleri vardır. Erdoğan şiir yazmakla birlikte, şiir ve sanat konusunda düşünmüş ve değerli görüşler ortaya koymuştur.

1.2.2. Erdoğan'ın Şiir Yazma Ortamı

Bir eserin çıkış noktasını yakalamak, eseri oluşturabilmek için belirli şartların meydana gelmesi gerekir. Şiir, çok ince bir sanattır. Bu ince sanatı oluştururken içinde bulunulan ortamın, sanatın inceliğine uygun olması gerekir. Her şairin; kendine göre bir şiir yazma ortamı vardır ve şair, şiirini yazarken o ortama göre hava yakalar.

Evet, şiir yazarken kendimi büsbütün kaybediyorum. Yani hiç bu dünyada değilim. Ama çok mutlu bir ortama geçiyorum. Bir trans bu geçiş tamamen. Değişik bir iklimde çok mutlu oluyorum. Şiir yazarken insanın yaşadığı ömür çok tatlı. O yüzden ben diyorum ki şiir insanın ömrünü uzatır. Aynı yılları yaşıyoruz ama o yaşadığımız yılların tadı çok farklı, çok başka. Bu değişik bir ruh hali, tam anlamıyla yaşıyorsunuz. Anlattığınız olayda anlattığınız kişi sizsiniz artık. Bir balıkçı hapisaneye mi düşmüş, sizsiniz artık hapisanedeki; mahkûm sizsiniz. Odaklaşmak budur işte. Eğer bir insan yaşıyor gibi odaklaşmazsa katiyen o kadar canlı ve samimi şiir söyleyemez (Erdoğan, 1993, s. 92, 93).

Erdoğan, şiirini oluştururken adeta anlattıklarını yaşar gibidir ve şiir kişilerinin kimliği ile bütünleşir. Erdoğan aklın hâkim olduğu sabah saatlerini şiir yazmak için tercih eder.

Bir şiir bitince onu defalarca okurum. Sabahleyin kalkınca da hemen gider onu okurum. Çoğu zaman hüsrana uğradığım olur. Hatta bir şiirimde var:

"Meğer şiir diye akşamdan beri
Bir kâğıt parçası avcumda kalan."

Akşam saatleri sihirli, şiirli saatlerdir. Sabah saati yalındır. Şiirli saatler şiire manidir. Zaten kendisi şiirdir. Yalın bir saatte; gürültü olmayacak, çocuk ağlamayacak, müziğin bile çok hafif bir derece, müzikte varsa o rahatsız edici. Akşamın; yorgun, buğulu, büyü, saatleri insanı çoğu kere aldatır. Ben bunu çok denemişimdir; sabah saatleri, katıyen akşamki yazdıklarımı beğenmem. Hep sabahın erken saatlerini tercih ederim. Çoğu zaman sabah namazını kılıp, uyumamak üzere çalışırım, işte en verimli, en güzel zamanlar o saatler olur. Bohem yaşamak, ayyaş ağızla şiir söylemek mümkün değildir. Şiir akıl ve şuur işidir (Karabay, 2002, s. 36, 37).

Bir işte başarının yakalanabilmesi için verimli çalışmak önemlidir. Erdoğan; verimli çalışmayı ileri düzeyde yapabilmek için beynin yorgun olmadığı, duygularımızın değil aklımızın hâkim olduğu sabah saatlerini tercih etmiştir.

1.2.3. Bekir Sıtkı Erdoğan'da Dil ve Üslup

Bekir Sıtkı Erdoğan, gerek halk şiirini gerekse divan şiirini iyi bilen bir şairdir. Yunus Emre'den Karacaoğlan'a Fuzuli'den Baki'ye kadar birçok şairi iyi incelemiş, onların şiirde gösterdikleri inceliklerin farkına varmıştır. Halk şiirinden ve divan şiirinden gelen zenginlikleri bilen Erdoğan, günümüz Türkçesini kullanarak anlamlı ve ahenkli şiirler meydana getirmiştir.

Ben eski şiirimize doyamadım; ne halk şiirimize doyabildim ne de Divan şiirimizin güzelliğine doyabildim. Bir Fuzûli'ye, bir Baki'ye bir Nedim'e bir ömür yetmez gibi geliyor, onların şiirlerini okuyup doymak için. İnsan bunlardan başını kaldırıp da şiirimizden başka şiirlere yönelme, bu şiirden kurtulup çıkıp da daha başka şiire yönelmek için, bu şiirlerden benim aldığım kadar zevk almamak, hatta lazım. Hatta pek de zevk almamalı ki çabuk yenileştiğini sansın. Eğer bunlardan hakikaten zevk alıyorsanız, hakikaten bunların güzelliğinin farkına varıyorsanız; kıyıp da şiirinizi kolay kolay ucuza değışemezsiniz. Ben değışemedim. Bunu samimiyetle söylüyorum. Arkadaşlarımızdan bazıları "sen" dediler, "Halk şiiri yolunda gidiyorsun; bunlar geçen çağın şiirleri, Divan şiiri yolunda çalışmaların var; bunlar da öyle, zamanını aşmış" (Çoban, 1991, s. 229).

Hece ve aruz vezni ile eserler meydana getiren Erdoğan'ının şiirlerinde günümüz Türkçesini bulmak, bu şiirler vasıtasıyla milli ve yerli bir ses duymak mümkündür.

Kimi zaman serbest nazımla ve aruzla şiirler yazsa da daha çok hece veznini kullandı. Geleneksel âşık tarzının form ve söyleyiş biçimlerini kullandı. Faruk Nafiz'den gelen bir etki ile memleket türküsünü söylemeyi tercih etti. Kimi şiirlerinde beklenmedik biçimde bohem hayatı başarıyla tasvir etti (Kolcu, 2017, s. 297).

Daha genç yaşlarda iken şiirin inceliklerini kavramış, koşma türünün özelliklerini incelemiş ve bu alanda “Kışlada Bahar” gibi kendisinin üne kavuşmasını ve tanınmasını sağlayan güçlü bir eser meydana getirmiştir.

Sözcüklerin, dilin olanaklarından yeterince yararlanabilmiş olan gerçek şiirler, etkileyici ve kalıcı olabilmekte, yıllar, hatta yüzyıllar boyu kuşaklarca sevilmeğe, okunmaktadır. Buna karşın hiç de özgün olmayan imgelere dayanan, belli biçim ve ölçülere uyarak ‘uyak avcılığı’ diye nitelenebilecek bir tutumla, önceden kullanılmış, eskimiş uyalara uzanan şiir denemeleri şiir sayılmaz (Aksan, 2004, s. 34).

Şiirlerini yazarken her konuda çok titiz davranan Erdoğan, özellikle kelime seçiminde çok hassas davranmıştır. Bazı şiirlerinde yıllar sonra değişiklikler yapmıştır. Aksan’ın şiir konusunda dile getirdiği bilgilerin farkında olan Erdoğan, zengin şiir bilgisi ve titiz çalışmalarıyla biçim ve içerik açısından kalıcı eserler meydana getirmiştir.

Türk şiirinin geçmişten günümüze doğru süzülerek geldiğini belirten şair, yeni bir çığır açmadığını var olan çığırdan yürüdüğünü her fırsatta söylemiştir. Erdoğan; kültürümüzün, şiirimizin, dilimizin, şiirde kullandığımız tekniğin ortak olduğunu sık sık dile getirmiştir.

Bir tek arı neyler? Ne kovan kendi malım,
Aslâ ne bu nazmın tadı saf kendi balım!
Mâdem dilimiz kültürümüz aynı bizim,
Ortak bu petekler, buyurun paylaşalım (BSE-Gönüller Kavşağı).

1.2.4. Bekir Sıtkı Erdoğan’ın Etkilendiği Şairler

Erdoğan, çocukluk yıllarında dayısı şair Turan Özkorkut’tan etkilenmiştir. Gaz lambalı Karaman gecelerinde dayısının okuduğu şiirleri dinlemiştir.

Erdoğan; Baki, Fuzuli; Yunus Emre, Karacaoğlan gibi şairlerin şiirde kullandıkları teknikleri ve şiir inceliklerini ayrıntılı şekilde meşk etmiştir. Ayrıca son dönem şairlerinden özellikle Faruk Nafiz Çamlıbel ve Yahya Kemal gibi şairleri kendisine usta olarak kabul etmiş ve kendi üslubunu oluşturarak bu doğrultuda şiirler yazmıştır. Nihat Sami Banarlı’nın Yahya Kemal’le ilgili tespitinin, Bekir Sıtkı Erdoğan için de geçerli olduğu söylenebilir.

Yahya Kemal Türkçesi ne bir tesadüfün, ne de moda hareketlerle müşterek bir dil cereyanının eseridir. Şair Türkçenin Türkiye topraklarındaki güzelleşmesi tarihini adım adım takip

ederek, milletimizin asırlar boyunca bu lisana verdiği güzellikteki sırları araştırmış, bulmuş ve onu terennüm etmiştir (Banarlı, 2011, s. 123).

Milletinin kültür, medeniyet; sanat ve şiirine hayran olan Erdoğan, geçmişten gelen değerlerin farkındadır. Onları bir taraftan eğitimci olarak öğrencilerine aktarırken, diğer taraftan da şair kimliği ile dizelerine nakşetmiştir.

Millet ve devletine bağlı, tarih, din, kültür ve medeniyetine hayran bir subay ve öğretmen hayatını ömrü boyunca sürdürmüş, mütevazı derslerinde ve şiirinde de bunları telkin etmiş bulunan Bekir Sıtkı Erdoğan'ın kişilik ve mizacı, belki en güzel, şu rubaisi ile anlatılabilir.

Söz taciriyim inci güher söylemedim

Fikrimde hayır yoksa da şer söylemedim

Tanrım, şımarıp rahmetinin bolluğuna

Affet! Yarım aklımla neler söylemedim (Kabaklı, 2008, s. 197, 198).

1.2.5. Bekir Sıtkı Erdoğan'ın Sanat Anlayışı

Erdoğan, şiir ve sanat konusunda güzel olanın hiçbir zaman eskimeyeceği görüşünü savunur. Yeniliklerin fark edilemeyecek şekilde, uzun yıllar boyunca oluşabileceğini düşünen şair, yeni bir şeyler yapacağız derken geçmişteki güzelliklerin yok sayılmasına da karşıdır. Erdoğan, şiiri ve sanatıyla ilgili düşüncelerini Ahmet Kabaklı'ya yazdığı mektupta açık bir şekilde dile getirmiştir:

Şiirin eskimeyeceğine, hatta bir mimari eser, bir heykel, bir çini harikası gibi eskidikçe değerinin artacağına inandığım için bütün kültür miraslarımıza veraset yoluyla hissedar olmaya çalışıyorum. Yunus'tan Veysel'e, Fuzuli'den Yahya Kemal'e ulaşan Halk ve Aydın edebiyatımızı kesintisiz benimseyip bütünüyle seviyorum. Onların yoluna, onlara lâıyk olmağa özeniyorum.

Koşmalarımda “ayakların” güçlü olmasına çok emek verdiğim için şiirlerim çok çabuk sempati kazandı. Halkımız bizim olanı, bizi ifade edip bize benzeyeni seviyor. Şiirin “Sanat için sanat kuralıyla” ele alınması, onu en güzele götüreceği için topluma mal olacaktır. Şu halde toplumcu şiir olacaktır. Şiirin en büyük faydası şiir olmasıdır. Gülün, karanfilin, menekşenin çiçek olarak değeri, ilaç olarak değerlerinden herhalde öndedir. Şarkının faydası da öyle. En faydalı şarkı, en büyük nasihatleri söyleyen şarkı değil ruhumuza işleyen en güzel nağmelere sahip olan şarkıdır. Şiir de tıpkı bir çiçek gibi, karnımızı değil, ancak ruhumuzu doyurur (Kabaklı, 2008, s. 198).

Erdoğan, halk şiirine ve divan şiirine büyük önem vermektedir. Halk şiirinde ve divan şiirinde ön plana çıkmış Fuzuli; Karacaoğlan, Yunus Emre gibi şairlerin

şiiirlerini ince bir titizlikle meşşk etmiş ve onların şiiirlerinde yaptığı incelikleri ve kullandıkları teknikleri iyice kavramıştır.

Bekir Sıtkı önce Halk Edebiyatını tanır. Dayısının şiiirlerini, dinleyerek oluşmaya başlayan şiiir düşüşkünüğü köy kahvelerindeki âşşıklar sayesinde halk şiiiri hayranlığına varır. Bu kahvelerdeki âşşıkların atışşmalarını dinleyerek şiiir zevkini tadarken, Halk edebiyatı geleneğini tanımaya ve halk şiiirinin ahengini kulağına yerleşştirmeye başlamıştır. Okuma-yazma öğrendikten sonra Emrah, Karacaoğlan gibi ustaları da tüm yönleriyle anlamış ve üslûbuna temel almıştır. O şiiirinin sevilmesini Halk Edebiyatına ait şekilleri kullanmasına bağlamaktadır (Dereli, 2002, s. 8).

Erdoğan, koşşma türünün Türk şiiirinin çok önemli bir nazım türü olduğunu kabul etmiş ve şiiir konusunda yaptığı incelemeleri koşşma konusunda da yapmış ve koşşma türünün inceliklerini ayrıntılı şekilde kavramıştır. Zaten şiiirin genç yaşta isminin duyulmasını sağlayan “Kışşlada Bahar” şiiiri de koşşma türüyle yazılmıştır. “Kışşlada Bahar” şiiiri son dönemlerde yazılmış koşşma türünün en başarılı örneklerindedir:

Kara gözlüm, efkârlanma gül gayrı,
İbibikler, öter ötmez ordayım.
Mektubunda diyorsun ki “Gel gayrı”
Sütler kaymak tutar tutmaz ordayım.

Ah çekerim resmine her bakışşta,
Bir mahzunluk var o boyun büküşte!
Emin ol ki, her sigara yakışşta,
Sanki duman tüter tütmez ordayım...

Mor dağlara karargâhlar kurulur,
Eteğinde bölük bölük durulur...
On dakika istirahat verilir,
Tüfekleri çatar çatmaz ordayım...

Dağlar taşlar bu hasretlik derdinde;
Sabır, sebat etmez gönül yurdunda!
Akşam olur, tepelerin ardında,
Daha güneş batar batmaz ordayım...

Aramıza dağlar girmiş koskoca,

Meraklanma, gönlüm dağlardan yüce!
Bir gün değil, beş gün değil, her gece
Yatağıma yatar yatmaz ordayım...

Bahar geldi; koyun, kuzu koklaştı,
İki âşık, senelerdir bekleşti!
Kara gözlüm, düğün dernek yaklaştı,
Vatan borcu biter bitmez ordayım!.. (Erdoğan, 1996, s. 21, 22)

Türk halkının uzun zamandır kullandığı milli vezin olan hece vezni ile oluşturduğu şiir, Erdoğan'ın yirmili yaşlarda dahi şiire ne kadar ilgili, şiir konusunda ne kadar bilgili ve yetenekli olduğunu fazlasıyla gösterir.

Erdoğan'ın şiirde kullandığı vezinle birlikte kullandığı kelimeler de Türkçedir. Daha sonraki yıllarda gazel türünde ve aruz vezninde gösterdiği günümüz Türkçesini kullanma eğilimi, gençlik yıllarında yazdığı bu şiirinde de görülür. Aşk ve askerliği konu alan şiirde, şair, Anadolu insanının yaşam biçimini aşk ve askerlikle bütünleştirerek vermiştir.

Şiirde kullanılan: efkâr, gayrı, ibibik, kaymak, ah çekmek, boyun bükme, karargâh, tüfek çatmak, koyun kuzu, düğün dernek, vatan borcu gibi kelime ve kelime grupları. Şiirde kullanılan koşma türü gibi milli ve bizdendir. Seçilen kelimeler Anadolu insanını ve onun yaşadıklarını göz önüne getirmekte ve şiire bir fotoğraf canlılığı vermektedir.

Halk zevki ve bu zevkin inceliğine varmış şairler, kelimeleri de renkler gibi; ışıklar gibi kullanırlar. Sarı ile mavi birleşince nasıl, üçüncü bir renk, -bir yeşil renk- zuhur ederse, kelimelere renk gibi, ışık gibi vuran halk duygusu da onların seslerinde yeni manalar tutuşturur (Banarlı, 2011, s. 117).

Halkın beğenisinin farkına varan Erdoğan, kullandığı kelimelerle iki rengi birleştirerek üçüncü bir rengin ortaya çıkmasını sağlamıştır.

Erdoğan, Türk milletinin beğenisini, ortak duygusunu, estetik anlayışını kavramış ve onu şiirlerinde başarılı bir şekilde uygulamış bir şairdir. Bestelenen şiirlerinin, halk tarafından beğenilmesi ilgi görmesi, bu söz ustasının “duygu duvarına” ne denli ince taşlar yerleştirdiğini ispat açısından önemlidir.

Türküsz millet olmaz. Oyunsuz efsanesiz, masalsız, destansız, şiirsiz, müziksiz bir millet olmaz. Olur diyenler, millet gerçeğini hiç bilmeyenlerdir. Olur diyenler susuz, tuzsuz, yağsız, baharatsız, malzemesiz yemek yapılacağını sananıdır.

Biz çocuklarımızı ninnilerle, laylaylarla büyüten, onları türkülerle evlendiren, türkülerle askere gönderen, gurbette kalanlara türküler yakan, türkülerle sevinen, hüznölenen, Rahmet-i Rahmana'a kavuşanların arkasından türküler, ağıtlar söyleyen bir milletiz. Türkülerimiz Türkçemizin elvan elvan açıldığı, güzelleştiği çiçek bahçelerimizdir. Efsanelerimiz, masallarımız da öyle. Millet hayatımızda onların güzelliğini ve büyük önemini anlatmak için saatler lazım (Bakiler, 2012, s. 241).

Erdoğan; şiirlerin, türkülerin millet hayatındaki güzelliğini ve büyük önemini anlamış; şiirlerin, türkülerin hayatla ne kadar iç içe olduğunu fark etmiş ve milletin ruhuna işlediği dizeler vasıtasıyla onların gönöl kapılarını sonuna kadar açmıştır.

Türkülerin büyük bölümünde ana nakış gurbet ve garipliktir. Gurbet, galiba göçebelikten kurtulup bir türlü yerleşemeyen Anadolu halkının kaderi. Yunus Emre acı acı gurbetten yakınır: "Bir garipl ölmüş diyeler, üç gün sonra duyarlar, soğuk su ile yuyalar, şöyle garipl bencileyin." Âşık Veysel'in yüreğinde gurbet kokusu pek köklü bir kaygı: "Kalbimde kadimdir gurbet korkusu." Âşık garipl der ki "Bir çalıdır mezar taşı gariplin." Bedri Rahmi'nin bile kapıları "Açılırken garipl, kapanırken gurbeet!" diyor (Başgöz, 2008, s. 34).

Bekir Sıtkı Erdoğan da adeta milli bir tema olan gurbet temasını diğer şairler gibi şiirlerinde derin bir şekilde dile getirmiştir.

Binbir Gece gerek şekil, gerek muhteva bakımından halk şiirinin bir devamı gibi gözökmekle beraber, alelade bir taklit değil, yeni ve okuyucuda güzellik duygusu uyandıran bir şiirdir. Şair vezin, kafiye ve durakları geleneği bozmadan orijinal bir şekilde kullanmasını biliyor. Öyle sanıyorum ki, bize bu şiiri güzel gösteren amillerden biri, tanıdık bir sesin değişik bir şarkı söylemesidir (Kaplan, 1997, s. 336).

Gurbetten gelmişim yorgunum hancı

Şuraya bir yatak ser yavaş yavaş

Aman karanlığı görmesin gözüm

Beyaz perdeleri ger yavaş yavaş

Sıla burcu burcu ille ocağım

Çoluk çocuk hasretinde kucağım

Sana her şeyimi anlatacağım

Bütün sırlarımı sor yavaş yavaş (Erdoğan, 1996, s. 39).

Cumhuriyetle birlikte Anadolu'ya yönelik başlamıştır. Şiirde ve nesirde, Anadolu ve Anadolu insanının yaşantısına yer verilmiştir.

Bin birinci Gece şiiri Faruk Nafiz'in Han Duvarları şiiriyle başlayan memleket içinde yolculuk konusunun farklı bir sürümüdür. Bu manzumede de gurbetten gelen bir adamın hayatının özeti verilir.

Şiirin öznesi gurbet yolcusudur. Şiir onun ağzından ve onun dikkatiyle anlatılır. Zira hikâye onun hayat hikâyesidir. Şair bu öyküyü yolcu ile hancının karşılıklı diyalogu şeklinde değil de yalnızca yolcunun konuştuğu hancının da dinlediği bağlamda kurgular (Kolcu, 2017, s. 298).

Erdoğan; Yunus Emre, Baki, Fuzuli, Emrah, Yahya Kemal, Faruk Nafiz Çamlıbel gibi şairlerin şiirlerini inceleyerek onların şiirde yaptığı incelikleri, şiirlerindeki dilin güzelliğini görmüştür. Türkçenin güzelliklerini meydana çıkarmada sözü edilen şairlerin arasına adını dâhil ettirmiştir.

Bir dilde milletlerin dilini seven, anlayan ilahi bir güzellikle kullanan, büyük şairlerdir. Esasen bir millet için "büyük şair" demek, milletin dilindeki güzel sesi duyan ve duyuran insan demektir. Bunların bizde de Batı ülkelerinde unutulmaz örnekleri, örnek şairleri ve nesircileri vardır. Böyle şairler için cümlelerle mısralar birer musiki parçası; kelimelerle heceler, birer nağme ve birer "nota"dır. Yine böyle şairler için, dillerinin güzel kelimeleri, asırlarca duymuş, düşünmüş ve söylemiş ataların dillerinde işlenmiş, hem ses hem mana bakımından nice güzellik kazanmış birer tarihi mücevher kelimedir; öylesine parlak ve kıymetli varlıklardır (Banarlı, 2011, s. 44).

Erdoğan, sanatın eskiyi yıkmadan üzerine çağın gerektirdiklerini ilave ederek inşa edilebileceğini ve bu değişimin de birden değil uzun soluklu olması gerektiğini vurgular.

Hayır, hayır, asla!.. Ne eskiyi tamamen yıkıp yerine bir şey koyamamak ne yeniye yıkıp eskiyi getirmek... Eskiye devam ettirip üzerine yeni yapılar koymak; budur. Eski, nedir eski olan? Eski dediğimiz şey şiirse, şiir eskimez. Sanatsa sanat eskimez. Şimdi İstanbul'da eski binaları bozdurmuyoruz. Altı yüz yıllık Divan Edebiyatı'nı allak bullak ettik. Yırttık artık farkına varmadan hiç kurtarıcı çıkmadı. Çok hazindir. Bu, benim içimi yakıyor. Bu, bizim edebiyatımız. Eskir mi sanat? Fuzûli eskir mi? Şiir eskir mi? Onları yıktık. Yerlerine ne yaptık, lütfen gösterir misiniz? İşte İstanbul'un binalarını yıktık, yerine beton kutular çıktı. Onlar bile kullanışlı değil, işimizi görüyor. Ya manayı da allak bullak etsek şimdi, manasızca kadar inen bir şiir anlayışıyla? Şu elli yıl içerisinde yaptıklarımızı bir düşünebiliyor musunuz? Neden bir sanat akademisi kurulmamıştır Türkiye'de? Neden profesörlerin, tecrübeli edebiyat öğretmenlerinin ve sanatçıların bir araya gelip de tartışacakları bir sanat akademisi yok? (Çoban, 1991, s. 205)

Erdoğan, sanatın ve şiirin kolay olmadığını bu oluşumun belli bir zaman alacağını savunur. Sanat ağır ağır ilerler ve geçmişten bağını koparmaz. Şaire göre; geleceğe uzanan yollar geçmişe bağlıdır.

Zaman en iyi ayırıcı, ben buna inanıyorum. Edebiyatta ani atlamalar, sıçramalar, değişmeler olmamalı. Şimdi düşünüyorum da Cumhuriyetle birlikte yapılan inkılaplar birçok şeyi değiştirdi. Buradaki değişimleri gören bir takım kişiler, edebiyatın da aynı süratle değişeceğini zannettiler. Ve derhal aşırı değişikliklere gittiler. Öyle bir zaman geldi ki çocuklarımız bu değişikliği acayip ve ya çok basit ve kolay buldukları için yanıldılar. Herkes şiir yazmaya başladı. Şiir enflasyonu öylesine arttı ki onun da zararı şiire oldu ve şiir sevenler azaldı. Hâlbuki sanat, yüzyıllar boyunca gelişen çiçeğe benzer, tohuma benzer. Biz; tohumun ne zaman çatladığını, nasıl filiz verdiğini, çiçeklendiğini, meyve verdiğini göremeyiz. Ancak sezebiliriz. Bence sanat da öyle. İlahi sanatın peşindedir, paralelindedir kişinin, kulun sanatı. Onun için değişme yavaş yavaş olmalı. O zaman güzel olur, yoksa yozlaşır. Ben buna inanıyorum. Daha ilk şiirlerimde yakınmışımdır ben bu yozlaşmadan. Bugün yine yakınıyorum, hatta daha fazla. Ben bir yerden bir yere gelmiş değilim. Aynı çizgi üzerinde yürüyorum. Türk edebiyatının güzelliklerine doyabilmiş değilim. Neyi yenileştireceğiz? O kadar güzel devam ediyor ki her şey, bunu hisseden o yolun dışına çıkmaz, o yolda ilerler. Ben, hem şiir söyleyen bir insan hem de edebiyat öğretmeni olarak böyle düşünüyorum (Kaplan, 1984, s. 19).

Erdoğan'a göre sanat ve şiir geçmişe sırt çevirmekle, onu yok saymakla olmaz. Asıl güzellikler, geçmişten beslenerek ve çağımızın güzellikleri ve imkânları ile buluşturularak ileriye taşınabilir. Sanat kökten bir değişikliği hiçbir zaman kabul etmemiştir, etmeyecektir de. Geçmiş yok sayan ürünler, belirli bir süre başarıya ulaşmış gibi görünebilirler ama gelecekte yok olmaya mahkûmdurlar. Yani uzun süreli yaşamları mümkün değildir. Ancak gerçek sanat değeri taşıyan ürünler kalıcı olur.

Erdoğan, hece vezni ve aruz veznini kullanarak şiirler yazmakla birlikte asıl ününü genç yaşta hece ile yazmış olduğu Kışlada Bahar ve Hancı şiirleri ile yakalamıştır.

Kimi zaman serbest nazım ve aruzla şiirler yazsa da daha çok hece veznini kullandı. Geleneksel âşık tarzının form ve söyleyiş biçimlerini kullandı. Faruk Nafiz'den gelen bir etki ile memleketin türküsünü söylemeyi tercih etti. Kimi şiirlerinde beklenmedik biçimde bohem hayatını başarıyla tasvir etti. Daha çok Hancı (Binbirinci Gece) ve Türk sanat müziği formunda bestelenen Kışlada Bahar şiiri ile ünlendi (Kolcu, 2017, s. 297).

Erdoğan'ın tanınıp toplum tarafından benimsenmesi daha çok hece vezni ve âşık tarzı söyleyişle oluşturduğu gençlik yıllarının şiirleri Kışlada Bahar ve Hancı

ile olmuştur. Şairin, ilerleyen dönemlerde aruz veznine ağırlık verdiği ve günümüz Türkçesi ile aruzu buluşturduğu görülür.

1.3. BEKİR SITKI ERDOĞAN’IN ŞİİR DIŞINDAKİ UĞRAŞLARI

Erdoğan; sanatın şiir alanında başarılı olmuş, adını bu alanda duyurmuş bir şairidir. Ancak iddialı olmamakla birlikte Erdoğan’ın sanatın başka alanlarında da şiirini engellemeyecek ve şiirine destek olacak çalışmalar yaptığı görülür.

Şiir yazmadığım zamanlar dinlenmek için sanatın başka dallarıyla uğraşıyorum. Tabii sinema, tiyatro gitmek bir çeşit dinlenme. Ancak bunlar benim konsantrasyonumu bozabilir, beni şiir dünyasından koparabilecek şeyler. Konsantrasyonumu bozmamak için müzik ile ve kaligrafi ile uğraşıyorum. Bağlama çalıyorum, ney üflüyorum. Ama bunları şiir gibi meslek olarak değil, amatör olarak yapıyorum. Sadece konsantrasyonumu bozmadan dinlenmek için (Erdoğan, 1993, s. 94, 95).

Erdoğan’ın bu çalışmaları şiirden uzaklaşmamasını sağladığı gibi şiirine de katkılar sağlamıştır. Hatta Erdoğan’ın yayınlamış olduğu kitaplarının kapak çalışmaları, içindeki desenler ve resimler de kendi çalışmalarıdır.

1.4. ESERLERİ

1.4.1. Basılmış Kitapları

Bekir Sıtkı Erdoğan’ın “Bir Yağmur Başladı”, “Dostlar Başına” ve “Eserlerinden Seçilmiş Şiirler ve Almanca Çevirileri ile” adlı üç şiir kitabı yayınlanmıştır.

1.4.1.1. Bir Yağmur Başladı

“Bir Yağmur Başladı” Erdoğan’ın ilk kitabıdır. Kitap 1949 yılında, şair henüz 23 yaşındayken Güvercin Yayınları tarafından basılmıştır.

Kitabın ikinci baskısı 1996 yılının haziran ayında Tunç Matbaacılık tarafından basılmıştır. Kitap 64 sayfadan oluşmuştur. Kitapta şairin; hece vezni, aruz vezni ve yer yer içerisine aruz vezni ve hece veznini serpiştirerek oluşturmuş olduğu serbest ölçü ile yazdığı 26 şiire yer verilmiştir. Kitapta, şairin büyük üne kavuşmasını sağlayan “Binbir Gece” ve “Kışlada Bahar” adlı şiirlere de yer verilmiştir.

1.4.1.2. Dostlar Başına

Şairin ikinci kitabı olan Dostlar Başına 1965 yılında Baha Basımevi tarafından yapılmıştır. Kitap 152 sayfadan oluşup içinde 66 şiire yer verilmiştir. Kitapta; İlk Yaprak, Dostlar Başına, Kırkbirinci Kapı, Burçlar Alev Alev, Mavera, Hancı, Son Yaprak adında yedi bölüm vardır.

1.4.1.3. Eserlerinden Seçilmiş Şiirler ve Almanca Çevirileri ile

Eser, Alman Lisesi'nin kuruluşunun 125. yılı anısına hazırlanmıştır. Eserde; şiirlerin Türkçesi ve Almanca çevirileri vardır. Kitapta, 39 şiire yer verilmiş olup bunların 25'inin Almanca çevirisi yapılmıştır. Kitabın sonunda, şairle yapılan bir röportaja da yer verilmiştir.

1.4.2. Basılmamış Dosyaları

Erdoğan'ın, en son yayınlamış olduğu kitaptan sonra uzun bir süre kitap yayınlamadığı görülmektedir. Ancak şairin vefatından önce hazırladığı ve yayınlamayı düşündüğü üç dosyası vardır. Bu dosyalarda, şairin el yazısı ile kitap haline getirdiği şiirleri vardır. Şairin ailesi, uygun şartlar oluştuğunda bu dosyaları yayınlamayı düşünmektedir. Ancak hâlihazırda böyle bir çalışma yoktur.

1.4.2.1. Elif Divanı

Dosyanın diğer bir adı da “Kaybolmayan İzler”dir. Dosya “divan” şeklinde hazırlanmıştır. Şair bu dosyada; sanatı, sanatçısı; şairi, şiiri ve edebiyatımızın durumunu anlatmıştır.

1.4.2.2. Sabır Sarmaşıkları

Rubailerinden oluşan bir dosyadır. Bu rubailerin çoğu Türk Edebiyatı dergisinde yayınlanmıştır. Şairin; Mevlana, Şeyh Sadi, Nesimi, Hayyam, Yahya Kemal, Rabia Hanım gibi isimlere yaptığı nazireler de bu dosyada yer alır.

1.4.2.3. Gönüller Kavşağı

Şairin rubailerini dışındaki yeni şiirleri bu dosyada yer almaktadır. Kendisi ile 2014 yılında yaptığımız görüşmede Erdoğan, en güzel şiirlerinin bu dosyada yer aldığını ifade etti.

2. HALİL GÖKKAYA

Hecenin, aruzun hası,
Davası nazım davası,
Celil'in şiir ustası,
Bekir Sıtkı Erdoğan'dır... (HG)

Gökkaya, çocukluk yıllarından itibaren şiire ilgi duymuş, köy odalarında sohbetlere katılmış, köyüne gelen çerçileri dinlemiş, karşılaştığı âşıkları merak eden bir şairdir. Şiir, Gökkaya'nın yaşamının her döneminde vardır. Gökkaya, lise yıllarında yarışmalara katılmış ve dereceler almıştır. Şair, lise eğitimini bitirip üniversite eğitimi için İstanbul'a geldiği yıllarda da şiire olan ilgisi ve şiir konusunda bilgilenme isteği artarak devam etmiştir. Bir arkadaşı vasıtası ile Erdoğan ile tanışan Gökkaya, 25 yıl gibi kısa sayılmayacak bir süreçte Erdoğan'ın şiir ve sanat konusundaki tecrübelerinden yararlanmıştır.

2.1. HALİL GÖKKAYA'NIN HAYATI

Halil Gökkaya, 5 Mayıs 1969'un sabahında İstanbul sur içinde, Haseki Devlet Hastanesinde dünyaya gelmiştir. Kendisine, Çanakkale Savaşı gazisi olan ve Gökkaya'yanın doğduğu aylarda vefat eden dedesinin ismi verilmiştir. Eğitim-öğretim hayatına, Kumkapı'da Kasım Kâtip İlkokulunda başlamıştır.

Ben, 1969 senesinin 5 Mayıs'ında Haseki Devlet Hastanesinde dünyaya gelmişim. Ailem, Kumkapı Hemşeri Sokak'ta oturuyordu. Babam Seydi Gökkaya, annem Şerife Gökkaya'dır. Ali adında 1955 doğumlu bir ağabeyim var. Benden iki yaş küçük kardeşim Emine, 1971 yılında dünyaya gelmiş. Aynı mahalledeki Kâtip Kasım İlköğretim okuluna altı yaşımdayken babam beni okula yazdırdı. 1975 senesinde ilkokula başladım (Röportaj, s. 131).

Beyoğlu Devlet Hastanesinde çalışan babası Seydi Gökkaya, emekli olduktan sonra, aile memleketleri olan Çankırı'nın Ilgaz ilçesine bağlı Kale köyüne dönmüştür. Zaten küçük yaşlarda okula başlayan Gökkaya, köydeki büyük çocuklarla eğitim-öğretim hayatına devam ederek ilköğrenimini Kale Köyü İlkokulunda tamamlamıştır. Köy hayatı ilk başlarda Gökkaya'ya çok değişik gelmiştir.

Köyde elektrik yok, su yok, telefon zaten yok. Çok rahatsız oldum, köye uzun süre uyum sağlayamadım. İnsanların konuşmalarına alışamadım. Uyum sağlamam çok zor oldu. İlk sene

okula ağlayarak gelip giderdim. Oradaki çocuklar beni horluyorlar, dövüyorlardı. Bir de benimle yaşıt çocuk hemen hemen yok. Hepsi benden üç, beş yaş büyük çocuklar. Taş mektep... Taş mektepte beş tane sınıf vardı. Yanılmıyorsam dört tane öğretmen vardı. Bazı sınıflarda iki sınıf var, bir öğretmen ders yapıyor. Sınıflar aynı anda ders görüyorlar.

Köye gelince üçüncü sınıftaydım. Orda matematik falan soruyorlar ben hemen çözüyordum. Onlar hiçbir şey çözemiyordu. Öğretmen kızıyor onları eve göndermiyor, beni erken gönderiyordu. Bu sefer çocuklar, akşamleyin gelip beni dövüyorlardı. Nasıl bizi ekiyorsun, soruları çözüyorsun, sen de çözmeyeceksin diye. Hemen hemen her gün dayak yiyordum ben. Artık canıma tak etmişti yani (Röportaj, s. 133).

Kale köyünde o yıllarda su yoktur, elektrik yoktur. Aydınlatma, gaz lambasıyla yapılmaktadır. Bu daha sonra şairin dizlerinde şu şekilde dile getirilmiştir:

...
Babam masal anlatırdı,
Gaz lambalı gecelerde.
Bin bir türlü mana vardı,
O sihirli hecelerde (Gökkaya, 2005, s. 42).

Gökkaya; ortaokul ve lise eğitimini Kale köyüne 5-6 km uzaklıkta yer alan, ortaokul ve lise eğitiminin birlikte yapıldığı ilçenin tek lisesi olan Ilgaz Atatürk Lisesinde, köye gidiş geliş yaparak tamamlamıştır. Karlı kış günlerinde, Gökkaya ve arkadaşları okula gidip gelirken çok zorlanmışlardır. Gökkaya'nın eğitim yıllarının, Türkiye'nin karışık dönemine denk gelmesi de eğitim hayatını zorlaştıran etkenlerden biridir.

Annelerimiz, babalarımız çocuklarımızı kurt kuş kapmasın diye sabahın erken saatlerinde okula giderken bize biraz yoldaş olup bizi Kastamonu yoluna kadar çıkarırlardı. Geri kalan yolu kendimiz giderdik. Bazen arkadaşlarla yolu kısaltmak için çoraplarımızı ve ayakkabılarımızı çıkartıp pantolonumuzu dizlerimize kadar sıvayıp Devrez Çayı'nı o şekilde geçerdik. Kurtlar kuşlar bize zarar vermesin diye arkadaşlarımızla el ele tutuşurduk. Yol boyunca şiirler okur, türküler söylerdik (Halil Gökkaya, kişisel görüşme, 12 Mayıs 2013).

Bu hatıralar, ilerleyen zamanlarda Gökkaya'nın dizelerinde vurucu bir hal alarak şiire dönüşmüştür:

Dağlar benim taşlar benim
Aşam Ilgaz'dan Ilgaz'a...
Yerine sığmıyor kalbim,

Taşam Ilgaz'dan Ilgaz'a...

Her yol çıkar bizim köye,

Türkü söyleye söyleye.

Anam, babam, yârim diye,

Koşam Ilgaz'dan Ilgaz'a (Gökkaya, 2008, s. 65).

Yetmiş iki köyü olan Ilgaz'da, tek köy kütüphanesi Kale köyünde bulunur. O dönemde, liseye giden öğrenciler içinde çay ocağı da bulunan bir kütüphane yapmışlardır. Burada Hz. Ali Cenkleri, peygamberimizin hayatını konu alan kitaplar, Ömer Seyfettin hikâyeleri, Dede Korkut Hikâyeleri vb. kitaplar okunur. Ayrıca Arif Nihat Asya, Necip Fazıl Kısakürek, Niyazi Gençosmanoğlu, Bekir Sıtkı Erdoğan gibi şairlerin şiirleri okunur ve ezberlenir.

Gökkaya; o yıllarda, ilerleyen zamanlarda ustası olacak Bekir Sıtkı Erdoğan'a ait üç şiir hatırlamaktadır. Bunlar Kışlada Bahar, Hancı ve Dostlar Başına'dır. O dönemde Gökkaya'nın hafızasında yer etmiş Bekir Sıtkı Erdoğan'a âit dizeler vardır:

...

Beş, altı; Köroğlu, Ayvaz...

Manga demek var ya şuna;

Bizim koğuş fazla almaz,

Gerisi dostlar başına...

Şikâyetim yok tanrıdan,

Şükür dağına taşına...

Yarım ekmek bize düşer,

Yarısı dostlar başına (Erdoğan, 1965, s. 18).

Gökkaya, çocukluk döneminden itibaren ahenkli sözlere ve şiire meraklı bir kişiliğe sahiptir. Şairin çocukluk döneminden itibaren unutamadığı dizelerden birisi de Ziya Gökalp'in şu dizelerdir:

“Küçüktüm ufacıktım

Top oynadım acıktım.”

Bütün bunlar sanata ve şiire karşı bir sevginin, bir duyarlılığın, bir eğilimin neticesi olarak Gökkaya'nın yaşantısında yer edinebilmiştir. Şiire ve sanata meyli olmayan bir çocuğun, bu dizelerden o dönemde zevk alabilmesi ve onları bir anı olarak bu güne kadar taşıyabilmesi pek mümkün değildir. Bütün bunlar, şairin günümüzdeki başarılı şiir ağaçlarının o günden dikilmiş birer fidanları olsa gerek.

Bunların yanı sıra Gökkaya'nın dünyasında, radyodan dinlenen halk hikâyeleri, arkası yarınlar, çocuk bahçesi, radyo programları; Yavru Türk, Teksas, Tommiks gibi dergiler etkili olmuş ve ona okumayı sevdirmiş, okuma alışkanlığı kazandırmıştır.

Şiir, Gökkaya'da on beş yaşına kadar sadece ilgi ve alakadan ibarettir. 1985 yılının kasım ayında öğretmenler günü olduğu için şiir yarışması düzenlenir. Halil Gökkaya, bir akşam Ilgaz'da arkadaşlarının yanında misafir olarak kalmıştır ve o gece yarışma konusu ile ilgili üç şiir yazmıştır. Bu şiirlerin; birini kendi adına, diğer iki şiiri de arkadaşlarının adına yazmıştır. Arkadaşları, anlaşılmasın diye şiirleri kendi yazılarıyla temize çekmişler ve üç arkadaş şiir yarışmasına katılmıştır. Aradan bir, iki hafta geçtikten sonra, bu üç kişi öğretmenler tarafından çağırılır. Ve bu üç kişiyi bir tedirginlik alır. Acaba birisi bir şey mi şikâyet etti diye düşünürler. Ama düşünülen olmamıştır. Öğretmenler, çocuklara yarışmada dereceye girdiklerini bildirmişlerdir. Gökkaya, bu yarışmada birincilik almış, diğer arkadaşları da ikinci ve üçüncü olmuştur.

Öğretmenler günü yarışmasında inanılmaz bir şey oldu. Kendi adıma ve iki arkadaş adına da şiir yazmıştım. Şiirlerin üçü de dereceye girdi. Birinci olan şiir benim şiirimdi. İkinci olan şiiri Serdar'ın adına, üçüncü olan şiiri de Melih'in adına yazdığım şiir... Arkadaşlarım bunlar. Kendi adıma yazdığım şiir Allah'tan birinci oldu. Kasım ayından önce açıklanmıştı yarışma. Bana hediye veriyorlar, arkadaşlarım da hediye alıyor. Dolma kalem hediyesi... Kürsüye çağırıyorlar, şiir okutturuyorlar. Allah Allah nasıl bir şey bu şiir olayı? dedim. Şiire boş bir uğraş gibi bakıyordum. Ne yapacağım şiiri yazıp da zaten herkes yazmış, bir de ben ne yazacağım, diye düşünüyordum. Sonra nasıl bir şey bu dedim? Hikâye yazmaktan daha kolay! Ufak bir şey yazıyorsun adam seni bütün sınıfın önünde, okulun önünde ya da okulların önünde çıkartıp okutturuyor şiiri. Okullar arası yarışmalar da oluyordu (Röportaj, s. 141).

Gökkaya'nın bu şiiri, 24 Kasım Öğretmenler Günü nedeniyle Çankırı'da çıkartılan bir dergide yayınlanmıştır. Bu da şairi; gururlandırmış, heveslendirmiş ve şairin şiire olan ilgisini arttırmıştır. Ayrıca Gökkaya'nın bu şiiri, Ilgaz Gazetesi'nde

de yayınlanmış ve Ilgaz'la ilgili yazdığı diğer şiirler de bu gazetede çıkmaya başlamıştır. Bu şekilde şairin ilk şiirleri, yayımlanmaya başlamıştır. Dolayısıyla şaire, çevrenin ilgi ve alakası da artmaya başlamıştır.

Gökkaya'nın, yarışmalarla ilgili ilginç bir anısı daha vardır. Ormanlılar Haftası nedeniyle açılan yarışma için Halil Gökkaya, iki şiir yazar birini kendi adına diğerini de arkadaşına adına yarışmaya sokar. Arkadaşına adına yazdığı şiir yarışmada birinci olur. Kendisi için yazdığı şiir ise ikinci olmuştur. Bunlar şairin çocukluk döneminde şiirlerle ilgili yaşadığı güzel anılardır.

1985'de bir yarışma oldu. Orman Haftası'yla ilgili, ağaçla ilgili bir yarışma... İki tane şiirim dereceye girdi. Ben ikinci oldum, arkadaşına adına yazdığım şiir birinci oldu. Birinci olan arkadaşım Salih'ti. Ona marka bir kalem hediye ettiler. Özel kutusunda... Böyle bir dolmakalem olur mu? İçine dolduruyorsun mürekkebi, yaklaşık yirmi sayfa yazıyorsun, mürekkebi bitmiyor. Şahane yazıyor bir de! Öğretmenler, imza atarken görüyorduk o kalemleri. O kadar kıymetliydi o kalemler. Hatta Salih bana dedi ki; bu dolmakalem senin hakkın! Yok, kardeşim sana hatıram olsun, dedim. Hala görüşüyoruz Salih kardeşimle (Röportaj, s. 141).

Daha sonraki yıllarda, şairin takip ettiği Tercüman Çocuk, Türkiye Çocuk gibi dergilerde şiirleri yayımlanmaya başlamıştır. 1987-1988'li yıllarda şairin başka şiirleri de çeşitli dergilerde yayınlanmıştır.

Gökkaya, 1986 yılında liseyi birincilikle bitirmiştir. Üniversiteye girişin birinci imtihanında Ilgaz'da birinci olmuş, ikinci sınavın kötü geçmesi nedeniyle o yıl üniversiteye gidememiştir. Bu arada kitap okumaya, dergileri -özellikle de Türk Edebiyatı dergisi- takip etmeye devam etmiştir.

Gökkaya, 1988 yılında İstanbul Üniversitesi Orman Mühendisliği bölümünü kazanmıştır. Çocukken ayrıldığı İstanbul hayatı, şairin yaşamında tekrar başlamıştır.

Ilgazlardan yapayalnız bir turna,
Uzak denizlere uçuyor şimdi.
İçimde geçmişten geleceklere,
Simsiyah bulutlar geçiyor şimdi (Gökkaya, 2015, s. 75).

Halk şiirinde, turnalar ağırlıklı olarak göçü temsil edecek şekilde kullanılır. Gökkaya da bu dizelerinde İstanbul'a giderken yaşadığı duyguları, kendisini turnanın yerine koyarak dile getirmiştir.

Gökkaya, üniversite yıllarında Topkapı'da oturmaktadır ve Sarıyer'deki fakültesine giderken kitap okumaya ve şiirle meşgul olmaya devam etmektedir.

En güzel şiirlerimi o dönemde yazdım. Bazen Maslak'a kadar otobüsle gider Maslak'ta bir çayhanede çay içerken deftere şiirlerimi temize çekerdim. Bende şiir özellikle bu dönemde bir tutku haline gelmişti. Bu dönemde fazla ders çalışmıyordum. Sevdiğim kız başkasına verilmişti gece gündüz onu düşünüyor, duygulanıyordum ve bunları şiirimde dile getiriyordum (Halil Gökkaya, kişisel görüşme, 12 Mayıs 2013).

Gökkaya'nın o dönemde yaşamış olduğu duygular, mısralarda çeşitli şekillerde ortaya çıkmıştır.

Gönül bahçeme ayrılık

Ekmeye hüküm giymişim

Her sevgiye bir gözyaşı

Dökmeye hüküm giymişim

Duyun artık beni duyun,

Şu halime bir ad koyun.

Hasretin önünde boyun

Bükmeye hüküm giymişim (Gökkaya, 2005, s. 13).

Şairin dünya dertleri, istediklerine ulaşamamanın verdiği çaresizlik bir ağıt, bir ninni, bir yakarış olarak şiirlerine yansımıştır. Dinlediği türküler sayesinde şiirlerinin şekli değişmiş ve şiirlerinde kullandığı kafiyeler düzelmiştir.

Gökkaya, İstanbul'da üniversite öğrencisi olduğu yıllarda Bekir Sıtkı Erdoğan'la tanışmıştır. Erdoğan'ın çeyrek asır yanında bulunan Gökkaya, şiir konusunda Erdoğan'dan gerek içerik gerekse biçim olarak çok şey öğrenmiştir.

Üniversite öğrenimini 1992 yılında tamamlayan şair, memleketi Ilgaz'da bazı okullarda yaklaşık olarak bir yıl yedek öğretmenlik yaptıktan sonra 1993 yılında askere gitmiştir.

Gökkaya, askerliğini 1993 ve 1994 yıllarında yapmıştır. Tuzla Piyade Okulunda yedek subaylık eğitimi aldıktan sonra Trabzon Boztepe Kışlasına geçmiştir. Oradan da Şırnak, Eruh, Cizre, Pervari gibi Güneydoğu şehirlerinde seyyar bölük olarak askerliğini zor şartlar altında 17 ay olarak tamamlamıştır.

Gökkaya'ya, askerdeyken kendisine ustası Erdoğan aruz kalıplarını göndermiştir ve Gökkaya askerde aruz kalıplarını meşk etmiştir. Bu vesileyle aruz çalışmalarını ilerletmiştir. Yani sanat ilişkisi askerlik süresince de devam etmiştir.

Bir gün baba bana aruzu ihmal ediyorsun, dedi. Aruz kalıplarını öğrendin ama rubai kalıplarını ihmal ettin, dedi. Ondan sonra askerde on üç ay boyunca bana rubai kalıplarını meşk ettirdi. Onları meşk ettim yani. Orada bana dörtlükler gönderdi. Askerde aruz öğrenme işini gerçekleştirmiş olduk. Hem hece hem aruz şiirlerimle bir kitap yaptım askerde. Hazırladığım bu kitaptaki şiirler, Gün Doğarken ve Gün Ortası'nın omurgasını oluşturdu (Röportaj, s. 158).

Gökkaya'nın askerlik döneminden önce bazı şiirleri türkü olmuştur. Bu durum askerler ve subaylar tarafından bilinmekte ve çevresi tarafından kendisine bu noktada ilgi gösterilmektedir. Zaman zaman dağda bayırda müsait olduğunda şiir sohbetleri yapılmıştır. Ustası Erdoğan da önceki yıllarda yaşamını asker olarak devam ettirirken Gökkaya gibi çevresi tarafından ilgi ve sevgi görmüştür. İki şair arasındaki benzerlik askerlik yaşantılarında da görülmektedir.

Gökkaya, askerlik döneminde de şiirden hiç kopmamıştır. Gittikleri bazı yerlerde kütüphanelerde kitaplar vardır. Şair, Vadideki Zambak, Robinson Cruzoe gibi kitapların orijinallerini oralarda tekrar okuma fırsatı bulmuştur. Gökkaya'nın o dönemde yazdığı bazı şiirler bestelenerek türkü olmuştur. "Asker Mektubu" adlı şiir de bunlardan biridir.

Bu askerlik bir gün biter,
Anam ağlama ağlama...
Bunca yaş döktüğüm yeter,
Anam ağlama, ağlama...

Haber var mı benim kızdan?

Güzel gözlü vefasızdan.

Bana bu mahzunluk sizden

Anam ağlama, ağlama (Gökkaya, 2015, s. 27).

Asker dönüşü yine Ilgaz'daki okullarda bir yıl yedek öğretmenlik yapan Gökkaya, 1995 yılında özel bir ilaç firmasında çalışmaya başlamıştır ve bu firmada Avrupa yakasında bölge müdürü olarak çalışmakta ve aynı zamanda iş güvenliği alanlarında da çalışmalar yapmaktadır.

Kalem, tespih, hat, ebru ve çizgi roman koleksiyonları olan şair, el yazması Kuran-ı Kerim'lere ilgi duymaktadır ve 3 yüz senelik el yazması Kuran-ı Kerim'leri vardır. Şairin elektrikli ve elektronik aletlere karşı da ilgisi vardır. Yaklaşık 5 bin adet kitaba sahip olan şair, özellikle son yüz yüzyılın şairleriyle ilgili kitapları toplamak için gayret gösterir.

2.2. HALİL GÖKKAYA'NIN SANATI

2.2.1. Halil Gökkaya'ya Göre Şiirin Tanımı ve İlham

Halil Gökkaya'ya göre şiir; söylemek istediğimiz duygularımızı, anlatmak istediklerimizi ya da nesirle anlatamadıklarımızı çok kelimeler yerine az, öz ve nadide kelimelerle bir nizam içinde söyleme sanatıdır.

Gökkaya, şiiri Allah'ın kullarına nasip ettiği bir söyleme şekli olarak görür. Bu mısralara dökülerek değişik kalıplarda yazılabilir. Bunun bazen kulaktan kulağa giden bir ninni, bazen anonim bir türkü şeklinde olabileceğini, ifade eden Gökkaya, Erdoğan'ın şiir konusundaki görüşlerine katılarak şiirin pek tarife gelmeyeceğini ve tarif edilmesinin zor olduğunu belirtir. Gökkaya'ya göre; şiir bir nakıştır, aşkın esrarıdır ve insanın aklından geçenleri, sevdiklerini konservasyon bir kural içerisinde, bir senaryoyla nazım içerisine yerleştirerek verme sanatıdır. Şiiri, arının petekte yaptığı bala benzeten Gökkaya, nazmı da peteğe benzetererek şiirin oluşması ve taşınması için gerekli bulmaktadır. Yüz yıllarca bozulmayan bal olduğu gibi şiirin de ona benzediğini, dile getirmektedir.

Şair, dizelerinde şiir anlayışına ait duygu ve düşüncelerini işlemiştir. Gökkaya, şiir konusunda yürüdüğü yolu ve şiir anlayışını aşağıdaki şiirinde açıkça dile getirmiştir:

Türk'üm Türk şiirine karşı bende eğilim,
Kendini Fuzuli sananlardan değilim...

Cümleleri devirip, şundan bundan bahseden,
Nesri, nazım diye sunanlardan değilim...

Aşırmadım kimsenin sanatını, hissini,
İsimsiz mısralara konanlardan değilim...

Yıkamam milletimin burçlarını kalleşçe,

Kendi kanına parmak bananlardan değilim...

Kaç asırlık maziyi görmezlikten gelerek,
Şu sahte cambazlara kananlardan değilim...

Eskimeyen eskiyi balçıkla gizleyerek,
Yenilik sevdasıyla yananlardan değilim...

Celil; öz kültürüne düşman olmak ne acı,
Atasını utançla ananlardan değilim...

Türk'üm, Türk şiirini meşk etmek azmindeyim,
Kendisini Fuzuli sananlardan değilim (Gökkaya, 2008, s. 27).

Şaire göre ilham ise; Allah'ın kuluna vermiş olduğu bir önsezi ya da o anda ortaya çıkan değişik bir ruh halidir. Ayrıca şair, şiirin yüzde onunu ilham oluşturursa yüzde doksanını da işçiliğin ve o anki alt yapı bilgisinin oluşturduğuna inanmaktadır.

Gökkaya, "Şiir Saatinde" adlı şiirinde bu konuda yaşadığı duyguları sade ve vurucu bir şekilde ortaya koymuştur.

Kanadı kırılmış bir kuş gibiyim,
Telekten habersiz tüyden habersiz...
Bir yudum içmeden sarhoş gibiyim,
Kadehten habersiz, meyden habersiz...

Çileleri kazdırmışım mührüme,
Zehir katmış mısralar var zehrime.
Geceleri gelin ettim kahrıma,
Düğünden habersiz, toydan habersiz...

Vakti, sabır tespiline dizerim,
Cinnet ırmağında nasıl yüzerim?
Mecnun gibi, Kerem gibi gezerim,
Haftadan habersiz, aydan habersiz...

Avucumda kalem bağlamış kurum,
Dört yanımda pusu kurmuş uçurum.

Bir kısır döngüdür düştüğüm durum,
Semadan, neyzenden neyden habersiz...

Sanmayın felekten bir gün çalmışım,
Halil'in aklını çöle salmışım.
Batık yıldızlardan ilham almışım,
Kıyıda habersiz, koydan habersiz (Gökkaya, 2005, s. 78).

Bir şiiri oluşturmak için çalışmak önemli ve gereklidir fakat bu çalışmayı uygun zamanda, uygun şartlarda, uygun psikolojide yapmak gerekir. İşte oluşan bu müsait ortamın adıdır ilham. Halil Gökkaya bunun, farkındadır. Halil Gökkaya, her ne kadar bir şiirin oluşumu için ilhamın yüzde on etkili olduğunu söylese de ilhamın önemine şu dizelerde değinmiştir:

Ekmeksiz kalmışım, çaysız kalmışım,
Bu yolda aç kalsam ar gelmez bana.
Güneşsiz kalmışım, aysız kalmışım,
İlhamsız kalmaktan zor gelmez bana...

Ne zormuş duyguyu dökmek maksada,
Şiir ummanında gönlüm bir ada.
Tutduğum dallar bir bir kopsa da,
İlhamsız kalmaktan zor gelmez bana (Gökkaya, 2015, s. 16).

2.2.2. Gökkaya'nın Şiir Yazma Ortamı

Gökkaya, şiirlerini içinde bulunduğu atmosfere göre yazdığını ifade eder. Sakin yerleri ve tabii ortamları şiir yazmak için uygun bulduğunu belirten şair, bir şiirin ortaya çıkabilmesi için bazen evdeki sesiz çalışma odasının yeterli olabileceğini, bazen ise bir ağacın altında bulunan bankın üzerinde oturarak tabiatı seyredip kuş seslerini dinlemenin insanı bir şiire götürebileceğini, belirtir.

Gökkaya, güzel bir konu ya da güzel bir ayak bulmuşsa şiir yazmadaki çıkışın o şekilde başladığını, söyler. Bu konu ile ilgili olarak Gökkaya'nın yaşadığı ilginç anılar vardır.

Şair, akşamı çok sevmektedir ve akşamı günün ölümü olarak nitelendirmektedir. Gökkaya, "akşam" ile ilgili iki şiir yazmıştır fakat bu şiirler içine pek sinmemiştir. Akşamla ilgili bir şiir daha yazmak düşüncesindedir.

Televizyonun çok yaygın olmadığı, radyo devrinin hakim olduğu dönemde köy odasında toplanılıp muhabbetler edilir, şakalar yapılır, fıkralar anlatılmış. Şair, orada anlatılan fıkralardan birinden etkilenmiştir:

AKŞAMDAN AKŞAMA

Zaptiye başı yolda çakırkeyif rastladığı Bektaşî'yi çevirmiş ve kükremiş:

-Söyle bre zındık, namaz vakti cami mihrabında secdeye vardığın olur mu?

Erenler çok hızlı ve çok vurgulu bir biçimde cevaplamış:

-Her bayram, her bayram...

Zaptiye başı bu kez:

- Peki, ey kâfir, şarap zıkkımlanır mısın? Diye sormuş.

Bektaşî suçüstü yakalanmış olmasının ürkekliği ve yalana başvurmanın faydasının olmadığını farkına vararak, eliyle küçümseme işareti yaparak yanıt vermiş:

- Eh, akşamdaaaaaan akşama (www. hareni.com.).

Gökkaya, bu fıkradan esinlenerek şiirinin ayaklarını “akşamdan akşama” olarak yakalamıştır. Ancak şiirin içeriğini de doldurması gerekmektedir. Onun için de uygun zemin ve zaman şairin karşısına Ilgaz’dan köyüne giderken çıkmıştır:

Üniversitede okuduğum yıllarda tatil için köye geliyordum. Yine 1990 yılının yazında köye gelmiştim. Ilgaz’dan köye akşam üstlerinde giderdim fazla geç kalıp karanlık olmasın diye. Yine bir akşam üstü kasabadan köye dönerken yokuşu çıktığım sırada karşıda ufuk görünüyor ve şahane bir kızılık var. Güneş batmak üzere, şahane bir gökyüzü manzarası, sanki yağlı boya resmi seyrediyorum. Bulutta bir güzelin yüzü, saçları belirir gibi bir manzara var. Dudakları ve gözleri çıkmış. Sanki elma yanağa benzeyen bir görüntü de var. Bir taraftan da bahar çiçekleri patlamış, akasyalar açmış, etrafta güzel kokular var. Kuşlar hiç durmadan ötüyor. İnsan âşık olmasın, şiir yazmasın da ne yapsın yahuuu... Uzun zamandır üzerinde düşündüğüm şiire son şeklini vermek için her şey müsait (Halil Gökkaya, kişisel görüşme, 12 Mayıs 2013).

Hatıralar bir çığ gibi,

Çöker akşamdan akşama.

Umutlar ters yöne kürek,

Çeker akşamdan akşama.

Yollara çökse de hüzün,

Kaybolup gitse de izin,

Ufuktan o güzel yüzün,

Çıkar akşamdan akşama.

Kapımda gururun devi,

Talan oldu gönül evi,
Hasretin kalbime çivi
Çakar akşamdan akşama.

Ufukta kaybolur güneş,
Yalnızlığım dağlara eş,
Yokluğun içimde ateş,
Yakar akşamdan akşama

Kapanır bir bir kapılar
Halil'im hayale dalar,
İsmin dilimi parçalar,
Diker akşamdan akşama (Gökkaya, 2005, s. 29).

2.2.3. Halil Gökkaya'nın Dili ve Üslubu

Geleneği iyi bilen şair, gelenekten iyi yararlanmakta ve günümüzde kullanılan kelimelerle geleneği günümüze taşımada bir köprü vazifesi üstlenmektedir.

İlgazlı şair Halil Gökkaya bir orman mühendisi... Şiir dostlarına haber vereyim ki güçlü bir san'atkar, kullandığı kafiyeler mükemmel; vezin ve kafiyenin tamamladığı ve bizzat mısraların kendi yapılarından doğan ahenk, bütün şiirlerinde hissediliyor. Sergilenen manalar, duygular; çok canlı, pürüzsüz sözlerle ifade edilmiş (Akkuşak, 2004: 12).

Akkuşak'ın bu tespitlerine şairin "Osmanlı Türküsü" adlı şiir iyi bir örnek olacaktır.

Yedi yüz senelik bir çınarız biz,
Asya'dan fışkıran bir pınarız biz...
Meşale meşale hep yanarız biz,
İçim alev alev, başım dumanlı,
Soyadım Türk benim adım Osmanlı...

Hak için canını verenlerdeniz,
Peygamber methine erenlerdeniz.
Üç kıtaya otağ kuranlardanız,
Kimlerin tarihi bu kadar şanlı?
Soyadım Türk benim adım Osmanlı (Gökkaya, 2005, s. 38).

Türk diline hâkim olan Gökkaya, dilin inceliklerini iyi bilmekte ve şiirlerinde dilin sınırlarını zorlayarak sade üslubuyla vurucu dizeler meydana getirmektedir. Özellikle kullandığı ikilemeler şiirine ayrı bir ahenk katmakta ve doğal söyleyişi yakalamasında etkili olmaktadır.

Meyveleri soyum soyum,
Bazlamalar doyum doyum.
Her şey var da, ben yok muyum?
Gizliyor mu köyüm beni? (Gökkaya, 2005, s. 71)

Gökkaya, üçüncü kitabının ön sözünde de ifade ettiği gibi kültürümüzü, örfümüzü, âdetlerimizi, dinimizi, dilimizi, tarihimizi... Kısacası bizi biz yapan değerleri şiirle taşıdığımız, muhafaza ettiğimiz ve Türk milleti olarak şiirle yaşayan bir millet olduğumuzun farkındadır.

Bunca değerlerin taşınabilmesi için şiiri şiir yapan ölçü, redif, kafiye gibi âhenk unsurlarının önemini vurgulayan şair, “manayı şekle kurban etmeden” şiirin özünü koruyan şekle sahip çıktığını, dile getirir.

2.2.4. Halil Gökkaya’nın Şiir ve Sanat Anlayışı

Gökkaya, sanatçının edebiyat ve şiir yoluyla doğruları dile getirmesinin gerektiğini ve bir şairin özüyle, sözüyle ve yaşantısıyla doğrulardan yana olmasının gerekliliğini vurgular. Gökkaya’ya göre şair, tarihten gelen kelimeleri imbiğten süzmeli, seçmeli, özünde yaşamalı, sözünde yaşamamalı. Şair, toplumun sancısını duymalı ve onları öz ifadelerle söze aktarmalıdır.

Gökkaya, şairin kendisiyle, çevresiyle ve tarihiyle barışık olması gerektiğine inanır ve nazmından şuur fişkırmasının gerekliliğini vurgular, şair olan kişinin bir şuur şuarası olduğunu, belirtir.

Şiirle bestelenmiş bir isim olmasına rağmen, o tarafını öne çıkarmayan mütevazı ama kararlı bir şair tanıdım.

Mütevazı idi çünkü şöyle diyordu:

“Kendisini Fuzuli sananlardan değilim.”

Kararlı idi şunları yazıyordu:

“Atmacayım gökyüzünde

Yücelerin avcısıyım.

Nicelerin ensesinde,

Nicelerin avcısıyım.”

Kalemi kepçe, kâğıdı kazan kabul edip kendisinin de “avcı” olarak yazıldığını söyleyen Gökkaya, sadece bu ifadelerle de yetinmiyor. Bir başka şiirinde daha anlamlı bir görüş sergiliyor:

Hiçbir yere varılmaz kibirle,
Hiçbir zora erilmez cebirle,
Mutluluğun kozasını sabırla
Ördükçe öğrendik biz bu dersleri.

Yeteneği kibre dönüştüren hiçbir şair başarılı olamamıştır, çünkü kibri kendisinin en büyük düşmanıdır (Subaşı, henüz yayınlanmamış yazı).

2.2.5. Şairin Mahlası

Gökkaya, ilk önce şiirlerinde mahlas kullanmamıştır. 1988 yılından itibaren adını şiirlerinin son dördlüğünde kullanmaya başlamıştır. 2005 yılında ise Mehmet Ali Eşmeli'nin tavsiyesiyle “Celil” mahlasını kullanmaya başlamıştır. Açık ve kapalı heceden oluşması ve anlamının -çok büyük, ulu- da güzel olması şairi etkilemiştir. Gökkaya, 2005 yılından itibaren “Celil” mahlasını şiirlerinde kullanır.

Fuzûli demişler, Avni demişler,
Mahlaslar da tevazua bir delil,
Hep kayıt altında da olsa işler,
Benim adım Halil, mahlasım Celil (Gökkaya, 2008, s. 14).

2.2.6. Halil Gökkaya'nın Etkilendiği Şairler

Meraklı ve araştırmacı bir yapıya sahip olan Gökkaya, kendisinden önceki şairlerin birikimlerinden yararlanmak için onların şiirlerindeki incelikleri kavramıştır. Gerçek şiire ulaşmanın bir gereğinin de kendinden önce ortaya konulmuş güzel şiirleri incelemekten ve onlardaki incelikleri kavramaktan geçeceğini savunan şair, bunu başarıyla yaptığı gibi kendi tarzını oluşturmada da başarılı olmuştur.

Gökkaya, özellikle Yunus Emre, Karacaoğlan, Hacı Bayram Veli, Seyrâni, Alvarlı Efe, İbrahim Hakkı, Mehmet Akif, Yahya Kemal, Rıza Tevfik, Necip Fazıl, Abdürrahim Karakoç, Ümit Yaşar Oğuzcan ve özellikle de ustası olarak nitelendirdiği Bekir Sıtkı Erdoğan'dan etkilenmiştir.

2.3. ESERLERİ

2.3.1. Gün Doğarken

Gün Doğarken adıyla şiir severlerin karşısına çıkan kitap şairin ilk şiir kitabıdır. Kitap 2003 yılında Sentez Yayıncılık tarafından çıkarılmıştır. Kitap; Hatıralar, Yalnızlık, Zaman, Bekleyiş, Yankılar, Uzak Sesler ve Maddeden Manaya Hizmetler adlı yedi bölümden oluşur. Kitapta şairin 1985'ten itibaren üzerinde çalıştığı, çeşitli gazete ve dergilerde yayınlanan 71 şiir bulunur. Kitabın ikinci baskısı, bazı düzeltmeler yapılarak Halk Edebiyatı Dergisi Yayınları tarafından 2015 yılında yapılmıştır.

Şair, ilk kitabıyla ilgili düşüncelerini şu şekilde dile getirmiştir: “Merhaba! Bu kitap çeyrek asırlık, ilhamlar, anılar güldestesisidir. Sürç-i lisan ettimse affola, bu deste, bir naçiz kalem sesidir...”

Kitapta yer alan Akşamdan Akşama, Bitmez Bu Şarkılar, Benim Değil, Memur Bey, Hüküm Giymişim, İsimsiz Asker, Üsküdar'da Sabah Oldu gibi şiirler sanatçı Selami Şahin tarafından bestelenmiş ve İbrahim Tatlıses, Zeki Müren, Ferhat Güzel, Azer Bülbül, Kibariye, Mustafa Uğur, İzzet Yıldızhan, Metin Şentürk gibi sanatçılar tarafından seslendirilmiştir.

2.3.2. Gün Ortası

Şairin ikinci kitabı Gün Ortası adıyla 2005 yılında Yüzakı yayıncılık tarafından şiir severlerle buluşturulmuştur. Kitap, Mutlu Olurum, Akşamdan Akşama, Dört Ufuk, Umutların Rıhtımında, Yumak Yumak ve Şiir Saatleri adlı altı bölümden oluşmuştur ve kitapta 55 şiir yer almaktadır.

Kitabının ön sözünde şair şu ifadelerle yer vermiştir: Sene 1985 aylardan eylöldü. İlk şiirimi uçurtmuştum âdeta Ilgaz Dağı'nın eteklerinden. Aynı yılın 24 Kasım gününde ise ilk şiirim yayınlanmıştı. Nihayet sene 2005; yirmi yıldır bir şeyler yazmaya çalışıyorum.

İlk kitabım “Gün Doğarken” (2003) demiştim. Yaşımız 36, neresi ortası bilemeyiz. İnşallah “Gün Ortası” da şiirimde bir dönüm noktası olacak.

2.3.3. Benim Değil

Şairin üçüncü kitabı da ikinci kitabı gibi Yüzakı Yayıncılık tarafından çıkarılmıştır. Kitap; Bismillah, Çok Geç Olmadan, Hayat Dersleri, Kara Sevda, Son Çağrı, Gurbet Havası, Yumak Yumak adlı yedi bölümden oluşmuştur. Kitapta toplam 77 şiir vardır.

Şair, bu kitabında şiir konusundaki duyarlılığını ve kararlılığını açık bir şekilde dizelere dökmüştür.

Kalem kepçe, kâğıt kazan,
Bizi avcı yazmış yazan!
Hocalara kuyu kazan
Hocaların avcısıyım...

Avlıyorlar avlananı,
Celil aşka verdin canı.
Rediflerin kahramanı,
Hecelerin avcısıyım (Gökkaya, 2008, s. 23).

Gökkaya, bu kitapla ilgili olarak kitabın ön sözünde şu ifadelere yer vermiştir:

Bir iki derken üç geldi...

“Gün Doğarken” ve “Gün Ortası” isimli kitaplarımdan sonra “Gün Dönümü” ya da “Gün Işığı” tarzı bir isim düşünüyordum. Fakat Yüzakı Genel Yayın Yönetmeni M. Ali Hocamın tavsiyesiyle “Benim Değil” girdi araya...

Evet;

Benim Değil...

Bu şiirler benim değil, bütün şiir sever halkımızdır...

Gül kokulu Türkçemizindir.

Hepsinden öte bu şiirler Rabbimizin ilhamıdır, naçiz kâtipliğini yaptığım gönül hüzmelerimdir (Gökkaya: 2008, s. 15).

Ayrıca şair, 2000’li yıllardan sonra yazdığı şiirlerinden oluşan ve “Kiraz Çiçeği” adıyla yayımlanmayı düşündüğü, yaklaşık 70 şiirden oluşan kitabını kısa bir süre içerisinde okurlarıyla buluşturmayı düşünmektedir.

2.3.4. Yüzakı Şiirleri

Şairin dördüncü kitabı olan Yüzakı Şiirleri adlı kitabı da ikinci ve üçüncü kitap gibi Yüzakı Yayıncılık tarafından basılmıştır. Bu kitapta, Gökkaya'nın 2005 yılından itibaren kitabın basıldığı yıl olan 2017'ye kadar Yüzakı Dergisi'nde her ay yayınladığı şiirler yer alır. Gökkaya, kitabın ön sözünde şu bilgilere yer verir:

Bu kitabın hikâyesi bir derginin hikâyesi ile başlar. Mart 2005'te yayın hayatına başlayan Yüzakı Dergisi'nin ilk sayısından bu güne kadar, 1-2 sayı istisna, kesintisiz olarak şiirlerim neşredildi. İşte bu şiirler bir araya toplanıp bu eser vücuda geldi.

Kitapta 105 şiir yer alır ve kitap; Allahüekber, Süphan, Nurhak, Ağrı, Aydos, Ilgaz, Erciyes, Palandöken, Uludağ adlı dokuz bölümden oluşur.

3. BEŞERİ İLİŞKİ VE SANAT İLİŞKİSİ BAĞLAMINDA BEKİR SITKI ERDOĞAN VE HALİL GÖKKAYA ŞİİRİ

Bir sanat, bir meslek genel olarak bir bilenden öğrenilir ve varlığını bu şekilde devam ettirir. Görerek ve bir ustanın yanında kalarak öğrenmenin sağlandığı meslek ve sanat dalları vardır. Bunlardan birisi de uzun yıllar boyunca varlığını sürdüren Türk şiir sanatıdır. Usta şairler, şiirle ilgili ayrıntılı bilgileri kendilerinden önce gelen şairlerden öğrendikleri gibi bu bilgileri sonradan gelen kuşaklara da aktarmışlardır. Bu şekilde nesilden nesile varlığını sürdüren Türk şiiri, biçim ve içerik açısından belirli kurallar kazanmış ve bu kurallar Türk şiirine zenginlikler katmıştır.

Elektronik ortama geçiş ve sosyal ortamdaki değişiklikler nedeniyle geleneksel sanatlarda değişiklikler olmuştur. Şiir de bu değişiklikten nasibini almıştır. Bütün bu olumsuzluklara rağmen aralarında öğrenme ve öğretme ilişkisinin yaşandığı şairler vardır. Şair Bekir Sıtkı Erdoğan ve Halil Gökkaya bu anlamda önemli bir örnektir.

Bekir Sıtkı Erdoğan, 1945 yılından 2014 yılına kadar Türk şiirine hizmet etmiş bir şairdir. Halil Gökkaya, bu uzun sürecin 1989 yılından itibaren olan kısmına bizzat şahitlik etmiş ve Erdoğan'ın şiir konusundaki çalışmalarını uzun bir süre görmek fırsatını yakalamıştır. Çocukluk yıllarından itibaren hayranı olduğu usta bir şairi erken bir dönemde tanıyan Gökkaya, Erdoğan'la çeşitli ortamlarda bulunmuştur.

Şiire karşı ilgisi ve yeteneği olan Gökkaya, ustalık döneminin zirvesinde olan Erdoğan'a tam da emekli olma döneminde yaklaşmıştır. Gökkaya için Erdoğan'ın emekli olduktan sonraki öğrencisi demek uygun düşecektir. Sadece bir şair olmayıp aynı zamanda edebiyat öğretmeni de olan Erdoğan, şiir bilgisinin yanı sıra eğitimci yönünün de etkisiyle şiire meyilli olan genç şaire, şiirin ve sanatın inceliklerini öğretmiştir. Zaten şiirde belli bir noktaya gelmiş olan Gökkaya, usta şairin yanında sanatın inceliklerini öğrenmiş ve bu incelikleri kendi sanatında ortaya koymuştur.

Erdoğan'ın ikinci şiir kitabı olan Dostlar Başına'nın giriş bölümünde okurlarına verdiği mesajda, şiirde sanat ilişkisine önemli bir vurgu yapmıştır:

Güzel sanatların her kolunda olduğu gibi, özellikle şiir sanatında da gelişimin, bir tarih süreci içinde olacağına inanıyorum. Yenilikler, tarihi bir gelişim sürecini aşmadan kökleşmezler.

Zaman saksısı içinde şiirin daima canlı kalması için, kökünün güçlü olması gerekir. Şu halde; sabır toprağına güçlü mısralarla köklenmeli.

Bu işi, ustaca yapabilmek için de, önce bir çıraklık çilesi çekmek gerekiyor. Çıraklığın çilesini çekmeli ki, mısra saygısı başlasın.

Bu saygı başlayınca, sanatçıdaki güçsüz ve kıskanç taşlamalar, yerini yapıcı bir hayranlığa bırakıyor. O zaman sanatçı, Halk şiirinden söyleyiş samimiyeti, Klasik Türk şiirinden mısra disiplinini, Batı etkisinden kişinin günlük dramına yönelişi daha içten kavıyor (Erdoğan, 1965, s. 5).

Erdoğan, sanatta çıraklığa inanan bir şairdir. Bu çıraklık gerek kendinden önceki sanatçıları meşk ederek olabilir gerekse de yaşadığı dönemdeki sanatçıların yanında bulunarak, onları izleyerek, yaptıklarını takip ederek, anlattıklarına ve verdiği öğütlere dikkat ederek gerçekleşebilir. Uzun bir sanat dönemi yaşamış olan Erdoğan'ın da edindiği tecrübeleri aktardığı ve şiir bayrağını devrettiği bir çırağı olmuştur. Çocukluktan itibaren şiire çok meraklı olan ve şiirde belli bir aşamaya gelmiş bulunan Halil Gökçaya 1988 yılında Bekir Sıtkı Erdoğan'la tanışmış ve 24 Ağustos 2014 tarihine kadar bu ilişki fiili olarak devam etmiştir.

Erdoğan'ın şu düşünceleri de sanat ilişkisinin önemini ortaya koymak bakımından önemlidir:

Okumak lazım. Bütün şairleri okumak gerek. Karacaoğlan, Yunus Emre, Emrah, Fuzuli, Baki, Nedim, Yahya Kemal benim hocam. Eğer ben o ustaların ne yaptığını bir çırak gözüyle incelemesem, onların yollarına gönül vermesem, bu kadar söyleyemezdim. Bu derin bir kültür mirası, onların koyduğu taşın üstüne yontulmuş bir taş siz de koyacaksınız, yoksa yıkıp yeniden yapmaya çalışmak, bir kulübe yapmaya benzer. Her şey birbirinin üstüne konarak yapılır. Hep tamamlar yüzyıllar birbirlerini. Kopukluk olmaz. Neden bizim edebiyatımızda olsun? Onların şiirlerini okuyorum. Onlara olan hayranlığım, beni aleladelikten kurtardı. Bu başka türlü olmaz. Bunun okulu yok. Ama sanat diye bir şey var. Onlar nasıl söyledilerse sanatkârane bir şekilde, o ilhamı o şekilde kullanmak lazım (Yardım, 2005, s. 217, 218).

Erdoğan; şiiri öğrenmek için bir okulun olmadığını belirterek, şiirin öğrenilebilmesi için önceki dönemlerdeki başarılı şairlerin iyi bilinmesi gerektiğini, onların bir çırak nazarıyla incelenmesi gerektiğini savunur. Başarılı olan ve sanat değeri taşıyan ürünlerin bu şekilde ortaya çıkabileceğine vurgu yapan şair, sanatın ve şiirin birikimli olarak ilerleyeceğini dile getirir.

3.1. BEKİR SITKI ERDOĞAN VE HALİL GÖKKAYA ARASINDAKİ BEŞERİ İLİŞKİLER

3.1.1. Tanışmaları

Gökkaya'nın Bekir Sıtkı Erdoğan'la tanışması bir arkadaşının vasıtasıyla olmuştur. Gökkaya, öğrencilik yıllarında İstanbul'da şiirle ilgilenmekte, mesaisinin büyük bir bölümünü şiire ayırmaktadır. Şiirde belli bir mesafe kat eden Gökkaya, şiire ve şairlere ilgi duymakta, İstanbul'da yapılan şiirle ilgili etkinliklerine ve toplantılarına katılmaya gayret etmektedir. Gökkaya, sanatını bulunduğu yerden daha yükseklere çıkarmanın amacı ve gayreti içerisinde. Gökkaya'nın Enver adında bir arkadaşı vardır. Evren, bir gün bir toplantıda Bekir Sıtkı Erdoğan'ı görmüş ve ondan çok etkilenip Gökkaya'ya Erdoğan'dan bahsetmiştir. Tam senin tarzında bir şair, ondan çok bilgiler, tecrübeler edinebilirsin, mutlaka Erdoğan'la tanış, demiştir. Bekir Sıtkı Erdoğan'a Çemberlitaş'taki Birlik Vakfı vasıtasıyla ulaşabileceğini de söylemiştir. Söylenenler Halil Gökkaya'yı heyecanlandırmış ve Gökkaya, Bekir Sıtkı Erdoğan'la tanışmaya karar vermiştir. Çemberlitaş'a giderek vakıf yöneticilerinden Bekir Sıtkı Erdoğan'ın telefon numarasını alan Gökkaya, Bekir Sıtkı Erdoğan'ı arayıp; sizin şiirlerinizi okuyorum, şiirlerinizi çok seviyorum, benim de şiire ilgim var, siz şiirle ilgilenenlere öğretmenlik yapıp elinden tutuyormuşsunuz, sizden bir şeyler kapmak istiyorum, şiirin sırlarını öğrenmek istiyorum, bana biraz yardımcı olur musunuz? der. Bekir Sıtkı Erdoğan, kendisinin Alman Lisesinde olduğunu söyler ve uygun bir zaman için Gökkaya'ya randevu verir.

Telefon kulübesinden usta bir şairden randevu aldığı için çok mutlu olarak ayrılan Halil Gökkaya, Bekir Sıtkı Erdoğan'ın dörtlüklerini mırıldanmaya başlar.

Kara gözlüm, efkârlanma gül gayrı,

İbibikler öter ötmez ordayım...

Mektubunda diyorsun ki "Gel gayrı!"

Sütler kaymak tutar tutmaz ordayım (Erdoğan, 1996, s. 21).

Halil Gökkaya, randevunun geldiği gün büyük bir heyecan içerisinde. Bütün hazırlıkları yapar ve randevunun yarım saat öncesinde Alman Lisesine gider:

Şiirlerimi bir dosyaya koydum, fotoğraf makinemi yanıma aldım, en şık kıyafetlerimi giydim ve bir gül aldım. Usta bir şairle tanışacağım için heyecandan tir tir titriyorum. Bekir Sıtkı

Erdoğan dersi bitince yanıma geldi ve görüştük. Evladım getir bakayım şiirlerini, dedi. Şiirlere biraz baktıktan sonra aferin evladım, sende bir cevher var, şiirlerin çok güzel, dedi (Halil Gökçaya, kişisel görüşme, 12 Mayıs 2013).

Alman Lisesindeki ilk görüşmelerinde Erdoğan Gökçaya'da şiir konusunda yetenek olup olmadığını öğrenmek ister. Ve şiir konusunda yeteneğin varsa ve istekliysen sana yardımcı olurum, bildiklerimi sana aktarırım, der. Gökçaya, zaten Erdoğan'la tanışmadan önce şiir konusunda belirli bir mesafe katetmiştir. Birkaç görüşmeden sonra Erdoğan, Gökçaya'nın şiir konusunda yetenekli olduğunu ve bu yetenekle isteğin de birleştiğini görünce sanat ilişkisi başlamış olur ve bundan sonra daha sık görüşmeye başlarlar.

Alman Lisesine üçüncü görüşme için gittiğinde Bekir Sıtkı Erdoğan, Halil Gökçaya'ya hiç unutmayacağı bir söz söylemiştir.

Her türlü hazırlığımı yapıp bir de gül alarak Alman Lisesine gittim. Bekir Sıtkı Erdoğan, beni elimde gülle görünce: Evladım Halil, sen bana solmayan güllerinle gel! Öğrencisin böyle masraflar yapma. Şiirler solmayan güller gibidir sen onlardan getir, dedi (Halil Gökçaya, kişisel görüşme, 12 Mayıs 2013).

Halil Gökçaya, bu şekilde Bekir Sıtkı Erdoğan'ın Alman Lisesinde kendisine verdiği derslere devam eder. Bir taraftan da Bekir Sıtkı Erdoğan'ın çarşamba günleri Türk Edebiyatı Vakfı'nda yaptığı sohbetlere devam eder. O yıllarda şairin iki şiiri Türk Edebiyatı dergisinde çıkar. Türk Edebiyatı dergisinde şiiri çıkması Gökçaya'yı etkilemiş ve daha çok şiir yazmaya teşvik etmiştir. Gökçaya, bir taraftan da Erdoğan'la görüşmeye ara vermeden devam etmiş ve onun birikimlerinden yararlanmaya da özen göstermiştir.

Bekir Sıtkı Erdoğan'la tanıştığım yıllarda şiirim tam oturmamıştı. O dönemlerde serbest ölçü ve heceyle yazıyordum. Onunla tanıştıktan sonra aruzla da yazmaya başladım. Şiir tekniğini, şiirin ayrıntısını Bekir Sıtkı Erdoğan'dan kısa sürede - altı ay ya da bir sene gibi bir zaman - öğrendim. Bekir Sıtkı Erdoğan; bana nazmın ne demek olduğunu, nazmın sırlarını öğretti. Ritim, kafiye, türler, heceler ve seslerle ilgileri ayrıntıları öğrendim. Bir şiirde senaryonun olmasını gerekliliğini öğretti. Ayrıca Bekir Sıtkı Erdoğan vasıtasıyla zengin bir konu içeriğine de sahip oldum. Bir şiirin nasıl bir titizlikle ortaya çıktığını, ben Bekir Sıtkı Erdoğan'dan öğrendim. Yedi kıtalık bir şiirin üç kıtaya nasıl düştüğünü ve en sonunda da şiirin bulunduğu sayfanın yırtıldığını gördüm ve yıllar sonra da olsa bunun iyi bir şiir için gerekli olduğunun farkına vardım (Halil Gökçaya, kişisel görüşme, 12 Mayıs 2013).

Gökçaya, Erdoğan gibi tecrübeli bir şairin yanında bulunup onun şiir konusunda anlattıkları, uyguladıkları ve tavsiye ettiklerinden yararlanarak

bulunmuş olduğu seviyenin üzerine kısa sürede birçok ilaveler yapmıştır. Çünkü Erdoğan hem tecrübeli bir şair hem de iyi bir edebiyat öğretmenidir. Erdoğan'ın sanat yönü ve öğreticilik yönü çok kuvvetlidir.

Halil Gökkyaya, Gün Doğarken isimli kitabında da beyan ettiği gibi ünlü şair Bekir Sıtkı Erdoğan'dan feyzalmış, teknik ve usul öğrenmiş, onun üslubu, onun tarzı ile yazan fakat şiirine şahsi özellikler ilave etmeye muvaffak olmuş bir duygu adamı. Halk şiirinin daha rafine edilmiş bir stili ile karşı karşıya olduğumuzu söyleyebiliriz: arı duru sözler bulmuş, fazlasız eksiksiz mısralar vücuda getirmiş (Akkuşak, 2004, s. 12).

Akkuşak, yazısında şairin Bekir Sıtkı Erdoğan'dan feyzaldığını belirtmekle birlikte kendi tarzını oluşturabildiğini ve güzel bir halk şiiri stiline ulaştığını değinmiştir. Gökkyaya'nın aşağıdaki kıtalarında halk şiirinin güzelliklerini hissedebilmek mümkündür.

Gönül dağ dağ aşır söyle,
Dolan dünyayı dünyayı...
Ne almıştır gelen söyle,
Bulan dünyayı dünyayı...

Gönül bir gün biter gurbet,
Biter cümbüş, biter cinnet.
Yarım bir romandı farz et,
Yalan dünyayı dünyayı (Gökkyaya, 2015, s. 86).

Bekir Sıtkı Erdoğan ve Halil Gökkyaya birbiriyle tanıştıktan sonra; şiir, sanat ve sosyal hayatla ilgili daima alış-veriş hâlinde bulunmuşlardır. Birlikte toplantılara katılmışlar, aynı mekânı aynı zamanı paylaşmışlar, Gökkyaya, Erdoğan'ın çok uzun yıllar boyunca edinmiş olduğu tecrübelerden yararlanma fırsatı bulmuştur. Erdoğan, Gökkyaya'ya onlarca yıl süren sanat hayatı boyunca edindiği tecrübeleri aktarmıştır.

Bekir Sıtkı Erdoğan, Halil Gökkyaya'nın yetenekli ve iyi bir şair olduğunu şiirin tekniğini kendisine ayrıntılı bir şekilde öğrendiğini ve Halil Gökkyaya'nın şiirlerinde bunu iyi kullandığını, ilerde ondan çok daha güzel şiirler beklediğini ifade eder. Çünkü o, Gökkyaya'nın yeteneğinin ve yanında edinmiş olduğu şiir ve sanat bilgisinin, tecrübesinin farkındadır.

3.1.2. Birlikte Geçirilen Zamanlar ve Birlikte Bulunulan Ortamlar

Şiir sanatında, şairlerin birlikte geçirdiği zamanlar ve mekânlar önemlidir. Çıracak, ustasına yakın bulunur ve zamanın çoğunu ustasının yanında geçirir. Ustanın, sanatını nasıl ortaya koyduğunu, meslekle ilgili inceliklerin neler olduğunu çıracak, bizzat gözlem yaparak öğrenir. İki şair arasında çeşitli mekânlarda ve zamanlarda sıcak ilişkiler görülmüştür. Gerek şiir sohbetlerinin yapıldığı ortamlarda, gerekse özel ortamlarda Erdoğan ve Gökkaya sık sık bir araya gelmiş ve Gökkaya, Erdoğan'ın birikimlerinden faydalanmıştır. Gökkaya, yeri gelmiş kırk dakikalık bir ders için üç saatlik yolu aşarak Erdoğan'a ulaşmış, o şekilde dersler yapabilmışlardır.

Erdoğan'ın Gökkaya'ya etkisi, Gökkaya'nın "Benim Kalemim" adlı şiirindeki şu dizelerle açıkça görülür:

...

Üstadın yolunda durup,
Şiirin sırrına erip,
Manayı ahenkle karıp,
Ezmeli benim kalemim (Gökkaya, 2015, s. 17).

Kendisinin de belirttiği gibi Gökkaya; Erdoğan'ın yanında bulunduğu süreç içerisinde Erdoğan'dan hece vezni, aruz vezni, ahenkle ilgili unsurlar, hikâyeli şiir oluşturma, şiirde kelime seçimi, manayı kafiye üzerine yerleştirme gibi şiirin incelikleriyle ilgili bilgileri edinmiştir.

İki şair arasındaki ilişki, zamanla ilerlemiş baba oğul konumuna gelmiştir. Zaten ilerleyen zamanlarda Erdoğan, Gökkaya'yı manevi evladı olarak kabul etmiş ve birliktelik daha samimi bir duruma gelmiştir. Erdoğan ve Gökkaya değişik ortamlarda ve zamanlarda bir araya gelmişlerdir. Görüşülen yerler Erdoğan'ın yaşadığı yere ve zamana göre değişiklik göstermiştir.

8 Aralık 1926 'da doğan üstadımızı, 91.doğum gününde yâd etmek istedim. Doksan senesinin başından, vefat ettiği günün haftasına kadar tarifsiz vakitler geçirdik. Gün oldu sabahlara kadar sohbet ettik, gün oldu sabahtan akşama kadar gezdik, dolaştık, balık tuttuk, tekneye bindik, midye topladık... Heybeliada, Erenköy ve semt semt İstanbul... Yıllarca beraber sevindik, ağladık, güldük... Yazları Heybeliada'da Refah Şehitleri Caddesi, kışları Erenköy'de Fırın Sokakta... Yudum yudum şiir, çay, kahve ve Zeliha annenin börekleri,

çörekleri, tatlıları, yemekleri... Hele kış günleri pişirdiği Arabaşı çorbaları, ev yapımı bozaları...

Üstadının Türk Edebiyatı Vakfı, Birlik Vakfı, Kubbe Altı Vakfı... gibi yerlerde yapmış olduğu toplantılara, sohbetlere katıldık, feyzaldık. İki binli yıllarda birlikte Elazığ'da "Hazar Şiir Şenlikleri"ne katıldık (Gökkaya, 2017, s. 56).

Erdoğan ve Gökkaya birlikte oldukları yirmi beş yıllık süreç dâhilinde, Alman Lisesi, Erenköy, Heybeliada, Türk Edebiyat Vakfı gibi çeşitli yerlerde sık sık bir arada bulunmuşlardır. Ayrıca zaman zaman çeşitli sanat ve şiir toplantılarına katılmışlar, değişik yerlere yolculuklar yaparak şiir etkinliklerinde bir arada bulunmuşlardır.

3.1.2.1. Disiplin Abidesi Alman Lisesi

Bekir Sıtkı Erdoğan ve Halil Gökkaya Alman Lisesinde tanışmışlardır. Alman Lisesi, Erdoğan ve Gökkaya arasında sanat ilişkisinin başladığı yerdir. Erdoğan, emekli olduktan sonra 1988'li yıllarda Alman Lisesinde edebiyat öğretmeni olarak çalışmıştır. Gökkaya, Erdoğan'a ilk defa burada ulaşmış ve kırk dakikalık dersler için üç saatlik yolu aşmayı göze almıştır. Erdoğan, boş olan saatlerinde burada Gökkaya'ya dersler vermiştir. Sanat ilişkisi, burada başlamıştır ve belirli bir süre burada devam etmiştir. Gökkaya, Erdoğan gibi bir ustadan Alman Lisesinde öğrenci olmadığı halde Alman Lisesinde ders alabilmiştir.

Alman Lisesine gitmeden önce saçlarımı taradım. Tabii o zaman saçlarım çok gürdü. Şiirlerimi de hazırladım. Sırtımda güzel bir mont var... Bir de gül aldım, gittim. Alman Lisesinin şahane bir kapısı vardı. Girişte beni ziyaretçi olarak kaydettiler. Bekir hoca derste, dediler. Orada biraz oturdum. On, on beş dakika önce gitmiştim. Ne kadar heyecanlıyım, düşünün. Şahane bir okul. Yabancı filmlerde gördüğümüz gibi bir okul. Bizim üniversiteden falan iyi görünüyor okul. Duvarlarda her türlü yazılar, resimler, şiirler... Oraları gezdim, dolaşım. Fazla müsaade etmiyorlardı ama bulunduğum bölgeyi gezdim, keşfettim. Sonra beni oturturdular. Bir baktım, salına salına ufak tefek bir adam geliyor. Güleç yüzlü. Ben fotoğrafını görmüştüm. Fotoğrafa göre on beş, yirmi yaş da yaşlanmış. "Bir Yağmur Başladı" kitabında fotoğrafı yok Bekir babanın. 1965 basımı "Dostlar Başına" kitabında var. Ben o fotoğrafa göre düşünüyorum. Arada yirmi dört yıl var tabii. Ben karşımda genç, delikanlı bir öğretmen bekliyordum. Ama yine de Bekir Sıtkı Erdoğan dinç, çivi gibi, yakışıklı, güler yüzlü, mütebessim, çok tatlı, çok mütevazı, insanı ilk gördüğünde çarpan bir adam (Röportaj, s. 144).

Bir üniversite öğrencisinin, Alman Lisesinde dersler alması ilginçtir. Şiir ve sanat tutkusu Gökkaya'ya bir anlamda yeniden lise hayatı yaşattır.

3.1.2.2. Şiirin Kalbi Heybeliada

Erdoğan, Alman Lisesindeki görüşmelerinde Gökkaya'nın şiire meraklı ve şiir konusunda yetenekli olduğunu görmüş, bu işin kısıtlı zamanda ve pek de müsait olmayan okul ortamında yürümeyeceğini anlamıştır. Bundan sonra evde de görüşelim, diyerek Gökkaya'yı evine davet etmiş bu şekilde Heybeliada'da dersler başlamıştır.

Kış aylarını Erenköy'de geçiren Erdoğan, mayıs ayı geldiğinde adaya taşınır. Yaz aylarında orada özel ve özgün günler başlar. Deniz ve adadaki huzur, şiire başka bir anlam verir.

Şiir gibi bir ortam. Yazın deniz çok güzel. Plajlar harika, özellikle hafta içi bomboş. Tertemiz. Motorlu araç yok. İstanbul'la bağlantısı sadece vapurla sağlanıyor. Düzenli... Sessiz bir gecesi var. Sadece kuş sesleri var. Gece ve gündüz fayton sesleri var. Bir de hayvan sesleri var. Kedi, köpek... Ondan başka bir şey yok! Babanın en karakteristik özelliği; her hafta iki ya da üç gün tekne ile açılıp balığa çıkardı. Hemen hemen her gün bisiklete biner, Ada tur yapardı. İki, üç kilometre yürürdü (Röportaj, s. 148).

Ada'ya, Erdoğan'ın şair dostları ve arkadaşları da sık sık gelip gider. Bu gelip gitmelere, orada konuşulanlara Gökkaya'da zaman zaman şahit olmuş, bu görüşmelerden de faydalanmıştır. Bu ziyaretçiler arasında büyüğünden küçüğüne, şairinden bestekârına kadar sanat adamları vardır. Erdoğan'ın onlarla yapmış olduğu sohbetlere katılma fırsatı yakalayan Gökkaya, bu sohbetleri doğal ortamda gözlemlemiş ve onlardan istifade demiştir.

3.1.2.3. Şiirin İkinci Mekânı Erenköy

Erdoğan, kış aylarını Erenköy'de geçirmektedir. Erenköy de sanat ve şiir için farklı imkânlar sunmaktadır. Gökkaya, Erenköy'e geldiğinde dışarı çıkmadan, evde kapalı ortamda kalıp çalışma imkânları olmuştur. Çünkü Erenköy, Heybeliada gibi dışarı çıkmaya, gezmeye pek müsait değildir. Burada, Erdoğan ve Gökkaya çok yoğun şekilde çalışmışlardır. Çalışmalar çok uzun saatler sürmüş, zaman zaman Gökkaya orada kalmış, çalışmalar gece çok geç saatlere kadar uzamıştır. Gecesiyle gündüzüyle usta bir şairin yanında bulunmak genç yaştaki Gökkaya'nın şiirine ve yaşamına çok önemli değerler katıp hayatında derin izler bırakmıştır.

Erenköy'de evin yanından tren geçiyor, dolmuş yakın... Hemen yukarı çıkıyorsun Bağdat Caddesi. Bağdat Caddesi'ne on beş dakikada gidebiliyorsun. İstanbul'un en gözde yerlerinden bir tanesi. Ve deniz var orada da. Erenköy'den bir taksiye bindiğinde yaklaşık üç

kilometre sonra deniz sahili. Erenköy sahili... En güzel özelliği site olması. Orda yeşillik var, otopark var, araban otoparkta duruyor. Şu anda bile o site çok sakın, çok kıymetli bir site. Çamlık Apartmanı... (Röportaj, s. 150)

Erdoğan'ın buraya sık sık ziyaretçileri gelir ve Gökkaya onlarla da tanışıp yapılan sohbetlerden feyz alma imkânını da yakalamıştır.

3.1.2.4. Türk Edebiyat Vakfı

İki şairin tanıştıkları yıllarda Erdoğan, Türk Edebiyat Vakfında programlar yapmaktadır. Usta şair Erdoğan, bu toplantılara Gökkaya'yı da götürmüş ve Gökkaya'ya şiirlerini okutturmuştur.

3.1.2.5. Diğer Ortamlar

Erdoğan; Birlik Vakfı, Tarık Zafer Tunay vb. yerlerde yapılan ve davet edildiği programların, toplantıların birçoğuna Gökkaya'yı da yanında götürmüş, bu toplantılarda ona şiirlerinden okutarak cesaret vermiştir.

3.1.2.6. Birlikte Yapılan Yolculuklar

Gökkaya, 2003 yılında Elazığ'da yapılan Hazar Şiir Günleri'ne Bekir Sıtkı Erdoğan'la birlikte gitmiş, etkinliğe ustası ile beraber katılmıştır. Yolculuk esnasında ve etkinlik boyunca Gökkaya, Erdoğan'dan sanata ve şiire dair önemli tecrübeler edinmiştir.

Hazar Şiir Akşamları'na iki defa katıldım. Bekir baba ile bir defa katıldık. Baba ile yolculuğu beraber yaptık. Uçakla beraber uçtuk. Gittiğimizde Cemal Safi, Abdürrahim Karakoç, Yavuz Bülent Bakiler, Mehmet Zeki Akdağ, Ayhan İnal vardı. Gittiğimiz yerlerde Bekir babaya ilgi alaka muhteşimdi, kendisini el üstünde tutuyorlardı. Baba konuşma yapıyor, şiir okuyordu (Röportaj, s. 152).

3.2. BEKİR SITKI ERDOĞAN VE HALİL GÖKKAYA ARASINDA ŞİİR SANATI İLİŞKİSİ

Erdoğan, şiire dayısı Turhan Korkut'un etkisiyle yönelmiş, şiir konusunda ondan etkilenmiştir. Erdoğan, küçükken dayısı gaz lambası ışığında akşamleyin toplanan misafirlere şiirler okumuş. Erdoğan, bundan çok etkilenmiş ve bunlar hafızasında çok canlı bir şekilde yer etmiştir.

Dayım Turhan Özkorkut şairdi. Onun küçük bir defteri vardı. Orada bütün şiirleri kayıtlıydı. Ve sık sık akşamları, gaz lambası ışığında toplanırdı birçok insan. Dayımdan hep şiir

isterlerdi. Ve ben hep o loş Anadolu akşamlarında -dayımın sesi kulaklarımda- hep onu dinlerdim. Böylece okula gitmeden bende şiire karşı düşkünlük başladı (Dereli, 2002, s. 6).

Ayrıca Erdoğan, çocuk yaşta karşılaştığı âşıkları, arkadaşlarına nazaran daha büyük bir ilgi ve ciddiyetle dinlemiştir. Bütün bunlar Erdoğan'ın o dönemlerde şiire ve şairliğe yönelmesini tetikleyerek teşvik edici olmuştur.

Gökkaya da çocukluk döneminde babasının gaz lambalı gecelerde anlattığı masalları, hikâyeleri dikkatle dinlemiş, bu hatıralar hafızasında derin izler bırakmıştır. Ayrıca Kale köyündeki Âşık Yaşar ve köyüne gelip köy odasında kalıp çalıp söyleyen âşıkları ilgiyle dinleyip takip eden Gökkaya'nın şiire yönelmesinde bunlar etkili olmuştur.

Köyümüzde bir âşık vardı. Rahmetli Âşık Yaşar Gülsüm. Yaşar amca bağlama çalardı ve çok güzel mâniler, dörtlükler, şiirler söylerdi. Bana şiir okuttururdu, ayak verirdi, atışırdık. Yani atışma yapardık. Yaklaşık olarak babamla yaşıttı. 1918 doğumluydu. Babam Seydi Bey'in asker arkadaşlarındandı. Yaşar amca vefat edeli çok olmadı. 2005'e kadar falan yaşadı yani. Doksan, doksan beş yaşında bile dişleri pırıl pırıldı, tandı. Sakallı, namazını bırakmayan, ibadetini bırakmayan, hep mütebessim bir insandı. O kadar güzel mâniler söylerdi ki:

“Âşık Yaşar iyi bilir bu işi
Muhallebi yerken kırıldı dişi”

Aklımda kalan en büyük nakaratı budur. Bir de bizim o zamanki âşıklık geleneğimiz... Köylerden geçen ozanlar var. Ozanlar, gelir köyde iki, üç gün misafir olurlar. Köy odasında herkes toplanır. Kıssa soba yakılır. Gaz lambasında türküler çalınır, söylenirdi. Onlardan da ben çok güzel ilhamlar aldım (Duran, 2016, s. 40).

Erdoğan, bir taraftan divan edebiyatının bir taraftan da halk edebiyatı geleneğini kendisine kaynak olarak almıştır. Bu iki geleneğin biçimden içeriğe kadar özünü kavramış ve şiirlerinde titizce işlemiştir.

Erdoğan'ın dayısı Turhan Korkut'un şiir sohbetlerinde ve âşık kahvelerinde başlayan şiir hayatı kendi gayretleriyle okuyarak, öğrenerek devam etmiştir. Önceleri sadece üstatların şiirlerini okuyarak şiiri öğrenmeye çalışan şair, daha sonra edindiği edebi çevrelerdeki sohbetlerde asıl rengini bulmuştur. Edebiyatçılarla ve şairlerle bizzat tanışan, görüşen Erdoğan; bu şekilde daha etkili ve canlı öğrenme ortamlarına katılmıştır (Dereli, 2002, s. 25).

Gökkaya da ustası Erdoğan gibi halk şiirinin ve divan şiirinin inceliklerini kavramaya çalışmış, bu anlamda Erdoğan'ı takip etmiştir. Gökkaya'nın Divan şiirine meyli Erdoğan'la tanıştığı dönemden sonra artmıştır.

Her iki şairin de yetişme şekillerine bakıldığında buldukları şehirlerde belli bir edebiyat ve şiir muhitiyle ilişki hâlinde oldukları ve tecrübeli şairlerle iletişim hâlinde buldukları görülür.

Erdoğan'ın özellikle Âşık Veysel ile Ankara'da görüşmeleri olmuştur ve Âşık Veysel Ankara'ya geldiğinde kendisiyle sık sık görüşmüş evine davet etmiş ve evinde konu komşusu tarafından da Âşık Veysel ilgiyle karşılanmıştır. Erdoğan, Âşık Şemsi Yassıman'la da görüşmüş onunla da arkadaşlığı olmuştur. Ayrıca Erdoğan, İstanbul'da da çeşitli âşıklarla görüşmüş, evinde âşıklarla toplanmış, âşıkların toplantılarına katılmış, hatta toplantılarda âşıklara ayak verdiği de olmuştur.

Aynı şekilde Gökkaya da âşıklarla çocukluk dönemlerinde karşılaşmış, köyünde bulunan âşıklarla birlikte olmuş ve köyüne gelen âşıkların sazını, sözünü dinlemiştir.

Erdoğan, çocukluk yıllarında memleketi Karaman'dan ayrılarak liseyi okumak için Konya'ya gitmiş oradan Kara Harp Okulunu okumak için Ankara'ya geçmiştir. İlk görev yeri olan Çankırı'dan sonra Erzurum ve Erzincan şehirlerinde görev yapıp tekrar Ankara'ya dönmüş, oradan da son olarak İstanbul'a gitmiştir. Kış aylarını Erenköy'deki evinde geçiren Erdoğan, mayıs ayı geldiğinde Heybeliada'ya taşınır, yazın güzelliklerini Ada'da denizle beraber yaşardı.

Havalar ısınmaya başlar başlamaz, göçmen kuşlar gibi o da Heybeli'ye göç eder. Bütün bir kış denize hasret, suya hasret, tuza hasret, balıklara hasret, yosunlara hasret kalan elbet o değildir sadece... Orada, kumların üstünde, büyük bir hasretle onun gelmesini bekleyen bir sevgilisi daha vardır. Bu Marya değildir şüphesiz... O, yıllar önce, baharda geleceğini, veda edip gitmiştir. Onu bekleyen, vefalı dost; Bekir Sıtkı'nın teknesidir. "İbibik" adını verdiği ilk teknesi, yıllar önce, fırtınalı bir gecede azgın dalgalara yenik düşüp kayıplara karışmıştır.

Şimdi ikinci teknesini de en az "İbibik" kadar sevmekte, onu her gün pırl pırl temizlemekte ve gelinlik bir kız gibi süslemektedir. Onunla her gün denize açılır; pilli, küçücük radyosundan gelen ezgiler eşliğinde değerli eşi Zeliha Hanım'ın hazırladığı azığıyla karnını doyururken, gözleri ufuklara dalar gider (Karabay, 2002, s. 43).

Uzun yıllar Erdoğan'ın yanında bulunan Gökkaya da sık sık Erdoğan'ın yaşadığı Heybeliada'da bu güzellikleri Erdoğan'la birlikte yaşamış, orada olanlara şahitlik etmiştir. Gökkaya, İstanbul'da doğmuş yedi yaşında memleketi Ilgaz'a dönmüş oradan tekrar üniversite eğitimi için İstanbul'a geçmiştir. İstanbul'da yaşayan Gökkaya, İstanbul'u; tarihiyle, doğal güzellikleriyle, sosyal yaşantısıyla iyi

bilir. Fırsat buldukça da Anadolu'yu gezer. Bir arının çiçek çiçek dolaşarak her çiçekten bal alması gibi gezip gördüğü yerlerden şiirine ve sanatına güzellikler katmaya gayret eder.

Anadolu'yu ben karış karış geziyorum. Gezmeye gayret ediyorum. Ordu'ya gelmek nasip olmadı, kenarından geçtim. Ama Karadeniz'i iyi biliyorum. Trabzon'dan Edirne'ye, Sinop'tan Antalya'ya kadar karış karış belki de kırk tane ilini bizzat gezmişimdir. Her ilinin ayrı ayrı güzellikleri var. Her sene elimden geldiğince iki, üç il gezerim. Geçen sene yedi il gezdim. Ortalama iki, üç il gezerim. Her sene bir ya da iki defa yurt dışı seyahati yapmaya çalışıyorum.

Anadolu'da; eski evleri, konakları, komşuluk hayatını, eski komşulukları, eski dostlukları, eski muhabbetleri arıyorum. Oralara gittiğimde de elimden geldiği kadar bunu tesis etmeye çalışıyorum. Gittiğim her yerde. Safranbolu'dur, Kastamonu'dur, Ordu'dur, Kumru'dur, Fatsa'dır, Antep'tir, şehzadeler şehri Manisa'dır, şehzadeler şehri Amasya'dır hepsinin ayrı bir güzelliği vardır (Duran, 2016, s. 41).

İki şair de buldukları yerlerle ilgili şiirler yazmışlar, çeşitli yerleri gezip görmeleri şiirlerine gerek konu bakımından gerekse içerik bakımından zenginlik katmıştır. İki şairin de gezip gördüğü yerlerle ilgili şiirler yazdıkları görülür.

Bir şimşek çakıyor, yine bir şimşek
Çakıyor, Erzurum tabyalarından!
Dizilmiş Nâme'ler, Nine'ler tek tek
Bakıyor Erzurum tabyalarından...

Yediden yetmişe, tek vücut, tek can;
Erzurum bir sevda, Erzurum vatan!
Taptaze bir yara gibi hep o kan
Akıyor Erzurum tabyalarından (Erdoğan, 1965, s. 83).

Erdoğan, Beylerbeyi Astsubay Hazırlama Okulunda öğretmenlik yaptığı yıllarda, disiplinli ve verimli çalışmaları neticesinde Deniz Kuvvetlerinin her sene Savarona ile yaptığı Akdeniz tatbikatına okulundan üç albayla birlikte yüzbaşı olarak katılmaya hak kazanmıştır. Seyahat boyunca Yunanistan'dan İspanyaya kadar bütün ülkeler kıyı kıyı gezilmiştir. Dönüş de Afrika kıyılarından yapılmış oralar da görülmüştür. Erdoğan, gidilen her yerden hatıra olarak bir şeyler almıştır ve Deniz Harp Okulu Marşı'nı da konargöçerlik zamanları diyebileceğimiz yolculuk esnasında yazmıştır.

Şahlan artık ey deniz, şanlı dostlar geliyor!
Ummanlara hükmeden Barbaroslar geliyor...
Baş koymuşuz uğruna biz bu coşkun suların;
Ruhumuza dalgasız ölçüler dar geliyor...

Biz denizci gençleriz göğsümüz şeref dolu,
Atatürk'ü izleyen yol, Deniz Harp Okulu.

Bu ölümsüz sulara her adanmış can bizim,
Her savaşın bahtını, zafer yazan kan bizim,
Türk'üz, levent oğluyuz, vira demir şan bizim!
Kalyonlara yön veren kutlu rüzgâr geliyor...

Biz denizci gençleriz göğsümüz şeref dolu,
Atatürk'ü izleyen yol, Deniz Harp Okulu (Erdoğan, 1993, s. 81).

Gökkaya, İstanbul'u adım adım gezmiştir. İstanbul'un tarihini, doğal güzelliklerini, yaşantısını, kültürel özelliklerini bilen birisidir. Değeri biçilmeyen servet olarak gördüğü Şile çeşitli güzellikleriyle Gökkaya'nın dizelerinde kendisine yer bulmuştur.

Bu nasıl bir yeşil, bu nasıl rüzgâr,
Değer biçilmeyen servet Şile'de,
Her semtinin başka güzelliği var,
İstanbul'da gizli cennet Şile'de...

Doyarız iyota, maviye, tuza,
Kalede bahara, sahilde yaza,
Yedi millet vermiş omuz omuza,
Komşularla en hoş sohbet Şile'de...

Yetişir kirazın, çileğin hası,
Muhabbetle dolar mutluluk tası,
Denizden sofraya balık furyası,
Tadına doyulmaz lezzet Şile'de...

Bu beldeler, seni sana dost eder,
İfil ifil bezlerini post eder,

Yağan yağmur, kokan toprak mest eder,
Kalmaz bülbül, güle hasret Şile’de...

Herkes yâranını bulmuş ne güzel,
Yürekler aşk ile dolmuş ne güzel,
Huzurun adresi olmuş ne güzel,
Sevdikçe sevgiye gayret Şile’de (HG-Yüzakı).

Seksen sekiz yaşında vefat eden Erdoğan’ın hafızasında son dönemlerde bile birçok şiir olup bu şiirleri ahenkli bir şekilde aşk ve şevkle okumuştur. Aynı şekilde Gökkaya da gerek kendi şiirlerini gerek Erdoğan’ın şiirlerini gerekse de başka şairlerin şiirlerini, bulunduğu ortamlarda sevenleriyle paylaşır.

Gökkaya, çocukluk döneminden itibaren Bekir Sıtkı Erdoğan’a hayranlık duymakta ve onun şiirlerinden birkaçını o dönemlerde ezbere bilmektedir. Bekir Sıtkı Erdoğan’la tanıştıktan sonra Erdoğan’ın şiirlerinden ezbere bilmediği yoktur denilse yerinde olur. Gökkaya, Erdoğan’ın şiirlerini gittiği toplantılarda, yaptığı konuşmalarda okur. Gökkaya toplantılara ya da konferanslara katıldığında ustası Erdoğan’ın mutlaka bir ya da birkaç şiirini okur, Erdoğan’ın adını yâd eder. Erdoğan’ın da şiir ezberleme ve okuma alanında mahir olduğu göz önünde tutulursa Gökkaya’nın Erdoğan’ın bu özelliğinden de faydalandığından söz etmek mümkündür. Bu, Gökkaya’nın Erdoğan’dan ne kadar etkilendiğini gösterir.

Erdoğan ve Gökkaya, yazmanın yanı sıra yazdıkları şiirleri ya da başka şairlerden güzel buldukları şiirleri ezbere okuyup onları buldukları toplantılarda, şiir programlarında sevenleriyle paylaşmışlardır.

Erdoğan, Gökkaya ile katıldığı şiir toplantılarında Gökkaya’ya söz hakkı vererek şiirlerini okumasına imkân vermiş, ona bu şekilde şiirlerini paylaşma olanağı sağlamış ve kendi güvenini kazanmasına yardımcı olmuştur.

3.2.1. Biçim Benzerlikleri

3.2.1.1. Hece ve Aruz Ölçüsü Ortaklığı

Erdoğan ve Gökkaya da aruz vezninin ahengini hissetmişler ve şiirlerinde bu vezni kullanmışlardır. Erdoğan, şiire başladığı ilk yıllarda ağırlıklı olarak hece ölçüsünü kullanmış, “Kışlada Bahar” ve “Hancı” gibi Türk şiirinin zirvesinde yer alan eserleri meydana getirmiştir. Ancak Erdoğan’ın son yıllarda aruz veznine

ağırlık verdiği dikkat çeker. Bu, XVI. asırda âşıkların yaşadığı durum ile benzerlik gösterir:

Âşık tarzının ilk teşekküle başladığı XVI. asır sonlarından beri, gerek dış unsurlar, yani vezin ve şekil bakımından ve gerek iç unsurlar, yani mefhumlar, mecazlar, dil, üslup bakımından, bu klasik şiir tesirinin daima daha kuvvetlenerek kendini gösterdiğini ve XIX. asrın ikinci yarısından evvel bunu artık son haddine geldiğini açıkça görüyoruz (Köprülü, 2004, s. 44).

Erdoğan, aruz veznine o kadar ilgi duymuştur ki bazı kelimeleri kullanabilmek için yeni aruz kalıpları oluşturduğu da görülür. Onun aruz anlayışında, aruza göre Türkçe değil de Türkçeye göre aruz düşüncesi hâkimdir. Erdoğan, “Anadolu” kelimesini aruz vezniyle yazdığı bir şiirde kullanmak istemiş ancak bunu bir aruz kalıbına oturtamamıştır. Ve çözümü yeni bir aruz kalıbı oluşturarak bulmuştur.

2000 yılına girerken bir şiir yazdım ve bu şiirimde yeni yaptığım aruz kalıplarını kullandım. Genelde şiirlerimin adını, şiiri tekrar tekrar okuyarak yazarım. Ama ilk defa bu şiire başlığı önce attım: “ İki Bine Doğru ”... Sonra şiiri yazmaya başladım. Şiirde Anadolu’yu yazacağım. Neden Anadolu? Çünkü o dönemlerde Anadolu’da bir kalkınma hamlesi var, GAP bitmiş, bulunduğu bölgelere refah getiriyor, diğer bölgelerde sanayileşme var. Bir diğer husus da beyin göçü... Anadolu’da devletin imkânlarıyla yetişen insanlar Amerika’ya gidiyor, yurt dışına çıkıyor. Bunun da acısı var. Şiiri aruzla yazacağım ama baktım ki “Anadolu” kelimesi aruza uymuyor. Meraklıları bilir. Dört tane açık hece var. Aruz ikiden fazla açık heceyi kabul etmez. Türkçede buna benzer zarf olan kelimeler de var. “ Koşa koşa git, yürüye yürüye git ” gibi. Bunlar Türkçenin yapısından, Türklerin yaşayış biçiminden kaynaklanıyor. Açık heceleri çok kullanmış (Karataş, 2012, s. 38).

Bekir Sıtkı Erdoğan, aruza gönül vermiş bir şairdir ve kolay kolay pes etmez. Bir yol bulmak ister. Anadolu’m diyerek açık hecenin birini kapatmayı düşünür. Ama aruz vezninde yan yana üç açık hece de yoktur. En fazla iki açık hece vardır. Erdoğan, Mütefailün kalıbını alır. İki tane açığı bulmuşken fa’yı da ikiye bölüp fa yerine fei der. “Mütefeilün failü feilün fa” diye bir kalıp yapar. Kendi tabiriyle; tiki taka tik... olur. Feilatün’ün yerine tiki tak tak der. Bu bir ritimdir, bir vezindir. Duyanlar bu şekilde çok şaşırırlar, çok ilgi uyandır bu şekilde. Ve ürettiği yeni aruz kalıbı ile arzuladığı şiiri yazar:

Savuşana yol var, kavuşana kavşak.
Çalışana cennet yolu açıyor Hak
Başını yüceltip ötelere bir bak
Anadolu bin bir işe güce kaynak

Makinalar işler tiki taka tik tak
Amacımız asrın hızına ulaşmak

Tezine kanat tak tasarına yelken
Yolu yarılırsın, işine eversen
Ön alacak insan, öne düşer erken
Ala fecir ahlat tepeyi öperken
Makinalar işler tiki taka tik tak
Amacımız asrın hızına ulaşmak.

Sağı budur aklın, solu budur işte
Boş amaca boş ver, dolu budur işte
Vatanına yardım kolu budur işte
Budur Atatürk'ün yolu, budur işte
Makinalar işler tiki taka tik tak
Amacımız asrın hızına ulaşmak.

Ne ine kulak ver, ne de cine doğru
Yolu kapa düşmanlığa, kine doğru
Anadolu tek yön iki bine doğru
Çabala Nihai hedefine doğru
Makinalar işler tiki taka tik tak
Amacımız asrın hızını da aşmak (BSE, Gönüller Kavşağı).

Erdoğan, gençlik yıllarından itibaren aruz veznine büyük önem vermiş ve bu vezinle günümüz Türkçesini buluşturmak için her türlü sınırı zorlamıştır.

Aruz, seslerin periyodik bir düzene göre dizilmesini sağlayan en güzel ses tekniğidir. Aruz sayesinde şiir konserve edilip asırlarca unutulmadan, hafızalarda kalabilir. Böyle düşünen şair, mükemmel bir ses tekniğine sahip olan aruzun korkulduğu gibi zor olmadığını; biraz alıştırmayla zorlamasız, doğal bir söyleyişle şiir yazılabileceğini söylemiştir. Bunu ispat etmek amacıyla aruzun bütün kalıplarıyla şiirler yazmıştır. Hatta aruzun Türkçe'mizde yetersiz kaldığı yerlerde kendisi yeni kalıplar icat etmiştir (Ergin, 2015, s. 58)

Aruz veznin Araplardan geldi diye inkâr etmememiz gerektiğini, Fransa'dan gelmiş olsa baş üstünde tutulacağını savunan Erdoğan, yeni bir aruz kalıbı (Mütefeilün failü feilün fa) meydana getirerek yan yana dört açık hece bulunan

“Anadolu” kelimesini aruz vezninin içine koymuş ve “İki Bine Doğru” şiirini tamamlamıştır.

Erdoğan, şiirde nazma çok önem veren bir şairdir. Erdoğan’a göre gerek hece ölçüsü kullanılarak gerekse aruz ölçüsü kullanılarak sözler bir nazım ve nizamla ortaya konulmalı. Nazmı, şiiri geleceğe taşıyan bir araçtır şiirin varlığını devam ettirebilmesi için nazımın olması gerekir. Bu konuda şiirle ilgilenenlere, şiiri sevenlere bir “sır” da verir.

Tut sırrı gönül, önce nazım hattına gir.

Sözden öze ancak bu geçitten geçilir.

Söz cam gibidir, sırla dener aynaya cam.

Sırlanmasa çağdan çağa yansır mı şiir? (BSE-Gönüller Kavşağı)

Gökkaya, Erdoğan’dan şiir ve sanat konusundaki her sırrı öğrendiği gibi aruz veznini ve bu konudaki sırları da öğrenme fırsatı yakalamıştır.

Heybeliada’ya gelmemizin ikinci gününde baba bana aruzu anlatmaya başladı. Aruzun öcü olmadığını ve öğrenmem gerektiğini, söyledi. Ben çok ilgilenmedim ilk etapta. Sonra baktım, hoşuma gitti. Allah Allah! Bu kadar kolay olduğunu bilmiyordum diye düşündüm. Baba, her zaman “Millet bilmediğinin düşmanıdır!” diyordu. Öğretme şekli olarak davul meselesini falan anlattı. Aruzu göstermek için sınıfa davulla girmiş. Düm teke/ düm teke/ düm teke...

Bayramı imdi bayramı imdi

Bayram edersin yar ile şimdi

Hamd-ü senalar hamd-ü senalar

Yar ile bayram kıldı bu gönlüm...

Hacı Bayram Veli’nin aruzla yazmış olduğu bu şiiri falan ahenkle ezberinden okuyordu. Mehmet Akif’in uzun bir şiirini ezbere okuyordu. Mehmet Akif’in Hazreti Musa’nın Nil nehrine geçme konusunu anlatan uzun bir şiiri var, onu ezbere okuyordu. Onu, 87 yaşında ezberden okuyordu! (Röportaj, s. 158)

Gökkaya, bu sırrın farkına varmış bir şairdir. Gökkaya, Erdoğan’la tanışmadan önce hece ölçüsüyle şiirler yazmaktadır ancak aruz ölçüsüyle şiir yazmamıştır. Hatta aruz ölçüsünü o dönemde bilmemektedir. Erdoğan’la tanışması, Gökkaya’ya hecenin inceliklerin öğrenme fırsatı verirken zamanla aruz ölçüsüyle başarılı ürünler ortaya koymasını da sağlamıştır. Gökkaya, askerde bulunduğu dönemde Erdoğan, kendisine aruz kalıplarını göndermiştir ve Gökkaya, askerlik döneminde aruzu meşk etmiştir. Asker dönüşünde ise Erdoğan’dan aruzun

inceliklerini ayrıntılı şekilde kavrayarak bu vezinle de şiirler oluşturmaya başlamıştır.

Erdoğan ve Gökkaya'nın yer yer aruz ve hece veznini beraber kullanarak şiir oluşturdıkları görülür.

Erdoğan, "Terk Et Beni" adlı şiirini aruz vezninin (feilâtün / feilâtün / feilâtün / fâ'lün) kalıbıyla yazmıştır. Ayrıca şiir 14'lü hece ölçüsüne de uymaktadır.

Artık deli gönlüm durulup kendine gelsin,
Terk et beni ey yosma gönül mevsimi, terk et!
Sallanma tahammül edemem pek de güzelsin,
Terk et beni ey yosma gönül mevsimi, terk et!

Her vesvesemin nabzına bin velvele taktın;
Yaktın nicedir bağırimi içten içe, yaktın...
Yangın sonu ardında bir efsane bıraktın,
Terk et beni ey yosma gönül mevsimi, terk et! (Erdoğan, 1996, s. 29)

Erdoğan'a şiirlerinizin bu kadar sevilmesinin nedeni nedir? dedim. Ben ustalardan el aldım, onların yolundan gittim, kendim bir yol açmadım ama var olan yolda devam ettim, sadece ufak tefek düzeltmeler yaptım, demişti. Dört açık heceli aruz kalıbı yoktu. Allah nasip etti dört açık heceli Anadolu'yu söylemek için aruz kalıbı yaptım, koşmayı aruzla yazdım, derdi. Babanın bazı şiirleri hem kaside olur hem koşma olur. Bunlardan biri de "Mevla'ya Mevla'ya" şiiridir:

Gariplik tuttu boynumdan.
Büker Mevla'ya Mevla'ya.
Gözüm her derdi gönlümden,
Döker Mevla'ya Mevla'ya...

... "Mevla'ya Mevla'ya" şiiri "mefailün" kalıbı ile yazılmıştır. Yan yana getirdiğin zaman kaside oluyor. Aradan bölüp dördlük yaptığın zaman da koşma oluyor. Aynı örnekler bende de var:

Savuşmak zor meğer burdan
Ne yapsam bitmiyor hasret
Bu hiç sır vermeyen surdan
Bırakmaz neyleyim gurbet

Baba bunu çok beğenmişti. "Hikmetin Sırrı" şiirimde de var bu özellik. Onu da "feilatün" kalıbıyla yazmıştım. Dört tane dördlüktür. Aynı zamanda hem hece hem aruz vezni vardır.

Yani ben hepsini babadan aldım, taklit ettim. Sadece şunu yapmaya çalıştım; söylem şeklinde farklılık var, kelimler daha sade... (Röportaj: 155-156)

Kâinatın ne güzel bir dili var,
Peteğinden, arlısından okunur...
Hikmetin daldaki esrarına bak,
Ormanından korosundan okunur...

Goncadan gülşene, güzden yaza dön,
Çoğa varmak diyorsan aza dön!
Zerresinden yola çık, bir toza dön,
Sanma her şey irisinden okunur...

Ara dostum, hadi her anda ara,
Anıyorsun onu düştükçe dara.
Tek çekirdek gebedir bir çınara,
Nice tamlar yarısından okunur...

Niye Mevla bize koysun ki bizi,
Gizlenir damlada rahmet denizi.
Sor Halil anlayan anlar bu gizi,
Zor cevaplar sorusundan okunur (Gökkaya, 2005, s. 40).

Kâinattaki sırları ortaya koyarak, Allah'ın büyüklüğüne ve yaratma gücüne vurgu yaptığı şiirinde Gökkaya'nın hece ve aruz veznini (feilâtün / feilâtün / feilün) birlikte kullanarak şiirde ahengi sağladığı ve derin bir mana yakaladığı görülür.

3.2.1.2. Halk Şiiri ve Klasik Şiir Türlerinde Şiirler Yazma

Türk şiirinin geçmiş dönemlerine bakıldığında, şairlerin genel olarak ya halk şiirine ait türlerde ya da divan şiirine ait türlerde ürünler verdiği görülür. Ancak Erdoğan ve Gökkaya, bu anlamda farklı özellik gösterir. Erdoğan, şiire başladığı ilk yıllarda ağırlıklı olarak hece ölçüsüyle şiirler yazmış ve birinci kitabı olan Bir Yağmur Başladı'daki şiirlerin çoğu hece ölçüsüyle yazılmıştır. Erdoğan, şairliğinin ilerleyen yıllarında aruz veznine yönelmiş ve bu ölçüyle de birçok şiir yazmıştır. Gökkaya'da da durum farklı değildir şairliğinin ilk yıllarında hece ölçüsüyle şiirler yazan Gökkaya, Erdoğan'la tanıştıktan sonra aruz veznine de yönelmiş ve bu vezni kullanarak da şiirler meydana getirmiştir.

Güldü talih, bana besbelli bu gün; yâr güler,
Nar güler, ayva güler, cümle çemenâz güler...

Bir saadet bu gülüşler sana düş olsa bile,
Ey gönül, sanma felek bahtına tekrar güler!

Hani kim derdi ki bir gün kader insafa gelir,
O asık yüzlü, çatık kaşlı hükümdar güler!..

Yaralar kalbimi kaşlardaki menfi hareket;
Aman fectanca bakışlarda bir ikrar güler!

Yaktı tâ sinemi billah, günahdır demedi;
Seyreder şimdi uzaktan o günahkâr güler!

Deli gönlüm, yine bülbül gibi düşmüş kafese;
Neylesin, ağlanacak hâline nâçar güler!

Ey Bekir Sıtkı bu günler sana bir hâl olmuş;
Taze şirinde ne hikmetse bir esrar güler! (Erdoğan, 1965, s. 113)

Erdoğan, bu şiirini aruz vezniyle ve klasik şiirde sıkça kullanılan beyitlerle inşa etmiştir. Gökkaya da aruz veznini ve beyitleri kullanarak Erdoğan gibi bu tür şiirler yazmıştır.

Kaldı gönlüm yapayalnız, seni andım bu gece,
Yine canlandı o mâzi, yine yandım bu gece...

Var kusurum beni affet; geri dön gel ne olur,
Seni rıhtımda saatlerce arandım bu gece...

Ne yazık sevgili yârim kanıyor dil yarası,
Kadrin hükmüne vallahi inandım bu gece...

Sızlanıp ağlayarak baktım o çılgın sulara,
Görerek halimi kendimden utandım bu gece...

Dalgalar vurdu hafiften, dizilen her kayaya,
Sıradağlar gibi coştum, sıralandım bu gece...

Silkin ey kapkara bahtım, yakamoz ışısın,
Bitti rüyalarım artık, ben uyandım bu gece...

Ey Halil olmuş olan bak, yine yükselmiş ateş,
Bitmeyen şarkıda sessizliğe kandım bu gece (Gökkaya, 2005, s. 56).

Erdoğan ve Gökkaya'nın şiirlerine bakıldığında, her iki şairin de halk şiiri formunda ve klasik şiir formunda ürünler oluşturduğu görülür. Şu bir gerçektir ki aruz veznine yönelme, Gökkaya'da Erdoğan'ın etkisiyle olmuştur.

3.2.1.3. Şiirde İkilemelerin Sık Kullanımı

Türkçe, zengin bir söyleyiş yapısına sahip bir dildir. Bu zenginliği oluşturan faktörlerden birisi de ikilemelerdir. İkilemeler söze hem ahenk katar hem de sözün akılda kalıcı olmasını sağlar. Bu zenginlik Türkçenin çok önceki dönemlerinden itibaren süregelmiştir.

Değişik türleriyle ikilemelerden yararlanılması Türkçeye çok özgün bir anlatım inceliği ve gücü kazandırmaktadır. Daha Köktürkçe döneminde Orhun Yazıtları'nda **iş küç** 'iş güç', **eb bark** 'ev bark', **yadagın yalanın** 'yayan yapıldak', **ögirmek sebinmek** 'sevinmek' gibi birçok örneğiyle karşılaşmakta, Uygur döneminde aynı eğilim bütün gücüyle kendini göstermektedir; **tatıglıg süçiglig** 'tatlılık hoşluk', **aş içgü** 'yiyecek içecek' **ucuz yinig** 'değersiz' gibi pek çok ikileme bulunur. Aynı anlatım biçiminin yüzyıllar boyu değişik alanlardaki Türk lehçelerinde olduğu gibi bugünkü Türkçesinde de bütün gücüyle yer aldığını görüyoruz (Aksan, 2012, s. 82).

Şiirde ikileme kullanma, şiirin ahengini sağlayan önemli unsurlardan biridir. Şairlerin çoğu, şiirlerinde ikileme kullanmışlardır. Ancak Erdoğan ve Gökkaya, diğer şairlere nazaran şiirlerinde ikilemeye sık sık yer vermişler ve ikilemeyi ayak olarak da çok sık kullanmışlardır. Erdoğan, ikilemeleri sık sık kullanarak şiirde ahenk oluşturduğu gibi Gökkaya da Erdoğan'ın yolundan giderek şiirlerinde ikilemelere çok sık yer vermiştir.

Gurbetten gelmişim yorgunum hancı,
Şuraya bir yatak ser **yavaş yavaş**...
Aman karanlığı görmesin gözüm!
Beyaz perdeleri ger **yavaş yavaş**...

Sıla **burcu burcu**, ille ocağım,
Çoluk çocuk hasretinde kucağım...

Sana her şeyimi anlatacağım,
Otur başucuma; sor **yavaş yavaş**...

Güç bela bir bilet aldım gişeden;
Yolculuk başladı Haydarpaşa'dan!
Hancı n'olur elindeki şişeden
Birkaç yudum daha, ver **yavaş yavaş**...

Ben o gece hem ağladım hem içtim,
İki gün **diyardan diyara** uçtum...
Kayseri yolundan Niğde'yi geçtim;
Uzaktan göründü Bor **yavaş yavaş** (Erdoğan, 1996, s. 39, 40).

Erdoğan'ın Türk şiirinde önemli yer tutan iki şiiri vardır ki bunlar Türk milletinin gönlünde uzun yıllardır yer etmiş, milletin beğenisini kazanmıştır. İki şiirde de dikkat çeken önemli bir nokta vardır. İki şiirde de ikilemelere yer verilmiş ve ikilemeler ayak olmuştur. Bu da söz konusu şiirlerin bu kadar beğenilmesinde ve kalıcı olmasında ikilemelerin de katkısının az olmadığını düşündürür.

“Kışlada Bahar” adlı şiirde de ikilemelerin “Hancı” adlı şiirde olduğu gibi sık kullanılmış olması dikkat çekicidir. Şair, bu şiirlerinde ikilemeleri ayak olarak kullandığı gibi ayak haricinde şiirin diğer bölümlerinde de ikilemelere sık sık yer vermiştir. Bu şekilde, şiirlerine ahenk vermiş, şiirlerin akıcı ve akılda kalıcı olmasını sağlamıştır.

Kara gözlüm, efkârlanma gül gayrı,
İbibikler **öter ötmez** ordayım...
Mektubunda diyorsun ki “Gel gayrı!”
Sütler kaymak **tutar tutmaz** ordayım...

Ah çekerim resmine her bakışta,
Bir mahzunluk var o boyun büküşte!
Emin ol ki, her sigara yakışta,
Sanki duman **tüter tütmez** ordayım...

Mor dağlara karargâhlar kurulur,
Eteğinde **bölük bölük** durulur...
On dakika istirahat verilir,

Tüfekleri **çatar tatmaz** ordayım...

Dağlar taşlar bu hasretlik derdinde,

Sabır sebat etmez gönül yurdunda!

Akşam olur, tepelerin ardında

Daha güneş **batır batmaz** ordayım...

Aramıza dağlar girmiş koskoca!

Meraklanma, gönlüm dağlardan yüce...

Bir gün değil, beş gün değil, her gece,

Yatağıma **yatar yatmaz** ordayım...

Bahar geldi; **koyun kuzu** koklaştı,

İki âşık, senelerdir bekleşti...

Kara gözlüm, **düğün dernek** yaklaştı;

Vatan borcu **bitir bitmez** ordayım!.. (Erdoğan, 1996, s. 21, 22)

Erdoğan'ın bu şiirinde ikilemeyi ayak olarak kullandığını görmekteyiz. Aynı şekilde Erdoğan "Tren" adlı şiirinde de "memleket" kelimesini ayak olarak kullanmıştır.

Düştü yollara trenim,

Öter **memleket memleket**...

Gece gündüz efkârlanır;

Tüter **memleket memleket**...

Dolar boşalır duraklar,

Kaçar, kovalar direkler...

Sıla gözleyen yürekler,

Atar **memleket memleket**...

Gurbet heybemdir meşinden,

Dar gelir çıkmaz başımdan!

Ben kaçarım; o peşimden

Tutar **memleket memleket**...

Af yetişmeden suçuma,

Kırağı düştü saçıma!
Ayrılık derdi içime,
Batar **memleket memleket...**

Seneler geçti aradan,
Sorma bu geliş nereden!
Kader beni pencereden,
Satar **memleket memleket...**

Ey tiren, nedir öttüğün,
Şurama geldi ettiğın!
Gayrı sürüyüp gittiğın
Yeter **memleket memleket...**

Meğer bu sürgüne Tanrı,
Tâ ezelden vermiş emri!
Yollar değil, insan ömrü
Biter **memleket memleket** (Erdoğan, 1996, s. 37,38).

Erdoğan'ın "Mevlâya Mevlâya" adlı şiirinde de ikilemeyi ayak olarak seçtiğini görmekteyiz.

Gariplik tuttu boynumdan,
Büker **Mevlâ'ya Mevlâ'ya...**
Gözüm her ahı göynümden
Döker **Mevlâ'ya Mevlâ'ya...**

Dolaştım beldeler, boylar,
Urum, Türkmen, Arap köyler...
Pınarlar, çeşmeler, çaylar,
Akar **Mevlâ'ya Mevlâ'ya...**

İnandım aşk-ı mutlak bir;
Gönül bir, sevgi bir, Hak bir.
Dilim doksan dokuz tekbir

Çeker **Mevlâ'ya Mevlâ'ya...**

İlâhi zincirim çözdür!
Kaçıp gitmem sözüm sözdür.
Benim hürriyetim gözdür;
Bakar **Mevlâ'ya Mevlâ'ya...**

Musalla köşküdür karşım,
Nasibin üç buçuk arşın,
Hedefsiz kurtulan kurşun,
Seker **Mevla'ya Mevla'ya...**

Senin ufkun irak iller;
Mekân tutmaz garip kullar!
Bekir Sıtkı'm bütün yollar
Çıkar **Mevlâ'ya Mevlâ'ya** (Erdoğan, 1996, s. 45, 46).

Erdoğan'da ikilemeleri ayak olarak kullanma bu örneklerle sınırlı değildir. Şair, “sallanı sallanı, çifte çifte, parça parça, Konya'da Konya'da” gibi daha birçok ikilemeyi şiirinde ayak olarak kullanmış ve ayak haricinde de şiirlerinde ikilemelere sık sık yer vermiştir.

Dağlar benim, taşlar benim,
Aşam **İlgaz'dan İlgaz'a...**
Yerine sığmıyor kalbim,
Taşam **İlgaz'dan İlgaz'a...**

Her yol çıkar bizim köye,
Türkü **söyleye söyleye.**
Anam, babam, yârim diye,
Koşam **İlgaz'dan İlgaz'a...**

Havası bir ömre bedel,
Dostane açılır her el.
Gurbetten sılaya tünel,

Eşem **İlgaz'dan İlgaz'a...**

Reçine kokar rüzgârda,
Kardelenler biter karda,
Yaprak olup sonbaharda,
Düşem **İlgaz'dan İlgaz'a...**

Celil ancak İlgaz'la hür,
Bir çırpıda geçer ömür.
Devrez gibi **köpür köpür**,
Coşam **İlgaz'dan İlgaz'a** (Gökkaya, 2008, s. 65).

Memleketini ele aldığı şiirde Gökkaya **İlgaz'dan İlgaz'a** şeklinde bir ikilemeden oluşan ayak kullanmıştır.

Gönül dağ dağ aşır söyle,
Dolan **dünyayı dünyayı...**
Neler almış gelen söyle,
Bulan **dünyayı dünyayı...**

Celil bir gün biter gurbet,
Biter cümbüş, biter cinnet.
Yitik bir damladır farz et,
Yalan **dünyayı dünyayı** (Gökkaya, 2015, s. 86).

Dünya ile ilgili duygularını dile getirdiği “Yitik Bir Damla” şiirinde şairin dünya kelimesini ikileme oluşturacak şekilde ayak olarak kullandığını görmekteyiz.

Hatıralar bir çığ gibi,
Çöker **akşamdan akşama**.
Umutlar ters yöne kürek,
Çeker **akşamdan akşama** (Gökkaya, 2005, s. 29).

Gökkaya, bu dizelerinde de “akşam” sözcüğünü ikileme oluşturacak şekilde şiirine ayak yapmıştır.

Erdoğan; “Kışlada Bahar” ve “Hancı” adlı şiirlerle büyük bir üne kavuşmuştur. Bu şiirler incelendiğinde dikkat çeken en önemli öğelerden birinin de

her iki şiirde de ikilemelere sık sık yer verilmiş olmasıdır. Bu, şiire bir ahenk ve akıcılık kazandırmıştır. Elbette ki çeyrek asır Erdoğan gibi bir ustanın yanında bulunan Gökkaya, bunlara dikkat etmiştir ve güzel manayı, ahengi ve güzel şiiri yakalamada ikilemelerin önemini ustası Erdoğan'ın şiirlerinde görerek kendi şiirlerinde uygulamıştır.

Gökkaya'nın ikilemeleri şiirinde sık kullanması Erdoğan'la benzerlik göstermekte ve bu iki şairin ikilemeleri diğer şairlere göre çok yoğun kullanmaları aralarında bu konuda bir etkilenmenin olduğuna işaret eder.

3.2.1.4. Şiirde Kapalı ve Açık Hece Kullanımı

Erdoğan ve Gökkaya, şiirlerini oluştururken art arda açık ya da kapalı hecenin yoğun bir şekilde gelmemesine son derece dikkat etmişlerdir. İki şairin de şiirlerinde art arda gereğinden fazla kapalı ya da açık heceye rastlanılmaz. İki şairi de şiirdeki hecelerin gereğinden fazla açık olmasını hindinin çıkardığı “gulu gulu” sesine benzetir.

Babanın en önemli şeylerinden biri; aruzu veznini çok iyi bildiği için hece veznini ile yazdığı şiirlerinde de art arda dört açık hecenin üzerinde pek açık hece kullanmazdı. “Gulu gulu” dediğimiz şeyleri yapmazdı. Onlara çok dikkat ederdi. Ben de dikkat ettim bunları hep ondan aldım.

Aruz vezninde de yapmazdı, hece şiirinde de yapmazdı. “Hadi gel köyümüze geri dönelim” dizesinde kaç tane açık hece yan yana! Böyle bir şey olmaz! (Röportaj, s. 156)

Her iki şair de şiirde gereğinden fazla açık hecenin art arda kullanılmasının kulağa hoş gelmeyeceğini ve şiirin ahengini bozacağını, belirtmiştir.

Ben sarhoş **değ**ilim, yol **sok**ak sarhoş!

Hancı**y**ı kaybettim, han**ı** kaybettim.

Hayat**ı** say**f**a say**f**a ok**u**duğ**u**m boş,

Son**u**ndaki, im**t**i**h**anı kaybettim!

An**l**adım, her ger**ç**ek, bir **y**alan gizler!

Beni aldat**ı**y**o**r dağ**l**ar, **d**enizler...

Meç**h**ul bir **z**am**a**na kar**ı**şt**ı** izler;

O bir **t**ebessümlük â**n**ı kaybettim!.. (Erdoğan, 1996, s. 41)

“Bin Bir Gece” adlı şiirinin ilk iki kıtasındaki dizeler açık (siyah) ve kapalılık yönünden incelendiğinde, dağılımda orantılı bir durum söz konusudur. Ne gereğinden fazla açık dize art arda gelmiştir ne de kapalı dize.

Üsküdar’da sabah oldu,
Uyan **kara** bahtım uyan.
Herkes sevdiğini buldu,
Uyan **kara** bahtım, uyan!

Hiç **kafana** takmadın mı?
Şu hâline bakmadın mı?
Uyumaktan bıkmadın mı?

Uyan **kara** bahtım uyan! (Gökkaya, 2008, s. 108)

Gökkaya’nın “Üsküdar’da Sabah Oldu” adlı şiirinin ilk kıtasındaki dizelere de açık (siyah) ve kapalılık yönünden bakıldığında, dağılımda orantılı bir durum söz konusudur. Gökkaya, ustası Erdoğan’dan bu inceliği de öğrenmiştir.

Her iki şairin de şiirlerinde genel olarak kapalı ve açık hecelere şiirin ritmini bozacak, şiiri sıkıcı hâle getirecek şekilde yer vermedikleri görülür.

3.2.1.5. Şiirde İmale, Zihaf ve Tamlamalar

Erdoğan, gerek Halk Edebiyatı ürünlerine gerekse Divan Edebiyatı ürünlerine hiçbir zaman ilgisiz kalmamıştır. Onun için asıl olan sanatın ve şiirin değerli ve güzel olmasıdır. O, geçmişteki sanatsal değerleri; günümüz sanat anlayışına, söyleyişine ve gelişmelerine uygun olarak yaşatmaya gayret etmiştir. Bunlar üzerinde düşünmüş, daha güzele ulaşmak için daima çaba sarf etmiştir. Geçmişten gelen sanat anlayışının sınırlarını zorlamış, bu anlayış üzerine kabul edilebilir yenilikler katmaya çalışmıştır.

Kültürümüz, edebiyatımız altı yüzyıldır bu güne kadar ihmal edilmeseydi... Bak ben bugün aldım onu, ne hâle geldi. İmâlesi kalmadı, zihafi kalmadı, tamlaması kalmadı. Demek ki yapılabiliyor. Ben nasıl yapmışım? Ben bunu ustalarımın yaptıklarından feyiz alarak yaptım. Niye olmasın? Dört tane açık hece de olur. “Feilatün” “ti ki tak tak” iken; “mütefeilatün” “ti ki ti ki tak tak” oldu. Ne kadar ahenkli oldu. Şuraya varılmaz mıydı yani? Heyecanımdan vardım yani iki bine doğru giderken “iki bine doğru” kelimesi kendiliğinden onu verdi. Zaten isimde bile bir ahenk var.

Savuşana yol var, kavuşana kavşak.
Çalışana cennet yolu açıyor Hak

Başını yüceltip ötelere bir bak
Anadolu bin bir işe güce kaynak
Makinalar işler tiki taka tik tak
Amacımız asrın hızına ulaşmak (Bekir Sıtkı Erdoğan, kişisel görüşme, 15 Şubat 2014).

Erdoğan şiir ve sanat aşkıyla Türk şiirine yeni uygulamalar da kazanmıştır. Bütün bunları yaparken doğal olmaya ve milli olmaya özen göstermiştir.

Uzun heceyi kısa yapma, kısa heceyi uzun yapma gibi bir derdi yoktu. Arapça, Farsça tamlamalar kullanmazdı. Daha sade, duru kelimeler kullanmaya gayret etmiştir. Ben de öyle yapmaya çalıştım. Fakat mesela baba “süper” kelimesini severdi. “Şok” kelimesini şiire koymuştu. “Terapi” kelimesini şiire koymuştur. Ben onları pek kullanmayı tercih etmem. Mesela “Sorun” kelimesini kullanırdı. Ben onları pek kullanmıyorum. “Süper” kelimesini severdi ve bunun yerine ne koyabiliriz oğlum? derdi (Röportaj, s. 157).

Gökkaya da ustası gibi sade ve akıcı söylemeye özen göstermiştir. Erdoğan’da olduğu gibi Gökkaya’nın şiirlerinde de topluma ait olmayan, toplumu anlatmayan zorlama kelimelere ve tamlamalara yer verilmemiştir.

Her iki şairde de Türkçeyi aruzun kalıplarına sığdırmaya çalışmaktan ziyade doğal ve içten bir söyleyişle aruz kalıplarını kullanma eğilimi vardır.

Aşkî ellerde görüp kıskanıyorsan, dönüver,
Öyle içten içe hala yanıyorsan dönüver...

Gülmemiş hiç yüzün İstanbul’a gittin gideli,
Kararan bahtını düşman sanıyorsan dönüver...

Sevmeseydin unutturdun seneler sonra beni,
Tuz basıp yârene içten kanıyorsan dönüver (Gökkaya, 2008, s. 93).

Gökkaya’nın aruz vezninin “feilâtün/ feilâtün/ feilâtün/ feilün” kalıbıyla yazdığı şiirinde ustası Erdoğan gibi zorlama yapmadan şiiri günümüz Türkçesi ile yazdığını görüyoruz.

3.2.1.6. Nazire (Tanzir)

Nazire; bir şiirin şekil özelliklerini ve içeriğini taklit etmektir. Şairler, daha çok sevdikleri şairlere ve ustalara benzemek için nazire yazmayı tercih ederler. Taklit eden şair, kendi eserinin taklit ettiği eserden geri kalmamasına dikkat eder.

Nazire Divan Edebiyatına aittir. Fakat zamanla halk şiirinde de yaygın olarak kullanılmaya başlanmıştır.

Aslında Divan Edebiyatına ait olan nazire; bir şairin şiirinin, diğer bir şair tarafından aynı uyak, ölçüde olmak üzere benzer biçimde yazılması demektir. Bir başka deyişle bazı kuralları gözeterek bir eseri ustalıklı taklit etmektir. Divan Edebiyatının etkisiyle halk şiirinde de yaygın olarak kullanılmış, gelenek haline dönüşüp güzel örnekler verilmiştir (Artun, 2012, s. 86).

Erdoğan, söyleyişini sevdiği, usta olarak bildiği şairlerin şiirlerine zaman zaman nazireler yapmıştır.

Mesela baba Beş Heceliler'i çok severdi. Faruk Nafizi Çamlıbel' çok severdi. Faruk Nafiz'in "Onlarla giden günlerimiz dönmeyecektir" mısrasınız üzerine şiir yazmıştır. Yahya Kemal'in iki, üç tane gazeline tahmis yapmıştır. Bir Nefi'nin, bir Hayyam'ın dördlüğünü almış, yorumlamıştır. Bütün ustalardan şiirler alıp yorumlamıştır. Mevlana'dan alıp yorumlamıştır. Mevlana'ya şiir yazmıştır. Yunus'a şiir yazmıştır. Biz her zaman ustalarımızı nasıl aşarız derindeyiz (Röportaj, s. 157).

Erdoğan; bir usta olarak kabul ettiği ve şiirlerini ayrıntılı bir şekilde incelediği Fuzuli'nin "yazmışlar" redifli gazeline nazire yapmıştır.

O lokmanlar ki, binbir derde, binbir çare yazmışlar;
Meğer bir kuş kadcık kalbe, onmaz yâre yazmışlar!
Seni zalim yazan eller, beni avare yazmışlar...
Ezel kâtipleri uşşak bahtın kare yazmışlar;
Bu mazmun ile hat ol safha-ı ruhsare yazmışlar (Erdoğan, 1965, s. 117).

Erdoğan; Fuzuli, Yunus Emre, Karacaoğlan, Emrah gibi şairlerimizin şiirlerini meşk etmiştir. Onların söylediklerine ve söyleyiş şekillerine hayran kalmıştır. Erdoğan'ın Fuzuli'nin "gayri" redifli gazeline de nazire yaptığını görüyoruz.

Feleğin himmeti yok cevr-ü cefadan gayrı;
Elimizden ne gelir, hakka duadan gayrı...
Beklemem kimseden inşâf Hüdâdan gayrı;
Hâsılım yoh, ser-i Kuyunda belâdan gayrı;
Garazım yoh, reh-i aşkında fenadan gayrı! (Erdoğan, 1965, s. 119)

Gökkaya da ustası Erdoğan gibi sevdiği şairlerin şiirlerine zaman zaman nazireler yazmıştır. Gökkaya'nın en önemli nazirelerinden biri; Necip Fazıl Kısakürek'in "Nakarat" adlı şiirine yaptığı naziredir.

Küçükken derdi ki, dadım:

Çoğu gitti, azı kaldı.

Büyüdüm, ihtiyarladım,

Çoğu gitti, azı kaldı.

Vur kazmayı dağa Ferhat

Çoğu gitti, azı kaldı.

Kişne kır at, kişne kır at

Çoğu gitti, azı kaldı. (NFK)

Usta şair Necip Fazıl Kısakürek'in de Gökkaya'nın da "Çoğu bitti azı kaldı." Dizesini şiirlerinde ayak olarak kullandıkları görülmektedir.

Aşkımız erdi bahara,

Kışı bitti yazı kaldı,

Kapandı yıllanmış yara,

Çoğu gitti azı kaldı.

Sevin kara gözlüm sevin,

Bu mutluluk hakkın sevin,

Dudağında hasretinin,

Tadı kaldı tuzu kaldı (Gökkaya, 2005, s. 25).

Gökkaya, ustası Erdoğan'ı o kadar benimsemiş ve ondan o kadar etkilenmiştir ki zamanla her şeyine dikkat etmeye başlamıştır. Bekir Sıtkı Erdoğan'ın ilk şiir kitabının adı "Bir Yağmur Başladı" dır. Fakat bu kitapta "Bir Yağmur Başladı" adında bir şiir yoktur. Bunu fark eden Halil Gökkaya bu bağlamda bir şiir yazar ve ismini de o şekilde koymak ister fakat Erdoğan isminin değişik olsa daha iyi olacağı görüşünü paylaşmıştır. Yani Gökkaya bir nevi ustası Erdoğan'ın şiir kitabının adına nazire yapmıştır.

"Bir yağmur başladı," inceden ince

Islanırken yine seni düşündüm.

Bitmeyen hüznümü katıp sevince,

Hislenirken yine seni düşündüm (Gökkaya, 2015, s. 30).

3.2.1.7. Mahlas Kullanma

Mahlas kullanma şiirde bir gelenektir. Şairlerin çoğu, beğendiği kelimeleri şiirlerinde mahlas olarak kullanmışlardır ve de kullanmaktadırlar. Gerek klasik şiirde gerekse halk şiirinde bu gelenek devam etmektedir.

Mahlas divan edebiyatında ve âşık edebiyatında sanatçının benimsediği, eserlerinde kendi adı yerine kullandığı takma adıdır. Âşıklık geleneğinde mahlas kullanma, geleneğe bağlı bir kuraldır. Mahlas kelimesi yerine “tapşırma” da kullanılmaktadır. “Kendini tanıtmaya, bildirme” anlamına gelen tapşırma şiirin son dördlüğünde yer alır (Artun, 2011, s. 6).

Erdoğan ve Gökkaya’nın şiirlerinde, belli bir dönem isimlerini kullandıkları ancak ilerleyen zamanlarda mahlas olarak Erdoğan’ın “Nihâî” Gökkaya’nın ise “Celil” kelimesini mahlas olarak seçtiği görülür.

Halk şiirine yönelme olunca, şiirlerim bestelenmeye başlayınca ismimi mahlas olarak kullanıyordum. Zaten 2004-2005 senesinde Muhammet Ali Eşmeli Yüzakı dergisini kurunca ben de o dergide Eşmeli ile tanıştım. Çok kısa bir sürede kaynaştık kendisi ile. İlk sayıya şiirimi Bekir baba göndermişti, dördlük göndermişti. İlk sayısından 172. sayısına kadar elhamdülillah kesintisiz her ay bir şiirim yayınlandı. Dergide olarak beşi bir yerde birlikte kitap çıkaralım diye karar verdik. Mahlas gündeme geldi. O zamanlar ben ismimi mahlas olarak kullanıyordum. Baba da 1996 yılında basılan kitabında Nihai Mahlasını kullanmıştı. Eşmeli hoca bana da senin mahlasın “Celil” olsun, dedi (Röportaj, s. 153).

İki şairin de şiirlerinde mahlaslarını vurguladıkları görülür. Her iki şair de mahlaslarının bu şekilde bilinmesi gerektiğini ifade etmişlerdir:

Bekir Sıtkı’yla şahsîleşmesin nâçiz adım sanım,
Dilin mahsûlüdür, halkımla ortak çünkü dîvânım.
Süzüldüm nefsimin ham benliğinden neyleyim ismi?
Nihâî mahlasımdır, yok benim başka unvanım (BSE-Gönüller Kavşağı).

Son, en son anlamlarına gelen Nihâî mahlasını kullanan Erdoğan, bu şekilde mahlasını da sanatlı bir şekilde dizelerine perçinlemiştir.

Kocakaplan’ın Bekir Sıtkı Erdoğan’ın şiirlerinde mahlas kullanması ile ilgili tespitleri dikkat çekicidir:

Şairin, divanındaki şiirleri için seçtiği mahlas da önemlidir: Nihai... Bu kelime sonuncu, en son, sona ait gibi anlamlara gelmektedir. Kelimenin tevriyeli şekilde kullanılışı, okuyucunun zihninde hem bu şekilde şiir söyleyenlerden en son gelen şair hem de bu şekilde şiir söyleyen

son ve en büyük şair çağrışımını uyandırmaktadır. İkinci çağrışım “benden sonra böyle şiir söyleyen gelmeyecek” şeklinde bir övünmeyi de akla getirmektedir ki bu, klasik şiirimizde sık rastlanan bir durumdur. Hemen her büyük şair kendisinin “ söz mülkün sultanı” olduğunu söylemiştir. Nihai de bu geleneğe uyuyor (Kocakaplan, 2011, s. 357).

Gökkaya da ustası Erdoğan’ı bu noktada takip ederek mahlası ile ilgili duygularını şu şekilde dile getirmiştir:

Fuzûlî demişler, Avnî demişler,
Mahlâslar da tevazua bir delil,
Hep kayıt altında olsa da işler,
Benim adım Halil, mahlasım Celil (Gökkaya, 2008, s. 14).

Erdoğan, her ne kadar mahlasını kendi kendine almış olsa da Gökkaya’nın mahlasını alması âşıkların mahlas almasıyla benzerlik gösterir. Usta âşıkların çıraklarına mahlas vermeleri gibi Gökkaya’ya da mahlasını Mehmet Ali Eşmeli vermiştir.

3.2.2. İçerik Benzerlikleri

3.2.2.1. Hikâyeye Dayanan Şiirler

Erdoğan ve Gökkaya’nın şiirlerinin çoğun bir hikâyeye dayanır. İki şairin şiirleri genellikle giriş, gelişme ve sonuç bölümlerinden oluşur.

Bir kadınla bir erkek evlenmiş ve erkek çalışmak için yurt dışına gitmiştir. Ve dönmemiştir. Kadın, erkeği yıllarca beklemiş ve erkek bir türlü dönmemiştir. Erdoğan, duymuş olduğu bu olaydan çok etkilenmiş ve bu olaydan yola çıkarak bir şiir yazmıştır:

Vefasız nerdesin, gururu bırak?
Bekliyorum hala dönersin diye...
Umut takvimime her gün bir yaprak
Ekliyorum hâlâ dönersin diye...

Önceleri yoktu kadehle aram,
Bu iç yarasıdır; su bile haram!
Dediler tek tek hafifler bu gam,
Tekliyorum hâlâ dönersin diye...

Son yudumun serçe parmak derini,

Berlin Mnnh psti ŐaŐmam yerini!
Her gece tüm dŐ hat seferlerini
Yokluyorum hâlâ dönersin diye...

Ele kul olmak mı taptıŐın gurur?
Günlük giysilerin smscak durur,
Kokluyorum hâlâ dönersin diye...

Tutmad Őeytanın son ihaneti,
Kymadm canıma kovdum laneti!
Ben sana adadm bu emaneti,
Saklıyorum hâlâ dönersin diye (BSE-Gönüller KavŐaŐı).

ErdoŐan'ın yazmış olduğu, herkesin beŐenisini kazanan ve halk tarafından
“Hanc” diye bilinen “Binbir Gece” Şiirinin de bir hikâyesi vardır.

Çok soğuk bir kŐt 1947. Harp okulundan izinli olarak memlekete dönüyorduk. Konya'ya
Şimdi olduğu gibi yol yok. Ya Afyon veya Kayseri üzerinden gidecektiniz. Afyon yolu kapalı
olduğu işin biz de Kayseri zerinden UlukıŐla'ya geldik gŐ bela. Trenlerin hepsi orada
kalmış, yollar kapalı olduğu işin... ylesine kalabalık ki ortalık iğne atsan yere düŐmez...

Üstelik ne yiyecek var ne de yatacak bir yer... Bir de mecburen istasyonda kalıyoruz. Ama
kalabalık... Karar verdik sıra ile nöbet tutacağız... İlk nöbet bana düştü. Etraf incelemeye
başladım. Her türlü insan var. İŐçi, köylü, memur, asker... Duvar dibinde iki köylüye
heyecanlı heyecanlı bir Şeyler anlatan bir adam gördüm. Belli ki memur. Boğaznda ne zaman
bağladığı belli olmayan bir kravat, dŐmlenmiŐ kalmış... Devamlı anlatıyor, ne anlattığını
duyduğum yok. Ama o kadar tatlı anlatıyor ki arada gözünü ksp uzaklara, maziye dalyor.
“**Herhalde çoluğunu çocuğunu düşünüyor.**” diyorum kendi kendime, on yıldır Anadolu'da
olmalı, kim bilir ne zaman bir bilet alıp ayrıldı Haydarpaşa'dan... Böyle bir senaryo
hazırladım kafamda. Öyle geldi geÇti, ben unuttum bu olay. T ki harp okuluna dönene
kadar. Bir gece ettte ders çalıŐırken, birdenbire tekrar aklıma düştü o senaryo. KapatmŐım
kendimi, bir baktım saat gecenin biri... Ve Şiir bitmiş, “**Şu bizim hesab gr yavaş yavaş**”
demiŐim... Hâlbuki on buÇukta yatmamŐ Őart ama benim Şiir söylediğimi bildikleri işin
biraz kollarlard. O gece de öyle olmuş galiba. Gidip yattm. Sabah ilk iÇim Şiiri okumak oldu.
Çünkü çok zaman, akşam yazılanlar, sabahleyin bir de bakarsmız ki eriyip gitmiş... Ama bu
Şiir böyle olmadı... Yine aynı heyecanı duydum... Bu Şiirin hikâyesi bu işte (Kaplan, 1984,
s. 19).

Gurbetten gelmişim, yorgunum hanc!
Şuraya bir yatak ser yavaş yavaş...

Aman karanlığı görmesin gözüm,
Beyaz perdeleri ger yavaş yavaş...

Sıla burcu burcu ille ocağım,
Çoluk çocuk hasretinde kucağım...
Sana her şeyimi anlatacağım,
Otur başucuma sor yavaş yavaş...

Güç bela bir bilet aldım gişeden;
Yolculuk başladı Haydarpaşa'dan...
Hancı, ne olur, elindeki şişeden,
Bir kaç yudum daha ver yavaş yavaş...

Ben o gece hem ağladım hem içtim,
İki gün diyardan diyara uçtum...
Kayseri yolundan Niğde'yi geçtim;
Uzaktan göründü Bor yavaş yavaş (Erdoğan, 1996, s. 39,40).

Gökkaya, ustası Erdoğan'dan şiir konusunda birçok şeyi öğrendiği gibi şiirde; giriş, gelişme, sonuç bölümleri yapıp şiire senaryo koymayı da öğrenmiştir. Bunu Gökkaya'nın "Zavallı Hayriye" adlı şiirinde görebilmek mümkündür.

On beşinde şehirden istediler; canlandı,
Sevincinden tüy telek uçup gitti Hayriye...
Bilmem kimin nesiyle, ne zaman nişanlandı,
Aylarca köy halkından kaçıp gitti Hayriye...

Kıza olanlar olmuş, dertleri alevlendi,
Hep başkası konuştu, nedense sustu kendi.
Sonunda üç çocuklu birisiyle evlendi,
Bir umuda bin yelken açıp gitti Hayriye...

Günahını aldılar, dalga geçip sövdüler.
Hizmetine karşılık bir de evden kovdular.
Acımadan her akşam tekme tokat dövdüler,
Zehiri şerbet diye içip gitti Hayriye...

Celil biraz anlatsa hikâyesi çok uzun,

Hayırsızlar elinde hayrı kalmadı kızın.
Babasının evine getirdiler ansızın,
Avuç avuç gözyaşı saçıp gitti Hayriye...

Paylaşacak nice el uzansa da kozuna,
Aldırmadı hayatına çalgısına, sazına.
Uyanmadı bir sabah doyamadan kızına,
Bu âlemden sessizce göçüp gitti Hayriye (Gökkaya, 2008, s. 121).

3.2.2.2. Şiirde Tekâmül

Gökkaya'nın Erdoğan'dan şiir konusunda öğrendiği en iyi bilgilerden birisi de şiirde tekâmüldür. Erdoğan, uzun yıllar boyunca Türk halkının beğenisini kazanmış ve radyolarda yıllarca çalınıp söylenmiş olan “Kışlada Bahar” adlı sevilen şiirine bir kıta eklemiş ve şiir konusunda tekâmüle en ilginç örneklerden birisini göstermiştir.

Erdoğan'a, çevresinden; Vatan borcu biter mi? diyenler olmuştur. Erdoğan da bu konuda onlara hak vermiştir. Ve hem onu düzeltmek hem de mahlasını da şiirde kullanabilmek için “Kışlada Bahar” adlı şiirine bir kıta ilave etmeyi uygun bulmuştur.

...

Bu borç bize şeref, bitmez hiçbir an!
Kesme ümidi Nihai'den aman!
Teskere yoldaymış sevdiğim inan.
İlk adımı atar atmaz ordayım (BSE).

Erdoğan'ın şiirlerinde yaptığı değişiklikler bunlarla sınırlı değildir. Erdoğan, şiiri çok önceden yazmış olsa bile gerekli gördüğü durumlarda şiirde değişiklikler yapma konusunda tereddüt etmemiş ve güzel söyleyişi yakalamak adına şiirleri üzerinde daima çalışmıştır.

Şiir de değişebilir. Çünkü şiir maddi değil manevidir. Ruhsal duruma göre değişir. İnsan nasıl olgunlaşıyorsa şiir de aynı şekilde yavaş yavaş olgunlaşır. Şiir üzerinde ufak tefek değişiklikleri hoş görmek lazımdır. Bunu Yahya Kemal gazellerinde, Necip Fazıl şiirlerinde yaptı. Ben de Mevlâya Mevlâya şiirimde yeniden düzenleme yaptım. Camilerde ilahi olarak okunan bu şiirimin içinde geçen “Urum” kelimesi nedeniyle o kıta okunmuyormuş. Hâlbuki aruzun ahengi ile musikinin birleştiği bu kıtanın da ilahide okunmasını istiyordum. Bunun için düşündüm taşındım. Şiirde:

“Dolaştım beldeler, boylar,
Urum, Türkmen, Arap köyler...
Pınarlar, Çeşmeler, Çaylar,
Akar Mevlâya Mevlâya...”

Diye yazılı iken kıtanın ikinci mısrasını yeniden değiştirerek:

“Şehirler, Yaylalar, köyler” diyerek şiirdeki Urum kelimesini kaldırıp ahengin bütünlüğünü tekrar sağladım. Camilerde okunan ilahinin şiirin bütününde okunmasını temin ettim. Şiirdeki değişikliklerle bütünün ahengini bozmadan halkın isteğine uymuş oldum. Kafiye (uyak) bazen öyle bir denk gelir ki insanı sarhoş eder. Kafiye uğruna yapılmayacak hata yoktur (Ağırhan, 2002, s. 4).

Gökkaya da ustası Erdoğan gibi güzellikleri ve etkili söyleyişi yakalamak adına şiirlerinde zaman zaman değişiklikler yapmıştır. “Akşamdan Akşama” adlı şiirinde bu değişiklikleri görmek mümkündür.

Umutlar maziye kürek,
Çeker akşamdan akşama...
Hatıralar bir sis gibi
Çöker akşamdan akşama...

Affin erişmez suçuma,
İlhamın sığmaz biçime,
Kalem zehrini içime,
Döker akşamdan akşama...

Kapanır bir bir kapılar,
Gözlerim hayale dalar.
İsmin dilimi parçalar,
Diker akşamdan akşama

Ufukta kaybolur güneş,
Yalnızlığım dağlara eş.
Aşkın gönlümde bir ateş,
Yakar akşamdan akşama...

Kapımda gururun devi,
Talan oldu gönül evi,
Hasretin kalbime çivi,

Çakar akşamdan akşama...

Halil git şimdi karşımdan.

Anlamazsın gözyaşımдан.

Aklım hep böyle başımdan,

Çıkar akşamdan akşama (HG-Gün Doğarken/ I. Baskı).

Gökkaya'nın "Akşamdan Akşama" adlı şiirinde birinci kitaptaki hâli ile ikinci kitaptaki hâli arasında önemli değişiklikler vardır. Şair, kitabın son baskısında şiirde mahlasını kullanmakla birlikte şiirde yer yer kelimeleri, hatta dizeleri değiştirmiştir. Ayrıca ikinci basımda: kıtaların yerleri değiştirilmiş, çıkarılan kıtalar olmuş, şiire yeni kıtalar da ilave edilmiştir. Şiirde bu kadar değişikliğin olması muhtemelen şiirin bu şekilde türkü olması ve halk tarafından da bu şekilde sevilmesi ile alakalıdır.

Hatıralar bir çığ gibi,

Çöker akşamdan akşama...

Umutlar ters yöne kürek,

Çeker akşamdan akşama...

Yollara çökse de hüznün,

Kaybolup gitse de izin,

Uzaktan o güzel yüzün,

Çıkar akşamdan akşama...

Kapımda gururun devi,

Talan oldu gönül evi,

Hasretin kalbime çivi,

Çakar akşamdan akşama...

Ufukta kaybolur güneş,

Yalnızlığım dağlara eş!

Yokluğun içimde ateş,

Yakar akşamdan akşama...

Kapanır bir bir kapılar

Celil'im hayale dalar

İsmin dilimi parçalar

Diker akşamdan akşama (Gökkaya, 2015, s. 60).

3.2.2.3. Bekir Sıtkı Erdoğan ve Halil Gökkaya'da Tema Ortaklığı

İki şair de şiiri bir dava olarak görmüştür. Şiirin insanı; güzele, doğruya, ahlaka ulaştırmada bir vazifesi olduğunu kabul etmişlerdir. İki şairin hayal dünyasını; geçmişteki usta şairlerin oluşturduğu şiirler, geçmiş, tarih, yaşayamadıkları, yapmak isteyip de yapamadıkları, hayalleri ve okudukları kitaplar oluşturur.

Gökkaya, şiirde biçimsel özelliklerin yanı sıra konu olarak da Erdoğan'dan yararlanmışır. Gökkaya'nın ufku, Erdoğan ile tanıştıktan sonra şiirde konu seçimi noktasında da açılmıştır.

Tabii, ben kendisini hep örnek aldım. Yunus'a da şiir yazdım. Mevlana'ya da şiir yazdım. Ben babadan bir de hangi konularda şiirler yazılıyor onu öğrendim. Önceden tabiat, aşk, memleket şiirleri yazardım. Ama gördüm ki baba öyle konulara giriyor ki; felsefe de var, aşk da var, Mevlana da var, Yunus da var (Röportaj, s. 158).

Bekir Sıtkı Erdoğan, köy kültürünü pek yaşamamış bir şairdir. Gökkaya, köy ve kent kültürünü bilen bir şair olarak şiirlerinde köy ve kenti gerek fiziki çevre olarak gerekse sosyal çevre olarak yansıtmıştır. Şiir bilgisinin yanında edebiyat, tasavvuf ve tarih bilgilerine de hâkim olan iki şairin şiirlerinde, bunların konu zenginliği olarak ortaya çıktığı görülür.

3.2.2.3.1. Şair, Şiir ve İlham

Erdoğan, “şiiri şiirle anlatan” bir şairdir. Şiir ve ilham konusuna dizelerinde sık sık yer vermiştir. Bu eğilimi Gökkaya'nın şiirlerinde de sık sık görmek mümkündür.

Şiir tarife gelmez pek; o bir tılsımlı uğraştır,
Sezilmez sırrı dıştan çünkü iç gözden sızan yaştır... (BSE)

Erdoğan, şiiri yukarıdaki dizelerde etkili bir şekilde tarif ettikten sonra ilham anında yaşadıklarını da şu dizelerle anlatmıştır.

Coştı bir kez, kaynıyor sinem; neler taşmaz neler...
Öyle bir mestim ki dil sürçer, ifadem sendeler!
Gözlerim, aklım, hayâlîm başka bir âlemdeler;
Bir yudum kâm almış ilhamdan, gönül sarhoş bugün!

Hangi bir esrarı tutsun bunca solgun bet-beniz?

Söyleşir gökler bu dilden, söyleşir toprak, deniz...

Biz ilahi cezbeden nazma ermişlerdeniz;

Bir yudum kâm almış ilhamdan, gönül sarhoş bugün! (Erdoğan, 1996, s. 16)

Gökkaya da şiirle ilgili duygularını, ustası Erdoğan gibi dizelerle dile getirmeyi tercih etmiştir. Gökkaya, bu şiirinde şairlikteki maksadından, ele alacağı konulara kadar bilgi vermiştir.

Her dörtlükte bir güzeli,

Çizmeli benim kalemim.

Tarihin burçlarında

Gezmeli benim kalemim...

Haktır ilhamın sahibi,

Şair o sırrın kâtibi.

Mısraları inci gibi,

Dizmeli benim kalemim...

Tutsam Yunus'un yasını,

Bulsam Davud'un sesini.

Nice aslı düğmesini,

Çözmeli benim kalemim...

Üstadın yolunda durup,

Şiirin sırrına erip,

Manayı ahenkle karıp,

Ezmeli benim kalemim...

Niceye katıp niceyi,

Gündüz etmeli geceyi.

İmbik imbik her heceyi,

Süzmeli benim kalemim...

Şairlik bir dipsiz kuyu,

Damla damla akar suyu,

Yalanı çizip doğruyu,

Yazmalı benim kalemim...

Bitmez Halil'in gamları,
Dost edinmiş akşamları.
Sezilmemiş ilhamları,
Sezmeli benim kalemim (Gökkaya, 2015, s. 17, 18).

Gökkaya'nın dizlerinde de Erdoğan'da olduğu gibi ilhamla ilgili duygulara ve ilhamın geldiği saatlerde yaşanan düşüncelere yer verildiği görülür.

Kanadı kırılmış bir kuş gibiyim,
Telekten habersiz tüyden habersiz...
Bir yudum içmeden sarhoş gibiyim,
Kadehten habersiz, meyden habersiz...

Çileleri kazdırmışım mührüme,
Zehir katmış mısralar var zehrime.
Geceleri gelin ettim kahrıma,
Düğünden habersiz, toydan habersiz...

Vakti, sabır tespiline dizerim,
Cinnet ırmağında nasıl yüzerim?
Mecnun gibi, Kerem gibi gezerim,
Haftadan habersiz, aydan habersiz...

Avucumda kalem bağlamış kurum,
Dört yanımda pusu kurmuş uçurum.
Bir kısır döngüdür düştüğüm durum,
Semadan, neyzenden neyden habersiz...

Sanmayın felekten bir gün çalmışım,
Halil'in aklını çöle salmışım.
Batık yıldızlardan ilham almışım,
Kıydan habersiz, koydan habersiz (Gökkaya, 2005, s. 78).

İki şairin de şairliğin Allah tarafından verilmiş bir yetenek olduğunu, kendilerinin sadece bir kâtip olduklarını belirttikleri dizeleri vardır.

Nazmımda ol şâh oldu ilhâma perî
Mısra kalemin sadece kulluk hüneri
Kâtipliktir benim bütün marifetim

Yazdıklarımın hepsi o şâhın eseri (BSE-Gönüller Kavşağı).

Erdoğan, bu rubaisinde görevinin kâtiplik olduğunu ilhamın Allah'tan geldiğini ve yazdıklarının asıl kaynağının Allah olduğunu belirtir. Aynı eğilimin Gökkaya'nın şu dizelerinde de olduğu görülür.

Hak'tır ilhamın sahibi,
Şair o sırrın kâtibi.
Mısraları inci gibi,
Dizmeli benim kalemim (Gökkaya, 2015, s. 18).

3.2.2.3.2. Memleket

Memleket, insanın doğup büyüdüğü yerdir. Her insanın, memleketi ile fiziki ve duygusal bağı vardır. Şairlerin çoğu da memleketine karşı ilgisiz kalmamış, memleketiyle ilgili şiirler yazmıştır. Memleket, şairlerin vazgeçemedikleri temalardan birisidir. Erdoğan ve Gökkaya'nın da memleketleriyle ilgili çok sayıda şiir yazdığı görülür.

Şairin daha çok ilk dönemlerinde görülen Halk Edebiyatı tesiri, sadece şekilde değil, muhtevada da vardır. Halk şiirinin ana temalarından olan “memleket özlemi” şairin ilk şiirlerinde dikkat çekecek kadar yoğundur. “Bir Yağmur Başladı” adlı ilk eserinde özellikle çocukluğunu yaşadığı çevreyi ve bu çevreye olan sevgisini anlatmaktadır. Bu konuları, halk şiirinin ahengini kullanarak daha etkileyici şekilde anlatmıştır.

Karaman doğumlu Erdoğan, hayatının büyük bir bölümünü Karaman dışında çeşitli illerde geçirmiş olmasına rağmen, baba toprağı bu şehre ve bu şehrin bir zamanlar bağlı bulunduğu Konya'ya olan sevgisini ve özlemini şiirlerinde sıkça dile getirmiştir (Dereli, 2002, s. 15).

Dereli'nin de belirttiği gibi Erdoğan'ın Konya'yı ve Karaman'ı konu olarak ele aldığı birçok şiiri vardır.

Karaman'a hasretliğim
Üzüle üzüle bitmez...
Yollar bir ip, dağlar düğüm,
Çözüle çözüle bitmez...

Sabah gidenler işine
Döner akşamın peşine,
Güğümler çeşme başına,
Dizile dizile bitmez (Erdoğan, 1996, s. 49).

Erdoğan, bu dizelerinde de memleketi olan Karaman'a duyduğu hasreti dile getirmektedir.

Bahtım beni, kilim kilim
Dokur Konya'da Konya'da..
Bülbül gibi dertli dilim,
Şakır Konya'da, Konya'da

Gönül aşkı burda içmiş;
Mest olup kendinden geçmiş!
Mevlana'dan kitap açmış
Okur Konya'da Konya'da (Erdoğan, 1996, s. 51).

Erdoğan hem Konyalı hem de Karamanlı bir şairdir. Çünkü o doğduğu yıllarda Karaman Konya'ya bağlı bir ilçedir. Zaman zaman Yunus Emre'nin nereli olduğuna dair tartışmalar yapıldığı gibi Bekir Sıtkı Erdoğan'ın da nereli olduğu ile ilgili tartışmalar olmuştur.

Efendim, Karaman vilayet olmadan önce, bir takım gürültüler, patırtılar kopuyor, il olacak ama engeller var. Allah rahmet eylesin, Mustafa Dölek isminde nâm-ı diğer Çete Mutafa, ilkokuldan itibaren bir sınıf arkadaşım var. O zamanlarda da Yunus Emre'nin nereli olduğu Karaman'da tartışılıyor. Karaman'da Yunus'la ilgili belgeler bir araya getirilerek Yunus'un Karamanlı olduğunun ispatı için bir toplantı yapılıyor. Aslında Yunus Emre kalbimizde. Biz nereye gidersek Yunus Emre de orada. Her yerli. Ama Karaman'da bir türbesi var. Onun tartışması yapılıyor. Arkadaş dedi ki, "Boşuna tartışıyorsunuz, ta altı yüz-yedi yüz sene önce ölmüş olan bir kişiyi bugün, acaba Karamanlı mı değil mi diye tartışıyorsunuz. Ben; şu sokakta beraber aşık oynadığım, beraber okula gittiğim Bekir Sıtkı'yı kaybettim, dedi.

Bir gün alışveriş sonunda, arkadaşım Mustafa, Feyzi Halıcı'ya, Bekir Sıtkı'yı tanır mısın, demiş. "Tanıamaz mıyım Konyalı şair Bekir Sıtkı Erdoğan", demiş. "Onu da mı Konyalı yapıyorsunuz?" şeklinde, Feyzi Halıcı zeki bir şair tabii, demiş ki; "Herhalde Bekir Sıtkı'yı sen çok seviyorsun, bu sevgiyle, taraftarlıkla tartışma olmaz, gel bunu bir bilirkişiye soralım." Arkadaş da "Ama sorduğumuz Konyalı olmayacak" demiş. O zaman, bölgeler arasında böyle bir şey var. O da demiş ki; "Karamanlıya soralım mı?" Arkadaş da kabul etmiş. O zaman, Feyzi Halıcı benim "Konya'da" adlı şiirimi çıkarmış ve okumuş.

...

Gurbet ekmek ben katığım,
Nişansın düşmüş tetiğim!
Yazılmış nufus kütüğüm
Şükür Konya'da Konya'da...

Arkadaşım bunun üzerine, “Bunca yıllık arkadaşım nihayet Konyalı da oldu, helal olsun doğrusu, diyeceğim bir şey kalmadı” demiş. Arkadaşım bunu bir toplantıda anlattı. Bana söz düştü tabii. Arkadaşlarım da “Sen şimdi ne yapacaksın?” dediler. “Bunu nasıl sileceksin?” makale yazarım, yazı yazarım, dedim. “Olmaz, artık takvim yapraklarına geçmiş bu şiir, şiirin anlattığını hiçbir şey anlatamaz, hafızalara geçmiş, artık bunu değiştiremezsin” dediler. Sitem ettiler. O zamanlar ben daha öğretmen değildim, piyade subayıydım. “Ben askerim, silaha silahla karşı koymam lazım. Şiirle böyle söylemişim, şiirle değiştiririm bunu.” dedim. Fakat o şiirimi çok sevmişler ki “Yapma Allah aşkına, bir daha onun gibi düşüremezsin.” dediler yüzüme. Bunun üzerine beraat etmek için “Konya’mıza” adlı şiiri yazdım.

...

Konyam anla sevdiğimi;
Bilmez oldum, dediğimi!
Karamanlı kütüğümü,
Şaşırp Konya yazmışım (Karabay, 2002, s. 41).

Çete Mustafa Erdoğan’ın bu şiirini çok beğenmiştir ve çok güzel olmuş, şimdi oldu, demiştir. Erdoğan’ın, Konya ve Karaman’la ilgili şiirleri bunlarla sınırlı değildir. Erdoğan’ın Konya ve Karaman ilgili birçok şiiri vardır. “Karaman’a Davet” adlı şiirinde Karaman’a övgüler yapan şair, insanları Karaman’a davet etmeyi de ihmal etmemiştir.

Gel burada gör düğün dernek hayâtı,
Törenlerin diyârıdır Karaman...
Türkçemize o ilk berâtı
Verenlerin diyârıdır Karaman!
Ecdadımın ruhu sinmiş harcına;
Ömrünce didinir, bir can borcuna!
Adım adım başarının burcuna
Varanların diyârıdır Karaman (Erdoğan, 1996, s. 55).

Gökkaya, ustası Erdoğan’dan memleket temalı şiirler yazma hususunda da etkilenmiş ve memleket temasını şiirlerinde sık sık işlemiştir. Gökkaya’nın şiirlerinde memleket adeta suya atılan bir taşın oluşturduğu halkalar gibidir. Gökkaya, Kale köyünden Ilgaz ilçesine ve Çankırı iline kadar memleketinin her köşesiyle ilgili şiirler yazmıştır.

Karlı karlı dağlarıyla
Gözlüyor mu köyüm beni?

Burcu burcu bağlarıyla,
Özlüyor mu köyüm beni?

Bir kuş olup uçabilmek,
Sularından içebilmek...
Tığlarında ilmek ilmek
İzliyor mu köyüm beni? (Gökkaya, 2005, s. 71)

Köyünden ayrı kalan şairin, köyüyle ilgili izlenimlerini ve duygularını dizelerinde işlediğini görüyoruz.

Dağlar benim taşlar benim
Aşam Ilgaz'dan Ilgaz'a...
Yerine sığmıyor kalbim,
Taşam Ilgaz'dan Ilgaz'a...
Her yol çıkar bizim köye,
Türkü söyleye söyleye.
Anam, babam, yârim diye,
Koşam Ilgaz'dan Ilgaz'a...

Havası bir ömre bedel,
Dostane açılır her el.
Gurbetten sılaya tünel,
Eşem Ilgaz'dan Ilgaz'a...

Reçine kokar rüzgârda,
Kardelenler biter karda,
Yaprak olup sonbaharda,
Düşem Ilgaz'dan Ilgaz'a...

Celil ancak Ilgaz'la hür,
Bir çırpıda geçer ömür.
Devrez gibi köpür köpür,
Coşam Ilgaz'dan Ilgaz'a (Gökkaya, 2008, s. 65).

Memleketine duyduğu derin özlemi; havasıyla, kokusuyla, ırmağıyla dile getiren Gökkaya -şiiirinde dile getirdiği Devrez ırmağı gibi- coşkulu ve duru bir söyleyiş yakalamıştır.

Gökkaya, memleketinden uzun yıllar ayrı kalmıştır. Üniversite öğrenimini İstanbul'da yapmış ve iş hayatını İstanbul'da geçirmektedir. Bu ayrılıklar, şairde memleketine karşı bir özlem meydana getirmiştir. Ilgaz'a Doğru şiiirinde bu duygular yoğun bir şekilde dile getirilmiştir. Aynı şekilde Gökkaya "Ilgaz Ilgaz" adlı şiiirinde de memleket temasını işlemiş ve memleket özlemi derin bir duygu olarak şiiirine yansımıştır.

Gurbetlerde yağmur olur, sel olur,
Puslu gözlerimden taşarsın Ilgaz!
Uzak uzak anıları tül olur,
Çocuksu gönlümde yaşarsın Ilgaz!

Bazen gem vurulmaz küheylan gibi,
Bazen bir seferde kahraman gibi,
Gece düşlerimde bir ceylan gibi,
Ufuktan ufuğa koşarsın Ilgaz!

Halil'e yeşilin bir farkısın sen,
Buz gibi suların bir çarkısın sen,
Ne güzel, ne hoyrat bir şarkısın sen,
Sanma ki dilimden düşersin Ilgaz! (Gökkaya, 2005, s. 72)

Gökkaya'nın memleketi Çankırı ili için yazdığı şiiirde tarih dokusunu, doğayı, gelenek ve görenekleri, insanların özelliklerini görebilmek mümkündür.

Yiğitlerin, velilerin diyarı,
Büyük Anadolu'mun özü Çankırı'm
Serin yaylaları, yalçın dağları,
Ürkek ceylanların gözü Çankırı'm.

Kilimin, heybenin nakışı başka,
Buz gibi suların akışı başka,
Utangaç kızların bakışı başka,
Gülerek karşılar bizi Çankırı'm.

Mertlik kitabına yazmış ön sözü,
Şehit anaların nur olmuş yüzü,
Dedemiz gaziydi, babamız gazi,
Şanlı ordumuzun izi Çankırı'm (Gökkaya, 2015, s. 71).

Gökkaya; köyünden, bağlı olduğu ilçe ve iline kadar ayrı ayrı şiirler yazarak memleket temasına şiirlerinde ustası Bekir Sıtkı Erdoğan gibi sık sık yer vermiştir. İki şairin de belli bir yaştan sonra memleketlerinden ayrıлып gurbette yaşamaları bu eğilimde etkili olsa gerek.

3.2.2.3.3. Din ve Tasavvuf

İnsanlar, birbirlerine iletmek istedikleri duyguları, düşünceleri, istekleri, bilgileri en etkili yolla ulaştırmanın gayesi içerisinde olmuştur. Bu arzu, Âşık Edebiyatının bir kolu olan tasavvuf edebiyatının oluşmasına sebep olmuştur. Dini mesajlarını karşısındakilere iletmek isteyen mutasavvıflar, vermek istedikleri mesajları daha etkili ve daha kalıcı şekilde ulaştırmak için şiiri ve şiirselliği seçmişlerdir.

Halk şairleri inanç konusunda asla tutucu değillerdir. Tanrı ve Peygambere büyük saygı gösterirler. Zaten hemen hepsinin uzak yakın bir tarikatla ilişki vardır. İyi kalplilik, kanaatkârlık, fedakârlık, ikiyüzlülere düşmanlık, aşırı sofuları yerme, halk şiirinde bol bol işlenir. Gerek ferdi ve gerekse anonim halk şiirinde bu disiplini görürüz. (Özbek, 1994, s. 41, 42)

Erdoğan da dini ve tasavvufi konularda zaman zaman ürünler ortaya koymuştur. Erdoğan'ın "Kimliğim" adlı rubaisinde tasavvufun bir gereği olan benliği ortadan kaldırmanın çağdaş bir şekilde söylemi görünür.

Tüm benliğim artık emin
Çözdüm kimin kimiymişim
Meğer şu makro sistemin
Bir minnacık pimiymişim (BSE).

"Tüm benliğim" diyorum. "Ben" var orada, girişte bir benlik var. Tüm benliğim, diyorum. Benlik tasavvufta iyi midir? Hayır, benlik yok tasavvufta, benlik hiç yok. Allah'ın tezahüratından başka bir şey değiliz. Gören o, duyan o, söyleten o, düşündüren o... Çünkü onun ruhundan ruh taşıyoruz. O ruh çıktı mı göz de görmüyor, kulak da işitmiyor. O gözü, o kulağı, o kalbi ruhu çıkmamış birisine takarlarsa çalışıyor. Onun için bugün tıp her şeyi çözdü sanki. Çok kolaylaştı iş. Fakat en büyük doktor bile kendine çare bulamıyor, çare yok. Çözdüm, kimin kimiymişim falan deyince sanki büyük bir şey ortaya konulacaktı gibi

geliyor. Sonra “makro sistem” geliyor uzay terimi. Biraz da maneviyatı ifade ediyor. Bir minnacık pim... Pimin vidası yoktur. İki tarafına baş yapılmıştır. Pim, tutma görevini üstlenmiştir. Hafif şeyleri tutar. Makro sistemin pimi olmak; ben bir hiçmişim, demektir. Yunus Emre der ya:

“Beni bende demen
Bir ben var benden içeri”

Ben de bugünün sistemine göre, bugünün terimlerine göre, bugünün anlayışına göre bir şey söylemişim (Bekir Sıtkı Erdoğan, kişisel görüşme, 15 Şubat 2014).

Gariplik tuttu boynumdan
Büker Mevlâya Mevlâya
Gözüm her âhı göynümden
Döker Mevlâya Mevlâya

Dolandım beldeler, boylar,
Urum, Türkmen, Arap köyler...
Pınarlar, çeşmeler, çaylar,
Akar Mevlâya Mevlâya (Erdoğan, 1996, s. 45).

Mevlâya karşı olan sevgi ve eğilimini içli bir şekilde dile getiren Erdoğan’ın göstermiş olduğu tutumu, Gökkaya’nın da dünyayı anlamlandırma ve insanın dünyadaki durumunu göz önüne getirmek için oluşturduğu şu dizelerinde görebilmek mümkündür.

Dünyada sen Kârun olsan,
Toprak alır çaresi yok.
Yıldızlarda hayat bulsan,
Toprak alır çaresi yok...

Bitmek bilmez umutların,
Gelmek bilmez nazlı yârin,
Gökyüzüne çıksa kârın,
Toprak alır çaresi yok (Gökkaya, 2005, s. 35).

İki şairin de tasavvufi anlamda Yunusvari bir tavır takındıklarını, konu ve söyleyiş özellikleri açısından müşterekler gösteren şu dizelerinde görebilmek mümkündür.

İçimde bir dertli bülbül;

Öter Yûnus Yûnus! Diye..
Söz bahçemde her gün bir gül
Biter Yûnus Yûnus! Diye...

Bir ateş ki içten içe,
Hâlim duman gündüz gece!
Göğe her doğrulan baca
Tüter Yûnus Yûnus diye (Erdoğan, 1996, s. 47).

Yunus yangını var can evimizde,
Alev âciz kalır köz âciz kalır...
Hırkalar kavrulur alevimizde,
Kumaş âciz kalır, bez âciz kalır

Gurbet hep bizimle gezer yan yana,
Bu garip hasretlik tak eder cana.
Kırk yıldır uğramaz kervan bu hana,
Ufuk aciz kalır, iz aciz kalır (Gökkaya, 2008, s. 117).

3.2.2.3.4. Aşk

Aşk, şiirimizin özellikle de âşık şiirimizin en önemli konularındandır. Âşıklar sazları elinde diyar diyar dolaşmışlar ve gördükleri güzeller için şiir yazmışlar, türkü söylemişlerdir. “Aşk, âşık şiirinde en çok işlenen konudur. Âşıklar bahtsızdır, ömürleri sevgilinin peşinde koşmakla geçer. Onların sevgilileri ilahi ve ideal değildir. Âşık güzellerle buluşur, sözleşir, hatta onları elde edebilir.” (Artun, 2012: 168)

Erdoğan ve Gökkaya da âşıklarda olduğu gibi aşka karşı duyarsız kalmamışlar ve şiirlerinde aşk temasına yer vermişlerdir.

Şair, sevgilisinden ayrı düşmüştür ve ayrılık derdi kendisine çok acılar yaşatmıştır. Bu şiirde, vuslat için çok samimi ve içli bir sesleniş görmekteyiz.

Gel deniz bakışlım, sel gibi coş gel!
Bana doğru köpür, bana doğru ak!
Ne haberin gelir, ne mektup, ne tel;
Sen benden uzakta, ben senden uzak...

Her ses bir ah olur, sinemi deler!
Hasretinle neler çekmedim, neler...
Aldı bizi bizden bu mesafeler;
Sen benden uzakta, ben senden uzak (Erdoğan, 1965, s. 65).

Erdoğan, “Yosma” şiirinde de bir güzele sevdalanıp çaresizlik içinde olduğunu ifade etmiştir. Kıza yaklaşmaya çalışmakta fakat kız ondan kaçmaktadır. Ama ağladığı zaman da kız kendisini güldürmeyi becerecek kadar hünerli ve edalıdır.

Sevgilinin yosma diye adlandırılması ondaki hareket ve davranış serbestisini göstermek içindir. Bilindiği gibi yosma kelimesi vaktiyle “çok güzel kadın”, “sevgili” yerine kullanılırken zaman içinde gitgide menfi anlamda bir erozyona uğrayıp hafifmeşrep kadın anlamına kadar genişlemiştir. Bu bakımdan bu manzumede yosma anlam erozyonuna uğramış şekliyle değil daha çok divan şiirinde de kullanılan sevgili, güzel kız anlamında kullanılmıştır. Bir kirlenmişlikten çok cilveyle süsle hercai bir sevgili profilini andırır. Sevgili hareketlerinde pek rahattır. Bu bakımdan şairin bu manzumede kullandığı dil çok önemlidir (Kolcu, 2014, s. 484).

Bir yar sevdim, etekleri yeldirme,
Yeldirir sallanı sallanı kâfir...
Sakın dedim, kimselere bildirme!
Bildirir sallanı sallanı kâfir...

Ağına düşmüşüm artık çâr-nâçar,
Ben ondan kaçamam; o benden kaçır!
Ağlasam, çapkınca karşıma geçer;
Güldürür sallanı sallanı kâfir (Erdoğan, 1996, s. 25).

Gökkaya da ustası Erdoğan gibi aşka karşı duyarsız kalmamış, aşkı ele aldığı dizeler meydana getirmiştir. Gökkaya, uğrunda şehit olmayı arzuladığı, duyduğu sevginin etkisiyle “seninki” mahlas almayı istediği şiirinde adının daima sevgilisiyle anılmasını arzu eder. Gökkaya bu şekilde yaşadığı derin aşkı vurucu bir biçimde ortaya koymuştur.

Varsın anılmasın adım dillerde,
Beni hep seninle hatırlasınlar.
Seninki desinler, varsın ilerde,
Beni hep seninle hatırlasınlar...

İki kuş olsaydık bari yan yana,
Bir kafeslik ömür yeterdi bana.
Sensiz hevesim yok şöhrete, şana,
Beni hep seninle hatırlasınlar...

Nazmıma ezgiler kat feryadından,
Düşmesin şarkımız halkın yâdından
Hep seni ansın ki herkes; ardından
Beni hep seninle hatırlasınlar...

Kara sevda çekmek ne suç ne ayıp,
Bu yollarda bir ben miyim tek kayıp?
Dilerim uğruna bir şehit sayıp,
Beni hep seninle hatırlasınlar...

Sen oldun savaşım, yenilgim, yasım,
Sen oldun Halil'e tek ihtirasım.
Kalırsa seninki kalsın mahlasım,
Beni hep seninle hatırlasınlar (Gökkaya, 2015, s. 65).

3.2.2.3.5. Özlem

İnsan, beden ve ruhtan oluşan bir varlıktır. İnsan, ruhsal yapısı gereği çeşitli duygular yaşar. Bu duygulardan birisi de özlemdir. Doğup büyüdüğü memleketinden ayrı kalan birisi memleketini özler; sevdiğinden, çocuklarından, anne-babasından vb. ayrı kalan birisi de onlara özlem duyar. Bu duyguları yaşayan şairler, şiirlerinde özlem temasına sık sık yer vermişlerdir.

Özlem, âşık şiirinde önemli bir yer tutar. Âşık genç yaşta ilini terk eder. Köyünde, sılada bıraktığı güzellere özlem duyar. Gurbet, sılaya kavuşma arzusuyla yanan aşığa katlanılmaz acılar verdiği için dayanılmaz bir yerdir. Âşık, gurbet ile sıla arasındaki uzaklığı, aradaki dağları, kışı, karı, sevgiliye kavuşmaya engel olarak görür (Artun, 2012, s. 169).

Erdoğan, Tren adlı şiirinde özlem duygusunu ortaya koymuştur. Tren, ayrılığın sembolü olmuş ve şairin memleket memleket sürgüne gidişine vasıta olmuştur.

Düştü yollara trenim,
Öter memleket memleket...
Gece gündüz efkârlanır;

Tüter memleket memleket...

Dolar boşalır duraklar,

Kaçar, kovalar direkler...

Sıla gözleyen yürekler,

Atar memleket memleket (Erdoğan, 1996, s. 37).

“Binbir Gece” şiirinde de özlem teması; gurbetten gelen ve evine, çoluk çocuğuna hasret duyup konuşma isteği duyan bir kişinin yaşadığı içli duygular şeklinde çıkar karşımıza.

Gurbetten gelmişim, yorgunum hancı!

Şuraya bir yatak ser yavaş yavaş...

Aman karanlığı görmesin gözüm,

Beyaz perdeleri ger yavaş yavaş...

Sıla burcu burcu ille ocağım...

Çoluk çocuk hasretinde kucağım

Sana her şeyimi anlatacağım,

Otur başucuma sor yavaş yavaş (Erdoğan, 1996, s. 39).

Gökkaya da ustası Erdoğan gibi özlem temasına kayıtsız kalamamıştır. Hasret Şiiri’nde şairin içine bir ateş düştüğünü ve hasreti yok etmek için çareler aradığı görülür.

Bir ateş düştü özüme,

Yaktıkça hasret eriyor.

Öyle mahzunca yüzüme

Baktıkça hasret eriyor.

Biraz olsun beni izle

Biraz düşün, biraz özle.

Yoluma hep güler yüzle,

Çıktıkça hasret eriyor (Gökkaya, 2005, s. 26).

Yosun Bağlamış adı şiirde de Gökkaya, “yosun” kelimesini çağrışım yapacak şekilde kullanmış ve “yosun” kelimesi mazide kalan bir şeylerin simgesi olmuştur.

Bir kız sevmiştim kaprisli,

Biraz mahzun, biraz hisli,
Hatıralar isli isli,
Yıllarım yosun bağlamış...

Romanımız kalmış yarım,
Hâlâ düşünür ağlarım.
Sis içinde rüyalarım,
Fallarım yosun bağlamış (Gökkaya, 2005, s. 62).

3.2.2.3.6. Yiğitlik

Türk tarihi milli zaferlerle ve kahramanlıklarla doludur. Şairler de bu konuya duyarsız kalmamışlar şiirlerinde kahramanlıklara ve yiğitliklere yer vermişlerdir.

Âşıklar; yiğitlik kahramanlık konularını çok işlerler. En çok koçaklama, varsağı ve destanlarda örneklerini görürüz. Bu tür şiirlerde büyük tarihi olaylar yoktur. Yalnızca tarih, olay veya kişi üzerinde durulur. Övgü ve cesaret verme esastır. Yiğitleri kutsamak ve yüceltmek Orta Asya geleneklerinden günümüze kadar sürüp gelmiştir (Artun, 2012, s. 194).

Toplumların çoğunda yiğitlikleri ile ön plana çıkmış kahramanlar vardır. Bu kahramanlardan hareketle cesurluklarını ortaya koyan hikâyeler meydana gelir (Yardımcı, 2014, s. 278). Erdoğan ve Gökkaya'nın yiğitlik konusuna duyarsız kalmadıklarını ve bu konuda şiirler yazdıkları görülür. Erdoğan "Cihanda Türk" şiirinde Türk milletinin göstermiş olduğu çeşitli başarılarla, yiğitliklere, farklılığına değinmiş ve Türk milletini dünyada farklı bir noktaya koymuştur.

Bozkurtlar vatani sert yaylaların,
Huyundan huy kapmış ırkımız bizim.
Her birimiz bir savaşta doğmuşuz,
Zaferlere karışmış kırkımız bizim.

Atlarımız aldan, kırdan yağızdan,
Akıncılar kopmuş gelmiş Oğuz'dan
Küçüklü, büyüklü hep bir ağızdan,
Dünyaca söylenir türkümüz bizim.

Deniz, Fatihlere karşı duramaz,
Değme dağlar bize göğüs geremez
Kapımızdan rüzgâr bile giremez

Açıktır evimiz-barkımız bizim.

Üstümüzde üç kıtanın kayıdı
Tarih, dizimizde doğdu, büyüdü.
Duymamışken medeniyet neydi,
Garba ışık verdi şavkımız bizim.

Akından akına seslendikçe biz
İnlerdi kayalar, titrerdi deniz.
Tarihten ihtiyar bir değirmeniz,
Kanımızla döner çarkımız bizim.

Üç laf etsem; Türk'üm derim üçünde
Sana cevabım var, bana: "Niçin?" de
Yetmiş iki buçuk millet içinde,
Övülmüş bu üstün farkımız bizim (Erdoğan, 1996, s. 19, 20).

Türk milletinin Çanakkale Savaşı'nda göstermiş olduğu güç, birlik ve beraberlik, fedakârlık, Mehmetçiğin genç yaşına rağmen göstermiş olduğu üstün direnç Gökkaya'nın dizelerinde coşkulu ve destansı bir şekilde yerini almıştır.

Kim görmüş ki böyle kilit,
Açılmadı Çanakkale...
Kenetlendi kaç bin yiğit,
Saçılmadı Çanakkale...
Mehmetçik kalsa da zorda,
Her şeyden vazgeçti burda.
Kadehte mey sansalar da
İçilmedi Çanakkale...

Kiminin yaşı on beşti,
Döşleri ateşten pişti.
Genç başaklar çelikleşti,
Biçilmedi Çanakkale (Gökkaya, 2008, s. 56).

Gökkaya; tarihi bir olaya telmih yaptığı şiirinde, Eyüp Sultan Hazretleri'nin ilerleyen yaşına rağmen İstanbul'un fethine yardım etmek için gelişine, fetih için vermiş olduğu mücadelenin kutsallığına ve önemine yer vermiştir.

Doksanına ramak kalmış,
Kalmamış cihattan geri,
Konstantin'i fethe gelmiş,
Eyüp Sultan Hazretleri...

Sen bir çınar ağacısın,
İstanbul'un baş tacısın.
Fatihlerin ilacısın,
Eyüp Sultan Hazretleri...

Celil nasıl tarif etsin,
Hem muzaffer hem zahitsin.
Sen ne güzel mücahidsin,
Eyüp Sultan Hazretleri (Gökkaya, 2008, s. 37).

Yiğitlik, mertlik, cesaret, kahramanlık gibi değerler Türk milletinin Orta Asya'dan Anadolu'ya taşıdığı değerlerdir. Dolayısıyla bu değerlerin Türk şiirinde yer alması kaçınılmazdır.

Türkün karakteridir yiğitlik. Mertlik, cesaret, Türk toplumunun başta gelen değerleridir. Türk halk şiiri Orta Asya geleneklerine bağlı olduğuna göre kahramanlık ve erlik temalarının işlenmesi, yiğitliğin gümbür gümbür gümbürdemesi tabiidir (Özbek, 1994,s. 42)

Türk şiirinin genel seyrine bakıldığında kahramanlık ve yiğitlik temalarının sık sık ele alındığını görmek mümkündür. Bu temalar Türk milletinin mizacını yansıttığı için her dönem Türk şiirinde yer almıştır.

3.2.2.3.7. Tarih

Şairlerin kayıtsız kalamadıkları konulardan birisi de tarihtir. Şairler, atalarının geçmişte gösterdiği başarılarla öğünmüşler ve bu öğünce dizelerinde yer vermişlerdir. “Âşıklar misak-i milli sınırları içinde olsun veya olmasın Türk (veya Müslüman) topluluklarının siyasi ve sosyal durumlarını sürekli olarak konu edindikleri ve milli konulara bigâne kalmadıkları gözlemlenmektedir” (Özarlan, 2001, s. 176).

Erdoğan'ın ve Gökkaya'nın da bu konulara kayıtsız kalmadıkları ve şiirlerinde bu konuları işledikleri görülür. Erdoğan, “Erzurum Tabyalarından” adlı

şiiirinde Erzurum halkının kadınıyla erkeğiyle bir olup çelikleşerek Osmanlı-Rus savaşında verdiği mücadeleyi dile getirmiştir.

Bir şimşek çakıyor, yine bir şimşek
Çakıyor, Erzurum tabyalarından!
Dizilmiş Name'ler, Nine'ler tek tek
Bakıyor Erzurum tabyalarından

Yediden yetmişe, tek vücut, tek can;
Erzurum bir sevda, Erzurum vatan!
Taptaze bir yara gibi hep o kan
Akıyor Erzurum tabyalarından (Erdoğan, 1965, s. 83).

Gökkaya'nın dizelerinde; Türk milletinin Çanakkale Savaşı'nda dede torun, baba oğul Anadolu'nun tek yürek olarak göstermiş olduğu ibretlik savunma, milletin coşkusunu ve manevi havasını yansıtacak bir şekilde yer almıştır.

Hâlâ kan sızıyor Seddülbahir'den,
Bu nasıl vahşet, nasıl donanma!
Gelmiş geçmiş en ibretli savunma!
Dört mevsim şehitler fışkırır yerinden.

Aldırmadı şarapnele, mayına,
Büyük küçük Anadolu tek yürek,
Atıldılar "Allah Allah!" diyerek,
Dede torun, baba oğul yan yana (Gökkaya, 2008, s. 38).

Tarih, Halil Gökkaya'nın şiirlerinde önemli bir yer tutar. Şair, kaleminin tarihin burçlarında gezmesini arzular.

Her dörtlükte bir güzeli,
Çizmeli benim kalemim
Tarihin burçlarında
Gezmeli benim kalemim (Gökkaya, 2015, s. 17).

Gökkaya, memleketi Çankırı'yı anlatırken de şiirinde tarih dokusuna da yer vermiştir.

Ilgaz Dağı, gök kubbede köşkümüz,
Selçuklu, Osmanlı tarih meşkimiz,

Gökte hilal, yerde vatan aşkımız,
Gönlümün işvesi, nazı Çankırı'm (Gökkaya, 2015, s. 71).

Elbette ki şairin tarih dokusunu işlediği şiirler bunlarla sınırlı değildir bunun gibi örnekleri çoğaltmak mümkündür. Gökkaya, şiirlerinde tarih temasına sıkça yer vermesini iki nedene bağlamaktadır. Bunlardan birincisi; Türk şiirinde tarih temasına yeterli derecede yer verilmediğine inanması, ikinci neden ise şairin dedelerinin gazi olmasıdır.

Kökü Osmanlı'da dalı bugünde,
Seksen yıllık bir çınar yattı buraya.
Sen yat babacığım nurlar içinde,
Gazi oğlu gazi Seydi Gökkaya! (Gökkaya, 2015, s. 91)

3.2.2.3.8. Ölüm

Ölüm, insanoğlunun yaşamış olduğu ya da yaşayacak olduğu bir gerçektir. Ölüm insanoğlunun müşterek bir yanıdır. Ve her insan ölüm karşısında çaresizdir, yakınına ya da sevdiğini kaybeden birisi yoğun bir şekilde üzüntü yaşar. Ölüm; şairler de duyarsız kalamamışlar, şiirlerinde ölüm temasını sık sık ele almışlar, ölüm nedeniyle duydukları üzüntüyü dile getirmişlerdir.

Gerek tasavvuf düşüncesini ele alan şiirlerde, gerekse genel olarak saz şairlerinin şiirlerinde ölüm teması yoğun olarak ele alınmış temalardandır. Yaşamın kısa sürmesi, ölümün gerçeğinin varlığı, ölüme karşı duyulan inanç, hemen her ozanın şiirlerinde yer verdiği konulardandır (Aksan, 1999, s. 57).

Âşıklar ölüm karşısında uysal, kabullenici ve üzüntülüdür bir tavır takınmışlardır. Ölüm temasıyla ilgili olarak divan şiirinde resmi bir ağlayışı temsil eden mersiye karşılık olarak aşk şiirinde de gerçek bir ağlayış şekli olan ağıt vardır. Aşk şiirinde ağıt; sevgililer, dostlar, büyükler için yakılır, yazılır. Aşk şiirinde ölüm üzerine düşünce üreten şiirler yoktur. Ölüm düşüncesi dini ve tasavvufi anlayış çerçevesinde ele alınıp işlenmiştir. Aşk şiirinde daha çok ölümün verdiği yıkıma, kaybolan güzelliklere ve ölümün geride bıraktığı acılara, sancılara ve duygulara yer verilir (Artun, 2012, s. 184).

Erdoğan da ölüm temasına karşı kayıtsız kalmamış, "Acı Salkım" adlı şiirinde ölüme yer vermiştir. Dünyanın gelip geçici olduğunu dile getiren şair; dünyada ticaret yapıp kâr edilse de ölümün bir gün kapıyı çalacağı gerçeğini hatırlatır. Haramın helâlin önüne çıktığına değinen şair, insanların kendilerini kandırmaktan başka bir şey yapmadığını da vurgular.

Vakit yaklaşıyor toparlan ahbap
Yarın bir gün bu meydanda talan var
Nasıl olsa görülecek şu hesap,
Sanma bu dünyada bâki kalan var!

Nic'oldu ticaret, hani kârımız?
Yağmaya gidiyor bütün varımız
Görmesek, şahittir kulaklarımız
Duymasak da kapımızı çalan var

Haramdan bir eksik tartıp helâlî
Dengeye getirdik zehirle balı
Has diye yutturduk en sahte malı
Sanki kendimizden başka alan var.

Ne haklı iş tuttuk ne doğru sanat
Ayağa baş dedik, kuyruğa kanat
Komaz yakamızı şol meşhur inat
Ağızda gem, arkamızda palan var.

Bir kuru mantıkla kalmışız yayan
Menzile varır mı yerinde sayan
Bu dünyada ab-ı hayat tatmayan
Beklesin, ahrette kevser falan var.

Bekir Sıtkı'm kalem banıp özüne
Uykuları haram ettin gözüne...
Oysa kim aldanır şair sözüne
Sende dokuz köyden dönmüş yalan var!.. (BSE-Gönüller Kavşağı)

“Manzume klasik şark mantığını yansıtır. Buna göre hayatta ve dünyada ölüm denen bir gerçek vardır. İnsanoğlu bunun için bir hazırlık yapmalıdır. Yalnız bu dünya için değil öteki dünya için de çalışmalı, hazırlık yapmalıdır. Bu dünya geçici öbür dünya kalıcıdır” (Kolcu, 2017, s. 300).

Erdoğan, “Yollar” adlı rubaisinde insanoğlunun doğumdan ölüme kadar olan yaşam sürecini yollarla sembolleştirmiştir. İnsanın, bu yollar vasıtasıyla ömür

bahçelerinden geçeceğini ve yolculuğun sonu olan musalla taşına yaşlarla, figanlarla ulaşacağını hatırlatır.

Bir yol bilirim; Âdem'e Havva'ya gider,
Bir yol bilirim, aşka ve sevdaya gider,
Bir yol ki ömür bahçelerinden geçerek,
Yaşlarla, figanlarla musallaya gider (Erdoğan, 1996, s. 57).

Gökkaya da ustası Erdoğan gibi ölüm temasına karşı duyarsız kalmamış, ölüm temasına dizelerinde sık sık yer vermiştir. Gökkaya'nın "Mezar Taşları" adlı şiirinde ölüm teması güçlü bir şekilde dile getirilmiştir. Mezar taşları, şairin dizelerinde insanlara ölümü hatırlatacak şekilde ele alınmıştır.

Anlatır ölümü, ağlatır beni,
Gözlerimde nemdir mezar taşları.
Sessizce söyleşir, eskiyle yeni,
Ne kutlu bir demdir mezar taşları...
Gönüller terk edip köşkü-sarayı
Bir buluşma yeri yapmış orayı.
Geride kalanlar bekler sırayı,
Bir ince elemdir mezar taşları (Gökkaya, 2008, s. 73).

Gökkaya; annesinin ölümüyle birlikte dünyanın tadının, tuzunun kalmadığını düşünüp güzelim gökyüzünün bile mateme büründüğünü dile getirir ve her şeyin talan olduğunu ifade eder. Annesinin ölümüne inanmak istemeyen şair, yaşananları bir düş sanmak için annesine " tut sarıp sarmala" diye hitap eder. Şair, bu şekilde ölüm duygusuyla birlikte annelerde var olan şefkat duygusunu da açığa çıkarmıştır.

Âlemin yok tadı, sen yoksan eğer,
Kemirir beynimi kurt anneciğim...
Güzelim gökyüzü matemde meğer
Talan olmuş oba, yurt anneciğim.
Nâra düştüm, kime derdim yanayım,
Üsküdar'dan sana güller sunayım.
Tut sarıp sarmala, bir düş sanayım,
Hadi şefkat ile tart anneciğim...

Canım annem seni toprak beliyor,
Çaresiz kalbimi hançer deliyor!
Bu beyaz elbise nerden geliyor,
Niye döndün bana sırt anneciğim...

Doyamam annem, sevmeye doyamam,
Boş kalır yer, hiç kimseyi koyamam!
Kıyamam gömmeye asla kıyamam,
Bu gidiş ille de şart anneciğim...

Fâni dergâhına geldin geleli,
Ağlıyordun seni bildim bileli.
Ömrünün birçoğu geçmiş çileli,
Kuma olmuş sana dert anneciğim...

Kardelenler kümelensin taşına,
İlgaz'ın sis çöker artık başına...
Bakmıyor gözlerimin hiç yaşına,
Ah bu toprak niye sert anneciğim...

Yolcu ettik seni tekbirler ile
Sanki birdenbire yaslandı Kale!
Üşüyor her gece gel bak Celil'e,
Yine gel üstümü ört anneciğim (Gökkaya, 2008, s. 104, 105).

3.2.2.3.9. Tabiat

Her canlı bir tabiatla var olur, yaşar ve ölür. Canlılar, tabiatla iç içedir. İnsanlar ve diğer canlılar tabiatla daima alış veriş hâindedir. Bu kadar etkileşimin olduğu bir unsura şairler ve âşıklar da duyarsız kalamamış, kalmamışlardır. Şairlerin ve âşıkların şiirlerinde tabiat temasına sık sık rastlamak mümkündür.

Âşıkların şiirlerinde doğa önemli bir yer tutar. Doğa; ağacıyla, çiçeğiyle, hayvanlarıyla, dağlarıyla anlatılır. Doğa; âşık için sevgilinin niteliklerini, güzelliklerini anlatma aracıdır. Dağ, âşık için gurbettir, engeldir. Sevgilisinden ayrı kalan âşık, aradaki uzaklığı, özlemini, gurbeti dağlara anlatır. Turna, sevgilisinden haber getirir. Sevgilinin gözü ve kendisi ceylan gibidir (Artun, 2012: 172).

Erdoğan da kendi duygularını dışa vurmada, doğaya ait dağı kullanarak, dağlarla kendisi arasında bir benzerlik kurmuştur. Kendisinin de derdi olduğu anlaşılan şair, dağlar gibi içten içe ağladığını ve dertlerini dağlar gibi dile getiremediğini belirtiyor.

Dağların almış olduğu görünümü, yar yolunu gözleyen sevgilinin durumuna benzeten Erdoğan, dağın bulutla olan görünümüne de hülyaya dalma anlamı yüklemiştir. Şiirde, dağlara tünellerin yapılması “Kiminin bağırını bir sevda delmiş.” diye güzel sebebe bağlanarak “hüsn-i talil” sanatı yapılmış ve Ferhat’ın Şirin uğruna dağı delmesi hatırlatılacak şekilde bir “telmih” sanatı da söz konusudur. Şair, içinde bulunduğu durumu da bu şekilde ortaya koymuştur.

Dağların derdini kimseye söyleyememekten dolayı kaskatı, mosmor olduğunu ve düşünüp düşünüp derdini anlatamadığını ifade eden Erdoğan, kendi durumunun da dağlar gibi zavallı olduğunu vurgulamıştır.

Dağlar şiiri, Erdoğan’ın içinde bulunduğu durumu etkili ve ilgi çekici bir şekilde ortaya koyduğu bir şiirdir. Şair, dağın görünümünü, kendi iç dünyasını ve yaşadıklarını dile getirmek için kullanmış ve bu şekilde canlı bir anlatım yakalamıştır.

Derdi var dağların büyük bir derdi;
Ağız dil vermeden, içinden ağlar...
Söylese kim bilir neler söylerdi,
Böyle bencileyin, zavallı dağlar!

Kimi yâr yoluna bağlanmış kalmış,
Kimi bulut bulut hülyaya dalmış...
Kiminin bağırını bir sevda delmiş,
Böyle bencileyin, zavallı dağlar!

Derdini kimseye diyememek zor!
Dağlar ondan kaskatı, mosmor,
Düşünüp düşünüp anlatamıyor,
Böyle bencileyin, zavallı dağlar! (Erdoğan, 1965, s. 73)

Gökkaya da ustası Erdoğan gibi tabiat konusuna duyarsız kalmamış, “Anadolu’da Bahar” adlı şiirinde doğayı konu olarak seçmiş ve baharın gelişiyile tabiatta meydana gelen değişiklikleri anlatmıştır.

Vatanıma bahar gelmeyi görsün,
Çiçekler çıldırı çıldırırverir.
Miskin örümcekler ağları örsün,
Böcekler çıldırı çıldırırverir!

Çekirgeler mahmur, ibibik deli,
Leylak mı, sümbül mü bu bahar yeli?
Erikler, kirazlar renk renk bezeli,
Çilekler çıldırı çıldırırverir.

Kar erir, yol verir hep dağlar taşlar,
Süzülür gözlerden ümitli yaşlar,
Başlayınca gönüllerde telaşlar,
Yürekler çıldırı çıldırırverir

Asi kardelene bir bakın aman,
Çağıl çağıl çağlar, ırmaklar yaman!
Sandalımız suya indiği zaman,
Kürekler çıldırı çıldırırverir.

Toparlan Halil’im sen uyan asıl,
Tefekkür et biraz bu işler nasıl?
Tabiatta şimdi yeni bir fasıl,
Felekler çıldırı çıldırırverir (HG- yayınlanmamış şiir).

Gökkaya, şiirinde; Anadolu’ya bahar geldiğinde; çiçeklerin, böceklerin, ırmakların çıldırdığını, doğada bir canlanmanın, bir hareketin başladığını ifade eder. İnsanın da doğaya bakarak bu işlerin nasıl olduğunu, tabiatın nasıl yeni bir devreye, yeni bir görünüme girdiğini anlamaya çalışıp tefekkür etmesinin gerektiğini vurgulamıştır.

3.2.2.3.10. Toplum ve Sosyal Hayat

Her insan gibi şairler de içinde buldukları toplumun birer parçasıdır. Toplumla etkileşim hâlinde bulunurlar. Onların dertleriyle dertlenirler,

mutluluklarını paylaşırlar. Şairler; toplumda doğru olan değerleri övdükleri gibi, aksayan ve yanlış olan yönleri de yermişlerdir.

Erdoğan, Dostlar başına adlı şiirinde Allah'ın hikmetinin yüce olduğundan bahsederek, işine akıl sır ermeyeceğini, çocuk sahibi olmak isteyenlere ikiz çocuk bile verebileceğini ifade etmiştir. Ve Allah'tan bir şikâyetinin olmadığını, şükür içerisinde olduğunu da dile getirmiştir.

Tanrının hikmeti yüce,
Akıl sır ermez işine...
İkiz veriyor verince,
Birisi dostlar başına!

Dilerse boy boy sıralar
Ermeden birer yaşına...
İnce fikir akla zarar
İrisi dostlar başına!

Beş, altı; Köroğlu, Ayvaz...
Manga demek var ya şuna
Bizim koğuş fazla almaz
Gerisi dostlar başına!

Şikâyetim yok tanrıdan
Şükür dağına taşına
Yarım ekmek bize düşer
Yarısı dostlar başına!

Bakarsın kızlar büyür
Bal karışır gözyaşına
Eve misafirler gelir
Darısı dostlar başına! (Erdoğan, 1965, s. 17, 18)

Gökkaya da ağabeyine seslendiği şiirinde; tüm insanları sevmeyi, onları ezmemeyi, namlulara dizmemeyi dile getirmiş ve dünyaya barışın gerekli olduğunu, çaba göstererek yarışarak yaşanması gerektiğini ifade etmiştir. Şair, bu toprakların bize ata yurdu olarak kaldığını ve bu topraklarda tuzaklara gelmememiz gerektiği konusunda da uyarılarda bulunmuştur.

Sevelim tüm insanları,
Ezmeyelim Ali baba!
Hüner sanıp namluları,
Dizmeyelim Ali baba!

Bu âleme barış gerek,
Çaba gerek, yarış gerek,
El ağlarken, biz gülerek
Gezmeyelim Ali baba!

Bu memleket ata yurdu,
Bize kimler tuzak kurdu?
Namerde düşürüp merdi
Üzmeyelim Ali baba! (Gökkaya, 2008, s. 50)

Şairin kendisini başka bir gezegende sandığı “Yozlaşma” adlı şiirinde de hızlı bir değişimin olduğu ve değerlerin kaybedildiği dile getirilmiştir.

Radyoyu, tanıtın beyim,
Besteler değişti, sözler değişti.
Sanırım bir başka gezegendeyim,
Bakışlar değişti, gözler değişti...

Yeni bildiklerim kalmış geride!
Ölmüş değerleri gördüm diride.
Yıllardır geçtiğim yollar nerede?
Duraklar değişti, izler değişti (Gökkaya, 2005, s. 61).

3.2.2.3.11. Sevgili

Kadınların, şairlerin yaşamındaki yeri önemlidir. Sanatçılar güzelin ve güzelliğin hayranıdır. Kadınların, şairlerin sanata başlamalarında önemi büyüktür. Aşk ağlatır, dert söyler.

Gerek klasik şiirde gerekse halk şiirinde üzerinde en fazla şiir yazılan konu sevgili konusudur. Beşeri aşk konusu, şiir alanında yüzyıllar boyunca en fazla işlenen konulardandır. Bu hükmümüz, halk ve divan şiirinin yanı sıra yeni Türk şiiri için de geçerlidir. Şairin gönül verdiği yahut hayalinden geçen güzel, üstün vasıflara sahiptir. Perilerden, hurilerden hülâsa güzellerin güzellerinden daha da güzeldir. Güzelliği cihamı aydınlatır (Kaya, 2010, s. 656).

Erdoğan ve Gökkiye da şiirlerinde kadına yer vermişlerdir. Erdoğan, çevresi tarafından çok ilgi gören ve kendisinin de âşık olduğu bir kıızı konu olarak seçtiği Türkmen Çiçeği adlı şiirde, kııza ulaşmaya çalışmış fakat başarılı olamamıştır. Şiirde, dönemin gelenek ve göreneklerini, giyim kuşamını görmek mümkündür.

Eminem çeşme başında
Çekişi çekişi vermiş;
Goncaları ak döşünde
Tokuşu tokuşuvermiş...

Bu sevda köyün başına;
Benden gayrı kim düşünene?
Cümle âşıklar peşine,
Takışı takışıvermiş...

İçten güler o şuh yosma
Dışa nazdır bu yüz asma!
Endamına allı basma
Yakışı yakışıvermiş...

Duydum; gerine gerine
Uzanmış harman yerine!..
Konu komşu birbirine,
Bakışı bakışıvermiş.

Dünür saldım bayram ayı;
Alt üst oldu Türkmen köyü!
Annesi pek küçük deyü,
Çıkışı çıkışıvermiş!.. (Erdoğan, 1996, s. 23,24)

Gökkiye'nin da güzellere karşı duyarsız kalmadığını; özlemiyle yandığı, mutluluğu onunla bir tuttuğu, her akşam onu düşünüp yattığı bir peri kıızının olduğu görülür.

Beni yakan özlemindir,
Tütüyorum peri kıızı.
Mutluluğu seninle bir,
Tutuyorum peri kıızı...

Geldim yollarına düşüp,
Son durağım oldu Ürgüp.
Her akşam seni düşünüp,

Yatıyorum peri kızı...
Aşkın derya, aşkın bir düş,
Bir med-cezir, bir diriliş.
Yetiş tut elimden yetiş,
Batıyorum peri kızı (Gökkaya, 2005, s. 65).

Ustası Bekir Sıtkı Erdoğan, Abdurrahim Karakoç, Cemal Safi, Ümit Yaşar Oğuzcan gibi Türkçeyi etkili bir şekilde kullanan şairlerin duyarsız kalmadığı ve öne çıkan şiirler yazdıkları bir temaya Halil Gökkaya da kayıtsız kalmamış ve “Zeynepli Yıllar” şiirini yazmıştır.

Erdoğan’ın “Marya” şiirini çok sevdiğim, imajlara hasta olduğum için, onu örnek aldım. Ama o yıllarda Abdurrahim Karakoç’un “Mihriban” şiirini de çok seviyorum. Cemal Safinin “Ayşen” şiiri de var. Ümit Yaşar’ın “Ayten” şiiri var. Benim niye böyle bir şiirim olmasın diye düşünmedim değil tabii. Ben de ondan sonra “Zeynep” şiirini kurguladım. Üç senede bitirdim. Bekir babaya da getirip okuduğumda baba çok beğendi o şiiri. Bazı yerlerini de şöyle yap, böyle yap diye söylemiştir. Çıkarma, ekleme yapmıştır. Yardımcı olmuştur yani (Röportaj, s. 160).

Bir bakır bakraçtan akseder mazi,
Canlanır gözümde, batık anılar,
Canlanır gözümde o ar, o edep;
Bizim mahallede bir kız yaşardı,
Düşleri dağların ardındaydı hep...

Çay Pınar’da buz gibiydi tatlı su,
Ağustos ayında, ezana yakın;
Oyalı yazmaya sığmayan saçlar,
Elinde kalaylı bakır bakraçlar,
Her akşam çeşmeye gelirdi Zeynep...

Bakışı, görmeyen gözlere ferdi,
Gülüşi, ben varım burdayım derdi.

O kışlar Zeynepsiz nasıl geçerdî?
Koskoca konağı sırtında taşır,
Nene mızımızlanır, abla seslenir,
Tekneyi hazırla, çamaşırı tep!

Bir lanet haberdî ilkyaz sabahı,
Kız kısmı gözünü açmadan önce,
Meğer açılmaz mı cepleri elin?
Zeynep'i çabucak etmişler gelin!
Nereden gelmişti bilmem ki talep?

Destek alamamış dilsiz anadan,
Varyemez amcası, mağrur babası,
Burnu havalarda fasıl geçerdî,
Bu nasıl bir fasıl? Bu nasıl meşrep?

İlkyazda kar yağdı sanki bir güle,
Gitti hayallerim, gitti peşinden!
Gitti enginlere puslu bir şilep...

Bütün umutlarım dönmüştü küle,
Ben kürek mahkûmu, o satlık köle,
Ardından sızlanıp durdum günlerce...
Ah o baba yok mu, o zâlim baba,
Bütün olanlara hep oydu sebep!

Neden dönülmüyor o uzak yollar?
Neden birdenbire kayboldun Zeynep?
Hâlâ o bakraçtan aksetsin mazi;
Ardından Celilce sızlanayım hep...
Ağlasın halime o batık yıllar,
Ağlasın halime, vardığım Antep! (Gökkaya, 2008, s. 124,125)

3.2.2.3.12. Vatan ve Millet Sevgisi

Şairler, vatanına ve milletine bağlı sanatçılardır. Şairlerin birleştirici ve bütünleştirici özellikleri vardır. Onlar, âdeta yurdun çimentosu gibidirler. Toprağıyla, bayrağıyla, insanıyla yurdun bir bütün olmasını isterler ve şiirlerinde bunları dile getirirler. Şairlerde görülen vatan sevgisinin, Erdoğan'ın ve Gökkiye'nin şiirlerinde de olduğu görülür.

Erdoğan, “ Dağ Başını Duman ” almış adlı şiirinde yurdun içinde bulunduğu karışıklığı ve içinde bulunulan zor durumu ortaya koymuştur. Buna karşı Türk milletinin, vatan ve millet sevgisi aşkıyla Mustafa Kemal Paşa'nın önderliğinde yakaladığı manevi havaya vurgu yapmıştır.

...

Nerden çıktı bu ferman, nerden?

Dağ başını duman almış kardeşim!

Ansızın bir karayel esti meğer pencereden;

Karıştı tarihin kara sayfaları...

Toz duman içinde Anafartalar!

Hem ne toz duman!..

Samsun bu, Erzurum bu, Sivas bu,

Baş döndürücü bir hız geçiyor memleketi;

Nefesler tıkanıyor, adımlar şaşıyordu...

Büyüdü; ellerim, ayaklarım, kafam!

Sakarya boylarında bir yanık türkü...

Akdeniz'i gösteriyor Mustafa'm,

Kağnılar mermi değil, iman taşıyordu! (Erdoğan, 1965, s. 85, 86)

Gökkiye'da da vatan ve millet sevgisinin al bayrağımızla bütünleşerek dizelere döküldüğünü görmekteyiz.

Sen cennetten göz süzeli,

Can fedayız biz ezeli

Kırmızının en güzeli

Yalnız benim bayrağında...

Sen ey göklerin hakanı,

Kör ederiz hor bakanı!

Gerçek şehitlerin kanı,
Yalnız benim bayrağında...

Sensin vatana tek nişan,
Halil'den de bir can kuşan.
Tarihe sığmaz şeref, şan
Yalnız benim bayrağında (Gökkaya, 2005, s. 37).

3.2.2.3.13. Bayram

Şairler, çok eski dönemlerden itibaren bayram konusuna duyarsız kalmamışlar ve şiirlerinde bayram temasına yer vermişlerdir.

Eski şairler, **iydiyye** adı verilen bayram şiirleri yazarlardı. Çünkü eski bayramlar, tatil olacak diye değil, bayram olacak diye beklenen günlerdi; heyecanları, saadetleri, sevinçleri için şiir söylemeye değer zamanlardı. O kadar ki saadetin ve sevincin her türlü bayram sözüyle birleştirilebilir; bayram etmek, sevinmek, neşelenmek, hatta sevinçte, neşede ve imanda büyük heyecanlar duymak manasına gelirdi.

Evliya şairler bile, ruhlarını, kendisine varmak istediği yüce Tanrı'ya yaklaştıklarını hissedecek hâle geldikleri zaman, bunu, bayram etmek, bayram kılmak tabiriyle ifade ederlerdi. XV. asır tasavvuf şairi Hacı Bayram Veli'nin, besteli bir söyleyiş olmaktan ileri giderek; raks eder gibi bir musikiyle söylediği:

Bayram'ım imdi Bayram'ım imdi
Bayram ederler yar ile şimdi
Hamd ü senalar hamd ü senalar
Yar ile bayram kıldı bu gönlüm

İlahisinde böyle bir heyecan musikileşir (Banarlı, 2006, s. 115-116).

Bekir Sıtkı Erdoğan ve Halil Gökkaya da şiirlerinde bayram temasına yer vermişlerdir. Erdoğan, "Bayram Gecesi" adlı şiirinde heyecanını ve mutluluğunu ortaya koymakta, babasının öldüğünün yalan olduğunu düşünerek, bayramın vermiş olduğu coşku ile olumsuz durumlardan kurtulmayı arzulamaktadır.

Bu gece bayram gecesi;
Her taraf mavi, pembe, mor...
Bu gece bayram gecesi;
İçim içime sığmıyor!..

Görünüyor suyun dibi:
Mahalle, komşular, falan...

Her şey bıraktığım gibi,
Babamın öldüğü yalan (Erdoğan, 1965, s. 41).

Gökkaya ise bayram gecesinde içindeki yaraların artması nedeniyle hüznüldür. Bayram gecesinde; köyünden ayrı kaldığını, büyükleri kaybettiğini ve çocukluğunu hatırlayarak üzülmemektedir.

Gözlerimden üç damla yaş,
Sızar bayram gecesinde...
Yaralarım yavaş yavaş,
Azar bayram gecesinde...

Köyümüzden kaldık uzak,
Büyük dostlar olmuş toprak.
Çocukluğum sokak sokak,
Gezer bayram gecesinde (Gökkaya, 2008, s. 102).

3.2.2.3.14. Zamandan Şikâyet

Erdoğan, “Ses Ver” adlı şiirinde sanatta ve şiirde arzuladığını günümüzde görememektedir ve mazide kalan Yunus Emre, Karacaoğlan, Emrah gibi değerli şairlere seslenerek özlemini duyduğu sesi onlardan istemektedir.

Ses ver bana ey koskoca mazi,
Bana ses ver!
Ses ver bana ses;
Nerde o sevda, o vefa?
Ses ver ki şu suskun dile bir damla şifa,
İlham arayan ruhuma bir taze heves ver!

Ses ver!
Ses ver bana ey sağduyu,
Ses ver bana ey us!
Hasret bu kulaklar o mübarek sese ah!
Nerelerde o diller Karacaoğlan?
Nerelerdesin Emrah?
Sarmakta şiir ufkumu bir kapkara pus...
Sen bari yetiş imdadıma duyduysa beni,

Sen ey yücelerden yüce pir!
Ses istiyorum,
Öylesine bir ses ki bu ancak,
Sizlere mahsus!.. (Erdoğan, 1996, s. 13)

Gökkaya'nın farklı bir konu ve farklı bir söyleyiş yakaladığı “ Hu Hu Komşuu ” şiirinde geçmişte olanlar ve günümüzde olmayanlar birbiriyle karşılaştırılarak çarpıcı ve etkileyici bir şekilde ortaya konulmuştur. Şair; cumba, çınar, insaf, muhabbet çeşmesi vb. kelimeleri kullanarak geçmişe ait değerlerimizle ilgili zengin bir çağrışım zinciri oluşturmuştur. Geçmişte olan önemli değerlerimizin günümüzde olmadığını ifade ederek, günümüzde olanlara karşı tepki göstermiştir.

Büyük binalarda kaybolup gittik,
Cumbalar cumbaya bakmıyor artık,
Gerçek zenginliği nasıl tükettik,
Kimseler kimseyi takmıyor artık...
Millet çekmiş dört yanına duvarı,
Kurutmuşuz kaç asırlık çınarı!
Kalplerde tıkanmış insaf damarı,
Muhabbet çeşmesi akıyor artık (Gökkaya, 2017, s. 132).

3.2.2.3.15. Talihten Şikâyet

Her insanda olduğu gibi şairlerimiz de hayatları boyunca çeşitli sıkıntılarla karşı karşıya kalmışlardır. Hayattan ve talihten şikâyet geçmişten günümüze değin şairlerin dizelerinde yer almıştır.

Erdoğan'ın Bitmeyen Çile adlı şiirinde de hayata ve talihe karşı bir şikâyeti, bir sitemi vardır.

Atlı oldum; dağlar, taşlar düz geldi,
Atım gitmez olmuş nal parça parça!..
Bahar oldum; açılmadan güz geldi,
Yapraklar dökülmüş, dal parça parça!..
Duman oldum yüce dağlar başına,
Kanat oldum nice gurbet kuşuna,

Sevdalar düşürdüm sevda peşine;

Sazım kırık dökük, tel parça parça!.. (Erdoğan, 1996, s. 33)

Kendisini sel yatağındaki bir huş fidanına benzeten Gökkaya da “Yardım Et” adlı şiirinde hayattan ve talihten şikâyetini dile getirmiştir.

Hayat denen şu oryantal tuzakta,

Bitik bir haldeyim anla ne olur.

Ellerinden, gözlerinden uzakta

Yitik bir haldeyim anla ne olur...

Gençliğimin en civcivli çağında,

Kaybolup gitmişim umut dağında.

Bir huş fidanıyım sel yatağında,

Yatik bir haldeyim anla ne olur (Gökkaya, 2005, s. 63).

Erdoğan ve Gökkaya, içinde yaşadıkları toplumun tarihi, dini, insanları, gelenek ve görenekleri gibi konularda önemli birikimlere sahip şairlerdir. Bu bilgiler her iki şairin şiirlerinde konu zenginliği ve söyleyiş genişliği olarak kendisini gösterir.

Erdoğan ve Gökkaya arasındaki şiir ilişkisinin sadece biçim ve içerik yönüyle sınırlı kalmadığı, içeriğe dâhil olan tema konusunda da Gökkaya'nın Erdoğan'ın yolunda yürüdüğü söylenebilir. Her iki şair de şairler tarafından şiirlerinde sıkça yer verilen; aşk, özlem, tabiat, zamandan şikâyet, ölüm, toplum gibi temalara şiirlerinde yer vermişlerdir.

TABLolar

Tablo 1. Bekir Sıtkı Erdoğan'ın Bir Yağmur başladı kitabındaki Şiirlerde Şekil ve Tema Bilgileri

SAYFA	BAŞLIK	KONUS&TEMA	VEZİN	NAZİM TÜRÜ	NAZİM SAYISI	MISRA SAYISI
11-12	Yağmur Öncesi	Şiir/ Şairlik	Aruz+Hece	Dörtlük	1	4
13-14	Ses Ver	Eski Şuaraya Seslenme	Serbest+Aruz	Bent	5	64
16	İlham Coşkusu	Şaire İlhamın Verdiği Coşku	Aruz+Hece	Dörtlük	2	8
17-18	Nazm Ufuklarında	Şiir/ Şairlik	Aruz+Hece	Beyit	15	30
19-20	Cihanda Türk	Türk Milletine Övgü	Hece	Dörtlük	7	28
21-22	Kışlada Bahar	Aşk, Hasret ve Askerlik	Hece	Dörtlük	6	24
23	Türkmen Çiçeği	Sevgilinin Özellikleri	Hece	Dörtlük	5	20
25-26	Yosma	Sevgilinin Uçarı Halleri	Hece	Dörtlük	5	20
27-28	Her Telden	Kızlar ve Uçarı Duygular	Hece	Dörtlük	9	36
29	Terk Et Beni	Bahar Duyguları	Aruz+ Hece	Dörtlük	3	12
30	Fincan Güzeli	Aşk ve Özlem	Aruz+ Hece	Dörtlük	1	4
31-32	Ayak Sesleri	Şiir/ Şairlik	Aruz+ Hece	Beyit	7	14
33-34	Bitmeyen Çile	Bedbin Ruh Hali	Hece	Dörtlük	6	24
35-36	Kara-Batak	Zaman Mefhumu ve İnsan Ömrü	Hece	Dörtlük	9	36
37	Tren	Gurbet	Hece	Dörtlük	7	28
39	Binbirinci Gece	Aşk ve Hasret	Hece	Dörtlük	7	28
41-42	Binikinci Gece	Aşk	Hece	Dörtlük	4	16
43-44	Gurbetten Gurbete	Gurbet	Hece	Dörtlük	3	12
45-46	Mevlaya Mevlaya	Din ve Tasavvuf	Hece	Dörtlük	6	24
47-48	Yunuslayın	Yunus Emre	Hece	Dörtlük	8	32
49-50	Karaman	Memleket	Hece	Dörtlük	6	24
51-52	Konya'da	Memleket	Hece	Dörtlük	5	20
53-54	Konya'mıza	Memleket	Hece	Dörtlük	6	24
55-56	Karaman'a Davet	Memleket	Hece	Dörtlük	9	36
57	Yollar	İnsanın Aslına ve Allah'a Dönüşü	Aruz+Hece	Dörtlük	1	4
58	Yağmur Sonrası	Şiir/ Şairlik	Hece	Dörtlük	3	12

Tablo 2. Bekir Sıtkı Erdoğan'ın Dostlar Başına Kitabındaki Şiirlerde Şekil ve Tema Bilgileri

SAYFA	BAŞLIK	KONU&TEMA	VEZNİ	NAZİM TÜRÜ	NAZİM SAYISI	MISRA SAYISI
9-10	Ska-lar-ya	Umut	Sebest	Bent	7	30
11	Adak	Aşk	Hece	Bent	2	12
13	Yaşama Sevinci	Yaşama Sevinci	Hece	Dörtlük	3	12
17-18	Dostlar Başına	Sosyal Hayat	Hece	Dörtlük	5	20
19-20	Yosma	Aşk ve Sevgilinin Uçarı Halleri	Hece	Dörtlük	5	20
21-22	Lodos	Aşk	Hece	Dörtlük	4	16
23-24	İlkbahar Rüzgârı	Aşk	Hece	Dörtlük	6	24
25-	Çiçekler içinde	Aşk	Hece	Dörtlük	3	12
26	Kırık Melodi	Hüzün	Hece	Bent	2	8
27-28	Sen İsteseydin	Aşk ve Ayrılık	Hece	Dörtlük	5	20
29-30	İlk Mektup	Aşk	Hece	Dörtlük	4	16
31	Ak Sevda	Aşk	Aruz	Dörtlük	1	4
32	Mutlu Aydınlık	Yaşama Sevinci	Hece	Dörtlük	2	8
33-34	Gerçek	Aşk	Hece	Dörtlük	5	20
35-36	Sıcak Nefes	Aşk	Hece	Dörtlük	6	24
37-38	Kanat Sesi	Umut	Hece	Dörtlük	5	20
39	Baş Başa	Yaşama Sevinci	Hece	Bent	2	6
40	Yıldız Yağmuru	Aşk	Hece	Bent	2	6
41-42	Bayram Gecesi	Bayram	Hece	Dörtlük	6	24
43-44	Tanrının Müjdesi	Aşk	Serbest	Bent	3	15
49-50	Duvar Diplerinden	Bedbin Ruh Hali	Hece	Dörtlük	4	16
51	Gece Yarısı	Zaman Mefhumu	Hece	Dörtlük	3	12
52	Yitik	Yaşama Sevinci	Serbest	Bent	3	16
53-54	Kır Birinci Kapı	Bedbin Ruh Hali ve Zaman Mefhumu	Serbest	Bent	6	42
55-56	Yağmurda Unutulan Şarkı	Bedbin Ruh Hali	Serbest	Bent	5	33
57-58	Rüzgâr Saatleri	Aşk	Hece	Bent	3	18
59	Sebil	Aşk	Serbest	Bent	2	10
60-62	Marya	Aşk	Serbest	Bent	7	61
63-64	Karanlıkta Açan Güller	Aşk ve Ayrılık	Serbest	Bent	4	33
65-66	Uzaktan Uzağa	Aşk ve Ayrılık	Hece	Dörtlük	7	28
67-68	Ateş Çemberi	Aşk ve Ayrılık	Aruz	Dörtlük	4	16
69-70	Kanlı Kavak	Bedbin Ruh Hali	Serbest	Bent	5	23
71-72	Bir Garip Şehir ve Çocukluğum	Çocukluk Özlemi	Hece	Dörtlük	5	20
73	Dağlar	Aşk ve Ayrılık	Hece	Dörtlük	3	12

74	Mavi Özlemi	Kadere Sitem	Aruz	Dörtlük 2	8	
79-82	İstanbul Destanlar İçinde	İstanbul	Hece	Bent	7	92
83-84	Erzurum Tabyalarından	Erzurum Tabyaları ve Erzurum Halkının Kahramanlığı	Hece	Dörtlük	7	28
85-87	Dağ Başını Duman Almış	Hüzün ve Umutsuzluk	Serbest	Bent	5	61
88-89	Atasına Ağlayan Çocuk	Atatürk	Hece	Bent	4	24
90-91	Tedirgin Şehir	Düşman Askerlerinin Dolaştığı Bir Şehir	Serbest	Bent	4	49
93-94	Ayaklar Altında	Deprem	Hece	Dörtlük	5	20
99-100	Yunus'layın	Yunus Emre	Hece	Dörtlük	8	32
101-102	Karaman'dan Konya'ya	Memleket	Hece	Dörtlük	6	24
103-104	Mevlana Kapısında	Mevlana	Serbest+aruz	Bent	4	25
105-106	Yeşil Kubbe'nin Altında		Aruz	Bent	6	36
107	Çağrı	Aşk	Aruz	Dörtlük	1	4
108	Unutmak	Aşk	Aruz	Dörtlük	1	4
109-110	Sana Yıllarca Uzaktan	Aşk	Aruz	Bent	5	25
111-112	Gözlerin	Aşk	Aruz	Beyit	7	14
113-114	Gülen Mısralar	Aşk	Aruz	Beyit	7	14
115-116	Yıldızlı Geceler	Aşk	Aruz	Beyit	7	14
117-118	Tahmis	-	Aruz	Bent	6	30
119-120	Tahmis	-	Aruz	Bent	7	35
121	Dost Katına Arzuhal	Hüzün	Aruz	Dörtlük	4	16
127-128	Kışlada Bahar	Aşk, Hasret ve Askerlik	Hece	Dörtlük	6	24
129-130	Binbirinci Gece (Hancı)	Aşk ve Hasret	Hece	Dörtlük	7	28
131	Fal	Aşk	Aruz	Dörtlük	1	4
132	Yollar	Ölüm	Aruz	Dörtlük	1	4
137-138	Bin İkinci Gece (Yolcu)	Aşk	Hece	Dörtlük	4	16
139-140	Kuş Mevsimi	Hüzün	Serbest	Bent	3	23
141-142	Yabancı	Çocuk Sevgisi	Serbest	Bent	6	33
143	Güz Düşünceleri	Hüzün	Serbest+hece	Bent	1	6
144	Üç Nokta	Din ve Tasavvuf	Aruz	Dörtlük	1	4
145-147	Sessiz Senfoni	Aşk, Ayrılık ve Ölüm	Serbest	Bent	6	42
148	Taşların Hikâyesi	Ölüm	Aruz	Dörtlük	1	4
149-150	Son Yaprak	Din ve Tasavvuf	Aruz	Dörtlük	4	16

Tablo 3. Halil Gökçaya'nın Gün Doğarken Kitabındaki Şiirlerde Şekil ve Tema Bilgileri

SAYFA NO	BAŞLIK	KONU&TEMA	VEZİN	NAZİM BİRİMİ	NAZİM SAYISI	MISRA SAYISI
12	İtiraf	Aşk	Hece	Dörtlük	5	20
13	Sevda Peşinde	Şiir /Şairlik	Hece	Dörtlük	4	16
14	Beni Bu Şiirle...	Aşk	Hece	Dörtlük	3	12
15	Bana Yakın Bak	Sevgiliden İstek	Hece	Dörtlük	4	16
16	Şiir Çilesi	Şiir/ Şairlik	Hece	Dörtlük	4	16
17-18	Benim Kalemim	Şiir/ Şairlik	Hece	Dörtlük	7	28
19	Elde Var Hasret	Kadere Sitem	Hece	Dörtlük	3	12
20	Savrulan Yıllar	Gurbet / Pişmanlık	Hece	Dörtlük	5	20
21	Özlüyorum	Özlem	Hece	Dörtlük	4	16
22-23	Senin Hasretin	Aşk ve Hasret	Hece	Dörtlük	7	28
24	Seni Düşünürüm	Sevgiliye Duyulan Özlem	Hece	Dörtlük	4	16
25	Ben Tükenip Bitmedikçe	Özlem	Hece	Dörtlük	5	20
26	Şu Alnımın Yazısı	Kadere Sitem	Hece	Dörtlük	4	16
27-28	Asker Mektubu	Askerlik ve Aşk	Hece	Dörtlük	5	20
30	Yağmur Altında	Ayrılık ve Özlem	Hece	Dörtlük	4	16
31	Sisli Yıllar	Ayrılık ve Özlem	Hece	Dörtlük+ Beşlik	4	17
32	Bahar Gelince	Aşk ve Anılar	Hece	Dörtlük	4	16
33	Beklenen Bahar	Sevgiliye Sitem	Hece	Dörtlük	3	12
34	Uğur Böceğim	Umut	Hece	Dörtlük	3	12
35	Aklım Ermiyor	Sevgiliye Sitem	Hece	Dörtlük	4	16
36	Mutlu Olurum	Sevgiliden İstek	Hece	Dörtlük	5	20
37	Üsküdar'da Sabah Oldu	Kadere Sitem	Hece	Dörtlük	5	20
38	Yalnızlık Adası	Yalnızlık	Hece	Dörtlük	5	20
39-40	Can Kardeşim	Şairin Ağabeyine Öğüdü	Hece	Dörtlük	7	28
42	İstanbul Kız	Sevgiliye Övgü	Hece	Dörtlük	4	16
43	Ah Bu Kafam	Pişmanlık ve Çaresizlik	Hece	Dörtlük	4	16
44-45	Nazlıma	Sevgilinin Güzellikleri	Hece	Dörtlük	6	24
46-47	Aşk Vurgunu	Aşk	Hece	Dörtlük	6	24
48-49	Şikâyet	Sevgiliyi Şikâyet	Hece	Dörtlük	7	28
50	Allah'a Şükür	İçinde Bulunulan Durumdan Memnuniyet	Hece	Dörtlük+ Beşlik	4	17
51-52	Aşkımız Erdi Bahara	Aşk ve Umut	Hece	Dörtlük	7	28
53	Dost Yolunda	Gönle Öğüt	Hece	Dörtlük	5	20
54	Mevla Korusun	Dua	Hece	Dörtlük	5	20
56	Ele Güne Karşı	Ayrılık	Hece	Dörtlük	5	20
57-58	Aşk Yollarında	Kadere Sitem	Hece	Dörtlük	6	24
59	Cinnet	Kadere Sitem	Hece	Dörtlük	4	16

60	Akşamdan Akşama	Aşk ve Sevgiliye Duyulan Özlem	Hece	Dörtlük	5	20
61	Haberin Yok	Sevgiliye Sitem	Hece	Dörtlük	4	16
62	Selamım Var	Vefa	Hece	Dörtlük	5	20
63	İflas Etti	Ayrılmış ve Sevgiliye Sitem	Hece	Dörtlük	5	20
64	Hüküm Giymişim	Ayrılmış ve Kadere Sitem	Hece	Dörtlük	4	16
65	Kara Sevda	Aşk	Hece	Dörtlük	5	20
68	Kale Köyü	Memleket	Hece	Dörtlük	5	20
69	İlgaz	Memleket	Serbest+ Hece	Bent	-	8
70	İlgaz İlgaz	Memleket	Hece	Dörtlük	3	12
71-72	Çankırı'm	Memleket	Hece	Dörtlük	6	24
73	Kale Hanı	Aşk ve Ayrılmış	Hece	Dörtlük+ Beşlik	4	17
74	Milli Kültür	Milli Başarılarımız	Hece	Dörtlük	2	8
75	Sonbahar Göçü	Gurbet	Hece	Dörtlük	1	4
76	Yitik Konaklar	Mazideki Konaklar ve Vefasızlık	Hece	Dörtlük	5	20
78	Uzak Sesler	Mazideki Sanata Duyulan Özlem	Aruz	Bent	-	8
79	Hatıra	Aşk	Serbest	Bent	-	2
80	Sevdiğime Sitem	Sevgiliye Sitem	Aruz+ Hece	Bent	5	10
81-82	Yağmur Gibi	Ayrılmış ve Özlem	Aruz	Bent	-	20
83	Böyle Hasret	Sevgiliye Sitem	Aruz	Bent	-	8
84	Nideyim	Sevgiliye Sitem	Serbest+ Hece	Bent	-	8
85	Kapris	Sevgiliye Sitem	Hece	Dörtlük	3	12
86	Yitik Bir Damla	Şairin Kendi Kendine Öğüdü	Hece	Dörtlük	2	8
87	Gül Devri	Yaşama Sevinci	Aruz+ Hece	Beyit	-	20
88	Neslihan	Sevgiliye Sitem	Aruz+ Hece	Bent	5	10
90	Kaderde Varsa	Aşk ve Ayrılmış	Hece	Dörtlük	5	20
91	Ardından	Şairin Babasının Vefatı	Hece	Dörtlük	1	4
92	Giden	Şairin Annesinin Vefatı	Hece	Dörtlük	5	20
93-94	Yunus Yangını	Yunus Emre	Hece	Dörtlük	7	28
95	Ezan Sesleri	Şairin Ezan Seslerinden Duyduğu Huzur	Hece	Dörtlük	5	20
96	Mezar Taşları	Mezar Taşlarının Şairde Uyandırdığı Duygular	Hece	Dörtlük	5	20
97-98	Çaresi Yok	Ölümün Verdiği Çaresizlik Duygusu	Hece	Dörtlük	9	36
99	Bosnalı Çocuk	Bosnalı Bir Çocuğun Şairde Uyandırdığı Duygular	Hece	Dörtlük	5	20
100	Âşıklar Kahvesi	Âşıklar Kahvesinde Yaşananlar	Hece	Dörtlük	5	20
101-102	Gün Doğarken	Yeni Bir Günün Doğuşuyla Yaşananlar	Hece	Dörtlük	6	24
103	Telli Duvaklı	Şiir/ Şairlik	Hece	Dörtlük	1	4

Tablo 4. Halil Gökçaya'nın Gün Ortası Kitabındaki Şiirlerde Şekil ve Tema Bilgileri

SAYFA NO	ŞİİRİN BAŞLIĞI	KONU&TEMA	VEZNİ	NAZIM TÜRÜ	NAZIM SAYISI	MISRA SAYISI
9	Başlarken	Şairin Kendi Kendine Öğüdü	Aruz+ Hece	Dörtlük	1	4
10	Bu Sahne	Geçici Şöhret ve Vefasızlık	Hece	Dörtlük	5	20
11	Ha Gayret	Umut	Hece	Dörtlük	5	20
12	Kara Sevda	Aşk	Hece	Dörtlük	5	20
13	Hüküm Giymişim	Ayrılık ve Kadere Sitem	Hece	Dörtlük	4	16
14	Zorla Güzellik	Ayrılık ve Aşk	Hece	Beyit	7	14
15	İflas Etti	Sevgiliye Sitem	Hece	Dörtlük	5	20
16	Memur Bey	Sevgiliyi Şikâyet	Hece	Dörtlük	5	20
17	Mutlu Olurum	Sevgiliden İstek	Hece	Dörtlük	5	20
21	Acı Tebessümler	Aşk ve Ayrılık	Hece	Dörtlük	5	20
22	Asker Mektubu	Askerlik ve Aşk	Hece	Dörtlük	6	24
23	Aşkın Son Perdesi	Sevgiliye Sitem	Hece	Dörtlük	5	20
24	Beni Bu Şarkıyla Hatırla	Ayrılık ve Kadere Sitem	Hece	Dörtlük	3	12
25	Çoğu Bitti Azı Kaldı	Aşk	Hece	Dörtlük	5	20
26	Hasret Şiiri	Aşk	Hece	Dörtlük	5	20
27	Kaçın Dostlar	Aşk	Hece	Dörtlük	5	20
28	Kırk Parça	Kadere Sitem	Hece	Dörtlük	5	20
29	Akşamdan Akşama	Aşk ve Sevgiliye Duyulan Özlem	Hece	Dörtlük	5	20
33	Mezar Taşları	Mezar Taşlarının Şairde Uyandırdığı Duygular	Hece	Dörtlük	5	20
34	Ezan Sesleri	Şairin Ezan Seslerinden Duyduğu Huzur	Hece	Dörtlük	5	20
35	Çaresi Yok	Ölümden Duyulan Çaresizlik	Hece	Dörtlük	9	36
37	Bayrağım	Bayrak Sevgisi	Hece	Dörtlük	3	12
38-39	Osmanlı Türküsü	Millet Sevgisi ve Türk Milletine Övgü	Hece	Beşlik	8	40
40	Hikmetin Sırrı	Mevla'nın Kâinata Oluşturduğu Güzellikler	Aruz+ Hece	Dörtlük	4	16
41	Yitik Konaklar	Mazideki Konaklar ve Vefasızlık	Hece	Dörtlük	5	20
42	Bir Zamanlar	Çocukluk Özlem	Hece	Dörtlük	5	20
43	Medine'de Tren Sesi	Medine'nin Şairde Uyandırdığı Duygular	Hece	Dörtlük	7	28
44	Dört Ufuk	Mekke ve Kâbe'nin Şairde Uyandırdığı Duygular	Hece	Dörtlük	5	20
47	Nerelerde	Aşk, Ayrılık ve Özlem	Aruz+ Hece	Dörtlük	1	4

48-49	Batık Anılar - I- Zeynepli Yıllar	Mazi ve Eski Sevgili	Hece	Bent	8	39
50	Batık Anılar - II- Zeynepli Yıllar	Mazi ve Eski Sevgili	Hece	Bent	4	28
51	Gül Devri	Yaşama Sevinci	Aruz+ Hece	Beyit	5	10
52	Lazım Değil	Aşk, Ayrılık ve Özlem	Hece	Dörtlük	3	12
53	Kendi Kendine	Aşk ve Çaresizlik	Aruz+ Hece	Dörtlük	3	12
54	Üsküdar'da Sabah Oldu	Kadere Sitem	Hece	Dörtlük	5	20
55	İstanbul Şarkısı	İstanbul'un Güzelliklerine Övgü	Aruz+ Hece	Beyit	6	12
56	Umutların Rıhtımında	Aşk, Ayrılık ve Özlem	Aruz+ Hece	Beyit	7	14
59	Bitmez Bu Sınavlar	Şairin Üniversite Yıllarında Sınav Dönemlerinde Hissettikleri	Hece	Dörtlük	7	28
60	Bu Toprağın İnsanı	Anadolu İnsanı	Hece	Dörtlük	3	12
61	Yozlaşma	Ahlaki Yozlaşma	Hece	Dörtlük	3	12
62	Yosun Bağlamış	Aşk ve Ayrılık	Hece	Dörtlük	5	20
63	Yardım Et	Çaresizlik	Hece	Dörtlük	3	12
64	Yaşayan Efsane	Sevgilinin Güzellikleri	Hece	Dörtlük	3	12
65	Peri Kızı	Aşk	Hece	Dörtlük	5	20
66	Mahzun Gözler	Aşk, Ayrılık ve Özlem	Hece	Dörtlük	3	12
67	Yumak Yumak	Ayrılık, Çaresizlik ve Sevgili ile Geçen Günlere Özlem	Hece	Dörtlük	7	28
71	Kale Köyü	Memleket	Hece	Dörtlük	5	20
72	İlgaz İlgaz	Memleket	Hece	Dörtlük	3	12
73	Sitemkâr	Sevgiliye Sitem	Hece	Dörtlük	5	20
74	Kıyamet	Sevgilinin Yokluğunda Yaşanacaklar	Hece	Dörtlük	5	20
75	Özür Dilerim	Aşk	Hece	Dörtlük	5	20
76	Savrulan Yıllar	Gurbet/ Pişmanlık	Hece	Dörtlük	5	20
77	Şiir Güzeli	Sevgilinin Güzellikleri	Hece	Dörtlük	5	20
78	Şiir Saati	Şiir/ Şairlik	Hece	Dörtlük	5	20
79	Biterken	Ölüm	Aruz+ Hece	Dörtlük	1	4

Tablo 5. Halil Gökçaya'nın Benim Değil Kitabındaki Şiirlerde Şekil ve Tema Bilgileri

SAYFA	ŞİİRİN BAŞLIĞI	KONU&TEMA	VEZNİ	NAZİM TÜRÜ	NAZİM SAYISI	MISRA SAYISI
20	Bismillah	Bismillah'ın Önemi	Aruz+Hece	Dörtlük	1	4
21	Allah Korusun	Sevgiliye Bağlılık	Hece	Dörtlük	4	16
22-23	Avcı	Kahramanlık/Yiğitlik	Hece	Dörtlük	8	32
24-25	Aşıkâr	Aşk	Hece	Dörtlük	4	16
25	Beni Bu Şarkıyla Hatırla	Aşk	Hece	Dörtlük	3	12
26	Benim Değil	Aşk ve Sevgiliye Bağlılık	Hece	Dörtlük	5	20
27	Benim Yolum	Şiir/ Şairlik	Hece	Beyit	8	16
28-29	Beytullah'ta	Şairin Beytullah'ta Hissettiği Duygular	Hece	Dörtlük	9	36
30	Bir Depremi Hikâyesi	Ayrılık	Aruz+Hece	Beyit	7	14
31	Bir Zamanalar	Çocukluk Özlemi	Hece	Dörtlük	5	20
33	Bitmez Bu Şarkılar	Özlem	Hece	Dörtlük	5	20
36	Bu Şiirler	Aşk ve Ayrılık	Aruz+Hece	Dörtlük+Beşlik	3	13
37	Eyüp Sultan Hazretleri	Eyüp Sultan Hazretleri'nin Şairde Uyandırdığı Duygular	Hece	Dörtlük	3	12
38-39-40	Çanakkale İçin	Çanakkale Savaşı	Hece	Dörtlük	18	72
41	Çoğu Bitti Azı Kaldı	Aşk ve Umut	Hece	Dörtlük	5	20
42-43	Çaresi Yok	Ölümün Verdiği Çaresizlik Duygusu	Hece	Dörtlük	9	36
44	Çok Geç Olmadan	Sevgiliye Öğüt	Hece	Dörtlük	6	24
45	Elde Var Hasret	Kadere Sitem	Hece	Dörtlük	3	12
46-47	Durdurun	Müslümanlara Haksızlık Yapılmasına Tepki	Hece	Beşlik	7	35
48	Elinin Altında	Sevgiliye Kavuşma İsteği	Hece	Dörtlük	5	20
49	Evet	Sevgiliye Kavuşma İsteği	Hece	Dörtlük	5	20
50-51	Can Kardeşim	Şairin Ağabeyine Öğüdü	Hece	Dörtlük	7	28
54-55	Geç Kaldın	Sevgiliye Sitem	Hece	Dörtlük	7	28
56	Geçilmez Çanakkale	Çanakkale Savaşı	Hece	Dörtlük	5	20
57	Gönül Reçetem	Aşk	Hece	Dörtlük	3	12
58-59	Hamit Bey'in Bahçesi	Dr. Hamit Orhan'ın Bahçesinde Yaşananlar	Hece	Dörtlük	7	28
60	İsim Arayışı	Oğula Öğüt	Hece	Dörtlük	5	20
61	Hasret Şiiri	Aşk	Hece	Dörtlük	5	20

62-63	Hayat Dersleri	Yaşamın Verdiği Tecrübeler	Hece	Dörtlük	9	36
64	Hayat Dolu	Aşk ve Sevgilinin Özellikleri	Hece	Dörtlük	4	16
65	İlgaz'a Doğru	Memleket	Hece	Dörtlük	5	20
66-67	İstanbul ve Sen	İstanbul'un Güzellikleri ve Sevgili	Aruz+Hece	Beyit	14	28
68-69	Yüzünü Göreyim	Peygamber Sevgisi ve Özlemi	Hece	Dörtlük	9	36
72	İnatçı Yarım	Sevgiliye Sitem	Hece	Dörtlük	5	20
73	Mezar Taşları	Mezar Taşlarının Şairde Uyandırdığı Duygular	Hece	Dörtlük	5	20
74	İtiraz	Sevgiliye Öğüt	Hece	Dörtlük	3	12
75	Kaçak	Akın Verdiği Korku	Hece	Dörtlük	5	20
76	Kader Çizgisi	Kadere Sitem	Hece	Dörtlük	5	20
77	Kar Yağarken	Aşk ve Çaresizlik	Hece	Bent	4	19
78	Kara Sevda	Aşk	Hece	Dörtlük	5	20
79	Kördüğüm	Aşk ve Çaresizlik	Hece	Dörtlük	5	20
80	Lazım Değil	Aşk, Ayrılık ve Özlem	Hece	Dörtlük	3	12
81	Memur Bey	Sevgiliyi Şikâyet	Hece	Dörtlük	5	20
82-83	İsyân	Kadre Sitem	Hece	Dörtlük	6	24
86	Nasıl	Sevgiliye Sitem	Hece	Dörtlük	5	20
87	Nereye Baksam	Aşk ve Özlem	Hece	Dörtlük	5	20
88	Paramparça	Ayrılığın Verdiği Çaresizlik	Hece	Dörtlük	4	16
89	Rüyada	Aşk ve Sevgiliye Bağlılık	Hece	Dörtlük	3	12
90	Selam Olsun Sevdiceğim	Aşk ve Sevgiliye Bağlılık	Hece	Dörtlük	5	20
91	Seni Düşünürüm	Aşk ve Sevgiliye Bağlılık	Hece	Dörtlük	4	16
92	Sevda Çıkmazı	Aşk	Aruz+Hece	Dörtlük	2	8
93	Son Çağrı	Sevgiliye Vuslat İçin Çağrı	Aruz+Hece	Beyit	7	14
94	Teslim Oldum	Aşk ve Çaresizlik	Hece	Dörtlük	5	20
95	Umutların Rıhtımında	Aşk, Ayrılık ve Özlem	Aruz+Hece	Beyit	6	12
96-97	Unkapanı	Bir Zamanlar Müzik Piyasasına Yön Veren Unkapanı'nın Şairde Uyandırdığı Duygular	Hece	Dörtlük	7	28
100	Annem ile Minnoş	Şairin Annesi ve Kedisi Minnoş'un Şairde Uyandırdığı Duygular	Hece	Dörtlük	3	12
101	Asker Mektubu	Aşk ve Askerlik	Hece	Dörtlük	5	21
102	Bayram Gecesinde	Bayram Gecesinin Şaire Düşündürdükleri	Hece	Dörtlük	4	16

103	Çilelerin Anası	Şairin Annesinin Vefatı ile Hissettiği Duygular	Hece	Dörtlük	5	20
104-105	Canım Annem	Şairin Annesinin Yokluğunda Hissettiği Duygular	Aruz+Hece	Dörtlük	7	28
106	Giden	Şairin Annesinin Yokluğunda Hissettiği Duygular	Hece	Dörtlük	5	20
107	Gurbet Havası	Gurbet	Aruz+Hece	Dörtlük	5	20
108	Üsküdar'da Sabah Oldu	Kadere Sitem	Hece	Dörtlük	5	20
109	Yalan Dünya	Dünyanın Faniliği	Aruz+Hece	Dörtlük	3	12
110	Yalnız	Ayrılık ve Yalnızlık	Hece	Dörtlük	3	12
111	Yanık Mısralar	Aşk ve Vuslat	Hece	Dörtlük	3	12
114	Yalnızlık Adası	Yalnızlık	Hece	Dörtlük	5	20
115	Yanmayayım mı	Sevgiliye Sitem	Hece	Dörtlük	5	20
116	Yosun Bağlamış	Aşk ve Ayrılık	Hece	Dörtlük	5	20
117	Yunus Yangını	Yunus Emre	Hece	Dörtlük	3	12
118-119	Yumak Yumak	Ayrılık, Çaresizlik ve Sevgili ile Geçen Günlere Özlem	Hece	Dörtlük	7	28
120	Zorla Güzellik	Ayrılık ve Aşk	Hece	Beyit	7	14
121	Zavallı Hayriye	Şairin Köyündeki Bir Kızın Yaşadıkları	Hece	Dörtlük	5	20
122-123	Zavallı Aşkım – Zeynep	Mazi ve Eski Sevgili	Hece	Dörtlük	12	48
124-125	Batık Anlar – I- Zeynep Yıllar	Mazi ve Eski Sevgili	Hece	Bent	8	39
126-127	Batık Anlar – II- Zeynep Yıllar	Mazi ve Eski Sevgili	Hece	Bent	4	28
128-129	Doktor Hanım	Aşk, Ayrılık ve Çaresizlik	Hece	Dörtlük	7	28
131	Şair Duası	Şiir/ Şairlik	Hece	Dörtlük	3	12

GENEL DEĞERLENDİRME VE SONUÇ

Şair Bekir Sıtkı Erdoğan ve Halil Gökkyaya'nın şiir ve yaşam birlikteliği üzerinden Türk şiirine yaptığı katkıları ve buradan hareketle iki şairin şiirlerinde görülen, belli başlıklar altında sınıflandırılan ortaklıkları karşılaştırmalı bir yöntemle ortaya koymayı amaçlayan bu çalışmayla Erdoğan'ın Türk şiirini gerek biçim, gerekse içerik olarak inceleyip edindiği tecrübeleri kendi şiirine taşıdığı görülmüştür. Erdoğan'la yirmili yaşlardayken tanışan Gökkyaya, usta şairin o zamana kadar edinmiş olduğu; bilgilerden, tecrübelerden, hayat anlayışından ve disiplinli yaşayışından yeterli derece yararlanma fırsatı bulmuş ve öğrendiklerini kendi şiir sanatında uygulamıştır. İki şairin tanışmalarına, bir arada bulunmalarına, şiir konusundaki görüş alışverişlerine, ortak mekânda ve zamanda paylaşımlarına bakıldığında şairler arasında, şiir ilişkisinin artarak sürülelmesinden kaynaklanan bazı ortaklıkların varlığı tespit edilmiştir. Gökkyaya, şiirini oluştururken kullandığı hecelerden, nazım şekillerine ve nazım türlerine, ele aldığı konulardan şiirinde kullandığı kelimelere kadar çeşitli noktalarda Erdoğan'dan sanata ve şiire dair incelikleri öğrenmiş ve bu incelikleri kendi sanatına katmıştır.

Çalışma kapsamında incelenen Bekir Sıtkı Erdoğan'ın yayınlanan iki şiir kitabındaki toplam 92; Halil Gökkyaya'nın yayınlanan üç şiir kitabındaki toplam 203 şiir tek tek tarafımızdan konu, tema, vezin, nazım birimi başlıkları altında incelenmiştir. Bu inceleme sonucunda toplamda 295 şiirin şairler nezdinde belirli ortaklıklar çerçevesinde kurgulandığı görülmüştür. Buna göre Bekir Sıtkı Erdoğan'ın Bir Yağmur Başladı adlı ilk kitabındaki 26 şiirin 18'si hece, 7'i hece ve aruz vezni ortak kullanılarak, 1 tanesi de serbest vezin ve aruz vezni ortak kullanılarak yazılmıştır (bkz. Tablo: 1). Şairin ikinci kitabı olan Dostalar Başına 'da yer alan 66 şiirin 50'si hece, 13'ü aruz, 2'si serbest ve aruz vezni birlikte kullanılarak, 1'i de serbest vezin ve hece vezni ortak kullanılarak yazılmıştır (bkz. Tablo: 2). Gökkyaya'nın ilk kitabı Gün Doğarken adlı kitabındaki 71 şiirin 62'si hece, 3'ü aruz, 3'ü hece ve aruz vezni ortak kullanılarak, 2'si serbest vezin ve hece vezni birlikte kullanılarak, 1'i de serbest vezin ile yazılmıştır (bkz. Tablo: 3). Gökkyaya'nın ikinci kitabı Gün Orta'nda yer alan 55 şiirin 47'si hece, 8'i aruz ve hece vezni birlikte kullanılarak oluşturulmuştur (bkz. Tablo: 4). Gökkyaya'nın üçüncü kitabı Benim Değil' de yer alan 77 şiirin 67'si hece vezni, 10'u hece ve aruz vezni birlikte kullanılarak yazılmıştır (bkz. Tablo: 5).

Gökkaya Erdoğan ile tanışmadan önce aruz veznini bilmemektedir. Dolayısıyla aruz veznini kullanarak şiir meydana getirememiştir. İlerleyen yıllarda Erdoğan Gökkaya'ya aruz veznini öğretmiştir. Bu verilerden hareketle de Gökkaya'nın aruz veznini kullanımında Erdoğan'ın etkisinin fazla olduğu görülmektedir. Şöyle ki; Gökkaya'nın ilk kitabı olan Gün Doğarken'de aruz vezni ile yazılmış 3 şiir varken; Erdoğan'la tanışma döneminden sonra meydana getirdiği şiirlerden oluşan kitapları Gün Orta'sında 8 şiir, Benim Değil'de ise 10 şiirin aruz vezni kullanılarak yazıldığı görülür.

İki şairin şiirleri karşılaştırıldığında konu ve tema ortaklığı üzerinden de sanat anlayışlarının benzer ve farklı yönlerinin olduğu bu çalışmayla anlaşılmıştır. Buna göre; Bekir Sıtkı Erdoğan'ın yayınlanan ilk kitabı Bir Yağmur Başladı'da 26 şiirin konu/tema dağılımına bakıldığında; şairin 8 şiirde aşkı, 5 şiirde şiir/şairliği, 4 şiirde memleketi, ikişer şiirinde de gurbet ve dini tasavvufi konuları ele aldığı görülmüştür. (bkz. Tablo: 1) Erdoğan'ın ikinci kitabı Dostlar Başına'daki 66 şiirin konu/tema dağılımına bakıldığında; şairin 29 şiirde aşkı, 12 şiirde hüznün ve ayrılığı, 4 şiirde yaşama sevinci, 4 şiirde din ve tasavvuf, 3 şiirinde de ölüm temalarını ele aldığı görülür. (bkz. Tablo: 2)

Halil Gökkaya'nın Gün Doğarken adlı ilk kitabındaki konu/tema dağılımına bakıldığında daha çok aşk, özlem, ölüm, gurbet, memleket, şiir/şairlik, kadere sitem konularının ele alındığı görülmüştür. Gökkaya, 48 farklı şiirde bu temaların üzerinde durmuştur. (bkz. Tablo: 3) Gökkaya'nın ikinci kitabı Gün Ortası ele alındığında daha çok aşk, özlem ve kadere sitem konularına ağırlık verildiği anlaşılmıştır. Şair, bu kitabında 27 farklı şiirde aşk ve sevgiliyi konu öznesi olarak seçmiştir. (bkz. Tablo: 4) Çalışmada ele alınan şairin üçüncü kitabı Benim Değil'de daha çok aşk, özlem, ölüm ve kadere sitem temalarının ele alındığı görülmüştür. Toplam 52 farklı şiirde Gökkaya bu dört temel temanın odağında şiirlerini oluşturmuştur. (bkz. Tablo: 5)

İki şairin yaşadığı dönem ve şiir anlayışları karşılaştırıldığında Erdoğan'ın Gurbet, şiir/şairlik, memleket ve din ve tasavvuf gibi konularda yoğunlaştığı Gökkaya'nın ise daha çok beşeri aşk, özlem, kadere sitem, ölüm konularında şiirler ortaya koyduğu görülmüştür.

Klasik şiirde ve Halk şiirinde görülen mahlas alma geleneğine Erdoğan da uyarak; İşi sona erdiren, işi kesen, son, sonuncu (TDK Güncel Türkçe Sözcük) anlamlarına gelen Nihai mahlasını almıştır. Gökkaya da mahlas anlamında Erdoğan'ın yolundan giderek; çok büyük, ulu (TDK Güncel Türkçe Sözcük) anlamlarına gelen Celil mahlasını almıştır.

Erdoğan; her ne kadar sık sık “Ben yeni bir çığır açmadım, açılan çığırdan yürüyorum.” dese de Türk şiirinde yeni aruz kalıpları oluşturma, yazdığı gazellere ad verme gibi konularda çığır açmıştır. Erdoğan kitaplarında bulunan 5 gazele ad vermiş, Gökkaya da Erdoğan'ın yolundan giderek kitaplarında yer alan 18 gazele ad vermiştir.

İki şair dil ve üslup açısından karşılaştırıldığında; her iki şairin de günümüz Türkçesini kullanarak aruz vezniyle yazmış oldukları şiirlerde dahi zihafsız, imalesiz ve Arapça ve Farsça tamlamalardan uzak bir tarzla arı duru bir dille şiirlerini meydana getirmeye gayret ettikleri görülmüştür.

Erdoğan'ın şiirlerinde; şiirde giriş gelişme ve sonuç bölümlerinin bulunması, ikilemelerin şiirlerde çok sık kullanılması dikkat çekicidir. Gökkaya da Erdoğan gibi şiirlerinde; ikilemelere çok sık yer vermiş, şiirlerinde; giriş, gelişme ve sonuç bölümlerinin olmasına dikkat etmiştir.

Türk sanatında ve şiir geleneğinde var olan usta-çırak şeklinde öğrenmenin; Bekir Sıtkı Erdoğan ve Halil Gökkaya özelinde, 1989-2014 yılları arasında devam ettiği, hatta 2014 yılından itibaren de dolaylı olarak sürdüğü görülür. Şöyle ki Gökkaya; Erdoğan vefat ettikten sonra katıldığı şiir ve sanat toplantılarında ustası ile ilgili hatıralarını anlatıp, ustasına saygı adına Erdoğan'ın şiirlerinden örnekler vermektedir.

Her iki şair arasında, biçim ve tema ortaklığına dayanan benzerlikler ortaya koymuştur ki; çırak konumundaki Gökkaya ustası Erdoğan'dan şiir sanatı tekniğini de öğrenmiştir. Şiirlerde tespit edilen 8 farklı biçim ve 15 farklı tema benzerliği bu tespitimizi doğrular niteliktedir.

KAYNAKÇA

- Ağırgan, M., Ağırgan Ö. (2002). Bekir Sıtkı Erdoğan'la Söyleşi. *Ozan Ağacı Dergisi*, 4, 3-5.
- Akkuşak, O. (2004, 20 Aralık), *İlgazlı Bir Şair*. Yeni Şafak, s. 12.
- Aksan, D. (1999). *Halk Şiirimizin Gücü*. İstanbul: Bilgi.
- Aksan, D. (2004). *Cumhuriyet Döneminden Bugüne Şiir Çözümlemeleri*. İstanbul: Bilgi.
- Aksan, D. (2012). *Türkiye Türkçesinin Dünü, Bugünü, Yarını*. İstanbul: Bilgi.
- Aksan, D. (2013). *Şiir Dili ve Türk Şiir Dili*. İstanbul: Bilgi.
- Artun, E. (2012). *Âşıklık Geleneği ve Âşık Edebiyatı*. Adana: Karahan Kitabevi.
- Artun, E. (2012). *Âşıklık Edebiyatı Metin Tahlilleri*. Adana: Karahan Kitabevi.
- Bakiler, Y. B. (2012). *Sözün Doğrusu 1*, İstanbul: Yakın Plan.
- Banarlı, N. S. (2006). *Kültür Köprüsü*. İstanbul: L&M.
- Banarlı, N. S. (2011). *Türkçenin Sırları*. İstanbul: Kubbealtı.
- Başgöz, İ. (2008). *Türkü*. İstanbul: Pan.
- Bozkurt, H. (2002) *Bekir Sıtkı Erdoğan'ın Şiirinde Ses Organizasyonu*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Osmangazi Üniversitesi Sosyal/Bilimler Enstitüsü, Eskişehir.
- Çoban, A. (1991). *Bekir Sıtkı Erdoğan (Hayatı-Sanatı-Eserleri)*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi) Ondokuz Mayıs Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Samsun.
- Dereli, E. (2002). *Bekir Sıtkı Erdoğan'ın Şiirlerinde İmaj Dokusu*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Osmangazi Üniversitesi Sosyal/Bilimler Enstitüsü, Eskişehir.
- Duran, A. (2016). İlgazlı Bir Nazım Mühendisi: Halil Gökçaya. *Halk Edebiyatı Dergisi*, 11, 38-45.

- Erdoğan, B. S. (1965). *Dostlar Başına*. İstanbul: Baha.
- Erdoğan, B. S. (1993). *Eserlerinden Seçilmiş Şiirler ve Almanca Çevirileri ile*. İstanbul: Özgün Ajans.
- Erdoğan, B. S. (1996). *Bir Yağmur Başladı*. İstanbul: Tunç Matbaacılık.
- Erdoğan, B. S. *Gönüller Kavşağı*. Şairin El Yazma Oluşturduğu Henüz Yayınlanmamış Şiir Dosyası.
- Ergin, V. (2015). Vefatının Birinci Yıldönümünde: Bekir Sıtkı Erdoğan'ın Şiirlerinde Ahenk Unsurları. *Dede Korkut*, 7, 38-60.
- Gökkaya, H. (2005). *Gün Ortası*. İstanbul: Yüzakı.
- Gökkaya, H. (2008). *Benim Değil*. İstanbul: Yüzakı.
- Gökkaya, H. (2015). *Gün Doğarken*. İstanbul: Halk Edebiyatı Dergisi Yayınları.
- Gökkaya, H. (2017). *Yüzakı Şiirleri*. İstanbul: Yüzakı.
- Gökkaya, H. (2017). Bekir Sıtkı Erdoğan ile Çeyrek Asır. *Halk Edebiyatı Dergisi*, 16, 56-57.
- Gökkaya, H. (2019). Bekir Babanın Mekânları ve Evleri. *Halk Edebiyatı Dergisi*, 30, 62-63.
- Kabaklı, A. (2008). *Türk Edebiyatı*. IV. Cilt, İstanbul: Türk Edebiyatı Vakfı.
- Kaplan, M. (1997). *Şiir Tahlilleri II*. İstanbul: Dergâh.
- Kaplan, S. (1984). Bekir Sıtkı Erdoğan'la Otuz Beşinci Sanat Yılında. *Türk Edebiyatı*, 133, 18-22.
- Karabay, M. (2002). *Geleneksel Şiirin Bekir Sıtkı Erdoğan'ın Sanatına Etkileri*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Trakya Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Edirne.
- Karataş, Ş. (2012). Aruzun Son Temsilcisi: Bekir Sıtkı Erdoğan. *Dil ve Edebiyat*, 43, 36-41.
- Kaya, D. (2010). *Türk Halk Edebiyatı Terimler Sözlüğü*. Ankara: Akçağ.
- Kolcu, A. İ. (2017). *Cumhuriyet Edebiyatı I*. Erzurum: Salkımsöğüt.

- Kolcu, A. İ. (2014). *Şiir Tahlilleri*. Erzurum: Salkımsöğüt.
- Kocakaplan, İ. (2011). *Edebiyat Burcu Makaleler*. İstanbul: Türk Edebiyatı Vakfı.
- Köprülü, M. F. (2004). *Saz Şairleri*. Ankara: Akçağ.
- Okay, O. (2011). *Edebiyat ve Edebi Eser Üzerine*. İstanbul: Dergâh.
- Özarslan, M. (2001). *Erzurum Âşıklık Geleneği*. Ankara: Akçağ.
- Özbek, M. (1994). *Folklor ve Türkülerimiz*. İstanbul: Ötüken.
- Subaşı, M.İ. *Halil Gökçaya'nın Şiiri*, Henüz Yayımlanmamış Yazı.
- Yardım, M. N. (2005). *Türk Şiirinden Portreler*. İstanbul: Nesil.
- Yardımcı, M. (2014). *Başlangıçtan Günümüze Türk Halk Şiiri*. İzmir: Kanyılmaz.
- www.hareni.com. (13 Mayıs 2013)
- www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts (27 Haziran 201)

EKLER

EK-1. TARAFIMIZDAN HALİL GÖKKAYA İLE YAPILAN RÖPORTAJ

Halil Gökkaya kimdir? Doğumunuz, çocukluk yıllarınız, okuduğunuz okullar, Ilgaz ve İstanbul hayatınızdan bahseder misiniz?

Ben, 1969 senesinin 5 Mayıs'ında Haseki Devlet Hastanesinde dünyaya gelmişim. Ailem, Kumkapı Hemşeri Sokak'ta oturuyordu. Babam Seydi Gökkaya, annem Şerife Gökkaya'dır. Ali adında 1955 doğumlu bir ağabeyim var. Benden iki yaş küçük kardeşim Emine, 1971 yılında dünyaya gelmiş. Aynı mahalledeki Kâtip Kasım İlköğretim okuluna altı yaşımdayken babam beni okula yazdırdı. 1975 senesinde ilkokula başladım.

Hemşeri Sokakta yaklaşık üç yüz, dört yüz metre kare arsa içerisinde üç, dört gecekondular var. Gecekondular ortalama altmış, yetmiş metrekareye oturuyordu Bizimki biraz daha büyüktü. Üç gözlü idi. İki odası, bir holü, arka tarafta da bir mutfağı vardı. Tuvalet ve banyosu vardı. Kız kardeşim doğduktan sonra beş kişilik bir aile olduk.

Sokağımız, mütevazı bir İstanbul sokağıydı. Üç tane güzel ağacımız vardı. Yanılmıyorsam ağaçlardan biri ceviz, biri kavak, diğeri de ıhlamurdu. Bahçeli bir gecekondular olması nedeniyle yazın hayatımız bahçede geçiyordu. Yan komşumuz rahmetli Kamil amca yaz günlerinde genellikle dondurma yapardı. Makineyi eliyle çevirerek yapardı. O yıllarda elektriğin olmadığını hayal meyal hatırlıyorum. Hatırladığım kadarıyla 1976 yılında aldık elektriği. Su vardı. Suda da sık sık problem oluyordu. Sürekli sular kesiliyordu. Yakınıımızdaki Nişancı Mehmet Paşa Camisi'nin yanında bir çeşme vardı. Suyu oradan taşıyorduk.

Karşımızda bir tane bahçeli gecekondular vardı. Gecekondular atlar, at arabaları vardı. Hatta bahçelerde küçük küçük bostan tarzı ekilip biçilen alanlar da vardı. Mahallemizde binalar yeni yeni bitmeye başlamıştı. Gecekondular binaya geçiş olduğu bir dönemdi yani. Yaklaşık bir kilometre çevremizde Yenikapı bostanları vardı. Komşularımız domates, salatalık, biber, kıvırcık ne varsa bütün zerzevat oradan at arabalarıyla alıp, satardı. Kastamonulu rahmetli Kamil amcamız yazın dondurma satardı. Kışın da şambaba gibi tatlılar satardı. Kamil amcanın iki tane

oğlu, iki de kızı vardı. Yan tarafımızdaki diğer komşumuz Yusuf amca da Çankırı Çerkeşliydi. Üç hemşeri, bahçeli evde çok güzel bir şekilde yaşardık. Birlikte akşam çayları içilir, muhabbetler yapılırdı. Yan binada komşumuzun çocukları vardı. Onlar yazın gelirdi. Çizgi roman getirirlerdi. Oradan çizgi roman tutkumuz başladı. 1976-1977 yıllarda daha küçük yaşlarda çizgi romanları henüz bilmiyordum ama onlarda görüyordum.

Çizgi romanlar sizde derin bir iz bırakmış herhalde? Hala devam eden bir tutku mu bu?

Evet, kırk yıllık çizgi roman tutkum var. İlkokuldaki öğretmenimiz Müzeyyen Çamlıca'ydı. Evimiz okula çok yakındı. Kışın okula gidip gelirken zorlanmıyordum. İlk sene bazen ağabeyim okula götürüp getirirdi. Okula gidiş geliş çok rahattı. Babam, okul yönetimine rica edip beni okula altı yaşında yazdırmıştı. Babam mahallenin iğne, pansuman gibi tedavisini yapardı. Bir anlamda küçük bir cerrah da diyebiliriz. Babamı çok severlerdi. Babam da herkesi çok sever, tedavi eder, herkese bakardı. Rahmetlinin Ayhan Işık'tan Vehbi Koç'a kadar evlerine gidip onların da tedavilerine yardımcı olduğu olmuş. Kuledibi Hastanesi diye geçerdii o zaman İstanbul Belediye Hastanesiydi. İstanbul Belediyesine bağlıydı.

Babanız askerde öğrenmiş herhalde sıhhiye işlerini?

İstanbul'da askerde öğrenmiş. Daha sonra Cerrahpaşa, Kuledibi'ndeki hastanede cerrahi servisine girmiş. Yani 1948-1976 yaklaşık otuz sene hastanede çalışmış. Zaten bonservisi var. Bonservisinde pansumancı yazıyor. O zamanın yarım cerrahı gibi.

Sonra İstanbul'dan Ilgaz'a Kale köyüne taşındınız?

1977'de babam Seydi Gökkaya'nın Beyoğlu Devlet Hastanesindeki görevinden emekli olması ve İstanbul'un karışık olması, biraz da seksen öncesi zorlu yıllar olması nedeniyle memleketimiz Çankırı Ilgaz'a taşındık. Ağabeyim 1975 yılında askere gitmişti. 1977'de askerden geldi. Zaten ağabeyim askerden geldiğinde biz Ilgaz'a gitmiştik.

Getirdiğimiz eşyalar köydeki eve sığmadı. Köydeki ev büyükbabamdan kalma bir evdi. Bir tarafında amcamlar kalıyordu. Bir tarafında biz kalıyorduk. Daraba denilir o şekilde ayrılmıştı ev. İki merdivenle çıkılıyordu. Büyükbabam

vefat etmiş ama babaannem hayattaydı. Oraya sığmadı bazı eşyalarımız. Babam bazı eşyaları, dolapları sakladı. Yeni ev yaptı, yeni eve kurdu.

İki katlı ahşap bir evdi. Altında dam, üstünde ev var. Altta hayvanlar var. Tavuk, inek, öküz... Kapıda öküz arabası var. Amcamın çocukları da var. İki tane kızı var. Amcamla babamın arasında yaklaşık altı, yedi yaş vardı.

İstanbul'dan sonra köye gelince oradaki yaşam dikkatinizi çekmiştir?

Ben çikolata çocuğu olarak İstanbul'dan gelmişim. Yedi, sekiz yaşında küçücük bir çocuğum. İdare dediğimiz gaz lambası var. İdare, lavabolarda kullanılıyor. Lavabolar evin dışında. İdare, orda yakılıyor. Ya da çıra ocakta tutuşturuluyor kışın. Yazın idare yakılıyor. Teneke kap içerisinde idare. Gaz lambasının camı düşmesin, kırılmasın diye. Fener gibi. İdare dediğimiz küçücük teneke, içinde bir fitil ve gazyağı var. Tabii çok şaşırdım. Aşağıda inekler, öküzler gürültü yapıyorlar. Yukarda biz yatıyoruz. Ben korkuyoruz, uyuyamıyorum geceleri. Sabahleyin erkenden hayvanlar başlıyorlar bağırmaya. İnsanlar bağırıyor. Köpekler var, kediler var. Horozlar başlıyor ötmeye. Bütün köy hayatı... Evimizin önü çimen zaten. Bizim evimiz köyün harmanına çok yakın. Müthiş bir manzarası var. Boydan boya önü tarla, arkası tarla... Yaklaşık altı, yedi dönüm içerisinde uzun bir konak... Halil Çavuş'un konağı...

Köyde elektrik yok, su yok, telefon zaten yok. Çok rahatsız oldum, köye uzun süre uyum sağlayamadım. İnsanların konuşmalarına alışamadım. Uyum sağlamam çok zor oldu. İlk sene okula ağlayarak gelip giderdim. Oradaki çocuklar beni horluyorlar, dövüyorlardı. Bir de benimle yaşıt çocuk hemen hemen yok. Hepsi benden üç, beş yaş büyük çocuklar. Taş mektep... Taş mektepte beş tane sınıf vardı. Yanılmıyorsam dört tane öğretmen vardı. Bazı sınıflarda iki sınıf var, bir öğretmen ders yapıyor. Sınıflar aynı anda ders görüyorlar.

Köye gelince üçüncü sınıftaydım. Orda matematik falan soruyorlar ben hemen çözüyordum. Onlar hiçbir şey çözemiyordu. Öğretmen kızıyor onları eve göndermiyor, beni erken gönderiyordu. Bu sefer çocuklar, akşamleyin gelip beni dövüyorlardı. Nasıl bizi ekiyorsun, soruları çözüyorsun, sen de çözmeyeceksin diye. Hemen hemen her gün dayak yiyordum ben. Artık canıma tak etmişti yani.

Şiirlerinizde yer verdiğiniz ve köyünüzden geçen Devrez çayı ile tanışmanız nasıl oldu?

Devrez çayı ile tanışmam 1978 senesinde oldu. Sınıf arkadaşlarımızla bayramda Ilgaz'a gidiyoruz. Altı, yedi tane arkadaş. Gezmeye gidiyoruz. Çocuklar kestirme yoldan geçecekler. Bayram harçlığı olarak babam bana çok güzel bir para verdi. Ben onlara bir şeyler ısmarlayıp, onları sinemaya götüreceğim. Sinema vardı Ilgaz'da. Sinemada kahramanlık filmleri falan oynuyor. Devrez çayının oraya geldiğimizde bir baktım kocaman bir ırmak akıyor. Çocuklar paçalarını sıvadılar, ayakkabılarını çıkardılar, elbiselerini ellerine alıp geçtiler. Su beni götürecekti diye korkudan ben geçemiyordum. Ondan sonra arkadaşlar paçalarını sıvadılar, elimden tutup beni de karşıya geçirdiler. Her tarafım ıslandı. Bayramlık kıyafetler kirlendi. O ıslak haliyle çoraplarımı ve ayakkabılarımı giydim. Devrez'la tanışmam bu şekilde oldu. Ama güzel oldu! Gittik, bayrama katıldık. Bayramdan sonra sinemaya gittik. Sonra arkadaşlara bir şeyler ikram ettim. Babam emekli olduğu için o zamanlar ben zengin çocuğu sayılıyordum. Emekli maaşı var. Yeni bir ev temeli attı. Şahane bir konak yaptırdı. İstanbul gören bir adam olduğu için evi güzel yaptırdı.

Bir sene içinde bizim hemen hemen gece yarısına kadar misafirimiz hiç eksik olmadı. Çünkü adamın kafasına taş gelmiş, kafasını bir yere vurmuş, ayağına bıçak gelmiş, elini kesmiş babam tedavi ediyor. İğne yaptırmak isteyen geliyor. Yarası olan geliyor. Hastası olan geliyor. Babam iğne yapmaya gidiyor. Gelenler de tavuk, yumurta falan getiriyorlar. Köyün sevilen kişisi olmaya başladı babam. Çocuklar da artık beni dövmemeye başladılar. Çocuklara da iğne yapıyor babam.

Ortaokula başlamanıza gelecek olursak ortaokula Ilgaz'da başladınız değil mi?

Önce Ilgaz'da İmam Hatip Lisesinin ortaokul bölümüne yazıldım. O zamanda Ilgaz'a yeni İmam Hatip Lisesi yapılmıştı Ilgaz'ın büyüklerinden Rahmetli Tevfik Ekmekçioğlu ve ileri gelen bir sülale vardı. Onlar bir araya gelmişler, hem hastanenin büyük hastane haline gelmesine hem de bir imam hatip okulu açılmasına ön ayak olmuşlar. Çünkü tek bir lise vardı Ilgaz'da. Lise ile ortaokul bir arada eğitim-öğretim yapıyordu. Bir dönem öğleye kadar, bir dönem de öğlenden sonra... Zaten lise de 1970'den sonra açılmış Ilgaz'a. 1970'e kadar lise de yok Ilgaz'da. Önce imam hatibe yazılmıştım. Okulun ikinci gün bir öğretmenle sıkıntı yaşadım. O gün imam hatibi bıraktım. Ondan sonra lisenin ortaokuluna gittim. Atatürk

Lisesinin ortaokulunda ilk başta yer falan sıkıntısı vardı. Babam, sözü dinlenen bir adam olduğu için İngilizce sınıfı olan özel bir sınıfa kaydım yapıldı.

Köyden okula gelip gitmeniz nasıl oluyordu?

Okula köyden gidiş geliş yapıyoruz. Beş altı kilometre gidiş; beş altı kilometre geliş... Kestirme yoldan gidilirse dört, beş kilometre... Sıcakta soğukta, yazda kışta hep gidip geldik. Haftada bir araba ya da kamyon denk gelirse onlara biniyoruz. Sekiz on arkadaş yürüyerek gidiyoruz, yürüyerek geliyoruz. Elele tutuşarak, elimizde sopalarla, birbirimize destek olarak, paçalarımızı sıvayarak... Birisi ırmağa giriyor su kapmasın diye diğeri onun elinden tutuyor. Bu şekilde birlik oluşturuyoruz. Yoksa bazen su alıp gidebiliyor. Özellikle ilkbaharda mart, nisan aylarında hoyrat oluyor. Devrez'i geçemeyip geri gidip, köprüye dolandığımız da oluyordu. O zaman yol 200-300 metre uzuyordu. Bayağı bir yol vardı.

Bazen yukarı mahallenin çocukları erken gidiyordu. Sabahları altı buçuk gibi evden çıkıyoruz, her yer karanlık. Arkadaşlar gitmiş oluyorlar ya da o gün okula gitmeyen oluyor. Ya da Ilgaz'da akrabasında kalan oluyor. Bazen iki, üç kişi bazen tek başına kaldığın oluyor. İki üç kişi olduğunda annelerimiz, babalarımız özellikle kış günlerinde ellerinde soplarla, tüfeklerle bizi anayola kadar getiriyorlardı. Köye kurtlar ve ayılar indiği için.

Lise yılları da aynı şekilde geçti değil mi?

Evet, aynı lise yılları da bu şekilde geçti. Altı sene bu şekilde geçti. Sadece bir avantajımız 1983 senesinde elektrikler geldiği için arada birkaç direkt lamba vardı. Köyün önüne kadar aydınlık oluyordu. En azından yolumuzu görebiliyorduk ama ondan sonra yine yaklaşık beş kilometrelik kısmın büyük bir bölümü zifiri karanlıktı. Fenerlerimizi bile pili bitmesin diye sürekli yakamıyorduk. Köpek ulumaları, kurt ulumaları, kuş sesleri, ibibik sesleri hepsi birbirine karışırdı sabahleyin o gidiş gelişlerde. Ve o yollarda Allah nasip etti ben tabiatı, güzellikleri, zorlukları, çileyi keşfettim.

İlkokul ya da çocukluğunuzda şiirle ilgili bir hatıranız ya da şiir karalamanız falan var mıydı acaba?

Karalamam yok fakat şiirle tanışmam var. Güzel şiir okuyordum. Kibar bir çocuk olduğum için, İstanbul çocuğu olduğum için öğretmenler güzel konuşuyorum diye bana şiir okuturlardı. İlkokul şiirleri... Ayrıca bizim köyün kütüphanesi vardı.

Orada da şiir ile tanıştım. Orda ağabeyler Niyazi Yıldırım Gençosmanoğlu'ndan, Bekir Sıtkı Erdoğan'dan şiirler okuyordu. Beş, altı şiir kitabı vardı. Çok sayıda şiir kitabı yoktu. Dergilerden de okuyorduk.

Köyünüzde âşık var mıydı, köyünüze başka yerlerden âşıklar gelir miydi?

Köyümüze elinde sazlarıyla âşıklar gelirdi. Hemen hemen her ay bir kişi gelirdi. Çoğunlukla Çorum, Çankırı, Kastamonu taraflarından geliyorlardı.

Sadece çalıp söyleme mi yoksa bir şeyler de satıyorlar mıydı?

Bazıları çalıp söylüyordu. Onlar gezen âşıklardı. Köylü onları iki gün, üç gün misafir ediyordu. Yiyorlar, içiyorlar, söylüyorlar, gidiyorlardı. Güzel hikâyeler anlatıyorlardı. Bir de köy kalabalık bir köydü. Sadece bizim taş mektepte 56 talebe vardı. Köy odası vardı. Yüz elli, iki yüz hane vardı köyde. Çok büyük bir köy... Ilgaz'ın zaten yetmiş köyünden on köyü büyüktür. Bu on köyden biri de Kale köyüdür.

Bir de Âşık Yaşar vardı köyünüzde değil mi?

Evet, köyümüzde Âşık Yaşar vardı. Başka âşıklık geleneğine uygun olarak saz çalanlar da vardı ama en önemlisi Âşık Yaşardı. Âşık Yaşar'ın akrabaları ve başka âşıklar da vardı. Onların da sazları vardı, onlar da çalıyordu. Âşık Yaşar, babamla yaşitti. Babamım asker arkadaşıydı. 1918 ya da 1919 doğumluydu. Babamla İstanbul'da Çengelköy'de askerlik yapmışlar. Babamın üç asker arkadaşı vardı. Servet amca, Âşık Yaşar ve Mustafa Yıldırım. Âşık Yaşar'ın en çok söylediği tekerlemelerden birisi:

Âşık Yaşar iyi bilir bu işi.

Muhallebi yerken kırıldı dişi.

Şeklindeydi. Çok güzel maniler söylerdi. Bir de bizim o komşularımızın içinde Hayriye annemiz vardı. Sütannem gibi... İstanbul'dayken bizim ziyaretimize gelmişler. Hayal meyal hatırlıyorum. Ben henüz üç, dört yaşımdaydım. Annem süttten kesildiği halde bazen emerdim annemi. Zamanında o da emzirmiş beni. Hayriye anne de yaklaşık 1920 doğumluydu. Annemden on yaş büyüktü. Ama beni çok severdi ve emzirirdi. Hatta sütü yoktu yine de emzirirdi. Çünkü ağladığım zaman emzik yok. Meme veriyorlardı ağzıma.

Bir de çerçi demiştiniz ondan da bahseder misiniz biraz?

Çerçiler gelirdi köye. Çerçi, köylerde seyyar satıcılık yapan kişilere denir. Sahte takılar, normal çakmaklar, muhtar çakmakları, bıçak, çakı gibi araç gereçler satarlardı. Onlardan da şiir ve mani söyleyenler olurdu. Bir de elekçi dediğimiz çingenelerden saz çalan çok olurdu. Elekçiler gelip köyde ağaçları kesip elek yaparlardı. Köyden deri alırlar, o derileri kesip kuruturlar, kasnağa takarlar, kasnağı da kalbur yaparlardı. Onunla çok güzel türkü, mani, şiir söylerlerdi. Hatta saz çalanlar da vardı. Bizim köyün çok büyük bir meydanı var. Özellikle kış uzun sürüp altı ay olduğu için altı ay yaz altı ay kış olduğu için adamlar geliyorlar köye sığınıyorlar. Köy büyük köy olduğu için yeniliyor, içiliyor, ikram ediliyor. Düğünler oluyor. Düğünlerde çalınıp söyleniyor. Kınalarda çalınıp söyleniliyor. Bizim köyün düğünleri çok meşhurdu. Sinsin geleneği vardı. Şaman geleneğinden gelme olduğunu sonradan öğrendim. Büyük ateşler yakılırdı. Büyük kamyon lastikleri yakılırdı alanda. Bazı düğünler iki gece, üç gece yapılırdı. Geceler eğlenceli olurdu. Kına gecesi, yaren gecesi... Atışmalar olur, maniler okunur, oyunlar oynanırdı. Yemekler yenilir, ateşler yakılırdı. Bazen bir gün, bazen iki gün sürerdi.

Sinsin tam olarak nasıl oynanıyordu?

Önce köyün muhtarı ya da ileri geleni önce çıkar hayırlı olsun, der. Eline bir mendil alır, bir tur atar, sonra onun karşısına onun akranı birisi çıkar onun üzerine koşar ona vurur. O çıkar onun elinde mendili o alır, o tur atar. Oyun bu şekilde devam eder. Ateşin etrafını diğer kişiler çevirir. Bazıları ateşin üstünden de atlardı. Onu övünç kaynağı olarak görürlerdi. Sinsinde en önemli şey davul ve zurnadır. Tempo tutma var. İki davul, iki zurna gelir. “Gümbede güm be güm be de güm be/ gümbede güm be güm be de güm be” böyle tempo tutulur. Ramazan davulu hariç, düğünlerde çalınan davullar bir de sinsinlerde çalınan davullar vardı.

Başka kimlerden neler duydunuz, uzun kış geceleri nasıl geçirdi?

Yaşar amca babamın dostu olduğu için gelirdi, çay demlenirdi. Uzun kış gecelerinde annem çay demlerdi. Yatsı namazından sonra gece yarısına kadar sohbet ederdik. Saz dinlerdik. O çalardı babam da söylerdi. Babam güzel hikâyeler anlatırdı. Şiir de bilirdi maniler de bilirdi. Babamın masal anlatması çok meşhurdu. Bütün komşu çocukları da gelirdi. Babam, hem masal anlatır hem de gerçekleri

masal gibi anlatırdı. Çanakkale hikâyeleri anlatırdı. Hatıralarını masalsı bir şekilde anlatırdı. Babamın çok tatlı bir dili vardı. Benim kan kardeşlerimden birisi uzun zamandır köye gelmiyordu. Bu bayram gelmiş. Görüştük. Seydi amca yok ki bize masal anlatsın, hikâye anlatsın diyor. Unutmamış! Halk hikâyeleri masallar, kahramanlık hikâyeleri neler neler anlatırdı. Nasıl akıcı anlatırdı, inanamazsın! Bir radyodaki halk hikâyeleri bir de babamdan duyduğum hikâyeler çok farklıydı. Ömer Seyfettin'in Pembe İncili Kaftanı'ndan Forsa'sına kadar aynı derecede, aynı zevkte dinlediğim hikâyelerdi. Bazen o Perili Köşk'te olduğu gibi hikâyelerle korkardık. Gizli Mabet gibi hikâyelerle donardık. Bir de Hazreti Ali hikâyeleriyle coşardık yani. Ağladığımız hikâyeler olurdu.

Bekir Sıtkı Erdoğan ile tanışmadan önce şiir konusundaki durumunuz, çalışmalarınız, bilgileriniz ne durumdaydı?

İlk olarak, halk hikâyeleri, maniler, çerçiler, saz âşıkları beni etkiledi. Bunun haricinde kına gecelerinde türküler, ağıtlar, maniler; kız almaya gittiğimiz zaman duvak manileri ve şiirleri söylenirdi. Hala yapılabilir ama özellikle son on beş yıl içerisinde iyice azaldı onlar. Bizde bir de düğünden bir gün sonra damadın evine gidip, türkü söyleme vardı. Üç gün süren bir düğün yani; kına, düğün, gelin taçlanması. Öyle bir şey yani. Bunların haricinde okulda öğretmenlerimiz şiir ezberlettirirlerdi bize. Yerli Malı Haftası şiirleri, 23 Nisan şiirleri olurdu. Türkçe kitaplarında olan şiirleri ezberler, tahtada çıkar okurdum.

Şiir yazma olarak olmasa da okuma ve şiirden zevk alma olarak arkadaşlarınızdan farklı bir yönünüz vardı yani?

Vardı. Özellikle bizim köy odasında okunan Necip Fazıl Kısakürek'in "Sakarya" şiirini ufak ufak dinlemeye ve şiirlerden etkilenmeye başladım. Sonra Bekir babanın "Dostlar Başına" ve "Bayram Gecesinde" şiirlerini ezbere biliyordum. Bunlar ezbere okuduğumuz şiirlerdi. Ama henüz şiir yazmıyordum. Ortaokula başladığımızda benim edebiyata olan ilgim çok artmaya başladı. Çünkü ortaokulda ayrı bir ortam var. Bizim köy gibi değildi. Köyde iki sınıf bir arada olduğu da oluyordu. Ortaokulda öğretmenlerimiz değişik, müfredat değişikti. Bir de köyde ağaç dikme, sağı solu süpürme, temizlik yapma, oraya buraya gitme... Çobanlara yardım ediyorsun. Köyde aktif çalışıyorsun. İki üç çocuğu, çoban köpeği ile birlikte çobanın yanına salıyorlardı. Çünkü o zaman üç yüz, beş yüz tane sığır

vardı köyde. Bu gibi işlerle uğraştığımız için derse pek fazla zaman ayıramıyorduk. Ortaokula geldiğimizde baktık ki her şey farklı. Türkçe ayrı bir ders, öğretmeni ayrı, kitaplar çok güzel... Okulda çok iyi bir kütüphane vardı. İşte orada ilk tanıştığım kişilerden biri Orhan Veli Kanık, diğeri de Ziya Gökalp'ti. Orda ilk ezberlediğim şiiirlerden biri:

“Küçüktüm, küçüktüm.

Top oynadım, acıktım.”

Dizeleriyle başlayan bir şiiirdi. O çok hoşuma gider, onu ezbere okurdum. Bir de Orhan Veli'nin o zaman “Kitabe-i Seng-i Mezar” şiiiri vardı.

Hiçbir şeyden çekmedi dünyada

Nasırından çektiği kadar;

Hatta çirkin yaratıldığından bile

O kadar müteessir değildi;

Kundurası vurmadiğı zamanlarda

Anmazdı ama Allah'ın adını,

Günahkâr da sayılmazdı.

Yazık oldu Süleyman Efendi'ye

...

O zamanlar rahmetli babamın da nasırları vardı. Ben okurdum, babam gülerdi. Nasırdan şiiir mi olur, falan diye düşünürdüm. Sonra “Bedava Yaşıyoruz Bedava” şiiiri de çok hoşuma giderdi. “Anlatamıyorum” kısa bir şiiir olduğu için severdim. “İstanbul'da Boğaziçi'nde Bir Fakir Orhan Veli” şiiiri çok duygulu gelirdi bana. Bunlardan sonra Karacaoğlan'la tanıştım. Dadaloğlu ile tanıştım. Ben, sonradan farkına vardım Yaşar amca ve diğeri saz âşıkları da Karacaoğlan, Dadaloğlu gibi şairlerden şiiirler okurlardı. Âşık Veysel'in şiiirlerini okurlardı. Âşık Veysel'i ben çok severdim. Annem de çok severdi. Radyodan da dinlerdik. Annem çok güzel türkü söylerdi. “Uzun İnce Bir Yoldayım, Dostlar Beni Hatırlasın...” Bunları âşıklar da söylerdi, annem de söylerdi. “Yüksek Yüksek Tepelere Ev Kurmasınlar” türküsünü falan annem çok söylerdi. Annemin sesinden kaydettiğim türküler var. “Yüksek Yüksek Tepeler” var, “Beyoğlu'nda Gezersin, Gözlerini Süzersin...” var. Zamanında annemden bu gibi türkülerini kaydetmişim.

Sonra Karaoğlan'ın bir şiiiri benim ilgimi çekmeye başladı. “Bir Kız Bana Emmi Dedi Neyleyim” Çok hoşuma giderdi. Çocuktuk sene 1983 gibi. On dört

yaşındayım. Köyde, okulda falan kızlar var. İlgimiz aşk şiirlerine doğru kaymaya başladı. Henüz yazmıyordum ama aşk şiirleri beni çağırmaya başlamıştı. O zamanlar hayatımıza teyp ve kasetler de girmeye başladı. İstedığımız türküye ulaşabiliyorduk. 1983 itibarı ile yaz tatillerinde İstanbul'a gitmeye başlamıştım. O yıllarda İstanbul'da Erol Evginler, Sezen Aksular, Gülden Karaböcekler çok meşhurdu. Ferdi Tayfur, Orhan Gencebaylar... Ağabeyim de onları çok seviyordu. Ağabeyim, küçük bir teyp hediye etmişti bana. İlk önce pilliydi sonradan da adaptörlü. Pil olduğu için dinleyemiyordum. Sonra adaptör devreye girince rahat dinlemeye başladım. Sabaha kadar kaset dinliyordum cumartesi, pazar günleri. Kasetler çok para olduğu için. Çok fazla kasetimiz yoktu. Bizim için o zamanlar çok pahalıydı. Emanet falan kasetler alıyordum arkadaşlardan.

1980'li yıllar öncesinde Tercüman Çocuk okumaya başlamıştım. Türkiye Çocuk'tan sonra onlara başlamıştım. Onlarda da çok güzel şiirler olurdu. Hikâyeler, çizgi romanlar olurdu. 1978'de Hilal Yavru Türk dergisiyle başladım zaten. Hilal Yavru Türk dergisinin her sayısında rahmetli Niyazi Yıldırım Gençosmanoğlu'nun bir şiiri çıkardı. Oğuz Kağan Destanı'nın bölümleri... Hepsini gümbür gümbür okurduk ağabeylerle, ülkücü ağabeyler... Biz ülkü ocaklarına gidip geliyoruz.

Ortaokulda Türkçe öğretmeninizi hatırlıyorsunuz herhalde? Nasıl bir iz bıraktı sizde şiir konusunda?

Bizim ortaokuldaki Türkçe öğretmenimiz okul müdürümüzüzdü. Çok ciddi, çok yakışıklı, çok babacan biriydi. Ama çok sertti. Renkli gözlüydü. Bize yakın Keseköy'dendi. Adı İsmail Küsmez'di. Hala hayatta... Bildiğim kadarıyla çocukları da doktor oldular. Şiir okurduk. Öğretmenimizin sorduğu sorulara anında cevap verirdik. Bir dördlük okurdum öğretmen çok mutlu olurdu. Severdi yani ezbere okuyordum. Millet bakarak okuyor, ben ezbere okuyorum. Biliyorum yani. Bir duyduğum şeyi ezbere alıyordum bant gibi. Ortaokul yıllarında henüz Cahit Sıtkı kitapları falan yok ama Türkçe kitaplarında olan şiirleri ezberliyordum. Ortaokul kitaplarında Cahit Sıtkı Tarancı da var, Orhan Veli de var. Hatta Ömer Seyfettin'in şiiri bile vardı. Onlarla birlikte âşık olmaya başlayınca aşk şiirleri de devreye girmeye başladı. Ortaokul sonu, lise başlarında aşk duygusu başladı. Belli bir kişi yok ama genel olarak ergenliğe erdiğimiz için gençlerle beraber sinemalara gidiyoruz. Televizyon da geldi evimize. Diziler de başladı. Tabii bu sefer gözümüz

gönlümüz açıldı yani. Birden bire evimize pencere girdi. Dünyaya bakıyoruz sanal da olsa. Orda müzik, dizi, sinema, aşk, hüzün... Her şey var.

Lise yıllarında yarışmalara katılmadan önce şiir karalamalarınız oluyor muydu?

Yarışmalara katılmadan önce karalamalarım vardı. Serbest, hece, dördlük, iki dördlük, üç dördlük böyle yazdığım karalamalarım vardı. Ama şiir denir mi? Mesela o defterlerden birini geçende buldum. 1984 yılında lise birde bir kıza âşık olmuşum, bir şeyler yazmışım. “Uzun saçların, güzel gözlerin” diye bir şeyler... Düzenli şiir defteri tutmaya lise ikideyken 1985’te başladım.

Sonra yarışmalara katılmanız nasıl oldu?

1985’de bir yarışma oldu. Orman Haftası’yla ilgili, ağaçla ilgili bir yarışma... İki tane şiirim dereceye girdi. Ben ikinci oldum, arkadaş adına yazdığım şiir birinci olmuştu. Birinci olan arkadaşım Salih’ti. Ona marka bir kalem hediye ettiler. Özel kutusunda... Böyle bir dolmakalem olur mu? İçine dolduruyorsun mürekkebi, yaklaşık yirmi sayfa yazıyorsun, mürekkebi bitmiyor. Şahane yazıyor bir de! Öğretmenler, imza atarken görüyorduk o kalemleri. O kadar kıymetliydi o kalemler. Hatta Salih bana dedi ki; bu dolmakalem senin hakkın! Yok, kardeşim sana hatıram olsun, dedim. Hala görüşüyoruz Salih kardeşimle.

Daha sonra öğretmenler günü yarışmasında inanılmaz bir şey oldu. Kendi adıma ve iki arkadaş adına da şiir yazmıştım. Şiirlerin üçü de dereceye girdi. Birinci olan şiir benim şiirimdi. İkinci olan şiiri Serdar’ın adına, üçüncü olan şiiri de Melih’in adına yazdığım şiir... Arkadaşlarım bunlar. Kendi adıma yazdığım şiir Allah’tan birinci oldu. Kasım ayından önce açıklanmıştı yarışma. Bana hediye veriyorlar, arkadaşlarım da hediye alıyor. Dolma kalem hediyesi... Kürsüye çağırıyorlar, şiir okutturuyorlar. Allah Allah nasıl bir şey bu şiir olayı? dedim. Şiire boş bir uğraş gibi bakıyordum. Ne yapacağım şiiri yazıp da zaten herkes yazmış, bir de ben ne yazacağım, diye düşünüyordum. Sonra nasıl bir şey bu, dedim? Hikâye yazmaktan daha kolay! Ufak bir şey yazıyorsun adam seni bütün sınıfın önünde, okulun önünde ya da okulların önünde çıkartıp okutturuyor şiiri. Okullar arası yarışmalar da oluyordu. Benim o şiirlerden bir tanesi Çankırı’ya gitti. ”Bu çiçekleri kabul et öğretmenim” nakaratı bu. 11 hece ama tabii duraklar bozuk yani. 11 hece yapmama öğretmenler de şaşırıyor. Dinleye dinleye 11 heceyi, 8 heceyi

sökmüşüm yani. Orman şiirlerinden de bir tanesi 8 hece, bir tanesi de 11 heceydi. Yani hece ölçüsünü yavaş yavaş çözmüşüm. Yarım kâfiyeler var, redif hataları var. Ama şiiri yine bir hale getirmişim ki Türkçe öğretmenleri, edebiyat öğretmenleri değer vermişler. Üç tane şiirin üçü birden dereceye girmiş. Üç ayrı isim ama şiirlerin üçü de benim.

Halk eğitime çağırdılar bizi. Öğretmenler günü... Yemek veriyorlar, bütün öğretmenler oturuyor, şahane sofralar kurulmuş. Hediyeler taktim ediliyor. Sahneye çağırdılar şiir okutturdular. Anlımdan öpüyor öğretmen benim. Senin bu şiirin Çankırı Öğretmen Dergisi'nde çıktı, dedi. Akla ziyan bir şey bu! On beş, on altı yaşındaki bir çocuk için inanılmaz bir şey! Öğretmenler, okul müdürü, bütün herkes alkış tufanı... Diğer arkadaşlarda gülme başladı. Onları da çağırdılar tabii sahneye. Onlar da alkışlandı. Onlar da hediye aldılar, taltif edildiler. Allah'tan bir şey söylemediler yani. Söyleseler onlar için daha kötü olurdu. Benim için belki daha iyi olabilirdi ama onlar için kötü olurdu. Velhasıl benim o şiirim Ilgaz'da bir gazetede de çıktı. O sene Ilgaz gazetesinde şiirler yayınlamaya başladım. Hemen hemen gazete her hafta çıkıyordu. Her hafta olmasa da bir haftadan bir haftaya şiir yayınlıyordum. Tabii Ilgaz'da şiir yazan arkadaşlar var, öğretmenler var. Birçok kişi var Ilgaz'da şiir yazan. Sadece ben değilim. Ama benim o kadar kişi içerisinde dereceye girmem takdire şayan bir durum. Babam dahi çok seviniyor. "Oğlum ne güzel, aferin" diyor. Takdir ediyor. "Aslan oğlum" falan diyor. Hediyeler falan alıyor. Gazi unvanı olduğu için babamı 19 Mayıs geçit töreninde çağırıyorlar. Askeri kıyafetlerle çıkıyor. Kaymakamın, Belediye Başkanının, idare amirlerinin, komutanların yanında sahneye çıkıp şiir okuyorum. Nasıl göğsü kabarıyor adamın.

Lise bitti İstanbul'a geldiniz, hala Bekir Sıtkı Erdoğan ile tanışmadınız bu süreçte İstanbul'da neler yaptınız, şiiriniz hangi aşamadaydı?

Ben, 1987'de üniversiteyi kazanamadım. Ilgaz'da ilk sınavda birinci olduğum halde kazanamadım üniversiteyi. Orada bir sene bir aramız var. Üniversiteye 1988'de başladım. Ara verdiğim dönemde kız arkadaşım var. Şiir yazıyorum sürekli. İki kız arkadaşım vardı. Biri lisedeyken biri de İstanbul'da komşumuzun kızı. Ne kadar olsa da maddi durumum iyi değil ama neticede memur çocuğuyum. Zayıf yetmiş kilo çelimsiz bir adamım. 182 cm boyunda "Pembe Panther" gibi biriyim. O zaman şiir yazıyorum ama şiirlerim çok seviliyor. Gazetelerde falan da yayınlanıyor. Memleket şiirleri var, aşk şiirleri var, ayrılık

şiiirleri var... Çocuk dergilerine gönderiyorum. Bir de Ilgaz'daki gazetede çıkıyordu. Tercüman Çocuk, Türkiye Çocuk gibi değişik dergilerde çıkıyordu.

O zamana kadar yaklaşık dört tane defter doldurmuşum. Her birinde ellışer tane şiir var. 1988'de üniversiteye başladığımda şiirim bayağı olgunlaşmıştı. Hatta şiirlerim bizim üniversitedeki arkadaşlar ve yurt arkadaşları tarafından bestelenmeye başlanmıştı. Durakları, kafiyeleri hepsini oturtturmuşum. Hem serbest, hem hece yazıyorum.

Nede çayların demi
Nerde eylül meltemi
Hasret yüklü bir gemi
Gelir akşamüstleri

Baksana kafiyelere! Adam alıyor eline, ut ile çalıyor bunu. Kayserili Enver adında bir arkadaşımız vardı. Gözlüklü bir arkadaşımızdı. Şiirle ilgilenen çok iyi bir arkadaştı. Ben onun evine de gidip gelirdim. Şiirlerimi çok beğenirdi. Ben, o zaman ilahi falan da yazıyordum. Arkadaşlarla gittiğimiz toplantılarda şiirler okuyorum. Bekir baba ile görüşmeye Enver, teşvik etmişti beni. Enver, sen toplantılara niye katılmıyorsun, Edebiyat Vakfı'nda, Birlik Vakfı'nda toplantılar var, dedi. Bekir Sıtkı Erdoğan geliyor oraya toplantılara, dedi. Ben de Kumkapı çocuğu olduğum için oraları çok iyi biliyorum. Hadi gideyim, dedim. Bekir Sıtkı Erdoğan'ın telefonunu Birlik Vakfı'ndan buldum.

Okulumuz Sarıyer'de, yurdumuz Zeytinburnu'ndaydı. Aradaki mesafe yaklaşık kırk kilometreydi. O zaman çok az toplu taşıma vardı ve ulaşım çok zordu. Gidip gelmek yaklaşık üç, dört saatimize mal oluyordu.

Telefon kulübesine gittim Bekir Sıtkı Erdoğan'ı aradım. Bana birkaç dörtlük falan da okutturdu. Evladım, ben şu saatlerde Alman Lisesinde müsait oluyorum, dedi. Gelebilir misin? dedi. Başına böyle şeyler çok geldiği için önce beni bir tarttı. Ben sonradan farkına varıyorum tabii bunların. Ben o zaman on dokuz yaşında üniversite öğrencisiyim. 1989'un ilkbaharı... Nisan ya da mayıs ayı olmalı. Hava da çok güzeldi. Mis gibi bir ilkbahar havası... Daha montumu falan çıkartmamıştım.

Alman Lisesinde ilk görüşmeniz nasıl oldu, neler hissettiniz?

Alman Lisesine gitmeden önce saçlarımı taradım. Tabii o zaman saçlarım çok gürdü. Şiirlerimi de hazırladım. Sırtımda güzel bir mont var... Bir de gül aldım, gittim. Alman Lisesinin şahane bir kapısı vardı. Girişte beni ziyaretçi olarak kaydettiler. Bekir hoca derste, dediler. Orada biraz oturdum. On, on beş dakika önce gitmiştim. Ne kadar heyecanlıyım, düşünün. Şahane bir okul. Yabancı filmlerde gördüğümüz gibi bir okul. Bizim üniversiteden falan iyi görünüyor okul. Duvarlarda her türlü yazılar, resimler, şiirler... Oraları gezdim, dolaşım. Fazla müsaade etmiyorlardı ama bulunduğum bölgeyi gezdim, keşfettim. Sonra beni oturturdular. Bir baktım, salına salına ufak tefek bir adam geliyor. Güleç yüzlü. Ben fotoğrafını görmüştüm. Fotoğrafa göre on beş, yirmi yaş da yaşlanmış. “Bir Yağmur Başladı” kitabında fotoğrafı yok Bekir babanın. 1965 basımı “Dostlar Başına” kitabında var. Ben o fotoğrafa göre düşünüyorum. Arada yirmi dört yıl var tabii. Ben karşımda genç, delikanlı bir öğretmen bekliyordum. Ama yine de Bekir Sıtkı Erdoğan dinç, çivi gibi, yakışıklı, güler yüzlü, mütebessim, çok tatlı, çok mütevazı, insanı ilk gördüğünde çarpan bir adam... Allah rahmet eylesin inanılmaz güzel bir adam yani. Halil Bey, evladım siz misiniz? dedi. Evet, efendim benim, dedim. Hoş geldin evladım, dedi. Elini uzattı, elini öptüm. Başımı okşadı, yanaklarımı öptü. Gel evladım, dedi. Ne yersin ne içersin? dedi. Bir öğretmen bana çay kahve ısmarlıyor bakar mısınız şu işe! Böyle bir şey görmemişim ben o güne kadar. Nasıl bir iş bu? Elimde gül var. Bu ne evladım? dedi. Efendim size getirdim, dedim. Çok iyi bir şair olduğunuzu biliyorum. Şiirlerinizi biliyorum, dedim. Hangi şiirimi biliyorsun? dedi. Birkaç şiirini okudum... Aaaaaa sen dersine çalışmışsın, gel, dedi. Oradaki bir adama kütüphane gibi bir yer vardı, orayı müsait mi diye sordu. Adam müsait, dedi. Bekir Sıtkı Erdoğan’a saygı gösteriyorlar. Tabii sonradan öğrendim ki albay. Emekli bir albay yani. Askeri disiplini de var. Alman Lisesinde de askeri disiplin var.

Babanın bir sohbeti var ki... Baba, bir girdi şiirden Allah’ım ben neredeyim, nereye geldim! Utandım ben şimdi kendimden. Kendi kendime benimki de şiir mi arkadaş, dedim. Oku evladım şiirlerini, dedi. Okudum. Bir daha okutturdu. Şu şöyle olmalı, bu böyle olmalı, şu dursun, bunu ayır, dedi. Onu bir daha okudum. Bir daha okudum... Beşinci, altıncı okumada utancımın elim titriyor. Niye titriyorsun oğlum? dedi. Hocam dedim kusura bakmayın sizin başınızı ağrıttım, dedim. Evladım sen oku, dedi. Ondan sonra birkaç şiir daha okudum. Aaaaaa!

Burada dur, ayır bu şiiri dedi. Tamam, şunlar dursun bugünkü şiirimiz bu, dedi. Şiire bakar mısınız?

Gönül bahçeme ayrılık,
Ekmeye hüküm giymişim.
Her sevgiye bir gözyaşı,
Dökmeye hüküm giymişim.

Evladım, bunları sen mi yazdın? dedi. Ben yazdım efendim, dedim. Nasıl yazdın oğlum? dedi. İlham geldi, yazdım efendim, dedim.

Çok güzel bir şiir bu evladım! Bu kafiyeleri nasıl oturturdun? dedi. Sizin şiirlerinizden oturturdum, Karacaoğlan'dan oturturdum, dedim. Onlar bizim ortak hocalarımız, aferin, dedi. Sürenin nasıl geçtiğinin farkına varamadım. Üç dakika gibi göz açıp kapayıncaya kadar geçti. Üç tane şiir ayırttırdı. Bir tanesi “Dünyada Sen Karun Olsan” diğeri “Hüküm Giymişim” Bir tanesi de “Mezar Taşları” olmalı. Oğlum bunlar çok güzel şiirler, dedi.

Anlatır ölümü, ağlatır beni,
Gözlerimde nemdir mezar taşları.
Sessizce söyleşir eskiyle yeni
Ne kutlu bir demdir mezar taşları...

Böyle bir şiir. Şiirler üzerinde notlar düşerek, kafiyeyi şöyle yap, redifi böyle yap, dedi. Kafiyenin ana hatlarını ve redifi anlatmaya çalıştı ve not aldırdı. Ama o zamanlar bende kafiye falan tam oturmamıştı. İlk ziyaretten sonra ben oturturmaya çalıştım. Erdoğan ile görüşmemizden bir sene sonra artık Allah'ın izni ile kusursuz bir kâfiye ve redif örgüsü kurmaya başlamıştım.

Alman lisesine kaç defa gittiniz?

Alman Lisesine dört defa gittim. Dördüncü gitmemde dedi ki: Evladım artık bana solmayan güllerinle gel! Şiirler solmayan güllerdir, dedi. Alman Lisesi'nde çıkan kitabını imzalayıp bana hediye etti. Ödev de vermişti. Şunu oku, bunu oku diye. Alman Lisesine iki üç haftada bir gidebiliyordum. Her hafta gidemiyorum tabii ki ben. Dördüncü gidişim okulların tatil olacağı haziranın son haftalarıydı. Sınavlar falan da oluyordu. Gideceğim zaman akşamdan telefon ediyordum. Evladım, okullar tatil oluyor, Heybeliada'da olacağım, artık oraya gel, dedi. Telefon numarasını verdi. Telefonu hala hafızamda: 0216 351 83 42. Efendim,

bunun sonundaki 42 orman fakültesinin telefonu, dedim. Erenköy'ün numarasını da vermişti. Onu da unutmadım: 0216 360 44 47.

İlk ev ziyaretiniz Heybeliada'ya mı oldu? Ünlü bir şairin evine giderken neler hissettiniz?

Neler hissetmedim ki? Temmuz ayında İstanbul cayır cayır yanıyor. Eminönü'nden Adalar vapuruna binip geze geze yaklaşık bir saatte gidiyorum Heybeliada'ya. Bazen bir buçuk saat sürüyor. Ama çok güzel... Yazıyorum, çiziyorum, okuyorum... Keyfim yerinde. Bekir baba, bana gideceğim yeri tarif etmişti. 10.30 gibi çok dakik gidiyordum. Baba askeri disiplinli olduğu için korkuyorum yani. İlk defa gidiyorum. Bir takım alışveriş de yaptım. Öğrenciyim çok fazla param da yok ama ağabeyimin yanında da çalışıyorum. O zamanlar üç beş kuruş kazanıyorum. Sabah kahvaltısına gidiyorum. Cumartesiydi yanılmıyorsam. Vapur çok kalabalıktı. Baktım Bekir baba tarif ettiği yere beni bisikleti ile karşılamaya gelmiş Heybeliada iskelesine. Bisiklete biniyor, bisiklete biniyor adam! O dönemde cep telefonu falan yok. Ondan sonra elimdeki paketlerle falan çıktık eve. Refah Şehitleri Caddesi numara 50... Üç katlı bir binanın ikinci katı... Güler yüzlü, çok tatlı bir hanımefendi. Dünya tatlısı, saçları falan gür, pırl pırl... Açık saçları ama saçına küçük bir şey bağlamış. Böyle yarı başörtüsü gibi bir şey... Elini öptüm. Hanım hanımcık Zeliha anne ile orada tanıştık. Yüzünden nur akıyor kadının. Ayağıma terlik getirdiler. Ayağıma terlik giyiyorum. Serin, mis gibi bir hava... Dışarıyı yanıyor, içerisi buz gibi. Klima var. Mis gibi bir balkon... Çiçekler içerisinde balkon... Balkonun her tarafını çiçekler sarmış ve semaver yanıyor. Balkonda bir kahvaltı hazırlamışlar. Allah'ım ben nereye geldim, dedim. Deniz manzarası da var. Balkon buz gibi, yerler yıkanmış. Zeliha anne yerleri ıslatmış.

Baba başladı şiirden, sohbetten... İlk defa o zaman bizim ustalarımız falan diye anlatmaya başladı. Bizim ustamız Yunus Emre, Mevlana, Karacaoğlan, Pir Sultan Abdal... Bu ustaları ben yerleştirmeye başladım kafama. Mehmet Aktif'ten mısralar okuyor. Diyorum ki nasıl bir adam bu? Bütün şiirleri ezbere biliyor! Bizim ustamız Yahya Kemal, diyor. Yahya Kemal'den okuyor. Ustalardan bahsedip, ezbere okuyunca kendimi kötü hissettim. Ben hiçbir şey bilmiyorum arkadaş ya! Bir de şiir yazıyorum, şairim diye geçiniyorum. Ne şairliği, yirmi yaşında adam ne şairi? Ama Bekir baba bana oğlum sen şairsin, diyor. Bana ilk defa bir öğretmen

tarafından sen şairsin deniliyor. Üstelik ünlü bir şair bir öğretmen tarafından deniliyor. Hocam siz beni teşvik etmek için söylüyorsunuz ama ben buna layık değilim, dedim. Evladım, öyle olmasaydı burada olmazdın, dedi. Binlerce öğrencim var, binlerce insan var ama çok az kişi buraya geliyor, dedi. Bir baktım saat 12.30 olmuş. Sofra kalkmış, Zeliha anne kahveleri getiriyor. Türk kahvesi... Sohbet o kadar koyu ki akla ziyan! Ezan okundu. Baba kalktı, ezan okununca sustu, ezana çok saygılıydı. Çok sevindim bu duruma. O zaman namaz falan kılıyorum. Pek söylemiyorum gizli gizli kılıyorum. Çekiniyorum yani. Cami hemen yakında. Babanın iki evinin de yüz metre yakınında cami var. Ada'da da Erenköy'de de... Ezan okununca susması, saygı duyması, namaz kılacağı demesi beni çok mutlu etti. Güneş bu tarafa döndüğü için saat ikiden sonra balkonda oturulmuyor. İçeriye geçtik. İçeride duvar var, camlar var. Dikkatimi çeken bir manzara... Babanın şiirleri pırl pırl defterlere yazılı, kâğıtlara yazılı. Şahane bir el yazısı var. Evde bir tane bölümü bölmüş. Bunu ben yaptım evladım, dedi. Demirden yapmış. Balıklar yüzüyor suyun içinde. Ortayı bölmüş, arka tarafı kütüphaneli mescit gibi yapmış. Yerde seccade serili, oraya geçiyorsun, namazını kılıyorsun. Hemen oturduk, yine şiir... Biraz çalıştık sonra dedi ki; tamam burada duracağız, mola... Saat üç buçuk gibiydi. Seni Ada turuna götüreceğim, dedi. Şahane! Yürüyüş... Üç ya da dört gibi baba ile Ada turuna çıktık. İkindiye doğruydu. Güneş de vardı. Hava tertemiz, rüzgâr esiyor. Sıcak ama gölgeden de gidiyoruz. Bir taraftan fayton sesleri, bir taraftan bisiklet sesleri... Ada turu yapıyoruz. Havanın durumuna göre ikindiden önce ya da sonra Ada turu yapardık. Genelde sahile inerdik. Baba, denize girmeyi severdi. Baba denize girer sonra meşhur beş çayı olurdu. Genellikle haftada bir ya da iki defa babanın evine gelen sanat ortamı oluyordu. Babanın, İngiliz bisikleti vardı. Ona falan da biniyorduk. Sonra tekne muhabbeti açıldı. Evladım okullar tatil oldu, müsait zamanda sen yine gel, ben sana Ada'yı tekne ile gezdireceğim, dedi. Şimdi bu kara gezisi olsun, sonra denizden gezeriz, dedi.

Babayı Alman Lisesi ziyaretlerimde tanımıştım fakat kendisini çok ayrıntılı anlatmamıştı. İki kitabını da okudum, içtim ama daha sonra kendisinden dinledim hayatını. Özellikle şiire başlama hikâyesini ve Çankırı'da memuriyete başlamasını anlatınca daha samimi bir muhabbet oluştu aramızda. Sonra ben kendi hikâyemi anlattım ona. Baba çok akıllı, usta bir adamdı. İnsanı, sözünü kesmeden çok güzel dinlerdi. Karşısındaki insanı çok iyi tahlil eder ve insana değer verirdi.

Ödev verdiği zaman kontrol ediyordu. Şiiri gerçekten çalışıyor mu diye dikkat ederdi. Birkaç defa fırça da yedim yani. Bana bu şiir yırt at, dediği de olmuştur.

Heybeliada'dan güneş, deniz, sakinlik yönünden şiire uygun bir ortam değil mi?

Şiir gibi bir ortam. Yazın deniz çok güzel. Plajlar harika, özellikle hafta içi bomboş. Tertemiz. Motorlu araç yok. İstanbul'la bağlantısı sadece vapurla sağlanıyor. Düzenli... Sessiz bir gecesi var. Sadece kuş sesleri var. Gece ve gündüz fayton sesleri var. Bir de hayvan sesleri var. Kedi, köpek... Ondan başka bir şey yok! Babanın en karakteristik özelliği; her hafta iki ya da üç gün tekne ile açılıp balığa çıkardı. Hemen hemen her gün bisiklete biner, Ada turu yapardı. İki, üç kilometre yürürdü.

Ada, kalabalık İstanbul şehri içerisinde sessiz ve sakin bir yer değil mi?

Münzevi... Sessiz, sakin bir cennet köşesi adeta... Şu anda da öyle ama o zaman daha başkaydı. Neden böyle diyeceksin? Adalar da eskisi gibi değil şimdi. Biraz daha kalabalıklaştı, marketler falan açıldı. O zamanlar daha sessiz, sakindi. Zaten İstanbul'da da fazla insan yoktu. İstanbul nüfusu son zamanlarda çok arttı. Yollar çok az, çoklu taşıma çok az, araç sayısı çok azdı. Sessiz, sakindi. Şimdi İstanbul'da elli milyon araç varsa o zaman on milyon araç yoktu. Bomboştu sokaklar, caddeler. Mesela bizim sokak bomboştu. Ağabeyimin arabası vardı ama ya iki ya da üç araba vardı sokakta. 1993-1994'te Kumkapı kalabalıklaşmaya, Araplar gelmeye başladı. Kampanyalar falan başladı o zaman araba fiyatları nispeten daha normale geldi. Bu yıllarda araba alımı patladı. Hala araç sayısı aritmetik olarak artıyor. Araç sayısı artınca park yeri ihtiyacı da artmaya başladı.

Kısacası Heybeliada'da İstanbul'a göre birçok güzellik var. Tekne var, bisiklet var, yürüyüş var, deniz var, çevre var, sessizlik var. Her şey şiire ve sanata uygun.

Katıldığınız ortamlarında sanat, edebiyat şiir, bestekâr camiasından kimler vardı? Kimleri gördünüz?

Babanın Erenköy'de de Heybeliada'da da çevresi aynıydı. Fakat Heybeliada'nın en güzel tarafı gittiğin zaman gece kalıyordun orada. Mesela ben cuma akşamı ya da cumartesi sabah gidiyordum. Akşamleyin arka tarafta, balkonun

dibindeki odada kalıyordum. Işıklıandırılmalı fanus var. Orada kitap okuyorum, dergi okuyorum. Zaten gece on iki ya da bire kadar uyumuyoruz. Biz hiç uyumadan bazen sabah ezanının okunduğunu hatırlıyorum. Birkaç defa olmuştur bu. Hatta yatsı namazını kılıp aynı abdestle sabah namazını kıldığımız da oluyordu.

Heybeliada'da bir de yazlıkçılar var. Hali vakti yerinde olan insanlar oraya geliyor. Babanın saz söz, çevresi de vardı. Onlar da Heybeliada'ya gelirlerdi. Çünkü musiki vardı burada. Uduunu, sazını, kemanını getiren çalıyordu. Gelip gidenler şarkı söylüyorlardı. Babanın şarkılarını söylüyorlardı. Erol Evgin zaten babanın hemşerisi gelip gidiyordu. Fırat Kızıltuğ gelip gidiyordu. Yasemin Kumral gelip gidiyordu.

Bekir Sıtkı Erdoğan kışları Erenköy'de yaşıyordu. Erenköy'ün kendisine şiirler yazılmış, orada şairler yaşamış. Orada nasıl bir ortam vardı?

Baba Erenköy'de kışları kalıyordu. Erenköy'e hafta sonları gidiyordum. Babanın orda da güzel bir arabası vardı. İlk önce Renault 12'si vardı. Askeriyeden aldığı... 1972 ya da 1973 modeldi, Fransız Renault'u... Önce portakal rengiydi, sonra haki yeşiline boyatmıştı. Ben de bayağı tamir ettirmiştim arabayı. Bazen babanın arabasını alıp geziyordum. Bu kadar muhabbetimiz artmıştı. Hatta araba bir defasında ormanda arızalandı. Araba ile ormanda kaldık, arabayı yaptırdık.

Erenköy'deki en güzel özellik sabahtan gidiyorum oraya. Ulaşım tabii biraz zor ama trenle gidiyorum oraya da. Eminönü'nden Haydarpaşa'ya vapurla geçiyorum. Haydarpaşa'dan trene biniyorum. Erenköy'de babanın evinin önündeyim. Baba, o kadar güzel hesap etmiş ki! Ulaşım dört dörtlük. Tek maaşla geçinen öğretmen olduğu için, merkeze sık sık gelip gittiği için evi öyle almış. Çok bilinçli bir adamdı. İlk önce Heybeliada'daki evi almış. 1959-1960'lı yıllarda geliyor Heybeliada'ya. Oradan ev almış. Emekli oluncaya kadar da orada yaşamış. Ondan sonra Alman Lisesinde görev yaptığı zaman da Heybeliada'dan da uzun süre gidip gelmiş. Sonra biriktirdiği para ve emeklik parasıyla arabasını ve Suadiye'den bir daire almış. Daha sonra Alman Lisesinde kazandığı paraları biriktirip, orayı satıp üzerine para koyup Erenköy'deki evi almış. Çok akıllı baba. Tutumlu, tertipli. Aldığı evler de hepsi servet değerinde. Adadaki evi ilk evi olsa da çok güzel. Taş gibi, kocaman bir bina... Yüz on, yüz yirmi metrekare dört beş kişilik bir ailenin yaşayabileceği, dört dörtlük bir ev. Üç artı bir daire. Üç artı bir olması çok güzel.

Odalardan bir tanesi yatak odası, biri oturma odası, bir tanesi salon bu yüzden çok güzel. Hol var. Baba etrafı kendine göre bölmüş. Çok kullanışlı. Yakınında cami var. Adada bir tek cami var zaten. Erenköy’de evin yanından tren geçiyor, dolmuş yakın... Hemen yukarı çıkıyorsun Bağdat Caddesi. Bağdat Caddesi’ne on beş dakikada gidebiliyorsun. İstanbul’un en gözde yerlerinden bir tanesi. Ve deniz var orada da. Erenköy’den bir taksiye bindiğinde yaklaşık üç kilometre sonra deniz sahili. Erenköy sahili... En güzel özelliği site olması. Orda yeşillik var, otopark var, araban otoparkta duruyor. Şu anda bile o site çok sakin, çok kıymetli bir site. Çamlık Apartmanı...

Orda da babanın sürekli her hafta cumartesi, pazar günleri beş çayı oluyordu. Her hafta ama... Babanın bir yerde programı yoksa mutlaka cumartesi, pazar günleri beş çayına misafirleri geliyordu. Radyolardan, gazetelerden, dergilerden, şairlerden, yazarlardan gelen oluyordu sürekli.

Öğretmenlik, askerlik, sanatçılık üçgeninde bir adam olarak Bekir Sıtkı Erdoğan nasıl bir ustaydı?

Şimdi şöyle bir durum var. Bekir baba bir cemiyet adamıydı. Neden? Bir kere daha ufacık yaşında babasını kaybetmiş, annesi başka biriyle evlenmiş. Üç kardeşine bakmak durumunda kalmış. Onlara hem annelik hem babalık yapmış. O yüzden çok küçük yaşta olgunlaşmış. Ortaokula ve liseye gitmiş ve üç erkek kardeşine birden bakmış. Kardeşlerinden Selahattin Erdoğan uzman doktor, Galip Erdoğan elektrik teknikeri, Mevlüt Erdoğan da mühendis... Hepsi güzel okumuş, güzel yerlere varmış insanlar... Böyle olunca genç yaşta olgunlaşmış. Hem annelik hem babalık yapmış. Hem kendisi okumuş hem kardeşlerini okutmuş. Rahmetli babası hafızmış. Kayınpederi de hafızmış. Babası bir de “mücellit”, ilmin içinden gelmiş. İlimin içinden, kitabın içinden çıkmış insan olduğu için adamın her konuştuğu kitaptı. İnanç da var, askerlik de var, disiplin de var, tevazu da var, tarih de var, edebiyat da var, el işçiliği de var, sanat da var, zanaat da var. Zanaattan kastım nedir? Bekir baba, diyelim ki bir şey kırıldı, onu tamir eder. Bir fırın bozulur, tamir eder. Bir kablo çekilecek, kendisi çeker. Elektrik yapılacak kendisi yapar. Her yere mutlaka ekleme, çıkartma yapar. Bir tane kapı var mesela bir yerde onu çıkartır, oraya bir kitaplık koyar. Kendisi çizer, yaptırır. Bir tane vitrini çizer, yaptırır. Vitrine uygun bir tahta keser, çakar, bir saati oraya yapıştırır. Kendine bir sehpa yapar, kendine bir takım çantası yapar. Kendine bir takım odası yapar.

Kendine bir takım masası yapar. Bütün odalarının hepsinde gece ve gündüz lambaları vardır. Son derece tasarruflu ve her şeyi değerlendiren bir adamdı. Bir çikolata kutusunu da değerlendirir, bir gaz yağı tenekesini de değerlendirirdi. Mermilerin konulduğu bir cephane sandığını da değerlendirirdi. Bunun yanında öyle bir zaman olmuştur ki bir su kabını bile değerlendirmiştir.

Deniz, ada, tekne, günlük yaşam, yeme-içme, gezme, iş hayatı, hobiler noktasında Bekir Sıtkı Erdoğan'ın sosyal hayatta nasıl bir etkisi oldu üzerinizde?

Ben, Bekir babadan sonra birinci olarak kitap okumayı öğrendim. Kitap okumayı severdim ama çok daha fazla kitap okumaya başladım. İkincisi disiplin... Üç eski şeyleri atmamayı onları değerlendirmeyi ve daha tertipli olmayı öğrendim. Ütüdür, temizliktir. Askeri disiplini vardı. Sakallarını kesiyor, saçlarını tarıyor, pırıl pırıl... Terlik giyiyor. Ütülü kıyafetler giyiyor. Dergi takip ediyor, televizyon takip ediyor. Kâğıt açıyor. Oyun oynuyor. Tekneye biniyor. Arabaya biniyor. Bisiklete biniyor. Yürüyüş yapıyor. Her şey programlı. Her şeyin saati var. Çay saati var, kahve saati var, yemek saati var, meyve saati var. Her şey disiplin dâhilinde. Ben bunların hepsini babadan kopya çektim hayatımda. İş hayatı düzenli. İş hayatında baba 10 lira kazanıyorsa 5 lirasını biriktiriyor. 5 lirasını harcıyor. Onu da öğrendim. Allah'ın izni ile Rabbim bize maddi olarak bir zenginlik nasip etti ama bunlarda babadan gördüklerimin etkisi çok oldu. Tutumluydu, israf etmezdi. Bu arada zekâtını düzenli verirdi. Kurbanlarını keser, kestirirdi. Hac vazifesini yapmıştı. Namazlarını kılar, oruçlarını tutardı. Ramazanlarda Kuran hatmi yapar, mukabele takip ederdi. Televizyon saati ayrı, müzik saati ayrı... Her şeyi böyle saate bölmüştü. Şiir gibi bir hayat yaşıyordu yani. Kıta kıta yaşıyordu hayatı.

Bekir Sıtkı Erdoğan, şiir ve sanat hayatının yanı sıra ekonomik ve sosyal hayatı ile de sizi etkiliyor muydu? Belki de bu noktalara gelmenizde Bekir Sıtkı Erdoğan'ın bir etkisi olmuştur o hayata bir imrenme anlamında?

Çok etkisi oldu. Bekir baba bana derdi ki; oğlum on lira kazanıyorsan beş lirasını harcama, biriktir. Şunu al, bunu al, israf etme, çarçur etme... Ben de düşündüm, kendime Bekir baba gibi düzenli bir hayat yapmam lazım, dedim. Ve çalıştım elhamdulillah, gerçekten de çok iyi örnek aldım babayı.

Bekir Sıtkı Erdoğan'la birlikte gittiğiniz yerlerde kimlerle karşılaşıyordunuz?

Bizim gittiğimiz toplantılarda kimler olurdu ya da babanın yanına kimler gelirdi? Hemen söyleyelim. Yavuz Bülent Bakiler, Mehmet Zeki Akdağ, Fırat Kızıltuğ, Erol Evgin, Selahattin inal, Gündoğdu Duran, Selami Şahin, Muhsin Karabay, İsa Kocakaptan, Melda Özata, Rüştü Erinç, Amir Ateş, İskender Pala... Hepsi Bekir babayı ziyaret ederdi.

Baba, bir ara Türk Edebiyatı'nın da yönetimindeydi. Ayhan Songar, Hüsrev Hatemi, Ahmet Kabaklı, Gültekin Samanoğlu, Mehmet Çınarlı, İlhan Geçer, Yasemin Kumral gelirdi. Alman Lisesinden arkadaşları da gelirdi.

Bekir Sıtkı Erdoğan kendisi de bir yerlere gidiyor muydu yoksa yaşı itibarı ile sürekli o mu ziyaret ediliyordu?

Babayı ben tanıdığım yıllarda, Erenköy tarafındayken sürekli davetlere giderdi. Beni de davetlere götürürdü. İlk gittiğimiz toplantılardan biri Türk Edebiyatı Vakfına konuşmacı olarak olmuştu. Orada bana da şiir okuttu. Sonra o şiiri de dergide yayınlamıştı.

Bakacaksan eğer uzaktan bakma,
Gözlerinde bir sen, bir ben olalım.
Beni yak, başka kimseyi yakma,
Közlerinde bir sen, bir ben olalım...

Her sene dergide mutlaka bir sohbeti olurdu babanın. Onun haricinde değişik kolejlere, okullarda, Türk Dünyası Vakfı gibi yerlerde toplantıları olurdu. Sanat ve şiire ilgi duyan tüm vakıflar babayı çağırırlardı, şiirler okurdu. Beş yıldızlı otellerde yapılan toplantılar falan da olurdu.

Elâzığ'da Hazar Şiir Akşamları'na da beraber katıldınız?

Hazar Şiir Akşamları'na iki defa katıldım. Bekir baba ile bir defa katıldık. Baba ile yolculuğu beraber yaptık. Uçakla beraber uçtuk. Gittiğimizde Cemal Safi, Abdürrahim Karakoç, Yavuz Bülent Bakiler, Mehmet Zeki Akdağ, Ayhan İnal vardı. Gittiğimiz yerlerde Bekir babaya ilgi alaka muhteşemdi, kendisini el üstünde tutuyorlardı. Baba konuşma yapıyor, şiir okuyordu.

O akşam program biter bitmez birileri babayı alıp götürdü. Ben de gittim yanlarında. Erzurum'dan tanıyan büyük bir aile hemen kaptı, götürdü. Baba okuyor okuyor, okuyor... Saatlerce şiir okuyor. Baba şiir okuyor biz ilgiyle dinliyoruz. Kendi şiirlerini okuyor, başka şairlerin şiirlerini okuyor; bize de şiir okutturuyordu.

Siz “Celil” mahlasını almışsınız, kullanıyorsunuz. Erdoğan da “Nihai” mahlasını kullanıyor. Bekir Sıtkı Erdoğan bir mahlas kullanıyor ben de kullanayım şeklinde mi oldu mahlas kullanmanız?

Yok, halk şiirine yönelme olunca, şiirlerim bestelenmeye başlayınca ismimi mahlas olarak kullanıyordum. Zaten 2004-2005 senesinde Muhammet Ali Eşmeli Yüzakı dergisini kurunca ben de o dergide Eşmeli ile tanıştım. Çok kısa bir sürede kaynaştık kendisi ile. İlk sayıya şiirimi Bekir baba göndermişti, dörtlük göndermişti. İlk sayısından 172. sayısına kadar elhamdülillah kesintisiz her ay bir şiirim yayınlandı. Dergide olarak beşi bir yerde birlikte kitap çıkaralım diye karar verdik. Mahlas gündeme geldi. O zamanlar ben ismimi mahlas olarak kullanıyordum. Baba da 1996 yılında basılan kitabında Nihai mahlasını kullanmıştı. Eşmeli hoca bana da senin mahlasın “Celil” olsun, dedi.

Fuzuli demişler, Avni demişler,
Mahlaslar da tevazua bir delil
Hep kayıt altında olsa da işler,
Benim adım Halil, mahlasım Celil...

Böylece “Celil” mahlasına geçiş oldu. Ve ondan sonra da çok büyük, ulu anlamlarına gelen “Celil” mahlasını kullanıyorum.

Her insanın bir prensibi olur. Sanat, şiir ve usta-çırak ilişkisinde Bekir Sıtkı Erdoğan nelere dikkat ediyordu?

Erdoğan; birinci olarak şiirde ahenge, iki kelime seçimine, üç yapılmamış şeylerin yapılmasına, dört şiirin musikisine, beşinci olarak da şiirde kompozisyona dikkat ediyordu. Yani şiirde giriş, gelişme, sonuç olacak. Şiirin bir konusu olmalı. Şiire güzel bir giriş ile başlanmalı ve şiirin sonucu güzel bağlanmalıdır. Baba bunlara çok dikkat ederdi. Sondan başa, başlatan sona doğru en güzel şeyleri ortaya koyarak adım adım giderdi. Her şiire bir eserdir mantığı ile yaklaşıyordu.

Bildiğini sonuna kadar paylaşan, paylaşmayı seven bir usta mıydı?

Biz sanatın sırlarını saklamıyoruz, bildiklerimiz kendimizle beraber mezara gitmesin, bize vebali olmasın, bizden sonra bayrak yarışı devam etsin, derdi. Söylerdi, düzeltirdi... Öyle ki belki de bazı şiirlerimin dörtte birini, ya da yarıya yakını düzelttiği olurdu. Bu şiir sizin oldu, derdim. Olsun, oğlum bu şiirler senin çalıştığın şiirler, derdi. Bir şiirimin üzerinde çok uğraştığımız da olurdu. Bırakalım bunu böyle olmadı, der ve şiiri dinlenmeye alırdı. Bir gün Ada'ya gitmiştim. Baba, o gün sabah namazına kalkmış, daha da uyumamış. O şiiri toparlamış. Çıkarttı, bak evladım böyle bir şey yaptım, dedi. Müsaaden olur mu? dedi. Bir de tevazua bak!

Bu sevda dökmüş pazara
Satar gece gündüz beni
Helal haram kazancına
Katar gece gündüz beni.

Niçin ağlıyorsun deme
Neme benim gülmek neme
Bu cinnet bir cehenneme
Atar gece gündüz beni.

Bu şiiri bu şekilde toparlamış. Böyle topladığı şiirlerden birisi de “Kara Sevda” şiiridir.

Varsın anılmasın adım dillerde
Beni hep seninle hatırlasınlar
Seninki desinler varsın ilerde
Beni hep seninle hatırlasınlar

Şiir altı, yedi kıta olurdu. Bazen küçültür, bazen değiştirirdi. El yazısıyla düzeltirdi. Soru işareti koyardı. Buna çalış diye yazardı. Kalkar masaya bakardım, oraya sürpriz olarak koymuş mesela. Bazen çok beğenirdi. Derdi ki; iki kıta da benden olsun bu şiire... İlave yapardı.

Şiire ve sanata devam ediyorsunuz. Bir taraftan da İstanbul'un sıkışık hayatı, iş hayatı... Bunlar Halil Gökçaya'nın şiirini, sanatını nasıl etkiliyor?

Tabii, insanın yaşadığı acılar, zevkler, aşklar, hüznler, ayrılıklar her türlü şiiri etkiler. İnsan ne kadar yaşadığını ve yaşamadığını yazsa da... Aşklardan ilham alıyorum, hikâyelerden ilham alıyorum, filmlerden ilham alıyorum dese de ortam önemli. Özellikle 1997 ve 2007 arası zor yıllarım. On sene tutunmaya çalıştığım,

işle uğraştığım yıllarda pek fazla eğilemedim şiire ve sanata. Hem yol hem trafik... Hayat mücadelesi, hayatta kalma mücadelesi... Ne zaman ki kendime bir düzen kurdum, ondan sonra hayatıma düzen geldi. Evimi aldım. Maddi sıkıntım yoktu. Yöneticilik yapıyordum artık. Eskiye göre daha iyiydim. O zamanki şartlara göre daha güzel arabalarım vardı. Daha güzel imkânlarım vardı. Bir de iyi para kazanıyordum. O zaman rahattım. Sanata daha rahat zaman ayırma imkânım vardı. Ama şu da bir gerçektir; bazıları varlıklıyken acı şiiri yazılmaz, cipe binerken insanlar atın hikâyesini yazamaz deseler de insanın okuyup kendini dinlemesi önemlidir.

İnsan uykusunu alamıyorsa, sabahleyin işe gitme telaşını duyuyorsa, bir iş yetiştirecekse, o hafta kotayı tutturacaksa, o hafta şehirlerarası yolculuk yapacaksa, o hafta bir yere ödeme yapacaksa, kafası dolu olursa... Şiire nasıl vakit ayırabilir? Şiire kendini nasıl verebilir?

1988-1998 on sene içinde yazdığım şiirler milyonlar sattı. Albümlerde okundu, şarkı sözü oldu. Ama bunun yanında Zeynep şiirimi ben yaklaşık üç senede bitirdim. Geriye dönüş şiiridir ama ben o şiirimi çok seviyorum. Çok kıymet veriyorum. Allah bize gösterir göstermez bilmiyorum ama bir elli sene sonra bile olsa çok güzel bir yerlerde olacağını düşünüyorum.

Bekir Sıtkı Erdoğan'dan biçimsel olarak ve içerik olarak neleri öğrendiniz?

Biçimde; baba ayağa, uyağa çok önem verirdi. Redif ve kafiye'nin karıştırılmasını hiç sevmezdi. Mümkün merteye tam, zengin ya da cinaslı kafiye'leri tercih ederdi. Tercih edilmesinden hoşlanırdı. Şiiri çok uzun yazmaktansa az, öz, kalıcı şeylerin olmasına dikkat ederdi. Yıllar sonra da hatırlanacak şeyler olmasını tercih ederdi. İkilemlere, ses tekrarına, ses vurgularına, duraklara, yansımalara ve şiirin nidasına çok önem verirdi.

Bekir hoca ile konuşmalarınızda şiir konundaki başarılarınızı neye bağlıyordu?

Erdoğan'a şiirlerinizin bu kadar sevilmesinin nedeni nedir? dedim. Ben ustalardan el aldım, onların yolundan gittim, kendim bir yol açmadım ama var olan yolda devam ettim, sadece ufak tefek düzeltmeler yaptım, demişti. Dört açık heceli aruz kalıbı yoktu. Allah nasip etti dört açık heceli Anadolu'yu söylemek için

aruz kalıbı yaptım, koşmayı aruzla yazdım, derdi. Babanın bazı şiirleri hem kaside olur hem koşma olur. Bunlardan biri de “Mevla’ya Mevla’ya” şiiridir:

Gariplik tuttu boynumdan.
Büker Mevla’ya Mevla’ya.
Gözüm her derdi gönlümden,
Döker Mevla’ya Mevla’ya...

Benim şiirlerim o yıllarda çok tutuldu, camilerde söylendi, marşlarda söylendi, bütün plaklarda söylendi, çok tanınmama sebep oldu, derdi. Şiirim bestelensin diye yazmadım ama bestelenen bir şiirde gelin edilmiş bir kızdır. İyi bir aileye gidip iyi çocuklar vermişse soyunu devam ettirir. Böyle derdi. Bu yüzden Erdoğan’ın musikiye karşı ayrı bir muhabbeti vardı. Klasik müziği çok severdi. Türk sanat musikisine ve Türk halk müziğine ilgisi fazlaydı.

Koşmayı aruz vezni ile yazdı dediniz Erdoğan için sizde de var değil mi bu örnekler?

Tabii, “Mevla’ya Mevla’ya” şiiri “mefailün” kalıbı ile yazılmıştır. Yan yana getirdiğin zaman kaside oluyor. Aradan bölüp dörtlük yaptığın zaman da koşma oluyor. Aynı örnekler bende de var:

Savuşmak zor meğer burdan
Ne yapsam bitmiyor hasret
Bu hiç sır vermeyen surdan
Bırakmaz neyleyim gurbet

Baba bunu çok beğenmişti. “Hikmetin Sırrı” şiirimde de var bu özellik. Onu da “feilâtün” kalıbıyla yazmıştım. Dört tane dörtlüktür. Aynı zamanda hem hece hem aruz vezni vardır. Yani ben hepsini babadan aldım, taklit ettim. Sadece şunu yapmaya çalıştım; söylem şeklinde farklılık var, kelimeler daha sade... Bir de kendime özgün bir söyleyiş getirmeye çalıştım. Babanın en önemli şeylerinden biri; aruzu veznini çok iyi bildiği için hece vezni ile yazdığı şiirlerinde de art arda dört açık hecenin üzerinde pek açık hece kullanmazdı. “Gulu gulu” dediğimiz şeyleri yapmazdı. Onlara çok dikkat ederdi. Ben de dikkat ettim bunları hep ondan aldım.

Aruz vezninde de yapmazdı, hece şiirinde de yapmazdı. “Hadi gel köyümüze geri dönelim” dizesinde kaç tane açık hece yan yana! Böyle bir şey olmaz!

Uzun heceyi kısa yapma, kısa heceyi uzun yapma gibi bir derdi yoktu. Arapça, Farsça tamlamalar kullanmazdı. Daha sade, duru kelimeler kullanmaya gayret etmiştir. Ben de öyle yapmaya çalıştım. Fakat mesela baba “süper” kelimesini severdi. “Şok” kelimesini şiire koymuştu. “Terapi” kelimesini şiire koymuştur. Ben onları pek kullanmayı tercih etmem. Mesela “Sorun” kelimesini kullanırdı. Ben onları pek kullanmıyorum. “Süper” kelimesini severdi ve bunun yerine ne koyabiliriz oğlum? derdi.

Erdoğan’dan hece vezni ile ilgili hangi incelikleri öğrendiniz?

7 hece, 8 hece, 11 hece, 14 hece onları hep kullanmayı tarz olarak kendisinden öğrendim. Nasıl ve nerde kullanıldığını, ne kadar kullanılması gerektiğini, en çok hangisinin tercih edilmesi gerektiğini öğrendim. Durakları, öğrendim. Ben önceden duraklara çok dikkat etmezdim. Baba, duraklara dikkat ederdi. Benim babadan farklı olarak 6+5; 4+4+3; şeklinde karma yazdığım şiirler de oldu. Fakat sadece 6+5 ya da 4+4+3 kullanarak yazdığım şiirler de oldu. Yalnız şiirde 5+6 durağını ben pek kullanmadım. Erdoğan da pek yapmadı. Cahit Sıtkı’da falan vardır bunlar fakat biz yapmadık onları. Biz klasik kuralları pek çiğnemedik yani. Ama olabilir bence niye olmasın ki?

Bir kere sevdaya tutulmaya gör
Ateşlerde yandığının resmidir
Âşık dediğin Mecnun misali kör
Ne bilsin âlemde ne mevsimidir.

Bu şiir, Cahit Sıtkı Tarancı tarafından 5+6; 6+5; 4+4+3 şeklinde durakları karışık olarak yazılmış bir şiirdir. Ahmet Muhip Dranas’ta da vardır böyle kullanımlar.

Mesela baba Beş Heceliler’i çok severdi. Faruk Nafizi Çamlıbel’çok severdi. Faruk Nafiz’in “Onlarla giden günlerimiz dönmeyecektir” mısraının üzerine şiir yazmıştır. Yahya Kemal’in iki, üç tane gazeline tahmis yapmıştır. Bir Nefi’nin, bir Hayyam’ın dörtlüğünü almış, yorumlamıştır. Bütün ustalardan şiirler alıp yorumlamıştır. Mevlana’dan alıp yorumlamıştır. Mevlana’ya şiir yazmıştır. Yunus’a şiir yazmıştır. Biz her zaman ustalarımızı nasıl aşarız derdindeyiz.

Yunus’a sizin de şiiriniz var değil mi?

Tabii, ben kendisini hep örnek aldım. Yunus'a da şiir yazdım. Mevlana'ya da şiir yazdım. Ben babadan bir de hangi konularda şiirler yazılıyor onu öğrendim. Önceden tabiat, aşk, memleket şiirleri yazardım. Ama gördüm ki baba öyle konulara giriyor ki; felsefe de var, aşk da var, Mevlana da var, Yunus da var...

Erdoğan'dan hece vezninin inceliklerini öğrendiniz. Sonrasında bir de aruzu öğretilim ben sana dedi mi?

Şöyle ki; Heybeliada'ya gelmemizin ikinci gününde baba bana aruzu anlatmaya başladı. Aruzun öcü olmadığını ve öğrenmem gerektiğini, söyledi. Ben çok ilgilenmedim ilk etapta. Sonra baktım, hoşuma gitti. Allah Allah! Bu kadar kolay olduğunu bilmiyordum diye düşündüm. Baba, her zaman "Millet bilmediğinin düşmanıdır!" diyordu. Öğretme şekli olarak davul meselesini falan anlattı. Aruzu göstermek için sınıfa davulla girmiş. Düm teke/ düm teke/ düm teke...

Bayramı imdi bayramı imdi

Bayram edersin yar ile şimdi

Hamd-ü senalar hamd-ü senalar

Yar ile bayram kıldı bu gönlüm...

Hacı Bayram Veli'nin aruzla yazmış olduğu bu şiiri falan ahenkle ezberinden okuyordu. Mehmet Akif'in uzun bir şiirini ezbere okuyordu. Mehmet Akif'in Hazreti Musa'nın Nil nehrine geçme konusunu anlatan uzun bir şiiri var, onu ezbere okuyordu. Onu, 87 yaşında ezberden okuyordu!

Bir gün baba bana aruzu ihmal ediyorsun, dedi. Aruz kalıplarını öğrendin ama rubai kalıplarını ihmal ettin, dedi. Ondan sonra askerde on üç ay boyunca bana rubai kalıplarını meşk ettirdi. Onları meşk ettim yani. Orada bana dörtlükler gönderdi. Askerde aruz öğrenme işini gerçekleştirmiş olduk. Hem hece hem aruz şiirlerimle bir kitap yaptım askerde. Hazırladığım bu kitaptaki şiirler, Gün Doğarken ve Gün Ortası'nın omurgasını oluşturdu.

Sonra Erdoğan size koşma türünün inceliklerini anlattı?

Bütün türlerin inceliklerini anlattı. Tahmisten koşmaya, gazelden taşlamaya kadar... Gazellere ve rubailere başlık koymayı Erdoğan'dan öğrendim.

Edebiyatımızda gazallerin de kasidelerin de isimleri yoktur. Ayaklarıyla bilinirler ama Erdoğan ad vermeyi çok severdi.

Şiirde konu bütünlüğüne, şiirin hikâyesinin olmasına dikkat ederdi. Her şiiri bir eser olarak kabul ederdi. Şiir üzerinde ayrıntılı çalışmaya önem verirdi. On tane şiir yazacağına bir tane güzel şiir yaz, düzgün olsun, senden yüz sene sonraya gitsin, derdi. Çünkü gerçekten onu başarmış bir insandı o. Bir Hancı'yı 1948 yılında yaz. 2019 yılındayız 71 sene oldu. Hala seviliyor. Muhteşem bir şey bu!

Erdoğan'ın Kışlada Bahar ve Hancı şiirleri var ve Erdoğan yirmili yaşlarda bu şiirlerle üne kavuşmuş. Halil Gökçaya olarak siz de buna benzer şiirler ben de yazayım dediniz mi?

“Kışlada Bahar”a örnek olarak belki tam karşılık gelmeyebilir ama askerlikle ilgili yazdığım şiirler var. Bunlardan biri “İsimsiz Asker” şiiridir.

Bu askerlik bir gün biter
Anam ağlama, ağlama...
Bunca yaş döktüğüm yeter
Anam ağlama, ağlama...

Bu askerde yazdığım bir şiirdir. Selami Şahin tarafından bestelendi. Sonra ayak olarak “Kışlada Bahar”a benzeyen:

Memleketime bahar gelmeyi görsün,
Çiçekler çıldırı çıldırırverir.
Miskin örümcekler ağları örsün,
Böcekler çıldırı çıldırırverir!

Çekirgeler mahmur, ibibik deli,
Leylak mı sümbül mü bu bahar yeli?
Erikler, kirazlar renk renk bezeli,
Çilekler çıldırı çıldırırverir...

“Kışlada Bahar” şiirinin ayaklarında olduğu gibi ayağı “tezleştiren” böyle bir şiir de ben yazmıştım. “Hancı” ile ilgili olarak da “Kale Hanı” şiirini yazmıştım.

Gözlerim açılmaz, hasret var iken,
Mektupları yazar yazar uyurum.
Pencere önünde haber beklerken,

Postacıya kızar kızar uyurum...

Uyurken gözümde birikir yaşlar,
Hancı kahve sunar, kervan yavaşlar.
O bitmeyen yollar, o parke taşlar,
Düşlerimde gezer gezer uyurum...

Işıksız odamda çınlarken sesin,
Vız gelir yanımda olmasa cismin,
Bir elde mektubun, bir elde resmin,
Hayalini süzer süzer uyurum...

Sen yoksun, yorgunluk çöktü kanıma,
Celil'im yalnızlık yetti canıma,
Bir ilham perisi gelir yanıma,
Mısraları dizer dizer uyurum...

Ben de burada bir yolcuyum yani. Baba da yolcuyu yazmış aslında. Baba hancı ile konuşmasını yazmış. Babada hancı ile yolcunun muhabbeti var. Ben de burada yine yolcuyu yazdım.

“Hancı” ile “Han Duvarlar”ı şiirini hep karşılaştırırlar. Faruk Nafiz’in bir programına Erdoğan da katılmış. Orda “Kışlada Bahar” ile başlamış programa Faruk Nafiz Çamlıbel. Sonra Erdoğan, hocam ben sizden ilham alarak yazdım “Hancı”yı! Demiş. Evet, çok güzel yazmışsınız, gerçekten çok beğendim. Ama ben yolcuyu yazdım, siz hancıyı yazmışsınız; çok güzel olmuş, demiş.

Erdoğan’ın “Marya” şiirini çok sevdiğim, imajlara hasta olduğum için, onu örnek aldım. Ama o yıllarda Abdürrahim Karakoç’un “Mihriban” şiirini de çok seviyorum. Cemal Safinin “Ayşen” şiiri de var. Ümit Yaşar’ın “Ayten” şiiri var. Benim niye böyle bir şiirim olmasın diye düşünmedim değil tabii. Ben de ondan sonra “Zeynep” şiirini kurguladım. Üç senede bitirdim. Bekir babaya da getirip okuduğumda baba çok beğendi o şiiri. Bazı yerlerini de şöyle yap, böyle yap diye söylemiştir. Çıkarma, ekleme yapmıştır. Yardımcı olmuştur yani.

ZEYNEPLİ YILLAR-BATIK ANILAR

Bir bakır bakraçtan akseder mazi,
Canlanır gözümde, batık anılar,
Canlanır gözümde o ar, o edep;
Bizim mahallede bir kız yaşardı,
Düşleri dağların ardındaydı hep...

Çay Pınar'da buz gibiydi tatlı su,
Ağustos ayında, ezana yakın;
Oyalı yazmaya sığmayan saçlar,
Elinde kalaylı bakır bakraçlar,
Her akşam çeşmeye gelirdi Zeynep...

Bakışı, görmeyen gözlere ferdi,
Gülüşi, ben varım burdayım derdi.
O kışlar Zeynepsiz nasıl geçerdii?
Koskoca konağı sırtında taşır,
Nene mızdımlanır, abla seslenir,
Tekneyi hazırla, çamaşırı tep!

Bir lanet haberdii ilkyaz sabahı,
Kız kısmı gözünü açmadan önce,
Meğer açılmaz mı cepleri elin?
Zeynep'i çabucak etmişler gelin!
Nereden gelmişti bilmem ki talep?

Destek alamamış dilsiz anadan,
Varyemez amcası, mağrur babası,
Burnu havalarda fasıl geçerdii,
Bu nasıl bir fasıl? Bu nasıl meşrep?

İlkyazda kar yağdı sanki bir güle,
Gitti hayallerim, gitti peşinden!
Gitti enginlere puslu bir şilep...

Bütün umutlarım dönmüştü küle,
Ben kürek mahkûmu, o satlık köle,
Ardından sızlanıp durdum günlerce...
Ah o baba yok mu, o zâlim baba,
Bütün olanlara hep oydu sebep!

Neden dönülmüyor o uzak yollar?
Neden birdenbire kayboldun Zeynep?
Hâlâ o bakraçtan aksetsin mazi;
Ardından Celilce sızlanayım hep...
Ağlasın halime o batık yıllar,
Ağlasın halime, vardığın Antep!

(7 Haziran 2019)

EK-2. GÖKKAYA'NIN ERDOĞAN KONULU ŞİİRLERİ

BEKİR SITKI ERDOĞAN

Bin düşünüp, bir söyleyen,
Bekir Sıtkı Erdoğan'dır,
Söylenmemiş sözler diyen,
Bekir Sıtkı Erdoğan'dır...

Enfes mısralar kâtibi,
Kaç şair var onun gibi?
Son asır divan sahibi,
Bekir Sıtkı Erdoğan'dır...

Rubaiye üslup katan,
Nağmenin nabzında atan,
Karaman bağrında yatan,
Bekir Sıtkı Erdoğan'dır...

Şiirin sırrını çözen,
Bütün gönüllerde gezen,
Marş yazan, ilahi yazan,
Bekir Sıtkı Erdoğan'dır...

Hecenin, aruzun hası,
Davası nazım davası,
Celil'in şiir ustası,
Bekir Sıtkı Erdoğan'dır...

(Halil GÖKKAYA)

GİTTİKTEN SONRA

Şirin masal oldu, Ferhat'ım gitti,
Pir'imden aldığım, beratım gitti...

Hayali hiç gözlerimden gitmedi,
Yıkıldı çınarım, takatim gitti...

Yediğim, içtiğim ağudur bana,
O gitti ağzımda, has tadım gitti,

Şiiristan çöllerinde uçamam,
Kırıldı kollarım, kanadım gitti...

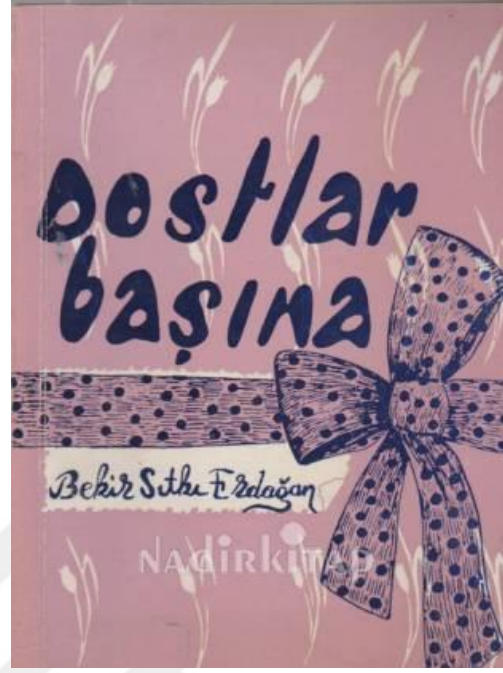
Artık her gün bana sekiz Aralık,
Nihaî sairim, Üstadım gitti...

(Halil GÖKKAYA)

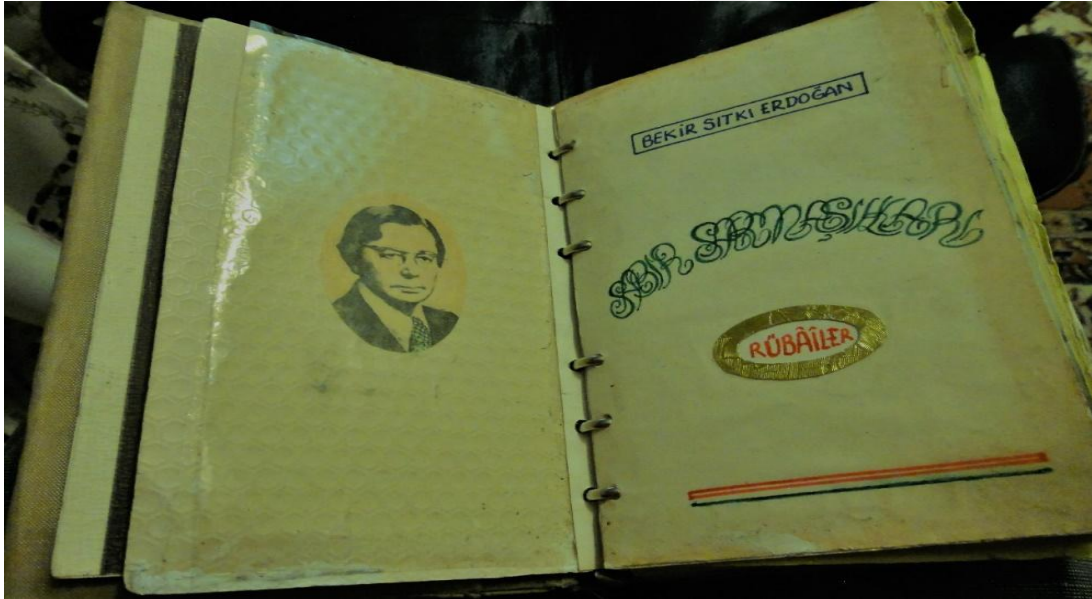
EK-3. FOTOĞRAFLAR

(Erdoğan'ın I. kitabının kapağı)

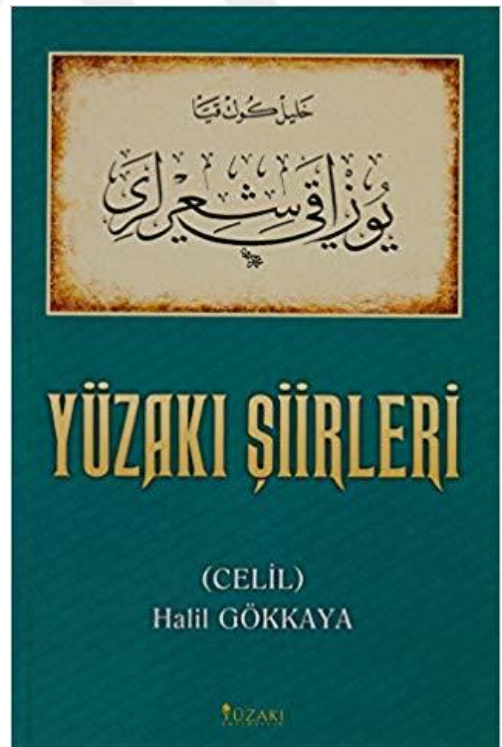
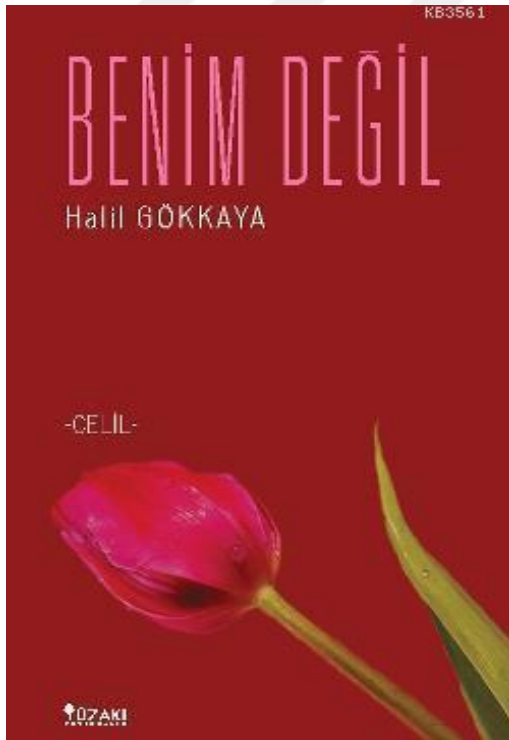
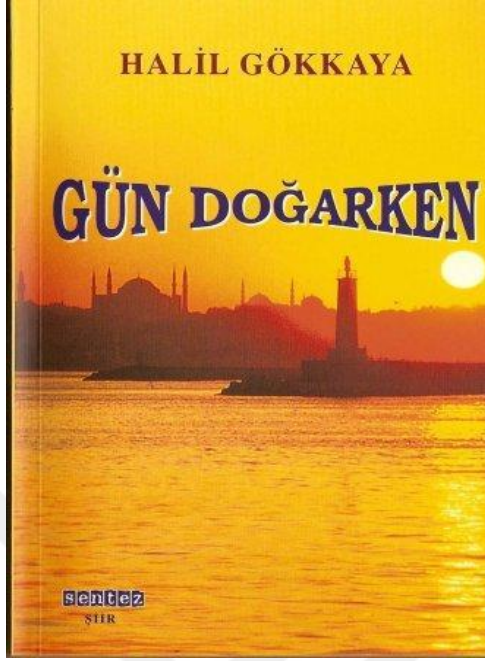

(Erdoğan'ın II. kitabının kapağı)

(Bekir Sıtkı Erdoğan'ın kendi çizgi çalışmaları ile zenginleştirdiği Sabır Sarmaşıkları kitabının el yazması nüshası)

(Gökkaya'nın yayınlanmış eserlerinin kapakları)

(Âşık Veysel ve Bekir Sıtkı Erdoğan; Ankara, 1960'lı yıllar)

(Orhan Gencebay ve Bekir Sıtkı Erdoğan/Orhan Gencebay'ın Askerlik Yılları)

(Sağdan sola; Halil Gökkaya, Bekir Sıtkı Erdoğan, Ahmet Duran / Çamlık Apartmanı, Erenköy, Temmuz 2013)

(Çamlık Apartmanı, Erenköy, Temmuz 2013)

(Erdoğan ve Gökaya, Erenköy Çamlık Apartmanı, Mart 2013)

(Çamlık Apartmanı, Erenköy, 13 Ağustos 2012)

(Çamlık Apartmanı, Erenköy, Haziran 2014)

(Bekir Sıtkı Erdoğan'ın Vefat Haberi / Türkiye Gazetesi / 26.08.2014 / Sayfa: 16)

ÖZ GEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler	
Adı-Soyadı	Ahmet Duran
Doğum Yeri-Tarihi	Kumru/Ordu - 06/07/1979
Eğitim Durumu	
Lisans Öğrenimi	19 Mayıs Üniversitesi / Eğitim Fak. / Türkçe Eğitimi Bölümü
Yüksek Lisans	-
Bildiği Yabancı Diller (varsa)	İngilizce (Orta Düzey)
Bilimsel Faaliyetleri (varsa)	-
İş Deneyimi	
Stajlar	
Projeler	
Çalıştığı Kurumlar	MEB, Fatsa Sakarya Ortaokulu
İletişim	
E-Posta Adresi	duran79@hotmail.com
Tarih	02/08/2019